עניני שבתי צבי / פריימן

Schriften des Vereins Mekize Nirdamim

3. Folge, Nr. 12.

ספרים

היוצאים לאור

על ידי

חברת מקיצי נרדמים

(הוקמה מחדש בשנת תרמ״ה, חזרה ונתיסדה בשנת תרס״ט)

שנה רביעית. התרע״ג.

INJANE SABBATAI ZEWI.

BERLIN

1912

נדפס מחדש ירושלים, תשכ״ח

במהדורת צילום מצומצמת

Sammelband

kleiner Schriften

über

Sabbatai Zebi und dessen Anhänger.

Mit Einleitung und Anmerkungen

von

A. Freimann.

Verein Mekize Nirdamim.

BERLIN
Druck von H. Itzkowski, Auguststr. 69
1912

ענייני שבתי צבי

אספם לאספה מתוך כ"י שונים

וגם מספרים נדפסים

והוציאם לאור

עם הקדמה והערות

אהרן פריימאנן

חברת מקיצי נרדמים

ברלין

בדפוס צבי הירש איטצקאווסקי

תרע"ג

לכבוד

אחד מבוני בית חכמת ישראל
הרב הנודע לשם ולתהלה

מו״ה **אברהם ברלינר** הי״ו

נשיא הכבוד של חברת מקיצי נרדמים

ליום בואו בגבורות

הוא יום ג׳ י״ג אייר תער״ג

מוקטר מוגש ברגש יראת הכבוד

בשם ראשי החברה

מאתי המו״ל

אהרן פריימאנן.

מבוא.

בנספחים לחלק העשירי מס׳ דברי ימי היהודים סי׳ 3 וסי׳ 4 העיר החי׳ גרטץ על הספרים הנחוצים לקורות משיח השקר שבתי צבי וסיעתו. ושם מונה והולך הספרים מבעלי בריתו של ש״צ וממתנגדיו אשר קמו לעזרת ה׳ נגד המסיתים. על פיהן כתב גרטץ את תולדות ש״צ ונביאיו, דרכיהם, קורותיהם ושיטותיהם.

בין הספרים אשר היו לו לעינים להציע לפנינו ציור שלם מן המאורעות ההם ותוצאותיהם ישנם כ״י אשר לא נגלו לפנינו עד היום, והמה מקורים נאמנים להתפתחות התנועה הזאת ולהשתלשלותה בקהל ישראל בארצות המזרח. הם יתנו לנו מושג נכון מהתשוקה העזה שהתעוררה אז במחנה העברים להאמין במשיח השקר ובנביאיו אשר חזו להם משאות שוא ומדוחים ורוח החיה נוססה בם לגלות לנו תהלוכות המריבות אשר נתהוו לרגלי השערוריה הזאת בעצם תוארם ותקפם.

בקבץ על יד לשנת תרמ״ה נדפס ע״י חברת מקיצי נרדמים ס׳ צבי מודח, ח״א שירים אשר חברו האחים ר׳ יעקב (הנקרא חרי״ף) ור׳ עמנואל פרנסים עם הערות קצתם בכ״י וקצתם מאת המו״ל ר׳ מרדכי מורטארה, וח״ב על דבר נבואות נתן העזתי אשר בדה מלבו[1]). ובסוף הקונטרס ספור מעשה שבתי צבי ונתן העזתי בקיצור (עיי״ש בהערת שזח״ה).

ובקבץ על יד לשנת תרנ״ט הביא לנו ברנפלד מכתב לתולדות מאורעות ש״צ[2]) אשר העתיק מס׳ אברהם אזכיר לר׳ אברהם פאלאג׳י דף ל״ה וכו׳.

ועתה רחש לבי דבר טוב להוציא אורות מאופל, יתר הפליטה הנשארת לנו מכ״י וגם מגלות עפות [Flugblätter] היקרות מאוד ובלתי מצויות, ובפרטן אתה מוצא:

1) ספר מריבת קדש

נגד הנוכל אברהם מיכאל קרדושו, אשר הגדיל המבוכה להתעות רוח העם בחזיונותיו וספריו ואשר החזיק במעוז הש״צ גם אחרי אשר שם המצנפת על ראשו והמיר דתו. מחבר הספר הוא ר׳ אליה הכהן. ואפשר שהוא[3]) ר׳ אליהו ב״ר שלמה אברהם הכהן האיתמרי, אחד מרבני אזמיר בימי ר׳ שלמה הלוי[4]) [עי׳ בספרו לב

---

[1]) והגהות לשיר צבי מודח מאת מהר״ד קויפמאן תמצא בקבץ על יד לשנת תרמ״ז ע׳ 24.
[2]) עיי״ש ע׳ 11 הערה 1 ולהלן ע׳ 84 הערה 1.
[3]) כפי השערת גרטץ שם בנספחים תוצאה ראשונה ע׳ LV.
[4]) שנפטר בשנת תנ״ז, ע׳ לקמן במצבות רבני וחכמי אזמיר סי׳ ל״ד.

שלמה סי׳ י״ז] וחבר עוד ל״א ספרים[1]) ובתוכם הנודעים לשם שבט מוסר ומדרש תלפיות, ונפטר ח׳ אדר שני תפ״ט[2]).

בראש הספר ימצא מבוא קצר[3]) לר׳ יום טוב ב״ר יצחק רומאן בן בקודה, שחבר ס׳ קנאת ה׳ נגד אמונת המסית והמדיח הזה, לגלות „כל נבלותו והעדר דעתו וסכלותו וכל מעשיו הרעים אשר עשה מיום בואו אל הארץ הזאת״.

ס׳ מריבת קדש נדפס ע״פ כ״י מערצבאכער[4]) ובכ״י שבאוצר הספרים British Museum Add. 22,095 ישנה מהדורא אחרת מס׳ מריבת קדש[5]), כאשר הראתי לדעת על פי ההשואה של ה׳ געלבערג בלונדין, אשר העריך העלים הנדפסים עם הכ״י ההוא ורשם על הגליון כמה שנויים והוספות. כ״י גינצבורג סי׳ 631² לא הגיע לידי ובהיותי בפטרסבורג לא הספיקה לי השעה להשוותו עם כ״י מערצבאכער וכבר העיר הח׳ גרטק[6]) על שער הספר שבכ״י ההוא אשר נראה כאלו נדפס וזה דמות תבניתו:

ספר מריבת קדש
והוא פרסום לחנפים מפני חלול
השם והאנשים אנשי חו״ח
באהליהם קימו״ש
ירשם ככלי יוצר תנפצם
מעשה ידי ה״ר

ז׳ הכה׳ אליה כהן
הכה׳ אלה אליה כה[7])

בקושטאנטינה קרית מלך רב אדוננו
המלך שלטן אחמד ירום הודו שנת
ועבד״י דו״ד נש״יא[8]) עליהם לעולם.

הרה״ח מהר״ח בראדי שם עינו על השירים אשר בס׳ מריבת קדש להגיה אותם ע״פ חקי המשקל וגיסי מהר״י פריימאנן העירני כעת שהשיר בע׳ 9—8 נדפס בס׳ צבי מודח ח״ב ע׳ 121.

2) זכרון לבני ישראל

לר׳ ברוך ב״ר גרשון מאריצו, כולל קורות ש״ץ ונתן בנימין העזתי וקצות דרכי הבחור יוסף בן צור משנת תכ״ה עד שנת תל״ו. המחבר היה מכת המאמינים במשיח

---

[1]) ראה מש״כ באוה״ח סי׳ 407.
[2]) מצבות רבני וחכמי אזמיר סי׳ נ״ב.
[3]) שנכתב בעוד המחבר ר׳ אליהו הכהן בחיים.
[4]) אהל אברהם סי׳ 76 והוא כעת באוצה״ס אשר להעיר פת פפד״מ.
[5]) Margoliouth, List p. 80. — [6]) שם בנספחים ע׳ LV.
[7]) ובזה האופן י״א שורות בשילוב השם פנים ואחור מן הקצה אל הקצה.
[8]) וזהו שנה אחת אחרי מות קרדושו, ע״י שלום בן אחותו.

תשקר ונביאיו והוא נתעה בשוא ויבא להתעות רבים ויקרא מאמרו בשם זכרון לבני ישראל על שם קול הקורא שכתב ר' שמואל ב"ר אברהם אבוהב בשם הישיבה הכללית דויניציאה ונדפס שם בשנת תכ"ח ופעם שנית בסוף שו"ת דבר שמואל לר' שמואל אבוהב הנ"ל[1], ור' טוביה הרופא ב"ר משה נראל ממיץ העתיקו בספרו מעשה טוביה בסוף מאמר ששי מחלק עולם העליון[2]. וכמתהלך בתומו כותב ר' ברוך בהקדמתו[3]: שלמים וכן רבים מחכמי בני עמנו כתבו ספרי זכרונות דברי הימים ממעשים שהיו בעולם כדי לזכות את הרבים כמו יוסף בן גוריון, יוסף הכהן, בעל שבט יהודה, ן' יחייא ואחרים הרבה וג"כ דרכו דרכי עקבות חכמי רבני גאוני ויניציאה בשנת התכ"ח ליצירה על דבר רבי נתן העזתי ומה שאמר על שבתי צבי כמו שנראה באותו זכרון לבני ישראל שהדפיסוהו ושלחו אותו בכל נפוצות יהודה וישראל. ולפי שראיתי שממנו לא יוכל האדם לידע דברים כהוויתן יען כי דברו ממנו מעט מזער, על כן באתי אני הצעיר לזכות את הרבים להרחיב בו את הדבור באופן שכל מי שיש לו עינים לראות ואזנים לשמוע יוכל להבין המעשה שהיה מעשה ה' כי נורא הוא וקראתי אותו על שמו זכרון לבני ישראל כי הוא סיום מאותו הזכרון (!) ע"כ. ואין זה כי אם אחיזת עינים ומעשה תעתועים, לובש אדרת שער למען כחש להתעות רבים בערמתו!

ס' זכרון לבני ישראל נדפס על פי צלמי אור אשר נעשו מכ"י רח"ס[4]. והח' ד"ר קסוטו בפירינצי העריך את העלים הנדפסים עם קטע של הכ"י שבבהמ"ד לרבנים דשם ורשם על הגליון השנויים וגם פתרון המלות בלשון איטליא וכמה הערות נכונות. והח' מהר"א עפשטיין בווינא נהג בי טובת עין להשאיל לי שני כ"י מס' זכרון לבנ"י[5] ועם זה היה לי כ"י שלו מס' ציצת נובל צבי בצירוף כ"י שני מבהמ"ד לחכמת ישראל בברלין לעזר ולהועיל. והרה"ח מהרצ"ם חיות בטריאסטי הואיל בטובו לקרא את עלי ההגהה כיד ה' הטובה עליו. תהי משכורתם שלמה!

3) לקוטים אודות ש"צ וסיעתו

מכ"י שזח"ה סי' 40[6]) והוא כעת בבהמ"ד לרבנים אשר בלונדון[7]).

4) סוד אדנות אדונינו יר"ה מפי מהר"ן

נעתק מכ"י סי' 5509 אשר בבהמ"ד לרבנים בנויארק. המחבר הוא כפי הנראה ר' בנימין בר' אליעזר הכהן ויטאלי מריגייו, הנודע לאחד מגדולי המקובלים בגלילות איטליא, תלמידו של ר' משה זכות בחכמת הקבלה ורבם של ר' אביעד שר שלום ומהר"י אירגאס וחתניו לוקחי בנותיו ה"ה ר' מנשה יהושע פאדוכה ור' ישעיה

---

1) ד"ו תבי"ן סי' שע"ה וכו'.
2) ד"ו תס"ז דף ט"ז, דפוס קראקא תרס"ח דף י"ט ע"ב.
3) ע' להלן ע' 48. — 4) אוצרות חיים סי' 886, רשימת נייבויער סי' 2226.
5) עי' במ"ע REJ. XXVI, 209.
6) אשר היה בידי גרטץ כאמור בספרו שם בנספחים ע' XXVII.
7) רשימת הח' הירשפעלד סי' 471, ותשואות חן חן למנהלי בהמ"ד הנ"ל על חסדם ואמתם.

באסאן[1]). צא והשוה את כל המסופר מעמוד 99 ואילך עם אגרתו לר' העשיל [להלן ע' 108—106] ותמצא שהוא הוא הכותב, ור' העשיל ור' אשל חד הוא.

5) שתי אגרות

והן דרוש רזא דרזין דף פ"ג ע"ב ופ"ד ע"א וב' וגם זה מכ"י סי' 153 בבהמ"ד לרבנים בנויארק[2]). משלשה כ"י אלו העתיק הח' ר' יקותיאל יודא גרינוואלד בעבורי המאמרים הראויים לבא בקהל, הנחוצים לקורות הש"ץ ונביאיו, ואשר אין בהם תועלת לענינינו עזבתי.

6) מגלות עפות ע"ד ש"צ וסיעתו

אשר מצא הח' זעליגמאנן באוצר הספרים של ר' דוד מונטיציינוס באמשטרדם ובעקד הספרים של ר"ל רוזנטהאל שם ובטובו קבל עליו העמל הרב להעתיקן בעצמו באופן נעלה וגם העיר על מקורן[3]) כאשר תמצא שם בהערות שבשולי היריעה בסי' כוכב כזה *. והח' דא זילווא רוזא באמשטרדם השוה עוד הפעם את הגליונות הנדפסים עם גוף המגלות שבאוצה"ס שם והוסיף נוסף משלו הערות מתוקנות ע"ד חותמי האגרת לש"צ הנדפסה להלן בע' 113 עיי"ש.

7) קפ"ז מצבות רבני וחכמי אזמיר

היינו מעיר מולדתו של שבתי צבי ע"פ העתק המונח בעקד הספרים של חברת כל ישראל חברים בפארים [סי' H 117 A][4]).

כל אלה חוברו יחדיו והיו לאחדים בידי דורשי תושיה ומברכות פיהן יתברכון כל אשר היו בעוזרי הנקובים בשם וביחוד החכמים המצוינים מהרש"א פאזנאנסקי, מהר"ד סימאנסען וגיסי מהר"י פריימאנן אשר שמו עיניהם זה אחר זה על הגליונות הנדפסים ואלו לאלו שואלים ואלו לאלו ממללים לברר וללבן כל דבר עד היסוד. להם יאתה מנחת תודתי.

אהרן פריימאנן.

---

[1]) אוה"ח סי' 674.

[2]) הכ"י אשר הזכרתי בסי' IV וגם בסי' V שאולים הם בידי מאת ידידי הרה"ח אלכסנדר מארכס ואביע לו בזה תודתי וברכתי.

[3]) גם ההערות שבעמוד 5—104 המה לה, ועתה העירני עוד שהשיר יגלה כבוד מלכותך [שם] נדפס ג"כ בס' דיני שחיטה ובדיקה בלשון ערבי, ליוורנו תרל"ג, דף ט"ז ע"ב, והשיר השני יגוב פי גיב [שם] בס' השירים, בגדאד תרס"ו, סי' רג"ה דף קט"ו ע"א.

[4]) עי' מ"ע 5—274 REJ. XLIX.

ספר מריבת קדש

והוא פרסום לחנפים מפני חלול השם[1] והאנשים אנשי חו״ח[2] נח באהליהם קימו״ש ירשם ככלי יוצר תנפצם מעשה ידי הר׳ **אליה הכהן** ז״ל. **תוספת יום טוב** על דברי הספר מאשר ומקים. ועל המחבר נר״ו מתחיל בשבח ומסיים:

מה עצמו מה נעמו דברי פי חכם חן וכבוד יתן כאשר יניח ידו בקן קולמוסא וקן מגילתא[3] ותרמוס את החו״ח ואת עציו נתן כשקמים אשר בשפלה אשר קינא לאלהיו ויערוך אליו ערך לחם להשיב לאפיקורוס ולהרץ את גולגלתו בארזפתא דנפחתא[4] לפרסם את החנפים מפני חלול השם למען יסכר פי דוברי שקר ולדבר (הו׳) תועה לא יוספו בני עולה ∴ אנכי הרואה איש אחד לבוש הבדים ואת בגדיו לא ככם כל רוח אין בקרבו מכונה בשם רע אמ״ק מב״א[5] וקורא לאלה הבן הנחמד ויאמר אל עמו שיש שם שתי רשויות רע לשמים ורע לבריות ובשאט בנפש חבר ספר על אמונתו זאת קראו בקר דאברהם[6] בחשך ילך כאיש נדהם לא יאבה השם סלוח לו ורבצה בו כל האלה וכל האנשים והנפש הנוגעת בספר מלא כזב ושר כזה והחזיקה בו לאמונת אומן עכנא עכנא פתח פומך[7] ואכלם שם כלביא או כאכל קש לשון איש ומי שפרע מדור המבול[8] האומרים לאל רבה צבאך וצאה[9] יהרסם ולא יבנם ועברה וזעם וצרה שדי חד הלמד ושדי חד המלמד[10] ועליהם תבא כל נגע וכל מחלה ∴ וכל האנשים ור[11] ∴ אוחילה לאלהי ישעי סלעי ומצודתי ומפלטי לי יגזור אומר בחיים

---

1) ע״פ גמ׳ יומא פ״ו ע״ב מפרסמין את החנפין מפני חילול השם.

2) רומז בזה על השם Cardoso מגזרת cardo שהוראתו חוח בלשון איטלקית, וכן תמצא להלן שמכנהו ג״כ קימוש או אטד. — 3) גיטין ו׳ רע״א.

4) שם נ״ו ע״ב גבי טיטוס דקא חליף אבבא דבי נפחא ושמע קל ארזפתא. ועי׳ בערוך ערך ארזף.

5) ר״ת: ״אברהם ״מיכאל ״קרדושו ״משיח ״בן ״אפרים.

6) עיין באוצר הספרים לרי״א בן יעקב אות ב׳ סי׳ 647 וקיצור ממנו נדפס בסוף ס׳ כור מצרף האמונות ומראה האמת לר׳ יצחק לופיס שהדפיס אותו מתוך כ״י אלטאראס במיץ תר״ז.

7) ב״מ פ״ד ע״ב. — 8) שם מ״ד ע״א. — 9) שופטים ט׳ כ״ט. — 10) יבמות ע׳ ע״ב.

11) כפי הנראה העתיק הסופר רק ראשית המאמר ולא הספיק לגמרו.

חייתי וטרם ימי מספר אוציאם לאויר העולם ספר אשר טפחתי ורביתי נגד אמונת זה המשבש קראתיו קנאת ה׳ שמה אגלה כל נבלותו והעדר דעתו וסכלותו וכל מעשיו הרעים אשר עשה מיום בואו אל הארץ הזאת ואחלקם ביעקב ואפיצם בישראל עם סגולה ∴ מה ידידות משכנות האי צורבא דרבנן לכל דברות ולכל אמירות יכתוב ידו קראם מריבת קדש גם אני עיני לשמיא נטלית[1] ואברכהו וארבהו אורך ימים ישביעהו וכבוד והדר יעטירהו האלהים בשמים הוא יסד המעלה ∴

סוף דבר לעילת העילות וסיבה על כל הסיבות אין סוף לגדולתו ואין חקר לתבונתו מהודא ומשבח אנא כי בהיותי ימים רבים דר עם נחש בכפיפה[2] וקו״ץ ודרד״ר, לא זזתי ממקומי ולא אשקר באמונתי אדרבה אפכה מסתברה לי כי (ב)חיזקתי באלה אמונתי בחיבה יתירה אני אברך ולי נאה לברך[3] ברוך שהבדלני מן הטועים ישתבח שמו לעדי עד ומרומם על כל ברכה ותהלה. ויהי שירי:

הוי איש כזבים יערוך יפיח   מלים כלפי מעלה הטיח.
אומר שהוא נמשח בשמן ראש אבל   יבאיש ויביע וגם יסריח.
ערל וטמא כחזיר אם יהיה   ראוי להקרא בשם משיח.
אך איש מלא מרמות ותוך כזה הלא   נקרא בשם מסית וגם מדיח.
על זה ועל כן יאמרו המושלים   לדבר עבירה נעשה שליח.
לכן מחבר זה ידיד נפשי יהי   ברוך אשר עשה וגם הצליח.

יום טוב רומאן בר כמוהר״ר יצחק רומאן בן בקודה זלה״ה[4].

הקדמת המחבר אל עין הקורא:

האדם באדם אחו״ז אחו״ז בסנסני תמורתו תשוקתו לרעות בגני הכתב וללקוט שושני המכתב בבקר בבקר בהטיבו את הנרות להאיר אל עבר פניו חופש חדרי המחשבה ורואה כליות הרעיון איזה הדרך ישכון אור מקדש למקדש להעלות שמה ראשית בכורי שפתיו ויהי במוצאו דהרות דהרות אבירי אמריו בכנור בכנור בקול זמרה יריע אף יצריח הא״ח וא״ח יגביה עוף כנשר בין כוכבים ∴ הנני הנני יום יום צופה ומביט הגֵר הגָר גוי גוי כמשמעו הוא אברהם מיכאל קארדושו הבוגד בוגד והשודד שודד זהב זהב כסף כסף ולחמדת נשים מעוזו ויותר מהמה גאות לבש לבש לאמר

---

[1]) דניאל ד׳ ל״א. — [2]) כתובות ע״ב ע״א. — [3]) פסחים קי״ט ע״ב.

[4] לבני משפחתו ודורו יחשבו: ר׳ יעקב רומאן ב״ר יצחק בן בקודה, אשר חבר הוספות ומלואים לספרו של החי׳ Buxtorf, Bibliotheca Rabbinica וראה מש״כ במ״ע Rev. orientale III, 355; CB. p. 1251 u. Add; Steinschneider, Handbuch p. XII n. 8; R E J. VIII, 75; Neubauer במ״ע Letterbode XII, 1—3 ור׳ חזקיה רומא ב״ר יצחק בן בקודה אשר כתב בקושטדינא בשנת ש״ס דברי ר׳ יהודה חיוג ע״פ העתקת ר׳ משה בר׳ שמואל הכהן גקטילה (כ״י פאריס 1215) ובסופו מונה שמות דורשי שפת עבר עד זמנו [רמש״ש ברשימתו CB. p. 844 ובספרו Handbuch ע׳ XII הערה 9].

הנני משיח נגיד ומי כמוני מור״ה דע״ת עליון כמום עמדי סוד האלהות ואחוזת מרעיו המונים המונים מעמי הארץ מלבו יכביר מלים והגה מפיו יצא מודים מודים אמן אמן אמונת אומן לחרש לא יזרח ובעד כוכבים[1] ∴ אני אני הנער נער סופר סופר חמותי ראיתי שלמים וכן רבים אשר אתנו ואשר מלפנים מושכים בשבט סופר איש איש כלשונו שמו אותות״ם אותו״ת רגשת פועלי און לקרוא דרור לבאים אחריהם סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול אבן אבן מסד מסד המאמין לא יחיש לתשועת טמא טמא יקרא וכזב וכזב יעצתי אני ודברתי אל לבי שא נא תליך וקסתך מול המדבר שים פניך רשום בכתב אמת בדרך בדרך שהסכל הולך כי כל מעשיו הרעים כבני מרון עוברים לפניך עדר עדר כל כונתו חדר בחדר לקוחים מול פני מדעך וכל מעשה תוקפו עוה עוה עוה[2] הלא בספרתך ואחיל ליסד ערמות עצמות חטי מנית ההלצה ופנג המליצה[3] ולהשביע בצחצחות תשועות חן חן לה ואקרא שם ילדי עמי **מריבת קדש** כי רב לשם הנותן שמש לאור יומם ירח וכוכבים:

אנכי אנכי הקרב הקרב למלאכת השמים שמים בצפיתי צפיתי להקדים בדרך הצעה המצאה חשובה טובת הארש מאד ללמד על הכלל כולו יצא ואחר אתנהלה לאטי לרגל המלאכה מיום לדתו שלא בקדושה ואטע אהלי אפדנו מהלאה להר צב״י עובר משער לשער מדינה ומדינה עיר ועיר זעיר שם זעיר שם שם רעה עגל ושם רבץ וכלה סעיפיה עד עת קץ בא בא הקץ והוא מת בעונו ועצתי היעוצה ליופי המליצה לנטוע קן קולמסא על פלגי בארות בארות גבים גבים מים חיים ומימיו מן המקדש יוצאים ומצדיקי הרבים ככוכבים ∴ וזה החילי בעזרת צור גואלי[4]:

---

[1]) איוב ט׳ ז׳: האמר לחרם ולא יזרח ובעד כוכבים יחתום.
[2]) יחזקאל כ״א ל״ב. — [3]) שם כ״ז י״ז: בחטי מנית ופנג.
[4]) ע״כ חסר בכ״י בריטיש מוזיאום Add. 22,095 (Marg. List p. 80).

הלוך הלכו העצים למשוח עליהם מלך ויאמ־ו אל האט״ד לך אתה מלוך עלינו. ועל סיך ישק כל עמינו. לקחת אותנו לעבדים ואת חמורנו. וייטבו דבריהם בעיני האט״ד וישמח בלבו. נעכר כאבו. וימהרו ויקחו איש בגד־ו וישימו תחתיו אל גרם המעלות ויאמרו יחד עשיר והלך. יחי המלך. ויתלקטו אליו אנשים ריקים ופוחזים. גדיי עזים. הוזים בוזים. רפאים בעשתרו״ת קרנים והזוזי״ם. הנצמדים לבעל. אשר מעלו מעל. ער״י וערור״י וערל״י. ונבל הכרמלי. בגתא חרבונא ומהומן. עשרת בני המן. אויל מרודך ואסר חדון. הדד רמון בן טברימון. מבקעת מגדון. מע״ר איש ולויות[1]. ומתוכם ארבע חיות. אהבי אשישי ענבים ויין חמוצים. סוסים ברודים אמוצים. ובאו הנשים על האנשים. החסיד״ה והאנפ״ה. וכל שפחה חרופה. והאשה הנושאת את האיפה. ויהי כראות האט״ד כי רב חילו וכי כביר מצאה ידו לטמון עונו בחובו. כנה את שמו אמ״ק מב״א[2]. בשנת שלש למלכו. בקהלת פלכו. עשה משתה לכל שריו ועבדיו הסרים אל משמעתו. קשת רמיה קשתו. ויצו להם לאמר יודע לכם. וששׂ לבכם. כי כבר נגמרה השמחה. ונסו יגון ואנחה. וברחובות תשתקשקון. כי צִויתי לעשות תקון. אל שדה טוב אל מים רבים. פ־ים ורבים. כי אפדה מיד שאול כל הנפשות אשר היו שם. להשיב האשם. ולמען תגאלו מהרה ולא תהיבנא עוד חרג״א[3]. תלכו לתור לי מקום בקאנליג״ה[4]. ולמאכל שלחני תכינו כו׳ קמח וכו׳ סלת תבנית כל דגה אשר במים כל צפור כל כנף. צאן בריאים ובקר רע״י איל וצבי ויחמור וברבורים אבוסים. ויין ענושים. והשמרו מאד לנפשותיכם כי לא יפקד מכם איש אפי׳ תינוק המוטל בעריסא. כי עונו ישא. האיש ההוא. גם הצאן והבקר ירעו מול ההר ההוא. ויעשו ככל אשר צוה האט״ד לא נפל דבר מכל דברו הטוב אשר דבר לעשות לעמו. כל הנקרא בשמו. ויקומו בנשף ללכת אל מחוז חפצם דרך אניה בלב ים. ויבאו אל גרן האט״ד ויחנו שם. המה מטיבים את לבם. טמון עונם בחובם. קול נשמע במחנה העורים. המוכים בסנורים. קשר קשר והכה איש את רעהו באבן או באגרוף ויראו המלח״ים את האלדי״ם וינוסו ונהפכה שמחתם לאבל הרבה כושל גם נפל אל הפחת. והכה בכיור בדוד ובקלחת. וישבע האיש באלהי אמונתו. את הכל עשה יפה בעתו. להשמיד להרג ולאבד ס״ם[5] וסיעתו. לולי רוח אלדים רעה מבעתו. קטני אמנה אשר בעדתו:

ותעבור הרנה במחנה העברים. הישרים בלבותם וברים. אז ימלא פיהם שחוק ולשונם רנה. כי עת לחנג״ה. וירעצו ויתלוצצו כנודע ליודעי חן וזאת התורה. דכל

---

[1]) מלכים א׳ ז׳ ל״ו. — [2]) עי׳ לעיל ע׳ 1 הערה 5.

[3]) עי׳ בערוך ערך חרגא. אמנם נראה שצ״ל כדאיתא בכ״י בריטיש מוזיאום: כרוגא, ועי׳ בתרגום איכה א׳ סוף פסוק א׳.

[4]) הוא Kanlidsche am Bosporus סמוך לקושטדינא. — [5]) = סטרא מסאבא.

ליצנותא אסירא בר מליצנותא דעבודה זרה[1]. ומתוכם איש אחד על כבוד קונו חס. מבני בניו של פנחס. משלְמי אמוני ישראל. בכח ואל. נשמה תהלל יה. נקרא בשם צפניה. הוא החל להיות גבור חיל. להתגרות מלחמה את הצפי״ר ואת האי״ל. כי ראה דרכיהם ותעלוליהם מתקדשים ומתטהרים אל הגנות[2]. להסתר שם פועלי און לעשות פעולות מגונות. ומלכ״ם בראשם אל בית התפלה אפי׳ פעם אחת בשנה לא יבא. וכאיש צרוע אל המקדש לא יקרב כי מום בו. מחוץ למחנה מושבו. כר נרחב יבקש לו רב התבן והמספא מחסה לשפנים. גם מקום לגמלים. כל היום וכל הלילה יושב ושונה לתלמידיו בהגדות של דופי[3]. כ״י תחת יופי[4]. ותחת שעורה באשה. וימינו עסוקה באשה. ושמאלו באשישה. ומצחו נחושה. ככן אשה קדשה. ונביאו נאמן ביתו נושא דגל אמונתו. יו״ם ר״ע מקול״ל[5] על פת לחם יפשע. ובורא מלבו כזבים בעבור אשפר ואשישה. ופתותי לחם לאכל לשבעה. הבדילו ה׳ לרעה. הרואה יראה אחד מכתביו אשר בדא מלבו. ויהי כמתנבא על דברי רבו. וזה לשון שקריו. ודברי הבליו. הר״י הרי״א רשב״י מב״ד ש״ר למב״א ממ״ע[6]. וכבר נתן מר תקון לשמואל מאגריסו[7] על אשר נתקוטט עם אשתו. והטוב שיפיס את אשתו וימחול לו. וביום השני יקח שמואל בשר כבש ושני מיני עופות ויין מין אחד ושני מיני לחם ושאר ההכנה יעשו שאר התלמידים ומחר בע״ה יתן מר תקון המטות ושלום לאחינ״ו מבי״ן קדושו״ת עכ״ד: הוא מטיל מום בקדושים אשר בארץ המה אשר נקבו בשמות בריש מלין כאלו. הם יענוהו בקול הדברים הנמאסים האלו: ועוד דברי תעתועים רבים כזה ראה וקדש תקון הנרות תקון המקלות תקון הפאראש תקון אבן אשר שמו בפרשת דרכים וכהנה רבות עמו: עוד נמצא הלא בספרתו של אותו האיש חזיון. אין שעור לבזיון. זה לשון כזבו. שמואל בני היום ל״ו למב״י בא מט׳ [ומאן דתני ס״ם לא משתבש] בשליחות ה׳ שלמא רבא לעבדי [עבדא דבי נורא] אברהם מיכאל קארדושו משיח בן אפרים. והמדבר שלי פעם היה משה רבינו ע״ה [חס ליה לאדוננו הצדיק] ופעם היה ראשי [חזרנו על כל המקרא ולא נמצא מלאך ששמו ראשי] ובקשתי שיתנו רשות לש״ט שאמא״א שיוכל לכתוב הדברים [הבהמה והכלים כרגלי הבעלים לא מצא איש אחר זולת נושא סבל כזה גולם בלי צורה] ומעט ומעט עד שבאו לעיני נפשות בני ביתי לכתוב על מצחי [צרעת המינות] אדם הראשון אברהם אבינו מב״ד דוד המלך הר״י הרי״א רשב״י [נ״א לבן הארמי בלעם בן בעור עשו הרשע נחש העמוני משיח המרוכה מר אהרן הקראיי וישועה תלמידו] וגם מיכאל וגבריאל [נ״א עזא ועזאל] וגלוי אל [מלשון גלוי עריות] ראשי וראשה [מה לראשי אצל ראשה אם להיותם לשון נופל על הלשון אחד באחד יגשו או כי ראו בני האלדים את בנות האדם כי טובות הנה ויקחו להם נשים] וגם קב״ה ושכינתיה עם אבא ואמא היו בכלל ולא היה קושיה שלא יתרץ אותה הרב האר״י ורשב״י וגם רוחניותם הגידו לי והיתה לכל הקדושה צער גדול וגם הגידו לי סוד הנסיון [ההמרה הגדולה שבעיר שאלוניקי] ואני לבדי נמצאתי נאמן כי כלכם פשעתם בי כי כבר הודעתי כי הנוגע בי ובמעשי

---

1) מגילה כ״ה ע״ב. — 2) ישעיה ס״ו י״ז. — 3) סנהד׳ צ״ט ע״ב. — 4) ישעיה ג׳ כ״ד.

5) ראה מש״כ גרטץ בחבורו הגדול חלק י׳ בנוספות סי׳ ד׳.

6) הר״י (?) ה״ר יצחק אשכנזי, ר׳ שמעון בן יוחאי, משיח בן דוד, שלמא רבא למשיח בן אפרים ממעון עליון. — 7) גרטץ שם, ועי׳ מש״כ במ״ע REJ. XXXVII, 108.

נגע באלהי אמונתי: הנבזה והנכבד מכל האדם אמ״ק מב״א: [שני הפכים בנושא אחד והראשון עקר] ושלח לי מעט סלת חטים וברוך תהיה עכ״ד: וכל איש חכם לב יורה יורה ידין ידין היות זאת המשא נפה מנפה תנופה מוציאה הפסולת. וקולטת את הסלת: עוד נמצאת אגרת סובבת ארץ החוי״לה אשר שם הזהב. זאת אומרת הב הב. שלח אותה מהמגדל לתלמידו שמואל גאלימידי[1] וז״ל בלשון תמיהא. וכי ראו תלמידי הרבה פעמים גלוי שכינה ושלהבת אש על ראשי וכו כתוב אנכי ה׳ אלדיך [ימלא פיהו חצץ ויסכר פי דוברי שקר כי לא פירש אם היתה הכתיבה אשורית או עברית כדי שתסור המחלוקת שבתלמוד[2] אם נתנה התורה בכתב אשורי או עברי] או תלמידי שאני נותן מגיד ומסיר אותו כרצוני. ראו תלמידי את הרב האר״י נופל על פניו ארצה כדי שאמחול לו על אשר חטא לי [והרב האר״י יבקש עלבונו מן המלגלג הזה] ראו תלמידי מלאכי השרת מבקשים ממני שאעשה מחילה לחסידי עליון על ששקרו לי שהיתה הגאולה בניסן [איכא שקרי ברקיעא אתמהא] ושלח לי מעות הרבה שאני צריך לעשות תקון על מצבת רבינו יעקב בעל הטורים באי שיאו[3] ואל תאמר שאתה חייב ששה עשר אלף ריאליש כי מי שחייב י״ו אלף יכול להיות חייב י״ז אלף בעבורי ועוד ואפשר ובודאי שאני אסדך מן החובות [אחרי מות בנים ואבות]. ועוד הזהיר ללמוד לתלמידיו חקים ומשפטים בלשון אשר לא ידע הוא ואבותיו וכל לשון אגרתו נגוע ומוכה נגש והוא נענה[4] או נשבר או נשבה. והן אלה קצת דבריו. הזהרו בני ממוקצה מחמת איסור. ולא ידע אינש מה זה מוקצה מחמת איסור דקאמר ושאר מוקצים שבתורה מאי הוי עליהו. עוד כתב בה ירא את ה׳ בני ומ׳ל ך׳ נקוד על מלת מלך להראות עצמו שכבר מלך על עם ה׳. ודובר שקרים לא יכון: עוד נמצא במגלת סתריו. ז״ל. ידוע שאין שם לעילת העילות כי לא נודע מהותו ואין לו גוף ולא רכב ומרכבה ולא מדות ולא ספירות ולא אברים הנקראים גופא קדישא. אבל קב״ה שהוא אלדינו ואנחנו עם מרעיתו יש לו שם וגוף ורכב ומרכבה ומדות וספירות ופנים ואחור ואברים הנקראים גופא קדישא עכ״ד. הדור אתם ראו דעת האיש הלזה אויל הנביא משוגע[5]. מטמא במשא ומגע. כדעת הגוים מגשמי״ם אכלי בשר החזיר הבשר עודנו בין שניו והיא מחדש תמיד. מעשה בראשי״ת ללמד לעם הדל מחכמה ובינה שיש שתי רשויות בשמים. עפרא בפומיה דהאי גברא: עוד נמצא כתוב מאיש שוגה ומפתי[6] כיוצא בו הכתוב מדבר הוא גדליא פילוסוף שר״י[7]. וז״ל מלכנו מושיענו אמ״ק מב״א יודיענו מה שכתב בחיבורו ז״ל ומצד נשמתו הוא בן לעילת העילות ע״כ: נראה מדבריו שהוא איננו מרחיק אמונת אב ובן רק שמצדד צדדים אם הוא מחמת רוחו ונשמתו. תפח רוחיה ונשמתיה דהאי גברא. עונו וזדונו יגלו שמים. עוד מעט וטבל במים:

סוף דבר תכלית האיש תכליות גופניות לאכל לשבעה ולמכסה עתיק בהמה שמן חלקו ומאכלו בריאה אפרוחים או בצים והאם רובצת. רביעית יין חמרא דפרגותא[8].

---

1) ראה גרעץ בחבורו חלק י׳ בנוספות סי׳ ד׳

2) סנהדרין כ״א ע״ב וכו׳ ועי׳ זבחים ס״ב ע״א.

3) בכ״י בריטיש מוזיאום איתא: כיאו = Chios.

4) ישעיה נ״ג ד׳ ח׳. — 5) הושע ט׳ ז׳. — 6) יחזקאל מ״ה כ׳.

7) ר״ת שם רשעים ירקב. — 8) שבת קמ״ז ע״ב.

חוש המשוש אשר הוא חרפה לנו כל היום היא שיחתו. כי זה לו אות בריא כנביא שקר להתם ולכלה נשמות שבגוף להצמיח קרן משיחותו[1] בכחשי אפרים. רודף אחר השררה ושררה בורחת ממנו. מתכבד בכבוד תלמידיו אשר כל אחד ממנו לפניו יתיצב. החולד והעכבר והצב. ועל דעת האלדות אשר בדא מלבו למען יהיה לו שם אחרי מותו כשם הגדולים אשר בארץ המה. צדוק וביתוס. מאני ואפיקורוס. יבחר אלדים חדשים וקורא אותם אלהים קדושים. ועל נביאו נביא השקר יו״ם ר״ע מקול״ל הנז׳ לעיל הלובש אדרת הנבואה למען כחש[2] אל יבר״א דכולי שקרים[3] העד שקר ענה ומעשה אבותיו בידו:

כי ברוב חלומות והבלים יתיצבו הוללים. לטהר את השרץ. והמה יהיו לכלה וחרץ. והחכם עיניו בראשו להתרחק מהכעור ומהדומה לו[4] כי הבל המה מעשה תעתועים. אין שלום אמר ה׳ לרשעים. האל יבער מהכרם הקוצים. תצא אש מהאט״ד ותאכל את העצים. וישמיד האל שרשם מתחת ופרים ממעל. ותבא עליהם קללת יותם בן ירובעל[5]: תם.

בשם ה׳ אלהים חילי. אשא משלי:

קח נא מליצתי נטיף או שהרן[6] ועדי עדי זהב ענק על צוארן
קדם וים סובי וצפונה פני סלך ונוף תלכי עדי עיר שמרון
חשפי בעוז שובל ושוק גלי רדי עברי נהרות[7] כוש וים האחרון
פרסום לחנפי לב[8] בקולך צהלי לפני נדיבי עם בשיר חדש ורן
פנחס בקנאתו ברומח קם ובה דקר בני עולה אוי בן אהרן
צפ״ן יה״ו כל כהני בעל תמול לשמיד לאבדם[9] הכי אַת סמרון[10]
חרב שתי פיות בבטנם תקעי המלט[11] כמו אהוד צאי המסדרון

מי המרים המאררים. זדים ארורים השקו שה פזורה ישראל שלשה חרשי משחית אלוף תימן אלוף מבצר אלוף מגדיאל. הא׳ שבתי צבי [שר״י] אשר חשב בסכלותו היות משיח וגואל. ומשנהו נתן בנימין [יב״ם][12] המתפאר בנבואה ההולכת למו א״ל. והג׳ הוא האט״ד [ימ״ש] הנק׳ אברהם מיכאל.

ועתה אכתוב עניני ארורים השנים בקצור נמרץ כאשר מצאתי במכמן[13] בעל לשון ח״ר צח ומצוחצח יצחק רומאן [זלה״ה]:

כי עזה עזובה תהיה[14]. וכל יושב בה אשא תכלייה. אם בהמה אם איש לא יחיה. מן הארץ ההיא יצא. קמצא ובר קמצא[15]. חושב על ה׳ רעה. לעשות חונף ולדבר על ה׳ תועה. ויהי שמו נת״ן לב״ן מלובן ברשע. ירחקו בניו מישע. הוא כושן רשעתים. איש טמא שפתים. ונעקש דרכים. אשר מצא את הימים. אנשי

---

[1]) עי׳ יבמות ס״ב ע״א וס״ג ע״ב וב״ר פכ״ד ס״ד.
[2]) זכריה י״ג ד׳. — [3]) ב״ר פ״ח ס״ה, ילקוט תהלים רמז תתל״ד.
[4]) חולין מ״ד ע״ב, אבות דר״נ פ״ב. — [5]) שופטים ט׳ כ׳. — [6]) שם ח׳ כ״ו.
[7]) ישעיה מ״ז ב׳. — [8]) איוב ל״ו י״ג. — [9]) צ״ל להאבידם. — [10]) בערוך ערך סמרון הביא דברי הירושלמי פ״ב דכתובות: אתמול אמרה טמאה אני סמרון (= σήμερον) טהורה, ולפנינו הגירסא יומא דין טהורה ע״ש סוף ה״ה. ועי׳ לקמן ע׳ 29 שורה 7.
[11]) צ״ל: תקעה, מלט. — [12]) ר״ת: ״יתן ״בעפר ״פיהו (איכה ג׳ כ״ט).
[13]) באוצר, עי׳ דניאל י״א מ״ג. — [14]) צפניה ב׳ ד׳. — [15]) גיטין נ״ה ע״ב.

דמים. אשר אמרו לרואים מראות נגעים. והמה מתנבאים. הקים ה׳ לנו נביאים. ולחוזים שני אלפים תהו[1]. כי לא ידעו מה הוא. כי דבר ה׳ הוא. ויתנבא גם הוא לעזתים לאמר. חזו דאתי מר. עני ורוכב על חמור[2]. בז היואר גוני[3]. אלף אלפים ישמשוניה[4]. וכרוזא קרי בחיל[5]. ה׳ עמך גבור החיל. כה אמר ה׳ למשיחו. זו כחו. אלהים שלחו. שבתי צבי [שר״י] הוא ולא אחר. בא יבא ואל יאחר. ואתם כתבו על היהודים. רץ לקראת רץ[6]. ירוץ את רוכבים צמדים. ללכת להגיד לכל גלות יהודה שמעו דבר ה׳ החרדים. אליכם אישים אקרא הנכספים כס״ף הפדיום. בא העת קרוב היום. הוא המלך אשר בחרתם יבא נורא ואיום. מלך ביופיו תחזנה עיניכם. וראיתם ושש לבכם. והיה לכם למשמרת. למועד לשנה אחרת.

שנת שלומי״ם 426:

כי ברוב חלומות והבלים. ילענו ואין מכלים. ויעבירו קול וגם במכתב שוא ודבר כזב ודברים בטלים. ונבלו מציקים וקלו מנמרים כל הנחשלים. וילכו הרצים באגרות. וביד ימינם השופרות. באחד יתקעו לאמר ישמעו היהודים האמללים. לה׳ הישועה. ואיש לא ידעה. אלא אחד מעיר עזה. אשר חזה. חזון נחום לנחם כל אבלים. כי מלך לישראל. ובא לציון גואל. לפדות לו עם. וכלה זעם. והלכו גאולים. הנה המלך אשר בחרתם מתהלך לפניכם. הוא יבא ויושיעכם. חזקו ויאמץ לבבכם. כל המיחלים. דורש טוב לעמו. ותהי המשרה על שכמו. וזה שמו. לעטרת צבי שבתי צבי [שר״י] איש חיל רב פעלים. אלה הם ראשי פרקים. והדברים עתיקים. מפי עוללים ויונקים. גלוי לכל העמים:

כי הקיפה הזעקה. מעוף צוקה. בוקה ומבוקה ומבולקה. ובא השמוע״ה אוי לה לאותה כלימה הקטנים והגדולים ישמחו וירונו שירה חדשה. ישכיל עבדי ירום ונשא. וכל יאמרו בלבם מה משא. אוי לה לאותה בושה. וחשכו הרואות. אין אומר תן לנו אות. האמינו לדברו כ״ביכול כאלו אלהים נתן. תכף ומיד סלקו ידם ממשא ומת״ן. ויבאו הנשים על האנשים. בבתי כנסיות ובבתי מדרשים. קראו צום יום ולילה מבלי משים. אל פיו מכל האכל אשר יאכל להשיב נפש ולהחיות לב נדהמים. כה עשו ששת ימים. החלש יאמר גבור אני אני נשאתי ואני אשא. והפוחת לא יפחות משלשה. ויש מהם אשר התענה שבע שבתות תמימות. נמשל כבהמות. ויגוע וימת ואחריתו עדי אובד שני עולמות. הם לא עשו אלא לפנים[7]. הלא לאלהים פתרונים. כי לעת קץ בבא למשיחם השאת והשבר. לפניו ילך דבר. באותה שעה לא היה סוכן וישנו את טעמו ונהפך ללב״ן גם המה חזרו לצורם ותהי עונותם בכפלי כפלים. כמעשה ארץ מצרים. ורעה עוד מזה עשר פעמים:

וכתב משורר בכלל מאתים מנה. אחד ממשוררי איטלייא לא ידעתי אכנה:

קומו צאו נא מקצות תבל
עברו נהר גוזן וסמבטיון
שבטי ישורון ועלו ציון
כי סף אדום מואב ותם בבל

---

1) סנהדרין צ״ז סע״א. — 2) זכריה ט׳ ט׳, סנהדרין צ״ח ע״א. — 3) צ״ל בר חיור גווני כדאיתא בסנהדרין שם. — 4) דניאל ז׳ י׳. — 5) שם ג׳ ד׳.
6) ירמיה נ״א ל״א. — 7) מגילה י״ב ע״א.

כרע נבו קורס ושכב בל[1]
נמשח כרוב ממשח[2] נשיא עליון
לבנות דביר קודש ואפריון
הוא שבת״י הוא נין זרובבל

עזה ולא שלם יהי מושב
להיות תשועה זאת לעם נברא
לבת לאור חציו ואור חצי

זה הוא דבר נת״ן אשר חשב
להיות בדורנו כמו עזרה
אך העלה עמו בני בצ״י[3]

תם

איש היה במלכות פורטוגאל מהנוצרים החדשים. מזרע היהודים הענושים[4]. ממשפחת כוביי״ן ואטדיי״ן[5]. רוכבי אתונות צחורות יושבי על מדין. ולעיר ויניציאה נצטיר[6]. ושם נתגייר. וירא ראשית לו זנות יין ותירוש. ענבמו ענבי רוש. ולחבר שירי ענבים. לחם כזבים. אך ללמוד גם כן בחכמות נטפל. עם נכר התגבר ועם עקש התפל. ויהי תוכו וברו במי ערמה רחוץ. לרעות הזונות כח אבנים כחו בשרו נחוש. ובחכמת הרפואה שם לו על פני חוץ. ובעיר ליבורנ״ו מצא ישועה במפגיע. כי דוכוס העיר אותו לעיר טריפול הסיע. לרפואת עצמאן פאש״ה שר העיר[7]. וסמך ידו על ראש השעי״ר. גם מקצת מן התגרים. כל אחד ממנו ממיני פרקמטיא לו תרומה הרים. למען ישתכר לעשות נכוחה. כי היתה הרוחה. שם שם לו מנוחות שאננות. ויאחז בה ויולד בנים ובנות. רק מדמי הסחורות אשר הסוחרים נתנו אליו. כסף לא השיב לבעליו. ושם באו לידו מקצת מכתבי הרב האר״י ז״ל והתחיל ליחסם על שמו ולהתפאר בם כגבור עם כלי זין. נשאים ורוח וגשם אין. גם שם נתראה פנים עם תלמידי ש״ץ [שר״י] המומרים ויתוכח אתם בויכוחים שונים. לחקור ולדרוש במקום שפקרו המינים[8]. ויחדש שם את האמונה הרעועה. אשר בכף הקלע קלועה. מיוסדת על כפירת האלהות אשר המציא ש״ץ כאשר המומר יעקב פאלאג״י [שר״י] מפי ש״ץ תשורה לו הביא. כי כן כתב באגרת אשר כתב לנתן העזתי. על יד איש עתי. וז״ל וימים רבים שידעתי לאלהי אמ״ת והודעתי לרבים סוד האלהות והעבודה כי אלהי ש״ץ אמיר״ה הוא אלהי אברהם מיכאל עכ״ד: ובימים ההם כתב גם כן אגרות פלסתר. לחכמי עיר איזמיר ודי בכל אתר ואתר. לחזק האמונה בש״ץ אחר אשר תורת משה הרס וסתר. בטענות סכליות להבזות בעליהם בגתא ואבנתא זתר. באומרו שמעולם ש״ץ לא בטא בשפתיו המרת הדת רק המלך הלבישו המלבוש והיה בדבר סודות עליונות דרך נסתר. ולמען דלא כולי עלמא גמירי חכמת הקבלה לבו יתר. לרשום בכתב סוד המצנפת אשר על ראש ש״ץ נכתר. וכל הדברים המכוערים שהיה עושה היו מההנהגה האלהית וכולם לש״ש

1) ישעיה מ״ו א׳. — 2) יחזקאל כ״ח י״ד. — 3) עזרא ב׳ י״ז. — 4) = האנוסים.
5) בראשית ג׳ י״ח בתרגום אונקלס שם. — 6) יהושע ט׳ ד׳. — 7) Othman Pascha, Bey von Tripolis. — 8) ירו׳ ברכות פ״ט (דף י״ב ע״ב).

מונש מוקטר. שאם ש״ץ היה רמאי לא היה עושה האיסור מותר. כי הרוצה לרמות מראה תומה ותחתיה ערמה. כמו גנב בחושך בתים חתר. עד אשר אחד מגדולי העיר ברם זכור אותו האיש לטוב[1]. יצחק לומברוזו שמו [מ״ך] כראות מעשיו הרעים בכל עצב מותר[2]. הוציא מכיסו וממונו הון עתק ויארוב לו במסתר.

ויגרש מעירו ומשער מקומו בזריזות ולא בעצלתים. מחסה כזב וסתר מים: מי הים. ושאון גליו ודכים. עבר בסירות דוגה. ולא נתן לבת עינו פוגה. עד עוברו

מיכל המים. ובא לעיר ליבורנו תאוה היא לעינים. אך פרנסי העיר חסו למשטמה. ויתנו לו בית מושב גבוה חמשים אמה. והדלת סגרו אחריו. למען לא יצדקו אמריו. באזני חלושי השכל והבין. כסוס כפרד אין הבין. ולא יראו החוצה ראשי הבדי״ם[3]. ובגד בוגדים. עד אשר נזדמנה ספינה לארצות המזרח הולכת. ויתנוהו בתוכה אל המהפכת. עד אשר בא לחוף עיר איזמיר ושם מצא החוי״ת. לכף רגלו מנוח. כי עיר גדולה לאלדים היא אשר בה הרבה משתים עשרה רבוא אדם ובהמה רבה. כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע. יתר הארבה. מעט מהרבה. פליטת שארית מאמיני ש״ץ שר״י ושם היותו משיח בן אפרים מלבו בדא. ואגודתו על ארץ יסדה. יחד כסיל ובער. ועצי היער. השמים בכזב מחסם. וכסתה מבטחם[4]. בעלי מדות מגונות. נעדרי מעלות הגונות. אז פרח הזדון החמס קם למטה רשע מהם ומהמונם ומהמהם. ואין נה בהם[5]. כי החל האיש להשתגע. ובשופרות היובלים תוקע. ליעד יעודים. וישלח פארות ויעש בדי״ם. מופתים בשמים ובארץ. דם ואש ותמרות עשן. ויעל עשנו כעשן הכבשן. וגם נביא עשה לו. שור גועה על בלילו[6]. הוא אבן מעמסה. תכסהו בושה. העצב נבוה נפוץ. הוא דניאל בונאפוס[7] נביא הבעל. ידרוש חמסו אל אלוה ממעל. ויפרצהו פרץ על פני פרץ. כי ממנו יצא חנופה על כל הארץ[8] וזה לשון הגליון. ככיור בעצים[9] וחורב בציון[10]. במספר שנים ועשרים עדין בחותמיו זכין לו[11]. לאמת נבואתו ולהוציא דבר כסלו. על י״ב אלול התפלל הח״ר דניאל בונפוס בקהל קרוש פינמו כאשר צוה לו המגיד ושם התפילה בפיו בלשון תרגום ונראה המשיח ברוחניותו ולפניו פרגוד ואחריו היה יושב המשיח ש״ץ אמיר״ה ורב המנונא סבא היה אוחז בקצה האחד של הפרגוד ורשב״י בקצה השני וראינו המשיח בכובע על ראשו והרים ידו למעלה ופניו בוערות כגחלי אש ואמר הנביא שמה שראינו המשיח שהיה באמצעות הפרגוד כי חוץ ממנו אין חוש הראות שולט בו אבל יעדנו שבעה״י עוד יצא לנו בגוף ונפש כמו שהיה בחיים חייתו כדי שנוכל להכירו היטב גם ביום שבת קודש היה הח״ר אליהו כהן דורש וראה הנביא את אב הדרשן ורבי עקיבא ושבעה מתלמידיו גלו לו סוד האלהות מזה הפסוק שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך האם היא הס״ר[12] והבנים הם קב״ה ושכינתיה למען יטב לך שישמע תפילתך והארכת ימים שבידיעת סוד זה אתה מקרב הגאולה. ובבקר הלך הנביא על מצבת ח״ר חיים בנבנשת[13] ויצא על הקבר והרים קולו בזה הלשון שלח תשלח את האם יש בו י״ג תיבות כנגד עשר ספירות

---

[1]) שבת י״ג ע״ב וש״מ. —[2]) משלי י״ד כ״ג. —[3]) המכזבים ומשקרים כדלקמן ע׳ 15 שו׳ 1.
[4]) צ״ל וכתם מבטחם, איוב ל״א כ״ד. —[5]) יחזקאל ז׳ י׳ י״א. —[6]) איוב ו׳ ה׳. —[7]) עי׳ מה שכתב הח׳ גרטץ שם ע׳ LX. —[8]) ירמיה כ״ג ט״ו. —[9]) זכריה י״ב ו׳. —[10]) ישעיה כ״ה ה׳. — [11]) ב״מ י״ג ע״א. — [12]) ר״ת: ״ה״סבה ״ראשונה. —[13]) שנפטר באזמיר י״ט אלול תל״ג כמ״ש בשה״ג בערכו.

והגשמה המתלבשת בכלים ושני המשיחים המשתדלים בעילוי השכינה ולכן תטבול כנגד י״ג פעמים בזאת הכונה ובפסוק הזה תמצא אותיות שבתי ואברהם והכנויים והארכת עולה קארדושו(?) ימים עולה צבי עם האותיות והתיבה עולה ק״ה. גם בלילה אחת צוה המגיד לנביא שיבוא אל תוך הקהל עם ח״ר מרדכי אשכנזי ואז ראינו המשיח בתוך הפרגוד ור׳ עקיבא והר׳ נתן הנביא אוחזים בפרגוד והרב ר׳ דוד חאביליין מתפלל לפני המשיח כדי שיראה לכל החברים כי טובים והגונים הם וכבקר הלך הנביא על קבר הר׳ דוד חאביליין ז״ל ואמר אשריכם אתם חברים מקשיבים בדברי האלהות אשר אתם מתפללים. עוד שאל הנביא אל המגיד על דבר הקץ והראה לו מנורה וכיור וכן אמר מנורה וכיור משוש לדור דור ולא ידע מה הכונה. גם שאל לו על דבר החירוף והראה שטן נחש פרעה. עוד אמר לו כתוב למב״א בשבועת האלהות שלמד מעצמו ובעבור האמונה שלא יעלה בלבו שום ערעור ח״ו. יום כ״ב מנחם בא המגיד והביא עמו למאורשת רושה ואמר לנביא לך לבית החיים ויצא׳ לקראתו רושה ואות ז׳ בפניה והחר׳ חיים בנבנשת עמה ובפניה מסוה. וביום שבת קדש היה הר׳ אליהו דורש ראה הנביא לפני ההיכל שלחן ערוך והיו מסובים שם אדם הראשון והאבות ומשה רבינו ע״ה ותרי עשר נביאים והמלאכים והצדיקים והיו נותנים זה לזה אותיות של אש ורובם היו יוד אלף למד שין בית. גם בליל י״ז לחדש נראה המשיח ושבע בני חנה עמו שנים אוחזים בקצה בפרגוד וחמשה לפניו ופניו כפני לבנה כי לא ראינו אותו השלהבת כבראשונה ושאלנו אם חזר המב״א לקושטנטינא והשיב שובי שובי השולמית כל הדברים האלו הם אמת כתורת משה רבינו ע״ה כן יזכנו האל לראות כל הדברים בזכות קבלת האלהות בחיי כל ישראל אכי״ר. אליהו כהן בנימין קורוניל יהודה משה אלעזר שלום אהרן כהן משה אחלל יעקב פנסו מרדכי אשכנזי חננאל ספורנו אלעזר בן סלהיוד אברהם סניור קורוניל יהודה שלום יוסף קאלאפה יצחק בן בילא יצחק סיד שלמה כהן ראובן גרשום גרשום קארמונה חיים שיריץ שלמה גרגינ אברהם כהן משה משכיל. עד כאן דברי עדותן לפרים לאלים ולכבשים במספרם כמשפטם. שמה העלה מינתו של האטד שרטון[1] ויוהר מן המועד. ענה שקר העד. ויקומו עליו רבני העיר וגדוליה ויתנו על דרכיו צלמות. כפשע בינו ובין המות כי מסרו אותו למלכות ויתגוהו אל בית המהפכת ואל הצינוק[2]. וכמעט שדנוהו לחנוק. עד אשר גרשוהו מהסתפח בנחלתם. בני נכר יבולו ויחגרו ממסגרותם. ותרב תפארתם. אסף אלהים את חרפתם. כי השיבו העם מחטאתם. נכבדות מדובר בם ספיר גזרתם. כשמש בצהרים. וכערבים
על יבלי מים:

מי השלוח צרר בשמלה. ערל וטמא איש אשר לו ערלה. ממי נחל הבשו״ר[3].

ואמר אין מחסור. לה׳ להושיע. את ישראל אם יצדק ואם ירשיע. וישלח ספרים בשמו הבליעל קוץ מגד כלהם. לבשר את העצבי׳ ואת העם. ואלה דברי בשורתו. וגלוי ערותו. הן צ׳דיק ב׳ארץ י״שולם אם יתהמה חכה לו כי לו משפט הבכורה ועתה ידיע להוי שהושיבני במחשכים הרבה חדשים על כן ישבתי בדד ודמיתי כי

---

1) שבת נ״ו ע״ב. — 2) ירמיה כ״ט כ״ו. — 3) = Evangelien.

נטל עלי ועתה קמתי כי בא אורי ונתקיימו אותותי והנה אנחנו נוסעים אל המקום אשר יצאנו משם דרך מב״א השמש הלוך ונסוע הנגבה וצב״י צ׳דיק ב׳א י׳בא ברנה אצלכם ובהגיע סוף הגלות אז הוא ראשית גאולתינו כי המקרא עד תהום יורדת[1] אז ת״ם עונך בת ציון והיה יעקב א״ש תם ואמת מארץ תצמח וקודם זה הכל יהיה סתום וגלוי אני מדב״ר בצדק״ה ר״ב להושי״ע: ע״כ דברי דולג על המפתן. כהן הבעל מתן. תרגז יחידתו שאול מתחת. איש דמים ומרמה יורד לבאר שחת. יקולל בארץ זרעו ממעל ומתחת. מחרחר ריב איש הבינים. ראשית מדון פוטר מים: מי תהום רבה וארובות השמים נפתחו. בבא רשע בא בוז בקושטאדינא קריה נאמנה ויהמו העם וישתוחחו. על שתי הסעיפים פסחו. תחת חרול יסופחו. כסילים שנאו דעת. החובשים אמונת ש״ץ [שר״י] על ראשם מגבעת. וימחאו כפם וכן פצחו. ככלבים נבחו. עתה נחזה כי יושיענו זה. רעי זה כרעי זה. אפרים לא יצור את יהודה ויהודה לא יצור את אפרים. עתה יקום מרחם ציון יבנה חומות ירושלים. ומתוכם איש אחד יאיר כשמש בגבורתו. כי הזמן נתן בידו טבעתו. אשר מאז מקדם שמועות יבהלוהו. ויהי כראותו ר״ץ לקראתו ויחבקהו וישקהו. ויביאהו אל ביתו. וישלך עליו אדרתו. ויאמר לו סורה אדוני שכב פה. ויאכילהו וישקהו ויתן לו ארוחת תמיד גם תבן [גם] מספא. ויהי כי טוב לבו ביין. הנותן רוזנים לאין. וישאלהו האיש על ביאתו. ומה חפצו ותכליתו. אף הוא השיב אליו ויתמרמר בגאותו. כה דבר הבליעל דם תהי אחריתו. רוח אלהים דבר בי ומלתו על לשוני. הולך בסתר מלושני. נפשות חסידיו אשר במתיבתא דרקיעא. אמרו אלי בשנת השמועה. זאת המנוחה וזאת המרגעה. ומלאכים ממש[2] המה בשרוני שנשבע ה׳ על הגאולה בשנת הת״ם. לבל יעבור ונכתב ונחתם בטבעת של חותם. ועתה הגאולה בשנה הזאת נקוה. ופשרא נחוה. ויאמן בו האיש אמונה שלימה. ויען אחריו אמן יתומה[3]. כי עם הארץ היה ולא ירד לסוף דעתו ומרמתו. וזדון לבו ועורמתו. ויוצא האיש כסף וזהב וכלים וערך בגדים. מזהב ומפז רב נחמדים. ויאמר אליו הקשיבה לקול מלי. אל תירא כל מחסורך עלי. כי כל עוד נפשי בי. ונשמת שדי בקרבי. לא יחסר כל בך מחוט ועד שרוך נעלים. גם לא תהיה רעב ללחם ולא צמא למים:

מי מנוחות ולא אנחות מצא שמי״ר ושי״ת. איננו גדול ממנו בבית. כי כל האנשים הנגשים לבעל אכסניא. המה יקרבו אליו לשרתו ולעשות לו לויה. שלחן ערוך ומטה מוצעת. הכל כרצונו עת לעקור נטוע ועת לטעת. ולהביא המטפחות. משנה[4] השפחות. כי גדול האיש בעיני נגידם ושועם. ומכבדו בסתר וקבל עם. אז החל האיש עלילות ברשעל התעולל. ומעשים אשר [לא] יעשו עליהם להתגולל. ויהי בעטים מסתולל. ויגזור אומר לכל הנצבים עליו. מטעם המלך וגדוליו. לעשות תשעה באב יום טוב. כגן רטוב. ויהי בהשמע דבר המלך ודתו. שמיר״ו ושית״ו. לרבני הארץ ואציליה ויועדו כולם לבית הועד. ברטט וזעד[5]. כי קנאו קנאת אלוה עושם. ופן עליהם יהיה אשם. וישלחו לקראתו מלאכי זעם. ועברה פעם אחר פעם. להביאו לפניהם לגזור את מוחו בגזרין מחץ ראש מבית רשע ערות יסוד עד צואר התירו פרושים את הדבר אשר כל אחד מהם כאריה יזנק למהר מיתתו בארבע מיתות

[1]) סנהד׳ צ״ז ע״ב. — [2]) ב״ר ראש פ׳ וישלח. — [3]) ברכות מ״ז ע״א. — [4]) צ״ל תגשנה.
[5]) צ״ל: ברתת ורעד.

ב״ד ס׳ ש׳ ה׳ ו׳[1] רק לא נעשתה עצתם כי האיש ההוא ירא לנפשו. פן ילכד בפח מוקשו. ויברח וימלט. רני פלט. ויהי בלילה ההיא בפרק הנסיעה. חשב מחשבות לדבר על ה׳ תועה. כי היה החכם ר׳ אברהם היכיני[2] מוטל [על] ערש דוי ומשמן בשרו ירזה כתב לו להבטיחו שלא ימות מחולי זה וז״ל ויזרע יצחק ק״ץ ח״י בשנה הזאת וימצא מאה שערים מאה צערים ויברכהו ה׳ ויגדל האיש הלוך וגדל עד כי גדל מאד כי גדול כים שברי. מי ירפא לי. על כן נשים יד לפה. עד שינתן לנו פה פה ומעכ״ת יהיה מובטח מחמת היסורין כי היו יהיה לגוי גדול כי אלה תולדות אברהם אברהם ואלהי אברהם אלהי אמונתי הלא הוא בעלה דשכינתיה נשמתא לנשמתא רוחא לרוחא בורא יוצר ועושה הכל בחכמה ובינה ובדעת ה׳ צבאות שמו הנמצא מכח עילת (על) כל העילות הוא יקים את דברו אשר שלח לאמר שקודם עבור חודש ניסן הבא ראשון לעבדיו א״ש . . ר״ת אברהם שבתי[3] ∴ ועלו מושיעים וצריך לסתום הדברים לראות את גלוים ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום ענ״י אמ״ק מב״א עכ״ד. וחיי ראשי כן היה כאשר הבטיח. זה המשיח. כי לא היו ימים מועטים והרב נתבקש בישיבה של מעלה. אל המקום אשר היה אהלה בתחלה. כן היו כל דבריו המזוייפים. נרפים הם נרפים. ובליל אשר ברח למחרתו החרימו אותו בשוקא חריפא. ועל הא דתא מהחצפא[4]. מיריחו היו שומעים קול המגרפה[5]. וכרוזא קרי בחיל[6] חרם נדוי שמתא קללה. כל דברי האלה. על סי״ר נפוח. סערת ה׳ חימה יצאה על ראש רשעים ינוח. ויקראו זאת הקריאה ברחובות קריה. בחורים ובסדקים בית בבית שדה בשדה עד אפס מקום. קם לנקום. ויהי ללעג ולבזיון. ועל כבודו קלון. כרע בל קורס נבו. ויאשמו כל החוסים בו. וידבק לשונם למלקוחים. וינע לבם כאשר ינוד הקנה במים:

מי נפתות. המליט ופסוח. עבר בצי אדיר ובא לרודוסתו[7] ויפגוש שם את נשיו ואת ילדיו. מעשה ידיו. גרושים מעיר איזמיר ערום ושולל. כאשר יבער הגלל. וישבו שם ימי מספר. עד אשר שחה נפשם לעפר. לראות מה יהיה בבטן המלאה. הצולעה והנה לאה. היא אשתו היפיפיה. אשר לקח בצדיה. בעת [ההיא היא] היתה הרה וקרבו ימיה ללדת. ובארץ נכריה כצפור נודדת. ובקושט אמר לבעל האכסניא[8]. דבר אשר לא נברא ולא היה. שמוע שמעתי בחלום חזון. ליל״ה ממונה על ההריון[9]. קול מבשר

---

[1] ״בית ״דין ״סקילה ״שריפה ״הרג ״וחנק.

[2] עי׳ מה שכתב אודותו גרטץ בה״י (עיי״ש במפתח) ובנוספות שם סי׳ 8 ס״ק 8, ורמש״ש ברשימתו הגדולה ע׳ 694 ובמלואים שם ובמ״ע REJ. XXVI, 209; XXXVII, 109. והוא חבר ס׳ הוד מלכות, תהלות ותפלות בק״ן מזמורים, קושטנטינא תה״י, עי׳ מש״כ הח׳ דוקעס בספרו נחל קדומים ע׳ 59. ועי׳ ג״כ ברשימת רמש״ש Cat. Lugd. ע׳ 290 וע׳ XV. כפי האמור בס׳ חלומות נולד ר׳ אברהם ב״ר פתחיה היכיני בצום גדליהו תי״א.

[3] בכ״י בריטיש מוזיאום איתא: הבא ראשון עלינו לשלום יקרא לעבדיו א״ש ר״ל ״אברהם ״שבתי ופירושו הוא לשניהם יהיו נידונים באשו של גהינם ואשם לא תכבה עד בלתי שמים ועלו מושיעים וכו׳.

[4] דניאל ב׳ ט״ו. — [5] תמיד פ״ג משנה ח׳. — [6] דניאל ג׳ ד׳.

[7] בכ״י ב״מ איתא: לרודו״ם הקטנה ועי׳ לקמן ע׳ 29 הערה 2.

[8] ושם איתא: וקודם זה בהיותו בעיר קונשטנדינה אמר לכל בפני בעל אכסניא.

[9] נדה ט״ז ע״ב.

מפי עליון. הנה אשתך הרה ויולדת בן וקראת שמו אש״ר. אשר בצאתו מרחם אמו גאולת ישראל יבשר. ירום ונשא וגבה תואר וגימוקו עמו. ותהי המשרה על שכמו. ויהי בעת לדתה ויגש הוא על האבנים. לראות אם בן הוא למען יצדקו דבריו. וכזבי מאמריו. והנה כחשו בפניו יענה וישכב למעצבה. ותלד לו חדשה בארץ נקבה[1]. ועת ללדת איש אש״ר יהיה בימים לצפירת תפארה. המיר כבודו בלא יועיל ויטע אשר״ה. וישב שם [ימים מספר] עד אשר כלתה פרוטה מן הכים. אסתירא בלגינא קיש קיש[2]. ויואל לשוב ברצון. אל מקומו הראשון. ויקח את שתי נשיו ואת ילדיו וירכיבם על נושא אדם[3] בים סירים ובכלי גומא על פני המים. ויחץ את העם אשר אתו לשני מחנים. ובקושט׳ קבלום בסבר פנים יפות ויתנו להם בית מלון. בא זדון ויבא קלון. ורבצו שם ציים ומלאו בתיהם אוחים ושכנו שם בנות יענה ושעירים ירקדו שם. ואשמם בראשם. עד חדש ימים שבא גם כן קימוש וחו״ח. ופגשו ציים את איים אך שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח. וישכב בחיק אשתו חדר בחדר בהחבא. לחשוף מים מגבא. כי בעיר אזמיר מתקו לחכו מים גנובים. את רכושו אשר רכש בדברי עגבים. ובקושט׳ חפץ לטעום טעם לחם סתרים ינעם. ללון בין שדים. עוגת רצפים וצפחת מים:

מי חטאת. גרן האמ״ד היו נכסי בן בעל הבית אשר תמיד בדרכיו יואל. כפעם בפעם שמואל[4]. וארוחתו ארוחת תמיד נתנה לו. ולכל הבאים לרגלו. מכל אשר יאכל משופרי שופרי מאכל העולה על שלחן מלכים. והדברים הצריכים. בני יונים ותורים. צאן ברורות וצפרים[5]. לתת את בשרם אל קוצ״י המדבר ואל הברקנ״ים. משתה שמרים משתה שמנים. ואם לפום ריהטא. זוזי אצטריכו ליה לא כסיפא מלתא. למתבעי אל שאו״ל ואל בית הדמי״ם הלואה ברבית על אחד פי שנים. ואפי׳ כסף לפרוע זהב פרוים. פרקמטיא בהקפה. מסף אשר בילידי הרפה. זבן וזבין תגרא איקריה. ובכל יום ויום לא פסיק סדריה. להוציא זולל מיקר לחצאין לשליש ולרביע. אעפ״י שאין הקומץ משביע. למען יהיה הכל מוכן לצרכי אושפיזו. זו לעומת זו. ולתת שכר המשרתים בעבור שלא ישגה אחד מהם ולא יזיד. לפלח את סיר הנזיד. ולהיות לפניו רצים ושבים. וברתת וזיע נצבים. לנכחו יישירו עפעפים. כארזים עלי מים:

מי יריחו מזרח שמש סבב האמ״ד ולא ידע איש בואו עד אשר נשמע קולו. השרה אשר בכל גבולו. כי הוא נתבא אל הכלים. ואין דבר מכלים. שלו בביתו ורענן בהיכלו. לבלות שאו״ל מבלי לו. ויתגעשו ויתהוללו רבים מעמי הארץ. הנמשלים לכלי חרש. ולשמע אזן האמינו בו במרץ. ויבואו להשתחות לו כל אחד ממקומו. להתברך בשמו. קצתם מגישים לפניו משאת וארוחה. ומעניקים לו ברכה. מלאיי לכיסו ויין לכוסו. וקצתם לאכל מיני מגדים. וללבוש שנים עדנים. והתערן נופס ברוב משמנים. בלא כסף ובלא מחיר. תושב ושכיר. בראש הפעור. בעיסה שאור. עיט צבוע. מום קבוע. י״ום ר״ע מ״קולל יחרה אף ה׳ וקנאתו באיש. בן מחפיר ומבאיש. הוא היה ראשון אשר החל הודות לו במודים מודים. ולבראת[6] גם

---

1) ירמיה ל״א כ״א. — 2) ב״מ פ״ה ע״ב. — 3) מגילה ט׳ ע״א. — 4) ש״א ג׳ י׳.
5) נחמיה ה׳ י״ח. — 6) בכ״י ב״מ ולבדות.

הוא חזיונות ודמיונות לעשות לכזב ולשקר עמודים. ולפידים בתוך הבדים[1]. ויהי כראות הממרא. את בן סורר ומורה. כי עושה מלאכה הוא ויתן אותו. על כל סכל בית אמונתו. על אשר היה באמונה אתו. ויאמר לו אתה תרמוס את חצרי ונתתי לך מהלכים. בתוך שרפי אל ובמלאכים. ואצלתי מן הרוח יחזיק במעוזי. ונתתי לך למגיד את הרב ר׳ יצחק אשכנזי[2]. אזי היו לאחדים. שני זנבות האורים. זה דורש. וזה מפרש. זה אוסר וזה מאשר. האחד זורע רוח ושני סופה קוצר. והשמועה באה אל שמואל התלמיד. מצוה ונגיד. כי נתן האר״י ליר״ם למגיד. וכי הוחזק בעיני המן. לנביא נאמן. גם הוא נתן אליו מאתים כסף למען יעשה ויצליח. כל אשר יצוה המשיח. ולהיות לו לשליח. רב אדם יקרא איש חסדו. ולא יזח מצדו. ולגלות הנסתרים. ישאל לו במשפט האורים. שם נתן האמ״ד אל האיש שמואל. להיות לו למגיד המלאך גלוי אל. והגלוה עמם איש מלא עברות כרמון. תהו יליל ישימון. שמו אליעזר מדמשק. את הרב היכיני למגיד ולבן משק. ויעש אותם שלשה ראשים. להיותם קדשים. ויעש באושים. ויתנם שלוחים אל המקום אשר יהיה הרוח ללכת לתקן עולם במלכות שדי. צאנה ואלפים כלם וגם בהמות שדי. לישר דרך ש״ץ המסית והמדיח. לבא להתחבר עם בן אפרים המשיח. ועלו מושיעים. רוח עועים. לעשות תקונים על קברות המלכים ועל נחלי הבתות והגעצוצי״ם והנהלולים[3]. ובתי עבודה זרה ובמות הערלים. ועל כל תנור וכירים. ומבואות המים: מי זהב לכל העדה הרעה הזאת דלה דלה הנגיד שמואל ויתן לחייו למורטים.

למען יטהר שב״א גלויו אשר פצל ברהטים. והחוכות השתרגו עלו על צואריו ויתן את כל אשר לו למשכון ולעבוטים. בעצת סיעתו המלאים אמונות זרות מקדם ומעוננים כפלשתים[4]. ויהי כראות האמ״ד שהבליו עושים פירות. תחת הנעצו״ץ יעלה ברוש. ותחת הסרפ״ד הדס ועצי שטים. שלף חרב הזיוף וחניתותיו המרוטים. ויאמר למי יחפוץ המלך מלכו של עולם לעשות יקר יותר ממני היודע סודו ועצמותו[5] דרך כלל ופרטים. בהעטר לראשי עטרת המשיחות. למחר יהיה האות הזה לחלומים. ואתם לא תראו פני שלשת ימים כי אשב לבדי להקביל פני מלאכי אל ונשמות הצדיקים הבאים לפקדני ושלחתי מהם פלטים. מגידים לעבר מנהרי כוש וגלות עשרת השבטים. ויצאו משם שמחים וטובי לב על כל הטובה צבתים צבתים. והוא ירד לגנו לאכל ולשתות שגלתיה ולחנתיה[6] טלה חלב ויין חמר חיור עתיק לחם הפחה ופת בג המלך מהמסולתים. והשגל יושבת אצלו ויש אומרים כלבתא[7]. בפאת מטה. ובדמשק ערש בין רגליה כרע נפל שכב ותהי להם לזרא מעשה חבתים. ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים באו כל האנשים לראות כליל תפארת בראש המלך אדם חנף[8] ויצא להם החוצה. והגה מפיו יצא. חשתי בראשי כרשי[9] חטים וחובטים. באושרי כי אשרוני מלאכי אל בעטרה כמעט שעברתי מכם ועד הנה לא זזה ידם מתוך ידי אשר לנשקה פושטים. וירא העם וינועו וישתחוו

[1]) ע״פ הכתוב בשופטים ז׳ ט״ז וכדלעיל ע׳ 10 שורה 10.

[2]) בצדק העירני ידידי הרה״ח מהר״ד סימאנסען נ״י על שגיאת גרטץ (שם ע׳ LX) בחשבו את ר׳ יצחק אשכנזי בין אנשי בריתו של קרדושו ולא התבונן על מה שכתב מיד אח״ז: כי נתן האר״י ליר״ם למגיד שכוונתו להאציל מרוחו עליו.

[3]) ישעיה ז׳ י״ט. — [4]) שם ב׳ ו׳. — [5]) בכ״י ב״מ: ומציאותו. — [6]) דניאל ה׳ כ׳.

[7]) ראש השנה ד׳ ע״א. — [8]) איוב ל״ד ל׳. — [9]) בכ״י כרשי.

לו על כל הארץ נשמטים. בעת ההיא שאל אחד מהנצבים פרוש מאמר מספר מורה הנבוכים מדבריו הפשוטים. והוא להעדר ידיעתו בו ענה כמשפט השוטים. ולי אתה שואל שאל למחבר עצמו בעת אביאנו לפניך עם עשרה שליטים. אשר מגבוה יראו חתחתים. לתקן עון ישראל אשר חטאו בששים. ויצעק בקול גדול יבא גלוי אל יבא מרע"ה אברהם יצחק ויעקב דוד ושלמה רמב"ם ש"ץ מב"ד אדם הראשון. ויביא כר קטן וישם לצדו ורמז לאה"ר לשבת עליו לעתים. ויאמר לרמב"ם פירש לשואל הזה את שאלתו והיה הוא המליץ בתוכם העולה על רוחו. ויהי כי לא ישרו דבריו בעיני המקשה אמר לו זה הוא דעת המחבר ואם טעה הוא מחנ'ת שלא ידע סודות התורה כי אם הפשטים. ויפן לצד ימינו כאילו היה מדבר עם ש"ץ ומטה אליו אזנו כאילו היה הדבור אליו לאטים. ובכל זאת אין גם אחד מהנצבים שומע קול אדם כאוב מארץ וידעונים ואטים. ובין כך ובין כך לחש איש אחר לחברו לאמר אה"ר היה מלא כל הארץ גופו[1] והכר הזה קטן מהכיל אחד מאבריו הקלוטים. ויהי כראות האט"ד שאליו מתלחשים כעס עליהם לאמר אם לא הייתם בתקון הזה מקטני אמנה הפחותים. לא היה פתחון פה לקליפות ללמד קטיגוריא על ישראל וכתתו חרבותיהם לאתים. ויתעצבו מאד האנשים כי הכלימם משיח בן אפרים. ובאו על גבים ולא מצאו מים:

מי עין שמש והיו ת'יצאותיו על פי דברותיו הג'יע קץ הפלאות. למופת ולאות.

כי הדבר מאת ה' צבאות. וישם פי חרב חדה לשוני חרב פיפיות. ואבחן דברי מובנות ללב וגלויות. הן תוי שדי יענני על מצחי באותיות. לכל אשר נגזר על הגאולה ועל התמור"ה. בשפה ברורה. קדוש ישראל יתוו ולכבוד משיח בן אפרים הבן יקיר. בני חזיון[2] מחוקה על הקיר. ובהשמע הדבר נאספו שמה כל העדרים. חמרים חמרים. ועל הר נשפה נשאו נס. לראות המופת והנס. וישלח ידו אל ספר מדרש הזהר אחרי אכלו ואחרי שתה רביעית יין. ולא שזפתו עין. ויקרא שלשה דלתות וארבע ויתאדמו פניו ומצחו הנחושה. ויר"ם אך יצא יצא הולך נכוחו. וכותב על הספר העולה על רוחו. באומרו שנראים אליו האותיות אדומים כדם. מגן גבורהו מאדם. וכל העם ההולכים סביבו לא ראו את המראה. רק שמואל התלמיד כנשר ידאה. קורץ בעיניו מולל ברגליו מורה באצבעותיו כאילו הוא גם כן רואה. אחרי כן קרא יר"ם את כתב הנשתוון. ונמצא כתוב שבכ"ה לחדש חשון. יעשו תקון ז' רועים וח' נסיכי אדם[3] למען יהיו מוכנים להקיף את המשיח. לבנה על גבי אריח. ולמצא למחלתם מעט צרי. יהיה התקון באסתאברוס[4] בגן עושה פרי. וביום הנועד שמו כל בני החבורה לדרך פעמיהם דרך אניה בלב ים. ונודע מקומם אים. ויבאו אל מקום החפץ. ויקדימו תקון הגוף לתקון הנפש. מכל מיני מטעמים. צלי קדרה שתין צעי בתקון חכמים.[5] ואחרי כן עשו [תקון] ז' רועים וח' נסיכי אדם. נהפך לחורב לשדם. ואלה (שמות) האנשים אשר נקבו בשמות. אשר שם שמות. שמואל גאלמידי. יר"ם. מנצור. אליה יאני[6]. יהודה משה. חסר מקולל.

---

[1]) חגיגה י"ב ע"א, סנהדרין ל"ח ע"ב: אדה"ר מסוף העולם ועד סופו היה.

[2]) אולי צ"ל בגי חזיון כדאיתא בישעיה כ"ב ה'. — [3]) מיכה ה' ד'.

[4]) Stavros סמוך ונראה לכפר Kusgundschuk שרוב יושביו המה יהודים, וקרוב לעיר Skutari. — [5]) מגילה ז' ע"ב. — [6]) בס' קורא הדורות נ"ב סע"א הובא ר' יצחק ואני.

אליעזר עקיבא[1]. ואלה ח' נסיכי אדם. שלמה גאלמידי. דוד חזן. שלמה אבן אמיל. שלמה יהודה. שמואל משה. משה יהודה. מות מקולל[2]. אברהם אשכנזי שבו[3]. ויהי ביום ההוא בהיות בגן דר. חטאת ישראל קו"ץ ודרד"ר. עשה בעקבה. לאיש נקרא אליעזר בן עקיבא. אשר בשכבר הימים. בהיות אט"ד בעיר איזמיר כתב לחר"א היכיני: שבטי יה באים לבקש דרך מב"א השמש וגם אמר לכל שבהיותו בעיר הנז' בא אליו איש מן השבטים. אשר באים ונוטים. והנה הוא מקוה תשובתם פה העיר. וכבודו בקלון המיר. לדבר עמו בגלוי. על דבר הגלוי. ולתת לו אגרת. תוכה רצוף מאהבה מסותרת. על הגאולה מדברת. אך אמנם האיש ההוא לא יבא דרך הישוב רק דרך הערבה. הוא יוצא ובא. אכן לבי מועף ביעף את מי אשלח ומי ילך לנו אל מי מכלנו. לבקש השליח ולפגוע בו. לדעת מה בפיו ומה טיבו. מיד קפץ ונשבע אליעזר בן עקיבא שלא יתעצל. בבקר כזרות החמה ובערב בנטות הצל. וסבב הרמה ובית אל לבקש את האיש ההוא ושם ידבר עמו. להוציא לאור נעלמו. וכן עשה ארבעה חדשים רצופים. בקש ולא מצא את התרפים. ואעפ"י שעל ירכו היה צולע. לא השיב ידו מבלע. אחרי כן אמר אויב לעשות תקון על קבר איו"ב אינצארי[4] המפורסם בקושט' ואמר לאנשיו שהוא איוב בעל הנסיון ממש. איש תם וישר מיראת אלדים לא מש. וילכו ויעשו עליו תקון ויוציאו שלש מאות כסף לתת לשומרי הספים. למען יניחום להתנהל לאטם ולא יוציאום משם מבוהלים ודחופים. מלבד הוצאות האוכלים למעדנים ושותים וחוגגים. מעדני מלך וכל מיני דגים. כי ביום ההוא לא יאכל בשר בהמה וחית הארץ וכל עוף השמים. רק ראשי תנינים על המים:

מי בורו והבור רק אין בו מים ומימיו רפש וטיט. כלם עליו מש"ל ישאו ומכבידים

עליו עבטיט. דבר עשק וסרה הרו והגו מלב דוברי שקר. הבינו פירותיהם אט"ד עושה גדולות עד אין חקר. האמינוהו ידעוני" ודורש אל המתים. כאשר ידבר איש אל רעהו מעיר מתים. עפ"י עדות יר"ם הנביא. האומר לצולה חרבי. אז יר"ם בראותו כי אותו אהב המשיח מכל אחיו ורעננה כפתו. תאנה בקש לאמר שהיה מתרפה במלאכתו. ולא יכול לצאת ולבא להביא טרף לביתו. והכסף מכיסו ספ ותם. ויסתום הקץ והחזון חתם. אזי נתן אליו התלמיד שמואל ת"ק כסף עובר לסוחר. למען יהיה רצון המשיח טוב שוחר. וביום המחרת אמר יר"ם כי נמצא כתוב בקיר שיעשו תקון על מצבת שלטן איבראיים מ"ך[5] למען יבא לבנו שלטן מחמד נ"ע בחזוי דליליא. להודעה ליה לגלויה דמשיחא מטעם רבון עלמיא. ויפרוק חייא. ויעשו התקון אחרי פיזור גדול אין כסף נחשב ושם על הקבר יר"ם דברים אשר לא כן נבא. מסטרא דמסאבא. כה אמר ה' בי"ב לחדש טבת הב"ר יתבלבל המלך שלטן מחמד שיבלבל אתו אביו שלטן איבריים ובע"ה יתבלבל מאד וטוב

[1]) בכ"י ב"מ: אליעזר אשכנזי. — [2]) הוא חיים מבורך החתום באגרת מקושטדינא משנת תכ"ו, עי' להלן בס' זכרון לבנ"י ע' 54 שו' 4. וכמו כן כוונתו לעיל סוף ע' 16 בהכנויים: יר"ם =״יום ״רע ״מקולל = י"ט מבורך, וכן חסר מקולל = משלם מבורך. — [3]) בכ"י ב"מ: שכוי.

[4]) הוא Abu Ajjub Khalid ben Said al-Anzari, נושא דגלו של מחמד, וכאשר באה העיר קושטדינא בפעם הראשונה במצור ע"י הערביים בשנת 672 למספרם מת אבו איוב שם במלחמה ויקבר בפלך העיר הנקרא על שמו Ejub.

[5]) Ibrahim מלך 48—1640 ובנו .Mohammed IV המכונה Avdschi (הציר) 1648-87.

טוב טוב יהיה ע"כ. אחרי כן יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה. למען שמואל התלמיד כספא ודהבא מיהב יהבא. לעשות תקון במקום הנקרא טוקאט. כי שם בלאט. תרד השכינה. משמי שמי קדם בתוך הגנה. ויקהלו כל הנצמדים. יחדו יבואו גדודים. אחרי פיזור זהב וכסף רב הנחמדים. להכין צדה. וצרכי סעודה. וישימו מגמת פניהם קדימה אל שדה עלה כלו קמשוני"ם. אל המקום אשר הם חונים. ויהי בפנות היום לערוב הנה המשיח נגע בצנור. ויקח בידו הכנור. הוא ענ"ה. כל ההרים פצחו רנה. כי עת לחננה. כי תתגלה השכינה. בחוץ וברחובות ואצל כל פינה. בקומתה ובצביונה. וכל אשר לראות הפלא לבו יערב. יביט נוכח השמש שכינה במערב. והמבקשה ודורשה. יראנה בטרם יבא החרסה. אז כלם לנוכח הביטו. ודמדומי חמה עיניהם ישיתו. מראות שקערורות ירקרקות ומראהן שפל. ויהי דבר התפל. מה אתם רואים יצתה בת קול מאתם ויאמר דברים בדמות מרחשת. ומראיהן כייני וארגוני כמראה הקשת. ויען ויאמר היא הנצבת עמכם בזה. אל אברה"ם במחזה. ויברכו ברכת בורא פרי שכינה בראשונה. וברכת שהחיינו באחרונה. אחרי כן הלכו לעשות תקון במקום הנק' קאואק וכמעט שטבעו בים. משאון גליו ודכים. אחרי כן חלצו חושים. לשוט בגנות ופרדסים. לאכל מטובם ולשבוע מפרים. עד האסף מרי"ם. בעבריים ובספרוים. לחצוב להם בורות בורות נשברים אשר לא יכילו המים:

מי מרום להלחם בישראל. הריק את חניכיו עזא ועזאל. איש בא מבעל שליש"ה

מכת המגשימי"ם. המתקוממים. כי ראה הסתיו עבר והגיע חדש האביב. האהוב והחביב. אשר יעד בו הגאולה. לעם סגלה. ולמצא למחלתו תעלה. דרך רשעים כאפילה. אסף אליו הביתה אנשי חבורתו. ויתן להם מושב הבכור כבכורתו. והצעיר כצעירתו. כאשר יגידו האותיות אשר במצחם. בגאון רוחם. פתח בנגפה וסיים בנגחה[1]. חבל בחבל ומשיחה במשיחה. דעו בני ותלמידי שישראל במצרים נגאלו. אחר אשר חטאו ואשר נואלו. בזכות האמונה. ועתה ישראל בגלות הזה בלי משען ומשענה. לא משען לחם ולא משען אמונה. כי ימים רבים לישראל ללא תורה ולא אלהי אמ"ת ולא כהן מורה. כמוני היום ר"ב לכם שוליא דנגרי. ואמרו חז"ל[2] ד' הכירו את בוראם מעצמם. ויתיחסו על שמם. איוב ואברהם וחזקיהו בן אחז. אשר כתת את הנחש. והמשיח מרייח מי"ם יפרי"ח. ואל תקשו עלי כי בדברי הגדה משיח בן דוד נאמר. כי מב"ד ומב"א סוד א' להם יחובר. והקשה להם כ"ח קושיות. מלבו בדויות. תאניות ואניות. ועל מוסדי שוא בנויות. וכלם דחויות. עלידם בנה אמונתו הנפקרת. צרעת ממארת. אמונת התורה ואחדות השם מפרת. ולשוב מים האחדות אל יבשת השלוש חותרת. וישם אותה לפניהם קורא ופושט בה כאגרת. והשומעים כעורים נצו גם נעו. ובבוץ וטיט הוטבעו. לשמוע דברי מינות

מאז לא נשמעו. ועל פי חמור חמורותים. צללו כעופרת במים:

מי דמיון דמיונותיו הכוזבות החלו להתגלות. פה דובר נבלות. כי חשב מחשבות.

לאלפים ולרבבות. כאסוף בצים עזובות. להאכיל מאכלות לחיך ערבות. להרבות מאכל ומשתה לנצמדיו זאבי ערבות. ויצו ליסד הבית רצפת בהט ושש באטון מצרים חטובות. ויאמר אל עמו במתיבת' דרקיעא איכא תרי ישיבות. האחד לאליהו

---

[1] ב"ק ב' ע"ב. — [2] במדבר רבה פי"ד סי' ב'.

והשנית לרשב״י נקובות. ואני אחרש שלישיה. בסעיפיה פוריה. כי מרזא דחכמתא יש אתי הון עתק. והחוט המשולש לא במהרה ינתק. ואתן לכל א׳ מהחברים מלאך א׳ או מגיד א׳. לחבר את האהל להיות אחד. ויעבר קול בכל מלכותו לאמר מי האיש החפץ להתנבא. ישוב אל ביתי בהחבא. ויבאו כולם בחרא מחתא. מחתות החטאים האלה חרובי קריתא. אוי לאיש שנפל ברשתו. שנתן מגיד לאדם ולאשתו. ויחלק לכל אנשיו מגידים. לכלם נתן חליפות בגדי״ם. זולת הנער שיניאור. א״ור באורו לא ראה אור. ויתחנן לו לאמר למה אגרע מכל אלה האנשים ואין משגיח בי ואין רואני. חסר משוגעים אני. ובראותו כי לא הטה אזן לדבריו פנה משם סר וזעף ויחשוב בלבו להרבות און ועצמה. און ומרמה. ויבא לפני המשיח ויאמר לו הנה המלך ש״ץ [שר״י] הפקיד בידי שלום רב. לאדוני מושיע ורב. וחלה פניך שתתן לי מגיד ואל נא ריקם תשיבני. חנני אדוני חנני. ויגער בו האיש ויגרשהו משם כשלחו כלה. ויהי הוא אל ביתו לא ירד מיד חזר ועלה. יגע ורפה ידים באתי מרחיק. ובידו כתב שחיק ומחיק. ויאמר אדוני המלך ש״ץ שלח אליך זה האות. ואם הוא בלתי נאות. וכתוב בו בלשון לעז כזה. חזרתי לחלות פניך שתתנהו לו בלילה הזה. שידבר עמו בהקיץ ולא במחזה. ויהי כראות האיש את הכתב אמר לו מחר אצא לקראתך. למלאת את שאלתך. הבקר אור וישלח ויקרא לכל אנשי אמונתו. ועדתו. ויאמר אליהם אמש שאלתי את המשיח ש״ץ אם אמת היה הדבר אשר כתב אלי. ויאמר אתפאר עלי כי אנכי שלחתיהו. ומעשה אצבעותי הוא. לכן עפ״י המלך ש״ץ הנה נתתי את הנביא ישעיה. להיות למגיד לנער שיניאור בשמיעה וראיה. ושם היה אחד מאנשי בעל הבית ומנאמניו. וירץ ויספר לאדוניו. את כל אשר ראה בעיניו. ואת פתשגן הכתב אשר הביא שיניאור נתן לו. כאשר דבר לו. אז אמר שלמה כל דברי שיניאור שקר הם ואיני מאמין בהם. כי מדוע לא בא אלי ש״ץ לדבר דבר ודעת קדושים. וידבר אל שיניאור הנבזה והדל אישים. ויחר לו מאד וחמתו בערה בו. וימס לבבו אף רוחו בקרבו. והנה שמואל הבן יקיר לו אמר אל אביו אל יחר לאדוני אבי אני ואליעזר חברי ננבא בחדרי חדרים. ונדע אם כנים הדברים. ויעשו כן ויהי בצאתם אמרו תדע אדוננו. כי שאלנו את פי הח׳ היכיני ואת גלוי אל מגידנו. וישיבו אותנו הדברים אשר שמענו באזננו. והם כי הכתב הזה ש״ץ לא כתבו. ואין לו ידיעה בו. כי אם אליה יאני וחד דעמיה. משרתי משיח בן אפרים. הם הם זייפו בידים. אז רפתה רוחו ויאמר הלא אמרתי לכם בדרך חכמה. כל דברי שיניאור הם שקר ומרמה. הנה אם כן לפי דברי הח׳ היכיני וגלוי אל נמצאו דברי שני המשיחים שקר. שניהם מלאים כזב ושד ולרשעתם אין חקר. הלא הם בנים זרים וילדי נכרים. ההופכים הקערה. לדבר סרה. גופא דעבודה זרא. בקשו לעקור את הכל. בכל מכל כל. לאמר לנו המים:

מי ירדן ערמתו הוביש בתקנו הישיבה החדשה. רקב בעצמותיו מבישה. גזר אומר שכל מי שלא יראה מגידו או מלאכו. לא יבא אל ביתו ולא יכנס בתוכו. ובעיניו אל ירע. כי הוא יהיה לו לעזרה. לתקן את אשר עוו החטאות והאשמים. ויבקש עליו רחמים. עד אשר עין בעין יראה אלהים עולים. כי פקד ה׳ את עמו והלכו גאולים. וכן היה עושה לכל אנשי צבאו. העמק שאלה לכל אחד ואחד על עבודתו ועל משאו.

הראית בעיניך. בכל נפשך ובכל מאדך. המלאך הדובר בך או את מגידך. והיה אם שלום יענה לאמר ראיתי אלדים פנים בפנים. וידברו בי חזות קשה כאחד עונים. אז היה נותן לו מקום בראש הקרואים. אנשי סדום רעים וחטאים. וכל איש אשר דעת ותבונה בו. ודובר אמת בלבבו. כאשר לא ראו עיניו דבר מעולם. ישוב דך ונכלם. ויאמר אליו הנה אנכי לא ראיתי לא מגיד ולא מלאך כאלו האנשים. המתטהרים והמתקדשים. ויהי כשמוע האיש את דבריו. ויקצף על מאמריו. באמרו עונותיך הטו אלה והם היו נסיבה. כי מנעו הטוב ממך ולבך לא חזון הרבה. ויאמר לו לא אשקוט ולא אנוח. עד אשר אראה אותך שטות. נכון לבי בטוח. כי מלאך יבא לך כרצונך. ומגיד לקראת מגיד שלום יענך. ומלתו על לשונך. ויקח בידו ספר מדרש הזוהר וקרא בו ועשה כונים. חציו שנינים. וילך בבית אחת הנה ואחת הנה. שנים ושלישים יעשנה. ויקרא בקול גדול הנה נוצצה בך רוח רעה. ימלא פיך רעם שרים ותרועה. והיה האיש אף שלא ראה לא מלאכים ולא מגידים. כסתה כלימה פניו ומודה ועונה אמן בעל כרחו ומודים מודים. וכן עשה שלשה ימים רצופים. מרמות וזיופים. וכל זה במאכל ומשקה. מוח עצמותיו ישוקה. שיתין לפרא בקינח סעודה[1]. להכין אותה ולסעדה. לא פסק מעל שלחנו לא צנון ולא חזרת בהדי כבשי. מלא כריסיה זני בישי. וישארו שני אנשים במחנה. אשר לבבם פונה. לרתק חבל הכסף. בשצף קצף. כי נלאו שאת רובי שגעונותיו. וערמותיו. ויקשו את ערפם לבלתי הודות. ותת תודות. אז לקח בידו ספר מדרש הזוהר וקרא בו מתחילתו ועד סופו. לא עמד כי ה׳ הדפו. ובראותו כי לו לא נשמעים כפעם בפעם. מחליק פטיש את הולם פעם. אז ידבר אלימו. באפו ובחרונו יבהלמו. עם קשה עורף קטני אמנה. זה שלשת ימים לא ראיתם כל תמונה. אין זה כי אם רוע לב סמל הקנאה המקנה. בסיבתכם נתפרדה חבילת התקון הזה. מי חטאת עליכם יזה. וישלח כל איש מעליו. והעם נסו איש לאהליו. ויגש אליו יהודה הקרוב אליו. והחונה בגבוליו. ויאמר לו מה תעשה כי יקום בעל הבית וכי יפקוד מה תשיבנו הן קרבו ימיך אשר יעדת על הגאולה. ואתה שבת לכסלה. ויען ויאמר לו בחג הפסח נהנה וניזון. בהשקט ובבטחה ולא בבהלה ובחפזון. ולבעל הבית יבא במשמניו רזון. ויהי בליל התקדש חג נועדו מן השבעים[2] אנשים יהודים. לבא עליו פתאם כגנבים ושודדים. להכותו נפש ולהשליך את נבלתו בעמק השידים. ובהודע אליו הדבר כל היום וכל הלילה לא יעום ולא ישן. וארכבותיה דא לדא נקשן. ויאמר מה חפצי אחר זה הצער. וכלי הקרב שות שתו השער. אז בא אליו הבן יקיר לו אפרים ילד שעשועים מכלבא בישא גורא טבא לא נפיק[3]. כדי רצון אביו להפיק. בשורה בפיו לאמור שמעתי בת קול בשמים. כי נדחה הגאולה לשנה ולשנתים. גם אביו הודה כי גם הוא שמע הכרוז. אורו מרוז. אז אמרו אליו אנשי שלמה צא מן הארץ הזאת לגור באשר תמצא. בטרם תכסך בושה. איש ריב ומדנים. עוד מעט ויסקלו אותך באבנים. ולקללה נמרצת פערו פיהם. כי היו ללעג וקלס כמוהו כמוהם. אף הוא היה בוש על כל אשר עשה. אוי לה לאותה בושה. מיד הרצים יצאו מבוהלים ודחופים. בבא הזיפים. רעדה אחזתם ופיק ברכים. וחלחלה בכל מתנים. להגיד הקורות למשיח בן אפרים. כי קָסם קֶסם

---

1) ב״ם פ״ד ע״ב. — 2) בכ״י ב״ם: נועדו לב יחדיו מן השכנים אנשים יהודים.
3) ס״ע רבה פכ״ה; ויקרא רבה פי״ט.

קלקל בחצים שאל בתרפים ראה בכבד בימינו היתה הקסם עקכו״ת משיחותו. לשוב על עקב בשתו. לבעל הבית ובנו חמודו הזלים זהב מכים וכסף בקנה ישקולו. למען המשית לא יכהה ולא ירוץ עד ישים בארץ משפט ולתורתו איים ייחלו[1]. ושם היה אחד מנאמני בעל הבית וידבר לאדוניו את כל הבלי תעתועיו. וחבלי שעשועיו. כל מחשבותיו. ומבטא שפתיו. לא היו כי אם אכילה ושתיה. וחבוק צורה יפיפיה. והיותו מקור הצואה. ומלא חלאה. ושרש הטומאה. ויבא דבתו. ויורה מראתו. ויתד היתה על אזנ״ו ויחפור אחרי צאתו. עד אשר הבאיש את ריחו. ברוב שיחו. בעיני אדוניו ורוחו. וידבר שלמה הוי גר״י חוטא. כמדקרות חרב בוטה. ילך למדחפות. נגב הסופות. ויהיה לחרפות. כמוץ מגרן יסוער. וזעקת שבר יעורר. כתפו משכמה תפול ואזרועו מקנה תשבר. כי שואל באוב הוא וחבר הוא חובר. ואחרי כן האנשים היושבים בצלו. מי מבזה אותו ומי מקללו. על כל דברי התוליו ומחזה שוא טופתיו ומגידיו. וירקו בפניו וקללו אותו וגדפו אותו. עד אשר ברח. ולדרך ארח. בוש ונכלם. והיתה לו חרפת עולם. ערום ויחף מרעות עמל ורוח מלא חפנים. ועפעפיו יזלו מים:

מי מצור שאב אחרי ברחו. כי הזמן נתן בלחייו חחו. וילך אל ארץ אחרת. ותהי עצתו נבערת. ויואל לשבת במגדל. נכלם ודל. וכאבו עליו גדל. נודד ללחם ונפשו שוקקה. בוקה ומבוקה ומבולקה. נשקד עול פשעיו בידו השתרגו עלו על צואריו. כי יודעיו לפנים היו בעוכריו. ויאמר אלכה אחרי מאהבי. נותני לחמי ומימי. צמרי ופשתי שמני ושקויי. ויכתוב לבעל ביתו הגביר שלמה. בפרויש עליו סוכת שלומו. וזה לשון האגרת. לשון תחנונים אוגרת. הגביר המרומם נר״ו שלח נא ביד תשלח לי מעות כי בביתי רבו החלאים ואני מצוקה ומדוכה ורחם עלי כי ירבעם חטא והחטיא את הרבים וכבוד תורתו במקומו מונח ואתם עשו בשביל כבוד התורה אשר למדתם ממני וחתם הרופא אמ״ק ע״כ. כאילו נתחרט על הראשונות. חטאות וזדונות. אבל לא עלתה ארוכה לשברו כי [ל]שמואל תלמידו נתרבו חובותיו. ונחשפו סודותיו. הכסף אשר הוציא לבית רשע מסלף. ויהיו פקודיהם ששה עשר אלף[2]. ואביו ידע כי בכל היה נסיבה המשיח. נחש בריח. ולא השיב לו תשובה. כי רבה האיבה. ויהי כראותו כי שערי תשובה ננעלו כתב שנית. להשיב את לבו אחורנית. בשבועות נמרצות. עתים ממללות עתים חשות. כי מעולם לא היה ידו במעל. מחוט ועד שרוך נעל. ועוד כתב בזה הלשון. בתי רוחמה מתה בסבתכם כי ביום י״ד לחוליה לא היה לי לקנות תרנגולת ומתה ברעב ועתה מקטרגת עליכם בשמים ע״כ. כאילו הפקיד בידם מעות וכחש באמיתו. שלח ידו בשלומיו חלל בריתו. אחרי כן הלך שמואל תלמידו למגדל כי ירט הדרך לנגדו שם נתראו פנים ויתעלסו באהבים. ויהיו דודיו עליו ערבים. וידר לשלוח לו די מחיתו. ולכלכל את שיבתו. אז שמח האט״ד ותחי רוחו. הטהו ברוב לקחו. ויהי אחרי הפרד איש מעל אחיו החל אותו האיש להניא ראש ושפה להפטיר. נים ולא נים תיר ולא תיר. וז״ל קצת מאגרותיו. תולדותיו למשפחותיו. ועתה בני לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזי״ם טובים ואעשה מטעמים והבאת לאביך ואכל זכותם שלא ימות[3] ואין ע״ז אלא אר״י ואין מתוק כמתיקות הדינים. עכ״ד עוד

---

[1]) ישעיה מ״ב ד׳. — [2]) עי׳ לעיל ע׳ 6 שורה 14.

[3]) בכ״י ב״מ: למען יברכתו נפשי שלא ימות.

כתב זה האיש המוליך האגרת איש טוב הוא והוא מבעלי חובותינו וכל בעל חוב צורר הוא תן לאלהי ישראל כ״ו פרחים הוי״ה ע״כ. ובכל זאת לא עלתה ארוכה לשברו. כי שם בבית מגורו. הפקיד ה׳ עליהם את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבות נפש. וימותו מאנשיו ה׳ נפש. וגם אשתו הזקנה וכנה. מלבד העוני והדלות שלא השיגה ידו לפרנס אנשי ביתו למקצעו״ת המשכ״ן בירכתים. ולכלכלם לחם ומים:

מי שחו שחה כאשר יפרוש השוחה לשחות. וספדה הארץ משפחות משפחות.

בעירום ובחוסר כל. נלאה כלכל את כל הנספחים אליו. טומאתו בשוליו. לאכל את חוריהם. ולשתות את שיניהם[1]. ולא השיגה ידו די צא ידי חובותיו כי רבו. אסרי הסוסים ועלו הפרשים והתיצבו. ללכת אל ארץ אחרת. טובה ממנה ונבחרת. וילך לעיר אנדריאנופלה כגנב במחתרת. וגדולי הארץ כשמוע את שמעו ותהי שם יראת שמי״ר ושי״ת. מחוץ ומבית. ויאמרו לו אין עיניך ולבך. כי אם על בצעיך. ועל העושק ועל המרוצה. ועתה לך לדרכיך לגור באשר תמצא. ויתנו לו צדה לדרך מאה כספים. ממטבע מעופפים. וילן כלילה ההוא כגר בארץ וכאורח. ובבקר הלך לדרכו מר צורח. ויתקלסו בו עלה קרח. ויהי בדרך במלון אמר בלבו אלכה ואשובה אל מקומי הראשון ואהיה לטורח על שמואל תלמידי כפתור ופרח. וישם לדרך פעמיו עד קושטנטינה הגיע. ויגר שם מלמד שלא ירד להשתקע. ויורה טלפיו כחזיר[2] וכזקן צובע. במלאכת הרפואה היות נוסע. כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע. אך בקרבו ישים אורבו ומקהיל קהילות בסתר ללמדם אמונתו השקרנית. האריך למענית. כאילו לא היה בלבו שום דופי. וילך שפי. להעלים משיחות ש״ץ [שר״י] ומשיחיתו בכחש אפרים. רע לבריות ורע לשמים. כי לצודד נפשות כפיו פרושות. ובזה הדרך דרך מעט ימים. כי ירא את נפשו מרוב אמים. עד אשר הגביר שלמה נפטר לב״ע. אז הוציא לאור נעלמו. ויתחברו אליו יר״ם הנביא ושמואל התלמיד והיו לאגודה אחת שלשתם. וישובו להתהולל ויתגודדו כמשפטם. וישוב האיש לשאו״ל וללות את כל אשר ימצא. עד אשר הנגע פשה. היות ראש חמור בשמונים כסף ורובע דביונים בחמשה[3]. לעשות כמעשים הראשונים. לזבוח לשדים ולשטנים. בבמה אשר בחאסקייואי[4] עשות מרזחין ותקונים. ובקייחאטאנה[5] ובראש אמנה. עד אשר תלמידו שמואל חלה את חוליו אשר מת בו. מרוב דאגתו וכאבו. ובכל יום ויום שהיה אותו נכנס ויוצא לרפואתו. היה נשבע באלהי אמונתו. שלא ימות מחולי זה ויחיה אחרי נופלו. צדק יקראהו לרגלו. וביום אחרון בשעת יציאת נשמה נכנס אותו האיש לבקרו. אוי לו על שברו. ויאמר לו הנה אנכי הולך למות היכן טובתי והיכן אריכות ימי ושני[6]. בתוך קהל עדת אמוני. ויהי כמחריש. וכצפעוני יפריש. ויתן לו כתף סוררת עורף ולא פנים. אחרי היות לו כל נכסיו נתונים נתונים. ויהי כמעט רגע המות תפשו. ותצא נפשו. ורבו המזוייף לא אכפת ליה לא בכה עליו וקרע לא קרע. על שפם לא עטה וראשו לא פרע. אעפ״י שכנמרוד גבור ציד. צדה את כל אשר לו מגדיש ועד קמה ועד כרם זית. ויצעקו תלמידיו צעקה גדולה ומרה. מה זה היה לשמואל התלמיד הנורא. אשר אהב׳ אמונתך בחיבה יתירה. ועליה למות נפשו הערה. ועתה רוח ה׳ ממנו סרה.

---

[1]) מלכים ב׳ י״ט כ״ז. — [2]) עי׳ ב״ר ראש פרשה ס״ה וש״מ. — [3]) מ״ב ו׳ כ״ה ועי׳ לקמן סוף ע׳ 29. — [4]) היא Chaskiöj. — [5]) Kiathané. — [6]) עי׳ חולין קמ״ב ע״א.

וישאהו על כתף השדה והמערה. זו תורה וזו שכרה. וידבר חמור אתם לאמר. בעבור היות שלמה ובנו שמואל באמונתי מרופפים ובסוד האלהות אשר גיליתי להם בסוד. נחרב ביתם מקיר הספון ועד היסוד ∴ ‖ ואמר המשורר:

אט״ד כמו לביא. יקום וקל כצבי. ישסוף לך שיחו. שקר דבר שבחו.
זולל בפת פשעו. גם כן ביין רשעו. סובב ובא מארום. צועה ברוב כחו.
דודים דעו נא את האיש ואת שיחו. איך הוא ביום צרה בוגד במבטחו.

ו ליכם אתבונן כל בית ישראל כולו. הזהרו מהסתפחת תחת חרולו. כי הוא גבר מחליק על רעהו ומגיש לרגליו נחשתים. ורשת פורש על פעמיו ומכמר על פני מים:

מי שחור לשתות נטה לדרך מצרים נרגן מפריד אלוף. ויאסף אליו כל איש נבזה וחדל אישים ככבש אלוף. עבשו פרודות תחת מגרפותיהם[1]. עין תלעג לאב ותבוז ליקהת אם[2]. כרו״ב אד״ן ואמ״ר[3] ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מבני ישראל הם. יואש ושרף אשר בעלו למואב[4]. ואול״ם על פניהם עמודים וע״ב[5]. ויתן אל לבו עשות חבורים. מלאים שוד ושבר ויציגם לפני האלפים והעירים. אשר שם יאספו כל העדרים. בחבור הראשון. אשר הוא מאמונת התורה חצון. הנקרא חכמתו של אברהם. בחשך ילך כאיש נדהם. סוס שצנף וחמור שנער[6]. חכמה בזויה בכלי מבוער[7]. תאכל בו אש לא נופח וכלפיד יבער. אשר כל דברי הספר ההוא מיוסדים על היות מחלוקתו של אברהם אבינו ע״ה עם אנשי דורו הכשדים בענין האלהות אשר הוא עכשיו בדא מלבו. אלילי כספ״ו ואלילי זהבו. וזה לשון כזבו. חכמי הכשדים חכמים גדולים ופילוסופים היו והיו יודעים מפאת המופת שיש סיבה ראשונה וג״כ היו יודעים שאינו מן הראוי לעבוד הס״ר והיו עובדים האמצעיים ואברהם אע״ה היה מפרסם שיש מצוי א׳ קשור ומושפע מהס״ר אשר הוא סוג כולל מינים תחתיו וכל השרים הם למטה ממנו וממנו נשפעים והוא הבורא והוא הראוי לעובדו והוא אלהי ישראל ע״כ תוכן דבריו ואם אני קצרתים. ומדברי הרב המורה זלה״ה יתבטלו דבריו מכל וכל. וז״ל המורה לצדקה כ״ט מח״ג. ידוע שא״א ע״ה גדל באמונת הצאב״ה ודעתם שאין אלוה רק הככבים וכשאודיעך בפרק הזה ספריהם הנמצאים עתה בידנו אשר נעתקו ללשון הערב ודברי הימים שלהם הקדומים ואגלה לך דעתם ומהם ומעניניהם יתגלה לך אומרם בביאור שהככבים הם האלהות ושהשמש הוא האלוה הגדול וכן אמרו עוד ששאר הככבים הם הה׳ אלוהות אבל שני המאורות הם היותר גדולים ותמצאם אומרים בביאור שהשמש הוא אשר ינהיג העולם העליון והשפל בזה הלשון אמרוהו ותמצאם שיזכרו בספרים ההם ובדברי הימים שלהם ענין א״א ע״ה אמרוהו בזה הלשון ואמנם אברהם שגדל בכותא כשחלק עם ההמון ואמר שיש שם עושה זולת השמש טענו עליו בכך וכך שברו טענותיו ממה שהוא מבואר ונגלה מפעולת השמש במציאות ואמר להם א״א ע״ה צדקתם במה שאמרתם אבל הוא כגרזן ביד החוצב בו ואח״כ זכרו מטענותיו עליהם תמצא כל זה בספר עבודת הנבטי״ה ע״כ. ולא יוכל אפי׳ מי שלא ראה מאורות מימיו לומר דעת הרב המורה זלה״ה לחוד ודעת האט״ד לחוד

---

1) יואל א׳ י״ז. — 2) משלי ל׳ י״ז. — 3) עזרא ב׳ נ״ט, נחמיה ז׳ ס״א.
4) דה״י א׳ ד׳ כ״ב. — 5) מלכים א׳ ז׳ ו׳. — 6) ב״ק י״ח סע״ב.
7) ע״פ מה דאיתא בתענית ז׳ סע״א: חכמה מפוארה בכלי מכוער.

ימ"ש לחוד. כי המורה לא הכריח הדבר מסברתו רק העתיק פרק מספריהם מלה במלה ואם הם אמרו בספריהם שלא היו מרגישים רק הנראה לחוש ושהשמש הוא המנהיג עולם העליון והשפל ולענו על דברי א"א ע"ה על אשר אמר שיש שם עושה זולת השמש איך יאמר האט"ד ימ"ש שהיו עובדים לשדים [ר"ל שכלים נבדלים] והכשדים לא שמעו את שמעם ולא ציירו אותם במחשבותם כלל. ועוד מה חכמה יתרה ראה אט"ד בכשדים לקראותם חכמים גדולים ופילוסופים האם שמע או ראה או ידע הן כשדים עם לא היו. ונתן בפלילי"ם. כסו פניו חרולים. ואמר המשורר[1]:

ראו איש יאחז ראשי דברים. ויאמר כי אני מחכים ומערים:
אחרים אומרים כי אין תבונה. בקרבו והלכה כאחרים:

עוד הביא בספר המגונה הזה מאמר חז"ל וזייף אותו בידים שאינן מוכיחות זה קצת דבריו. כאשר העתיקו התורה הע' זקנים לתלמי המלך ללשון יון כתבו במקום שם אלהים שם לשון יחיד וחובת כל הגוים היא שיאמינו וידעו שיש אלוה בורא סתם קשור ומושפע מהס"ר בכלל ואין להם חיוב לדעת האלהות בפרט על כן ראוי שלהם תתחיל התורה בשם הבורא כי לא העתיקו אותה להם כדי שיכירו מטנה לשון זו"ן ובשביל זה התחיל אלוה בראשית ברא עכ"ד. ואמר המשורר:

אט"ד בחלקת שפתיו חרש בסיגים מצפה
קשה ורע מעללים לבו ונהפוך ועלפה
כי הוא לצודד נפשים אויב באהב מחפה
וראו דברים אשר לא כן על ה"י מחפה:

שמו שמים על זאת ושערו חרבו מאד. זאת רעה מאת ה"י מה נוחיל עוד. האם עלה כזאת על לב מאני או אפיקורוס. או הנמצא כדמותו בצלמו בכל ספרי המירוס. לחפא על אלהי ישראל דברים אשר לא כן. ולשים עליו אדון ופטרון ועליו שוכן. אמונת השתי רשויות. אשר חשבו אנשי מצרים מימי עולם ושנים קדמוניות. ולאיש אשר אלה לו אם יכופר העון הזה ויהיה לו סליחה. ואפי' הביא כל אילי נביות לזבח ולמנחה. עד אשר ימות ואבד שמו במיתה מנוולת. האש והמאכלת.

משמועתה תצלנה אזנים. גם ישפך דמם כמים:

מי המבול היו על הארץ ולא נדע שמץ ממעשיו המכוערים. כי ערום הערים. לכלכל דבריו ברשע ולעשותם בחדרי חדרים. וימינו פשוטה לקבל שבים מדרך השכל חמנים ואשרים. ולפתותם ברוב שיחיו רכו דבריו משמן צחו מחלב שוורים וחמורים. ויקבע עתים לעסוק בתורתו הבדויה מלבו לב חורש מחשבות און צלמות ולא סדרים. ויר"ם נביאו החכם להרע לחרחר מתגרים. מדי יום ביומו להמציא עלילות דברים. לאמר כזאת וכזאת דבר אלי המגיד שמעו נא המורים. והסכלים חבריו. לא יחלו דבריו. כל היוצא מפיו יעשו והבלי שוא שומרים. עד אשר חרה חרון אף ה"י ויסבב סיבות לגלות הנסתרים. ותצא אש מאת ה"י ותאכל בבתי החצרים. וישרוף בית דירתו כאש תבער יער וכלהבה תלהט הרים. ויהי בחפזם להבריח בגדים וכלים לפי שאול נפזרים. וישטחו שטוח כתבים ומגילות סתרים. בראש כל חוצות. כאבני גיר מנופצות. הממעיט אסף עשרה חמרים. ערות דברים. וז"ל קצתם. הר"י הרי"א רשב"י ש"ר למב"א ממ"ע כבר נגמרה השמחה ויקראו התלמידים המוכנים לתקון הגרות

---

[1]) רי"ה, דיואן כרך ב' ע' 268 סי' מ"ג.

הסדר אשר יעלה בגורלות וכבר נתבטלו הגזרות אבל רושם קצתם עתיד להיות ומחלים פני מר שיתפלל על ח״ר יצחק המון שיעלה לדין כי אעפ״י שחטא ישראל הוא ושלום ל**א**חינו **מ**בין קרושות. עוד אחר. קודם בא כתבו עליתי לעליה ובאו הר״י והרא״ה שמחים ואמרו לך לשלום לבית הר׳ שלמה גאלימידי ושב שם עד ירחם השם וישלח מבשרו ויקימהו משם ויאמרו קום לך למלך בע״ה ושלום שלום שלום ע״כ. עוד אחר. בכותל העליה כתוב במקום ישיבת ארוננו שלמא רבא למר עצתו נכוגה למבי״ן אשר ידו תיכון עמו אף זרועו תאמצנו ואם ישמע לעצתו לא ישיא או ב בו ובן עולה לא יעננו וחסדו לא יסור מעמו השמר פן תסור מן הדברים ימין ושמאל ושלום שומע **אל מ**לתי[1] ע״כ. עוד אחר. יד״ע שו״ר קנה״ו בצרוף יענ״ה קארדוש״ו לדעת בדעת כי אל דעות ה״י וכבר כתבתי שאני באתי לבאר הענינים ולפרש מי הוא האלוה כי מי יחיה משומו **אל מ**בלעדי קרובו או מי יבא אל מב״א המלך ונקה לעורר בני אדם שאין להם מלך והם יושבים בלא אלהי אמ״ת ומאן דכאיב ליה שניה לבית אסיא אזיל[2] ואני באתי בדעת הזה לעורר ענין אחר שעד היום לא נתעורר בו אדם ע״כ. עוד אחר. הלילה שמעתי בקול ואמר כי ההרים ימושו והגבעות תמוטנה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה״י ושלום למר יתן תקון לתלמידו ובנו אפרים האהוב ממני הי׳ כי אמרת״י ואני אומר דברים אמ״ת היתה בפיהו וגם משיח בן דוד שלום לך והרי (?) הרשב״י ושלום ע״כ. עוד אחר. תקחו תרנגולת זכר ונקבה והאכילו אותם ג׳ ימים מהעשבים והשעורים וגם גדי א׳ ובערב יום התקון תשחטו אותם ותבשלום במים בשיעור שיעלה לכל אחד ואחד כשיעור כזית מהזכר וכזית מהנקבה וגם מבשר הגדי ובראשונה תתפללו התפלה על הגילוי ואחר תשובו. ותקחו חזרת ותאכלוה בחומץ ומלח וברכו בפ״א ואח״כ תקחו מהתפוח וברכו בפ״ה ואח״כ תאכלו כזית גבינה וכזית דג רבוצה בפת ומעט העופות והגדי אחרי כן ברכו ברכת המזון ותקראו הדרוש מראש ועד סוף ע״כ. עוד אחר. בשר בקר שני אוק׳ תמרים ד׳ אגוזים ד׳ זתים ענבים רמונים תפוחים י״ב יין אחד אדום ואחד לבן מלך ועשית בחכמתך. יגיע כפיך כי תאכל וכו׳ יסור יסרני י״ה וכו׳ כי להי׳ מצוקי ארץ וכו׳ שמש ומגן וכו׳ עלית למרום וכו׳ שערי אורה שערי ברכה עד סופן תהיו מיוסדים ומכוונים ולא תהיה ביניכם קטטה ושוה לכלם ואני אבוא בשעת המעשה ואומר מי יעשה ומי לא יעשה הכותב הר״י הרשב״י מב״ד תמן. ותעבור הרנה במחנה העברים. המה ראו כן תמהו תחת הסי״ר קול הסירים. קצתם דברי הוללות וסכלות צופיו עורים. וקצתם דברי ערמות וזייופים כאריה לטרוף וככפיר יושב במסתרים. מתפאר כמלך יוצא מבית הסורים. ותהיינה המומים הנעלמים בפי כל אדם סגורים. וכל העם לענו על חלומותיו ועל דבריו כיקר כרים. עונותיו יגלו שמים. וכל עצמותיו ימאסו כמו מים:

מי נהר פלגיו ישמחו עיר בהגלות טופסי הכתבים מזן אל זן. לפני כל מליץ וחרזן.

ויהי כראות האיש כי נחשפו שוליו ונגלה מערו. וירא אפרים את חוליו ויהודה את מזורו. הסיר מסוה הבושת מעל פניו. והנגע עמד בעיניו. והתחיל לעשות מעשיו

---

[1]) ר״ת א״מ: אברהם מיכאל. — [2]) ב״ק מ״ו ע״ב דכאיב ליה כאיבא ובד״ס שם הביא שבכ״י המבורג איתא: כיבא וכ״ה בדפוסים הישנים עד בנבנשתי, ומכאן נראה שהגירסא הישנה היתה ככא. ע״ז העירני ידידי הרה״ח מהר״ד סימאנסען נ״י.

בפרהסיא. קיר נטוי גדר הדחויה. ולהביא אל אמונתו נשים ללמדם תורה. את מקורם הערה. ויחשוב לסכלות. מאמר האומר[1] כל המלמד תורה לאשה כאלו מלמדה תפלות. ויצו לעשות מרזח. שחין פורח. במקום הנק' קאנליג"ה[2] שמה ושערוריה. ולהיות אנשים ונשים בכל הערבוביה. ויהי בהשמע הדבר אל גדולי המדינה. החכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה. ויועדו ויביאוהו לפניהם לעשות שפטים. ולגזור עליו משפטים. וידו אבן החרוף והגדוף בו עד אין קץ ללעג ולבזיון. כאשר אין שיעור לפאה ולבכורים ולראיון. וגזרו עליו לצאת מהעיר. קוץ מכאיב סלון ממאיר. ויתנו לו ט"ו ימים זמן. למען תולעת לקיקיונו ימן. ולהיות הדבר בשבועה חמורה. בביתו מארה. והוא למען הוסיף לחטוא למרות עליון. נשבע שבועה בלתי התרה וכלי שום מחשבה ורעיון. וידחף אל ביתו אבל וחפוי ראש. כהאכילוהו לענה וישקוהו מי רוש. ויחשוב בלבו מחשבת כי לא יוכל ללכת אל ארץ אחרת. כי בכל הארץ. יצא שמו לנתוץ ולנתוש פרץ על פני פרץ. ואם ילך לאחת המקומות או לאחת הפחתים. אשר שם ארם נחתים. ימות ברעב. כנצר נתעב. ויחרד יר"ם חרדה גדולה ונפשו נבהלה ורוחו נטוכה. בהפקד רבו פן תשבת המלאכה. ויעדרו התקונים ולמעצבה ישכב בתוך ההפכה. ויבא בשם מגידו אשר על המלתחה. לסבב אליו המלוכה. ז"ל בא הרב ואמר תתבודד ותראה ונתבודדתי וראיתי עצמי במקום עליון בתוך המע"ק וידעתי את הידועים אצלינו ולא ראיתי שם את שמואל גאלמידי ושמעתי קול מרעיש עולמות מה תאמרו בהליכת מב"א מקושט' ומה תיעצו ודבר אלהינו יקום על גזרות העיר כי קרבה פקודתם ולא ענה שום דבר ואח"כ קם הרשב"י ואמר הדין עם המב"א בהליכתו אבל על התלמידים העניים מה יעשו ואמר להר"י לך ועל פיך יתנהגו וכשומעי זה הלכתי אצל הרב ונשתטחתי לפניו ואמרתי מרי בעצתך תנחני ואמר הרב בא עמי ובאתי בחדרי ונתיקצתי ואמר הרב אל תיראו כי אתן לכם עצה טובה ועתה ביום החמישי צריך שתקחו מקושט' כל תלמיד ותלמיד אבן אחד ט' אבנים ואבן אחד מאנאדול[3] ובעה"י מחר יאמר מי יעשה ומי לא יעשה ומאיזה מקומות יקחו אותם ושלום לאחי ולכלכון ע"כ. ויען האט"ד לא טובה עצת הרשב"י בפעם הזאת ונתעלמה ממנו הלכה. פה אשב כי אויתיה ולו משפט המלוכה הנסוכה. ואט"ד ויר"ם שניהם לבבם למרע ועל שלחן אחד כזב ידברו. ואיש את רעהו הכינו וגם חקרו. וילך האט"ד ויתנפל לפני שרי הקאראבוסה[4] הנוצרי. אשר כעת במרום ימריא. כי גדול האיש בעיני המלך והשרים. הסגנים והחורים. לתמכו ולסעדו. ולהליץ בעדו. ולא עצרו כח מנגדיו. כי נבהלו מפניו. ואחר ימים שלחו עליו איש ותרמוס את החו"ח ויכתוב עליו בערכאות מאה כסף לתת את האט"ד בבית הסוהר. רק שר הקאראבוסה לעזרתו מיהר. ויצילהו מידם בתנאי שלא יעשה בביתו כנופיה. לפרסם אמונתו סורי הגפן נכריה. ולא עברו ימים מעטים אשר חלל דברו. מי שפרע מדור המבול הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. ויעש לו שני סרדיוטאות[5]. ויתנם על עדתו שרי צבאות. לסבוב את העיר

---

[1]) סוטה כ' ע"א. — [2]) הוא Kanlidsche am Bosporus סמוך לקונשטנטינא. [3]) היא Anadoli. — [4]) לפ"ד הח' גרטץ בספרו ח"י הוספה 4 ע' LX המה הפחות הנוצרים (christl. Konsulen) וע"פ השערת הח' ר"ד קויפמאנן המה הפקידים של החוף Carabuse על האי Kreta, עי' מש"כ בספרו: Dr. Isr. Conegliano, Budapest 1895 ע' 42 הערה 2. — [5]) ב"ק ל"ח ע"א.

מארבעה הפאות. לפרסם כפירתו הרעה להדיח העם מעל ה״י צבאות. שם האחד משה בולה. ירד עליו אביו שאולה. והשני כם״ה האשכנזי הלוי. תו מות על מצחו תוי. האחד סובב בפונדקאות. ומפרסם כפירתו מתוך דפקר של אלהות[1]. והשני מקהיל קהלות אחור נסוגים. קול יללה משער הדגי״ם. וגם רבם חבר ספר בארוכה. ויצר אותם בחרט ויעשהו עגל מסכה. תחילת דברי פיהו סכלות. החרשים שמעו והעורים הביטו לראות. וזה הלשון לו למופת ולאות. היותו גנב מרבו מת״י בראשון מהמבשרים[2] ומרח בספר המגונה הזה לתת טעם לפגם סוד זולת״ו. להבדילו מאמונתו. ולפי דבריו יו״ר מקובל אצל השכל אמונת הזול״ת מאמונתו. והאמת זו נבלה וזו טרפה. האחת כמוץ לפני רוח וכגלגל לפני סופה. והשנית כסוחה באש שרופה. האחת היא הרשעה הנושאת את האיפה. והשנית אשר נאפה. האחת עכרה תורות וחוק חלפה. והשנית רוח שאפה. האחת אמונת בכרי מדין ועיפה. והשנית דעת איש מדון וגם הוא יולד להרס״א. ידרוש חמסו אלוה ממעל ותהי גולגלתו על פני מים צפה. כי למענו הארץ תחת יושביה חנפה. למען לא יוסיפו בני ישראל להתנכר לאביהם שבשמים. ומלאה הארץ דעה את ה׳ כמים:

מי באר. כתוב חזון ובאר. תעתועי האט״ד שקופים ואטומים. ברצותו לרמות את דון פראנסיסקו את שר הקאראבוסה המצילו מכף רודפים וקמים. כי יום מיומים בהיות האט״ד בשדה השקר והכזב מאלם אלומים. התפאר לאמר אני בהיותי בעיר איזמיר לא יצאתי מדלתי ביתי החוצה בעבור אותיות השם היוצאים על מצחי כחותם חתומים. וכשהייתי משים על ראשי קאלפאק כדם אדומים. ועל הקאפילו כענק יהלומים. ועל המצנפת שחורות כפחמים. ויאמר לו השר היתכן להראותני הפלא הזה אתה ראש לחכמים. ויאמר לו אם תבא אל ביתי ואקבץ י״ג מתלמידי חבלים נפלו לי בנעימים. ואעשה תקון גדול והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה שם בן ע״ב השוכן מרומים. והשר בשפרפרא יקום בנגהא[3] כזריזין המקדימים. וילך בית האט״ד וישב שם שבעת ימים. ובכל יום ויום היה נותן לו מנה יפה לצרכי סעודה וזבחי שלמים. וביום השביעי באו י״ג התלמידים פרדים וימים. ויקראו בספריהם מהבקר ועד הצהרים ועיני השר לנוכח יביטו לא פנה דרך כרמים. ולא ראה דבר מביצי כנים ועד קרני ראמים. ויצא יר״ם החוצה לדבר עם מגידיו פסילים אלמים. ויבא פנימה ובידו כתב דברי הבלים בו נרשמים. וקרא בו האט״ד כה אמר אלהי אמונתי שאינו רוצה להראות שמו לפני נוצרים ואדומים. ויחר אף השר עליו ויקלל אותו ואת תלמידיו אלף אלפי פעמים. וישלח ה׳ רוח רעה בין האט״ד ובין בעלי הקאראבוסה. כי כשני חדשים מקודם הסכימו התוגרמים יושבי שכונת האט״ד לגרש את כל היהודים מהשכונה במאמר המשנה ויגרשום בתוך ימים ששה. ושרי הקאראבוסה בקשו מן המשנה להרף מעל האט״ד עד אשר יזדמן לו בית כרצונו לירחים ג׳. ויהי בהתנכרם עמו הודיעו לתוגרמים לאמור עשו כטוב בעיניכם כי אין לנו חלק ונחלה באט״ד לריב ולמסה. ולרבני העיר הודיעו כדברים האלה לאמר כבר ירדנו לסוף דעת הבליעל הזה תכסהו בושה. ויקומו התוגרמים לגרש ורבני העיר הכריזו שלא יורשה בר ישראל לתת לאט״ד בית מושב בכל קושט׳ ומגרשה. ויהי האט״ד במשעול

---

[1] צ״ל דפתר כדאיתא בילקוט פ׳ שמות רמז קע״ה דפתרא של אלהות והובא בערוך ערך דפתר בשם הילמדנו. — [2] **Matthäus, der erste Evangelist**. — [3] דניאל ו׳ כ׳.

המצוקות אין דרך לנטות ימין ושמאל למצא למחץ מכתו חתול לחבשה. לא גזרה חכמתו דרך אחרת ותלך וידבר לאשה. הידועה בתוך אנשי אמונתו כעורים מנששה. ואיזבל שמעה ותשם בפוך עיניה ותיטב את ראשה. ועליה כתונת פסים ותלבש את יתר תפארת העכסים והשביסים והשהרונים משבצות זהב לבושה. ותסך את תמרוקיה ואת מנותיה בשמן המור עד לעיני רואיה כתבנית לבנה בחידושה. ותלך לתוגר א' מאהבה מקדם אשר ענבה בלב שלם ונפש חפצה. ותתחנן לו בעד האט"ד ולבטל העצה היעוצה. וכן היה כי חילה האיש את פני התוגרמים לבלתי גרשו מהסתפח בנחלתם מלונה במקשה. וביום הג' כראות שרי הקאראבוסה שלא נעשתה עצתם קמו בחרי האף הגדול להוליכו למשנה ולהלקותו די רשעתו. ובחפצו לברוח נפל ותשבר מפרקתו. ובסוף יצא מן הבית בנעריו ובזקניו לא תשאר פרסה. בזוי הוא בכפלי כפלים. ורפו כל ידים. וכל ברכים. תלכנה מים:

מי הירקון. והרקון. מעוות לא יוכל לתקון. הוא האט"ד צור מכשול ואבן נגף. בחרון אף ה' בקושט' החל הנגף. צוה ליר"ם נביאו. לעלות לשמים שיאו. ולעשות תקון למגידו. ישלח ידו בפידו. וידבר יר"ם בשם המגיד. דברים קשים כגיד. בפשע יעקב כל זאת. בכפרם באמונת המכ"א וזה האות. כי לכל תלמידיו רע לא יאונה. בסוד לא יבער הסנ"ה. ויכתוב יר"ם להנאתו ולטובתו. את כל דברי נבואתו. אשר המגיד לאזניו השמיע. ויעש אותם קמיע. כדמות מנורה ומנורה דפים דפים. ומספו ומספו הזיות וצרופים. ויחלק לכל חבריו הפתאים. הבגדיי"ם הצואים. וינקוב שכרו רצי כסף שבעה הלא לאמונה. בתת שלם לשלם אז יתחדש רוח בינה. ויהי לעשרת הימים ויגוף השם את נבל בשלשה בניו. והנגע עמד בעיניו. ועל דרכיו צלמות. ויצאו שלשתם אל חצר מות. שם הראשון גלוי אל שמו כשם רבו. יחפוז זנבו. ושם השני אשר גאולתו כישר. והנה שלישיה איזבל היפיפיה. שמה קברו איש איש לבתו. יר"ם נביאו ואליעזר משרתו. מיד באו עדת המאמינים לנחם אבלים. ממותי חלל ערלים. ויאמר להם לאמר לכו נא ונוכחה. ועם האדון הסליחה. אמרתם כרתנו ברית את מות ועם שאול עשינו חוזה שוט שוטף כי יעבור לא יבואינו. ונראה בעינינו. כי שמנו בכזב מחסנו. ובשקר מבטחנו. אז יר"ם ואט"ד השיבו לשאלתם. בשקריהם ופחזותם. בני ותלמידי. שמעו אמרי. המעשה כך היה. ביא ביא[1]. ביום שבת קדש לעגו על תלמידי אנשים עברים נצים. והטיחו דברים כלפי מעלה ואמונתי דעת קדושים. וכאשר גלו את אזני תלמידי. גזרתי חתום תורה בלמודי. עד אשר יעשה השם נקמתו. במצפצפים והמהגים עלי אמונתו. ובליל שלישית ראש"י ראש"י עיר וקדיש מן שמיא נחית. בבכי מעלה הלוחית[2]. וכה אמר בעבור שלשת ימים בטול לימוד אמונה המחודשה. תכסך בושה. וג' מבניך ימותו במגפה ויהיו למשסה. ולמען תדע כי פמליא של מעלה חפצים פרסום חכמת האלהות. אתן לך אות ומופת במציאות. וליתר שאת היות לימודה בגלוי ולא בנסתר. אקרא אל השם ויתן טל ומטר. וזה הוא אשר ראיתם אמש השמים קדרו בעבים ויהי גשם גדול. אחרי היות הארץ חורב שממה ממגדול. ועתה תלמידי עת לעשות לה' בחכמת האלהות כל המרבה לספר. כאילו הקריב על גבי המזבח איל לכפר. מיד האמין כל א' וא' מתלמידיו נופל וגלוי עינים. יזוקו מטר לאידו מים:

---

[1]) סנהדרין ס"ד ע"א. — [2]) ישעיה ט"ו ה', ירמיה מ"ח ה'.

מי מריבה. במדב"ר בערב"ה. ישכיב למעצבה. מי שאחזו בולמוס של עריות עד זקנה

ושיבה. הוא האט"ד בזנוניו עם בת משרתו. כאשר היתה באמנה אתו. דש מבפנים וזורה מבחוץ[1]. היה דברו נחוץ. זקן ששכח תלמודו[2]. כי פתאום בא אידו. ויהי כראותו כריסה בין שניה[3]. ונאפופיה בין שדיה. צוה לאבי הנערה העדולמי. לך ודבר בשמי. כי בתך עלתה בגורלי וארשתיה לי למען יהיה לנו נסיבה. ביום שידובר בה. והקול נשמע בית המטונים. אשר על עסקי העברות פונים. ויאמרו באף וחרון. כלב אגריאון וחזיר נומרון[4]. תמול בעיר איזמיר אונה אשה אלמנה. ויתבונן על בתולה סמרון[5]. כמעשה קסטרון. וילך שליח מאתם. לראות מה ישיב על תוכחתם. וישבע אט"ד למי שאמר והיה העולם. לא היו דברים מעולם. ויהי כראותו בלחייו חוח. נחפץ לברוח. ויצו ליר"ם כפ"ה והגמו"ן[6]. לקשקש פעמון. להשמיע תלמידיו. לבא עדיו. ויקרא בשיר ומזמור באזניהם את הדברים האלה לאמר. סטרא אוחרא גלוי המשיח. מן הקצה אל הקצה מבריח. ומב"א הקטרוג הזה לתקנו. אונו בשרירי בטנו. בחשק אשה יפיפיה. ובצב"ת העשויה. וביא"ה משונה כזאת מה מאד יתכן. כנודע ליודעי ח"ן: ועתה אגלה אזניכם כי אמרתי. הנה באתי. על בת נאמן ביתי אליעזר והנה העלמה הרה ויולדת בן. משם רועה אבן. מי חכם ויבן. ועוד צוני המלאך גלוי אל. שומע אמרי אל. בחצי הלילה שום לדרך פעמי. ולעיר רודוסתו[7] מגמת פני. ויענו תלמידיו עשה והצלח. והדרך רכב צלח. וישכרו אניה וירד בה האט"ד ושתי נשיו ערפ"ה ורצפה. ובתו זלפה. ותלמידו כפ"ה. המה באים אל המלון. והנה ארחת תלמידיו באה יחד עשיר ואביון. בוקיון מוליון סרדיון וסנדאליון[8]. וקסמים בידם ארזא ותורניתא[9]. הדא תיליד ינוקא או ינוקתא. וישבו שם ימים מעטים שוכבים לוהטים. וביום אשר ההרה כרעה ללדת ויהי בכוז"ב בלדתה. פניה כלימה כסתה. גם האט"ד תוחלתו נכזבה. כי נשען על מישענת הקנה הרצוץ ובא בכפו נקבה. אז תלמידיו אחור נזורו מבלי חפץ. בפחי נפש. ולהוסיף עון על עונם. ולכסות קלונם. אומרים שראו שם פלאי פלאות. לאלפים ומאות. בפרט אהרן היכיני נשבע שראה המנוח הרב דודו. ולא זזה ידו מתוך ידו. אבל עדותו נחשב לאין. כי שנה ברואה הגבר שתו"ם העין. וכל א' וא' מחבריו כדובים יהמה. הדומה ברומה. ולא נתנו לב לתעתועי רכם כי עקכם פעמים. וצרר בשמלה מים: מי מלא. יתר פאטפאטיא בית האט"ד יכלה. וכם חצי אכלה. לשבח רק לגנאי. זלפה

בת אט"ד הזנאי. בכל אשר ענבה ענבים תלמידי אביה בנים שובבים. וביום אשר נגש כפ"ה להוד יופיה. להודפה[10]. מצאה הרה לזנונים. מעשה אבות יעשו בנים. אז נתיעצו בניהם עצה נבערה. אט"ד וכל בני החבורה. כי יגרש כפ"ה האשה אשר היה נשוי. ולשדך בת רבו יהיה רצוי. כי זה יהיה תקון גדול למשיח בן אפרים. בסוד גומר בת דבלים[11]. מיד אספו אספה עובר עברות ביד רמה פגי"ן[12] דרגמ"ה ויקראו השבע קללות. בחשאי ולא בקולי קולות. בחשבם שבר מכתם נרפא. ועל כל כבוד חפה. אחרי כן שלח האט"ד בשמיכ"ה ספרים לעיר איזמיר אל ד"ב יונים הנביא[13]. עצות

---

[1]) ב"ר פרשה פ"ה סי' ו' — [2]) ברכות ח' ע"ב. — [3]) משנה ר"ה פ"ב מ"ח. — [4]) בב"ר פע"ז ס"ג כלב אגריאון וארי נומירון. ועי' במ"ר פי"א ס"ג ובפסיקתא פט"ו ס"ג. [5]) עי' לעיל ע' 7 הערה 10. — [6]) ע"פ לשון הכתוב בישעיה ט' י"ג. — [7]) היא Rodosto על חוף ים Marmara, ועי' לעיל ע' 13 הערה 7. — [8]) ע"ז י"ח ע"ב. [9]) גיטין נ"ז ע"א. — [10]) ברכות י' ע"ב. [11]) הושע א' ג'. — [12]) פ'ורץ ג'דר י'שכנו נ'חש. — [13]) נראה שרומז בזה על ד'ניאל ב'ונאפום

מרחוק יביא. לגלגל ביאתו שם. בהסתר או במפורסם. וד״ב יונים אמר עם הספר בלב ולב. בשם מגידיו יהושע וכלב. גלוי המשיח עם רב טובו. אם אדוננו אמ״ק מב״א. לעיר הזאת ברנה בא יבא. זה היום עשה ה׳ נגילה ונשמחה בו. ומיד חבריו איש כפי ערכו ערך. לאט״ד כסף מוצא צדה לדרך. אך לא נעשתה עצתם. בלל ה׳ שפתם. כי רבני העיר בפה רך ובפרך. התרו בנצמדים במי שתשבע כל לשון ותכרע כל ברך. אם מצא ימצא. איש שפתיו יפצה. לסבב ביאתו ויעבור בבל יראה ובל ימצא. איהו דאפסיד אנפשיה. דמו בראשו יהיה. חיו לא יחיה. ועוד יחדו לאט״ד רין מיוחד ובידו ספר הגלוי. בדברי קנטורין והתראות מלוי. שאם ילך דרך שם יודע לרשות ויהיה אשמו אשם תלו״י. וירדפו אותו עד אשר יהיה באש צלוי. או תלין נבלתו על עץ קללת אלדים תלוי. ויהי כראותו שלא נעשתה עצתו. נסע מעיר רודוסתו. ולעיר אנדריאנופלה מתהלך לאטו. הוא בא נגד חומותיה במלט ובמלבן[1]. למנצח על מו״ת לב״ן. כי בנו אפרים היה מצורע נסגר. ובו ביום נסגר. וישב בתוך העיר כמשלש חדשים מקוטעים. חמור שעסקיו רעים[2]. שעשה קב רעים. עד אשר לגרש אילי הארץ הסכימו. ברשיון הרב ר׳ שמואל פרימו[3]. מרביץ תורה ורב העיר. קדיש ועיר. חין ערכו בכתם לא יסולה. כל רז לא אניס ליה. ולו בחכמת הקבלה. ש״ם פועל ומל״ה. ובכל החכמות בקי. ומשנתו קב ונקי. הוא פגע במנוול זה ומשכו לבית המדרש. לבית המדרס. ויועד עם שאר הרבנים חבריו. ואחוזת מרעיו. וישלחו לאט״ד שליח הזמנה. למען יבא להתוכח על האמונה. ויען בגודל לב ובגאוה. מי אלה האנשים גרסה נפשם לתאוה. ללמוד ממנו סוד האלדות. חלבמו סגרו פימו דברו בגאות. לא ידעו כי יקום וכי ישר חילי. הם יבאו לרגלי. לחזות בנועם ה׳ ולבקר בהיכלי. וישלחו שנית להביאו שלא בטובה. המון רבה. ויבא ויתיצב בתוך הקהילה. ששם ישבו כסאות למשפט כחצי גרן עגולה. ויאמר הנה אנכי נצב לפני אשר לערל בלתי נמול יחשבני. אולי ימושני. ואדע מה חדל אני. ויאמר הרב אתה ערל לב וערל שפתים. באותות שתים. ובמופתים שתים. מי זה מן הפרושים. או מן הפרוצים. ולו שתי נשים. כמוך היום אשר לחרם רבינו גרשון פעמים לא חשת. ומשכבה של לילה למשכבה של יום הפכת[4]. ויען האט״ד גם מהאדון הדבר הזה לא יבצר. ובעיניו הדבר כשר. ובא המופת עליו. בחלותו את רגליו. וקפצה הזקנה עליו. אז ענה א׳ מהמסובין. קנצי למלין. חודה חידתך ונשמענה. וספרי חכמתך ידיך תביאנה. מיד הוציא אט״ד משקו. ספרי מינים הנושרים מחיקו. והחבור אשר בו כל חכמתו יוחק. ובכל קונטרים וקונטרים היה דף קרוע או נמחק. והם המקומות שהיה מביא. אגב גררא אמונת משיחות שבתי צבי [שר״י]. ויעברו הרבנים בין בתרי הספר. אשכל הכס״ר. ודרוש מדרושיו אשר הונף ואשר הורם. הלא הוא בספרי בן תגלא ובן לענה וספרי המירם[5]. דרוש סלם יעקב. כל אח עקוב יעקב. ודרוש חרב פיפיות. שם נקבצו דיות[6]. ודרוש זה אלי. רועה אוילי. ואלהי אבי וארוממנהו. מושחת מאיש מראהו. ובשמא קדישא. דעתו בעינים קדשה. ובטוב ה׳ לכל. נעשה זקן ממרא אחי אשכל. ובדרוש אמן. כפירותיו כי יסופר לא יאמן. ובחכמתו של אברהם אבינו. דרך בעקבות לוטירו וקאלוינו.

הנזכר לעיל ע׳ 10 שורה 20. [1]) ב״ק ס״ז רע״א. — [2]) שבת נ״ב רע״א. — [3]) עי׳ אודותיו במ״ע REJ. XXXVII, 104. [4]) סנהד׳ ק״ו ע״א. — [5]) ירו׳ סנהדרין פ״י (דכ״ח).
[6]) ישעיה ל״ד ט״ו.

ובדרוש ארץ ישראל. כפר באחדות האל. וביסוד חי עלמין. אחז דעת אפיקורוס ומין. אז נודע לכל בטענת ברי. היות האט״ד באמונתו ערירי. לא עברי ולא נוצרי. ולא הגרי. מבקש שכר כפנחס ועושה מעשה זמרי. ויצא משם כמוץ נדף. על צוארו נרדף. ולמחרתו הושב. פתח ביתו שש עגלות צב. ושמשי הקהל אט״ד ואנשיו דוחים. וחציים סחוב והשלך בגדיו וכליו בלואי סחבות ובלואי מלחים. אז אשת האט״ד ערפה. נגד כבוד הרב פיה פתחה בחרפה. וכאשר עוברי דרך אל הרב ארוה. ויאמר שמתוה וישמתוה. בעוד רגליה לרחוק יובילוה. וילכו אט״ד ואנשיו צניף צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים. אחורנית לרודסתו ויחנו שם על המים:

מי רוש. ולא תירוש. אשקנו. ועל פניו אוכיחנו. וראשי מוטיו אגלה אחת לאחת למצא חשבון. בלי שום חנופה ועלבון. אשר שמענו ונדעם ואבותינו ספרו לנו. נכלי האיש הלזה אשר דמה לנו. ינעם לחכו בצע מעשקות פת חרבה. בעושק ובגזל ובית מלא זבחי ריב. משור אבוס מגיעה כפיו ושלוה בו. חרבו תבא בלבו. כי בכל יום משכימים לפתחו כמה אנשים בצרורות כספיהם. להוליכו לבקר את חוליהם. והוא אינו יוצא לראות פניהם. להיותו עסוק בשמושי ערסא באשתו אמרו לא היתה בזה קדשה. הרי הוא כבן שבעים שנה כבן עשרים לכח לבעול כמה בתולות בלא דם. שבקי בהטיה[1] הוא ולא נעלם אופן לקוחי אשתו ערפה והמעשה איך היה. כי למפורסמות אין צריך ראיה. הוא בא על בת אחותו חאבוקה והוליד ממנה בן. דק או גבן. הוא בא על בת אשתו הראשונה אסתר. ואמר לה שהיתה בהיתר. והיא היתה מאורסה. יחולו על ראשו מהומה ומבוכה ומבוסה. ואעידה לי עדים נאמנים את יהודה שלום ובנו כי נשבעו על ספר התורה. שבועה חמורה. כי הם עצמם ראוה שוכבת עמו במטה. תחת השמלה לוטה. הוא פושט ידו בגזל ואפי׳ מגזא דרחמנא. כמו שנהג ועשה בעיר טריפולי עני ואביון הונה. גזלות גזל חבול לא השיב ולגלולים נשא עיניו תועבה עשה כל ימי התעסקו בפרקמטיא. בארץ מאפליה. ולסוחרים ישורון ופירנאנדים חייב כמה אלפים דנרי זהב וכסף ומעשה בת אשתו ערפה יוכיח אחרי היות לה שמנה מאות כסף כדת אנשים למוהר ומתן להיות לאיש. וזה האיש את ריחו הבאיש. ויקחם מיד הנפקד ויעש בהם כרצונו. והיתומה שדיה נכונו. ושערה צימח והיא ערום ועריה. כסותה ועונתה יגרע לשלם את נש״יה. הוא מכר את כל ספרי הרב הגדול מוהר״ר חיים בנבנשת זלה״ה במעט כסף וכאפס דמ״ים אשר נפלו בירושה לפני אשתו המטרונה. ותתנם לו במתנה. לאברה״ם למקנה. באמרו אני המשיח והנני בא. ואין עוד הויות דאביי ורבא. ומחלוקת בית שמאי ובית הלל נתבטלו. והימים הראשונים יפלו. הוא מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו מיעד יעודים רעים. לפני מאמיניו המצורעים. דבר חרב ומשחית ומגפה ברד ואש מתלקחת. ארץ רעשה שאול מתחת. ומצוה לעשות תקונים ולהכין נהמא דסמידא ובצים מוזרות תרנגולי בר בוקיא[2] גדיי דטבחיא דשמיניה וקאקי חורי חמרא דפירוגותא ומיא דיומסת[3] אגוזי פרך ורמוני בדן. ומיד הנביא יר״ם מבשר מפי המגידים כבר נתבטלו הגזרות אבל רושם כולם עתיד להיות. ואם יארע אחד מהיעודים כי עולם כמנהגו נוהג אז יתפאר לאמר כי הוא ידע בכל אלה והתקונים לא הועילו כי גרם החטא. ואם במקרה יקרה דבר מועט. אז יאמר זה הוא הרושם. ואם לא יהיה דבר אזי יאמר אפי׳ הרושם נתבטל. בעבור

[1]) כתובות ו׳ ע״ב. — [2]) יבמות פ״ד ע״א. — [3]) שבת קמ״ז ע״ב.

תפילותיו לאל רב להושיע ומוריד הטל. והפתאים תלמידיו לא יבינו התחבולה. וחושבים חו״ח עלה למדרגת הנבואה זו כחו לאלהו כי לא כצורינו צורו. ולא יהיה טל ומטר כי אם לפי דברו. וז״ל אחת מהאגרות אשר שלח אחד מתלמידיו שבעיר איזמיר. ראיתי טופס הכתב אשר שולח דרך מב״א השמש והבשורות אשר נתבשר בלידת הילד בהבטל גזרות העיר ברוסה ולמה לא יתפלל האדון שיתבטלו ג״כ גזרות העיר הזאת מהרעש והמגפה בזכות קבלת האלדות ובזכות תנוקות של בית רבן שלא חטאו והנביא דניאל נושק ידיו קדש עכ״ד. הוא מתפאר שיש ב׳ סימנים בגופו הטמא והמסריח. והם קרן חזות אחרי אזנו ויבלת בשר על ראש ערלתו והם הם סימני משיח. עוד יש בו מום קבוע שאחיו הרב הגדול הפילוסוף האלדי כמהר״ר יצחק קארדושו מ״ך מעולם לא אהבו ולא יכול דברו לשלום כי ידע מחשבות לבו רק רע. וזה לו אות ברי בנביא שקר כמו האיש שאחיו לא האמינו בו כנודע. עוד מום גדול בו מדובר. פוק חזי מאן דעמא דבר. וגם הוא מודה מקצת הטענה כי הוא ערל ולא נמול מיום נפלו על האבנים. סובא מהו״ל במים:

למען יהיו מומי האט״ד סדורים בארוכה וקצרה. ולהיות גדר השיר מאמר ערב קצר ענתה השירה:

אט״ד לצודד נפשים[1]   יבחר אלהים חדשים.[2]
טובו ככיור בעצים[3]   חסדו כמו אש המסים.[4]
אפתח במשל וכנור   חידה ואגע בצנור.[5]
לישיר ולשים למישור   עקב ובקעה רכסים.[6]
הוי נמהרי לב עדי מה   ריק תאהבו וזמה.
למוד מזמה בשעלי   לחם[7] ובנזיד עדשים.
אמ״ק חמסיו שביסיו   יאפוד ועטיו עסיסיו.
יעטה מעליו מעיליו   יעדה בגדיו לחשים.
מה יקרו לו חמודות   יצר ושדה ושדות.
לא יאהב לץ זרעים   טהרות ומועד ונשים.
יחליף בחי מת וילד   מסכן וחכם בחלד.
ישחק לרעש תעודה   חכמה ודעת קדושים.
כאפיק נחושה עצמיו   נגדי וכמטיל גרמיו[8].
תותח וכידון וחרב   שנון וחציו מפיצים.
הוי כל צמא בין עטיניו   צפע ושרש פתניו.
משכב וספות הרפות   תאיו ואליו[9] מאושים[10].

---

[1]) יחזקאל י״ג כ׳. — [2]) שופטים ה׳ ח׳. — [3]) זכריה י״ב ו׳. — [4]) ישעיה ס״ד א׳.
[5]) ש״ב ה׳ ח׳. — [6]) ישעיה מ׳ ד׳. — [7]) יחזקאל י״ג י״ט. — [8]) איוב מ׳ י״ח.
[9]) יחזקאל מ׳ כ״ט. — [10]) = מאוסים.

נִשבע להרע ויקים נדרו ומקול עשוקים
יהנו בקולם אבנים מקיר ומעץ כפיסים.
הוא יחרוש בבקרים מרמות חמרים חמרים.
יתן שכרו ביומו ירפד עלי טיט חרוצים.
יקשור בתלם עבותו אוהב ובעל בריתו.
יומו ברוב מעלו אל יבא במספר חדשים.
לצוד מדכא בעיניו כליו וקשתו ותליו.
ישא לנקש אשר לו[1] תמיד בכדון וחצים.
כי יצפנהו בסכו תחת רשעים ספקו[2].
יערוץ שלומיו בקיעים יכה אמוניו רסיסים[3].
אמרו היחתה בחיקו גחל[4] ורמה מתקו[5].
איש להלוך על מאורת צפע ולקראת[6] נחשים.

מי נמרים למשמות יהיו רא״ש וזנ״ב כפ״ה ואגמון. בשבט יחבט קצח וכמון. ינער אלדים את הנצמדים לבעל פעור. תלמידי בלעם בן בעור. זקן ועז פנים הוא הראש. שרש פורה רוש. ונביא מורה שקר הוא הזנב. ואליו דבר יגונב. הסרדיוט הלוי הוא הכפיה. ישבי בנוב אשר בילידי הרפא. כי כן נקרא מפרסם אמונת רב רבו. ראשו של זה בצד זנבו. הסרדיוט כולה הוא האגמו״ן. ומראהו כתואר מלכום שקוץ בני עמון[7]. ואמר המשורר:

יקום אלדים בחרות חרונו. ראשי רשעים יכוף כאגמון
יכרת ה׳ שפתי חלקות. הם ראש וזנב כפה ואגמון

תחת שלש אלה רגזה ארץ ותחת ארבעה. על שלשה פושעי ישראל ועל ארבעה. מפרסמי אמונת הרבוי ואת ישראל מדיחים. ארשותם סרוחים. והם מאשרי העם הזה מתעים. ומאושריו מבולעים. לכן יהיה העון הזה כפרץ נופל. בקיר ובטחים אותו טפל. ויתר תלמידיו את מי יורה דעה דעתו המשובש. ואת מי יבין שמועה שטועות מעין נרפש. גמולי מחלב הסכלות. עתיקים משדים שדי ההוללות. יבערו כאש רשעה שמי״ר ושי״ת תאכל ותצת בעצ״י היע״ר ויתאבכו גאות עשן תולעתן לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון. כל סוס בעורון ורוכבו בשגעון. פתאם יבא אידם קוצים כסוחים באש יוצתו. כל מרחקי ארץ יתאזרו ויחתו. ותלמידיו שבעיר אישמיר. הגוי אלדים המיר. ונביא בתוכם ד״ב יונים. המרמה אותם ברוב איני״ם [וז״ל הכתב אשר שלח אברהם סאבאן יב״פ עם טופס חזיון נביא השקר הלזה. מגלה עמוקות מני חשך אור משפטים קדוש רואה ואינו נראה אדם יראה לעינים אך בצלם דמי לבר אלהין קדוש ה״ה אבינו רועה נאמן מאריה דאברהם נר״ו יאיר ויזרח נגד כל ישראל וקרא

---

[1]) תהלים ק״ט י״א. — [2]) איוב כ׳ כ״ב. — [3]) עמוס ו׳ י״א. — [4]) משלי ו׳ כ״ז, כ״ח.
[5]) איוב כ״ד כ׳. — [6]) כצ״ל, כדאיתא במדבר כ״ד א׳ ובכ״י ולקאת. — [7]) מלכים ב׳ כ״ג י״ג.

זה אל זה ואמר קדוש. אחרי נשיקת הדום רגלים. זאת אומרת קבלתי הכתב פעם ופעמים. כן עתה בא אלי כתב מעיר אישמיר שהח׳ דניאל נושק רגלי האדון ושלח לאדון ע״י מראה אחד שראה ליל י״ג אדר ולא פירשו לו הכונה ומה הוא רומז אמנם ראה במראה שהוא רומז על המלחמות של אה״ע ויען שלא מצא נאמן לא יחד לאדון כתב ועל כן שלחה על ידי ועם האדון הסליחה ונושק ידיו אלף אלפי פעמים ואנא שליחותיה קעבדי וזו היא בקשתו ובקשתי שאדוני ישלח לי הפירוש וברשותיה דמר אשלח אותו לחר׳ דניאל אנא אדוני נא לשון בקשה אל ישיבני ריקם גם כתבו לי שאכתוב למר שהדבר יהיה בסוד גם כתב המראה ר״ל הטופס הי״ו זאת אשר בתוך הכתב הזה גם יגלה לי מחידושי תורה אשר גלה מחדש דרוש ארץ ישראל אשר שמעתי גם התקון אשר עתיד לשלוח טוקרם לתקון יסוד חי עלטין על הכל יבא תשובתו הרמה וחפץ הויה בידו יצליח הצעיר אברהם סאבאן עכ״ד. ראה שור וחמור אריה ונחש בצורת בהמה. השור נתחבט עם הנחש ובעוד שהיו נתחבטים נעשו לו קרנים לנחש ואותו חמור נשכו לצוארו לנחש ובעוד שהיה נושכו בא האריה בזנבו והכה לחמור ולנחש ופרדם ופיים לנחש ועשה אַיִל ודבר האריה בתוך שעה כאיל תערוג על אפיקי מים ותכף נעשה הכל ים ונשאר השור והאיל תוך ים קרנים בקרנים והחמור והאריה נשארו למעלה האריה רכוב על החמור והיה האריה משורר ויהי שירו ממקרא נביאים וכתובים ואחר המקרא היה מזכיר שם הויה ואדנות בשלוב וכן אחר כתובים וכן אחר נביאים ועל כל בית ובית מן השיר היה מקים עצמו ואת החמור וכשעלה למעלה יצא חוט מן האיל מאש אדומה מן הפה בין קרנים ועלה אותו חוט עד החמור ובעוד זה שהיו מתחבטים השור עם הָאַיִל עכ״ד. וז״ל פירוש האמ״ד ימ״ש. אריה ושור כנגד חו״ג האצילות חמור ונחש שתי כחות בסטרא דמסתאבותא ובבחינה אחרת אריה ושור מב״ד ומב״א חמור ונחש שר הנוצרים ושר התוגרמים והשור למטה הוא מב״א שהוא לוחם מלחמת ה׳ עם הנחש והאריה למטה הוא מב״ד פיים את נחש ועשהו איל ש״ץ בעטיפתו המצנפת ינק ממנו כל השפע. והשור למטה הוא תמיד קרנים בקרנים וסוף סוף מצד קדושתו ינצח את החמור ואין ראוי לפרש הדברים שלא להביא נזק ומה שיצא חוט מן האיל שהוא הנחש למעלה עד החמור הוא להמשיכו אצלו ולהתחבר עמו נגד השור שלמעלה. למעלה הגבורה וככסא הכבוד השור ובעולם האמצעי גבריאל ובעולם הזה מב״א ויהיו צרות לישראל. והתחברו האומות למטה והפחות למעלה צרות ומלחמות וענין גוג ומגוג הכל בממשלת מב״א ובסוף יצא מב״ד מגן עדן וכל קדושים עמו ומה שצריך עוד לפרש יגיד לכם חר׳ דניאל ממה שיקבל מהאר״י וזה מרשב״י וראשי. והם ממ״ט ואולי יזכה הר״ד לגלוי מ״ט אשר נשלם כמת עד שישלים המדבר לדבר אליו ושלום.] ותרת גילוי מ״ט אשר האמ״ד לו יערה. נתגלה חרפתו בתוך קהל ועדה. ונהפך פתח תקוה לעמק עכור. מלמד שנכשל בעון משכב זכור. ונידוהו בחרם ובשמתא. שם מותה.[1] ויהיו כחציר גגות שקדמת שלף יבש. יבערו יחדיו כאכל קש לשון אש. ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה עוד שריד. חולפי חוק ומפירי ברית. והתלמידים אשר בכרוסה. כם כל בהמה מפרסת פרסה. ורובצת תחת המשא. מאמיני האמונה המתעקשה. שרוף

---

[1] מ״ק י״ז ע״א.

ישרפו בשבת שרפת נשמה וגוף קים. ולא נודע מקומם אים. וישארו מיודעיו ורעיו צועקים בקול מר. בלב חמרמר ונמר. כמו יללת אגלים[1]. ספוד הס״יר וגם יצק בו מים: מי מריבת קדש. נעורים כנשר יחדש. לשאוב מים בששון. לתנאו הראשון עריה

תעור קסתו. מחרשת״ו ועטו. ויה״י בראותו את האבל בגרן האט״ד רבו שנותיו כשנות תרח. ולא בא אלי קבר בכל״ח. וחית״ו מעבור בשל״ח. אחרי ימים שנתיאש נפשו איותה ויעש. אנוסף שנית ידי מנה מנה מעשיו באי שיאו וקנדיא חי״ת קנה וקורותיו בארץ מצרים. מי אפסי״ם. כי כאשר מעיר אדריאנופלה שנית נתגרש. סואן ברע ו. ראה ויתר עמל וכעס. להתגורר באיים כרוכל ובשם. זער שם זער שם. ובהיותו באי שיאו נשאל מאיש אשר אחרי ש״ץ היה כרוך. ובאמונת האחרות נכוך. וזאת תשובת השאלה. מלה במלה. אתה נבוך בסוד האלהות אשר מסר אמיר״ה כי שמעתה אותו בחלוף רב זה אימר כך וזה אומר בכה. האחד הרדי[2] אשר הלביש אותו המצנפת וכרת מפניו שאמר שקבל מפיו היות מדת הת״ת. והב׳ משה הכהן ששמע מפיו היות ואו דהויה שהוא הכל ו:ו הכל. הג׳ שאמר לפני אנשים רבים הקב״ה בחור אחד דומה לי. הד׳ דוכן הארור שאמר שקבל שבגלות העבודה היא למ״ט. הה׳ שנתפשטה ברבים שהקב״ה נתעלה למעלה וש״ץ עלה למקומו ומשוגע אחד נכנס למב״ד תחתיו ושמעו תלמידי מפיהם של ארורים אלו ב״א ש״ץ אמ״ה וכו׳. אך זה תשיב אל לבך שאין ראוי להאמין שמפיו של אמיר״ה יצא שום כפירות ח״ו כי דוכן ופאלאג׳י דברו על צדיק עתק כי האיש ההוא היה צדיק חסיד וקדוש מנעוריו. ומה שאמר הקב״ה בחור אחד דומה לי אין בזה כלום כי נמשך אחר פשטי הכתובים דומה דודי לצב״י. דודי צח ואדום וכו׳ והבן זה המשל. שאלו לח׳ אחר יודיע מציאותו ורוממותו של אדם הראשון. לאחד אמר שהוא יציר כפיו של הקב״ה ולאחד השיב שהיה הבריה היותר חשובה אשר היא חלק מעצב״ה. ולאחר השיב שהיה קומתו מסוף העולם ועד סופו. ולרבים אמר שהוא נשמה עליונה על כל שרי מעלה. והמקבלים אגרה זאת כל אחד ואחד לא העמיק בענין וחשב שאין עוד ממה ששמע מן הח׳ כן המשיח אמיר״ה מסר הסוד לאנשים חלוקים בזמנים מתחלפים ומשפטי השם צדקו יחדיו ועוד יש אמונה שמסר נתן הנביא מפי אמיר״ה בגזרת נח״ש שלא לגלותו וראש הפעור הוא ח׳ פרימו ואתה לבך תשית לדעתי. ודע כשאני התחלתי לפרסם סוד האלהות במערב ואחר באתי לעיר אישמיר והתחלתי לפרסמו שם יצא שם הויה במצחי כנודע לרבים ועיין בדרושים שיש ביד התלמידים דרוש אשר שלחתי לח׳ שמואל די פאז לעיר ליבורנו ע״י ח׳ בורמים ובדרוש המתחיל אני המכונה ותרוה צמאונך ושלום אמ״ק מב״א עכ״ד: ואם ש״ץ [שר״י] רוח זרע וכסופה קצר קמה אין לו. האט״ד [ימ״ש] יקוט כסלו. שניהם ידונו בצואה רותחת ממש בלי צורה והתעלמות. מאמר האומר אין לך צואה מן הסכלות. גם משם שלח את גיסו מוראליש לקושט׳ על שובו שמה דרך ישרה לו יבור. ולא אסתיע מלתא כי שמו אותו בבור. ויסע וילך אל קאנדיא ויחל להסית את העם לכתוב להם רובי תורתו. ורובם לא חכו לעצתו. אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם היה אחרי תבנ״י בן גנ״ת[3]. ודוד פראנקו בראשם להאמין בו עבר ובינוני ועתיד באותיות אינ״ת. והחצי אחרי עמר״י. ובראשם משה

---

1) ישעיה ט״ו ח׳. — 2) הרד״י [ה״ר דב יונים]? — 3) מ״א ט״ז כ״א.

ניגרין נגד אמונתו לחומי רשף וקטב מרירי. גם בין שני נשיו נפלה קטטה. לאכל אשה בשר רעותה. כי רצפה הכעסתה צרתה. ויחלק אותם לבתי״ם לבדי״ם אשה רעותה קנ״ה. גרת ביתה ושכנה. אזי רצפה בת איה. אשה כסילות הומיה. הליכות ביתה צופיה. ורק היא יחידה בשעבר והיה. הרבתה זנוניה. בבית אביה בנעוריה. בעלי גוים הלמו שרוקיה. לתת את מנותיה ואת תמרוקיה. והבית ימלא געלות. בלות ומטולאות. לכל מראה עיני. חורי וסומקי ייני וארגוני. ויט האט״ד שכמו לסבול כעסו ושיחו. קר״ן אח״ד היה לו במצחו. צפונה חטאתו עונו צרור. ופניו קבצו פארור. ואל זועם בכל יום ונוקם על עלילותם. להגיד לעמו פשעם ולבית יעקב חטאתם. ויהי בהם נגף בפקוד אותם. וימות דוד פראנקו ורוב סיעתו עטרת גאות שכורי משיח בן אפרים.

פרץ ה׳ את אויביו כפרץ מים:

מי נדה לא זורק עליו טמא בכל אלה הדברים עד עת קץ שם להשך הגלות החל הזה ובנה אצלו ציון שם יתנ״ו צדקות ה׳ [תס״ו] ולא ידע כי בנפשו הוא. ויאמר אל עמו קומו ונעלה ציון ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים בסוד אלוד עלי אהלי. ויקבלו כלם את עול מלכותו ומציון תצא תורה לעבודת צב״י ולספיר״ת תפאר״ה ונתתי צב״י בארץ חיי״ם וכוב״ע ישועה בראשו לציון גואל גאולת עולם תהיה. וישכור אניה וירד יפו וישם פניו לעלות ירושלים. וישמע הדבר קול מגיד מדן נשמע משמיע און מ׳ מ׳ בן אפרים. וילבש ציון עוזו בגדי תפארתה כי נעור ממרום קדשו למען לא יבא בה ערל וטמא. וישלחו אליו ציר אמונים ואגרת פתוחה בידו תשיב אמריה לו. חד״ק ישר ממסוכה יום מצפיך פקודתך בא עתה תהיה מבוכתך[1]. עד פה תבא עד יפו תבא ולא תוסיף ופה ישית בגאון גליך. וגם יושבי צפת גרשו מהסתפח בנחלתם. את המזוייף מו״ת שט״ן[2] האשכנזי בכח נח״ש נחלתם. וישמע האט״ד וינע לבו כנוע עצי יער מפני רוח ויסוב ויעבור וירד מצרים אנוס על פי הדב״ר. ואברה״ם כבד מאד משיבו אזניו הכבד הן כחרש לא ישמע קול שופר חזק מאד. ויסר אל נא אמון לבא לגור שם ויאמרו לו אנשי העיר שבה אתנו והטבנו לך רופא אומן תקרא ושכר הרבה תמול[3] וירדו לו במלאות ספקו מאתים כסף מדי שנה בשנה ויבחר דרכם וישב ראש מעט ימים וחדל ולעת מרפא והנה בעתה והוא פונה אל רהבים ושטי כזב כפעם בפעם לקראת נחשי״ם רוחות לכל בשר מן ג״ו יגורשו יוסף שידא ובן תלמיון[4]. ויראו יושביה סן יבאשם ביושב הארץ כי ישמעאלים הם תאנה הם מבקשים עלילות ברשע להתעולל ויגרעו חקו לכל נדריהם ולכל נדבותיהם כי אפס כסף מב״א בדמי״ם. וילך למסעיו כוש עצמה ומצרים[5] כי שמה יעבור הוות והוא עם בזוי ושסוי ויתן אל לבו עשו סטים. בחכמת המבטים. ומשפטי הככבים להוציא מזרות בעתו לשמש ולירח ולמזלות כעוברי שמים[6] מודיעים להדשים מאשר ולא כל אשר[7] ויצא שמו בכל ארץ מצרים כי הגוים האלה אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ולכל חרטם ואשף וְכַשְׂדִּי וישב ללחו״ם את מושל בארץ מצרים ושלטיה הוא קארה מחמר פאש״ה יר״ה וימצא חן בעיניו ויתן לו מזהב שבא כל היום יברכה״ו וארוחתו ארוחת תמיד. ויהי האט״ד גא מאד[8] כשלש שנים אכל ממתקים ושותה משמנים אתיו יין ונסבאה שכר. והיה

---

1) מיכה ז׳ ד׳. — 2) הוא חיים מלאך הנזכר גם להלן ע׳ 37 שורה 15.

3) סנהד׳ צ״א ע״א. — 4) מעילה י״ז ע״ב. — 5) נחום ג׳ ט׳. — 6) צ״ל כהוברי שמים כמו שכתוב בישעיה מ״ז י״ג. — 7) ב״ר פרשה פ״ח ס״ב. — 8) ישעיה ט״ז ו׳.

כזה יום מחר. אך יושב ובטל הפר מחשבות באין סוד מבלי באי מועד לשמוע בלימודי' חכמת אמונתו זולת מדלת הארץ הפ"ח בחורי"ם. שנים שלשה גרגרים. ויהי לעת זקנתו חלה בן האשה ויהי חוליו עד שלא נותרה בו נשמה והיו עבדי"ו מתלחשים כי לא יחיה מחולי זה והוא מבין ריסי עיניהם הבין שמועה ויאמר להם לא אמות כי אחיה וארשתי לי אשה בבתוליה. ואשכב אותה ואעניה. והיה הבן הבכור אשר תלד יקר"ו שמו בנימין ואביו יקרא שמו בן עוני. ויישן ויחלו"ם. וילך והלום. ויקם ויתהלך בחוץ על משענתו ככחו אז. ולא עברו ימים מעטים כי שבע בחרפה. ותמות אשתו בערב שם האחת ערפה:

אחרי כן הכעיס אפרי"ם תמרורי"ם דרושים לכל חפציהם ליעד הגאולה לשנת ועושה חס"ד למשיח"ו [תס"ו] בראיות מדברי חז"ל דמיון הגואל הראשון לגואל האחרון כי מרע"ה בן מ' שנה ברח מלפני פרעה ובן פ' שנה בעמדו לפני פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל כן הגואל האחרון ש"ץ [שר"י] נולד שנת שס"ו עצמותיו. ובשנת על מי תכ"ו עוד תוסיפו סרה נשתמד אשר לפי דעתו הוא ההתעלמות. ובשנת מתו"ך ומחמס יגאל נפשם יעמוד לימין אביון ויהי להם למושיע ופשו פרשיו ימה וקדמה וצפונה וגם מו"ת שט"ן המזוייף הלך מדינה ומדינה עיר ועיר מבשר ואומר כדברים האלה. ולא ידע האט"ד כי קרוב יום אידו עת פקודתו. ושם חטאת שור"ה וסערה נסמן[1]. הכמו"ת נבל ימות. חבורות פצע תמרוק ברע מכו"ת חדרי בטן. ויהי היום הוא יום יודע לה' לנקום נקמתו נקמת אחדותו. ויקם ה' הרעה מתוך ביתו. להוריד את שיבתו בשלו"ם שאול גאלו הקריב אליו ממשפחתו. ובן אחותו. בגיחו מרחם גדלו כא"ב ומבטן אמו הנח"ה סביב לשלחנו כשושנה בין החוחי"ם על המחיה ועל הכלכלה וילמדהו בארח משפט ספר ואומן לשמש אחריו ויהי מדי צאתם לרפואת איש מצרי שר ושופט בארץ מצרי וכפ"ה הולך בחברתם. ויתן להם סך פרחי זהב חלף עבודתם. וישובו הביתה שלשתם. וינהג המנהג כמנהג ברעהו יעבוד חנם ופועלו לא יתן. ויתן לשלום בצע כסף מעט מצער ולכפ"ה יתן מנה אחד אפים כי חתן דמים הוא לו ומיץ אפ"ים יוציא ריב ויריבו עליה. ואט"ד מדבר בגבהו וגאונו וגאותו ורום לבו. ושלום את רעהו ידבר ובקרבו ישים אורבו. ויען ויאמר לו הוי שודד ואתה שדוד כהתמך שודד תושד כנלתך לבגוד יבגדו בך[2]. וישלח ידו אל המאכלת ויתקעהו בבטנו וינס ויצא החוצה ויצעק אט"ד ה"ן לשלו"ם מר לי מר ויקומו כל אנשי ביתו לראות מה יעשה לו לתת רפואות לשום חתול. והוא נמלט עד התמהמותם ויעבור את הפסילים ויבא אל גַמִּיְע לַעַזַר[3] היא הבמה הגדולה לישמעאלים מקלט הרוצח מגואל הדם. כי חוק להם מעם פרעה כל הבא אל קרבה ויך כל בכור בארץ מצרים ונקה המכה. ויהי ביום השלישי ואט"ד מת במעלו אשר מעל בה' ויאמר לא הוא. ויהי למשל ולשנינה דבר המוטל בספק השל"ום זמרי הרג אדוניו או האיש המוכה זמרי בן סלוא נשיא בית אב ולחוזים חזון שלו"ם ואין שלום כי ארכו הימים ואבד כל חזון כל חזון שוא ומקסם חלק הלא מחזה שוא חזיתם ומקסם כזב אמרתם תהי אחריתכם כמוהו הלא המה ד"ב יונים ויר"ם מו"ת שט"ן וכפ"ה ושאר כנותהון[4] יצמיתם יצמיתם ה' אלדינו היושבי בשמים. חק חג על פני מים:

---

[1]) שם כ"ח כ"ה. — [2]) שם ל"ג א'. — [3]) גאמע אלאזהר. — [4]) עזרא ד' ט'.

נמצא כתוב בתוך שירי המשורר משולם בן שלמה שני שירים מיוסדים על מין אחד שהיה בימים ההם והוספתי מעט נופת משלי והעתקתים פה כי מצא מין את מינו ונעור וז״ל:

היש כפר לאיש חוטא ומחטיא   ואם יש לו בגן עדן חניה
ואיש בשמו יחודש דת ונימוס   כקיר נטוי וגדר הדחויה
שמועות שבת״י הצבי בידו   וסודות מאלישע בן אבויה
וירבעם ואחז למדוהו   דבר סתר בכונה רצויה
וקבלות בידו מן מנשה   ומן אמון דבריו הם רחיה (?)
אשר מצא ביד מיכה ספרים   והגדה בבית חוניו מצויה
ואמר כי במסותת(?) מצאו   במשנה מלשון אחר שנויה
חקרנוהו ולא נמצא בידו   לשם האל לבד מצות פריה
להתפלל בתוך קהל ועדה   לבד כיפור ולא יום צום גדליה
ויום תשעה באב אכל ושתה   ולא לחוש לשעבר והיה
במותו יזעקו פסל וחמן   והשמיעו אלהי דן המיה
במצרים לחרפה אחריתו   ולבוז האריך ימים וחיה
מיודעיו במותו יספדוהו   וכל יודעי שמו געו בבכיה
ליום מוקש שנות חיים לנבל   ואחריתו כדלפון ואדליה
קנו אחים מקום קבר באתנן   ושוחה ממחיר כלב קנויה
ותכריכין בכלאים ארוגים   ומתאחים באיסורי הניה
לשם האל במטה של חבלים   סחבוהו ונפשנו נקיה
ונפשו לצמיתות למסתים   מכרוהו ולא במחיר קנויה
נתנוהו לתולעים למאכל   ולרמה שלחוהו למחיה
תלאה תהרוג בוכים לעולם   והעושים לגוף טמא לויה
ואל הכואבים מכאוב ויגון   ואל הסופדים מכה קריה
תנו אותו לאזבל בשי״ן תי״ו   ובמקום הטנופת לעתליה
כחו [1] לחפור ויקבר בשטים   בחיק נכרית וזונה מואביה
ואותו פערו לפעור ועליו   תנו במה למרקולים בנויה
ובית מועד לכל זולל וסובא   ובית תפלות מקום קובה וקוביה
ושימו האליל אצלו לציון   ואל קברו תנו צלמי שתיה
ערוכה אש מלהטת לזקן!   וזה כמה באר שחת כרויה

[1]) ראשית השורה נחתכה עם הגליון ולא אוכל לברר הדבר.

וזה ימים מזומן לאבדון   כיורדי בור מקום ארץ נשיה
ידידי מהרו סחוב והשלך   קבורה זאת לכמוה ראויה

תם.

ויצו גם את השני

יעידון יודעי עדות ברורה   ושמעתי באזני קול בשורה
מב״א אמ״ק אשר נפגר ונשמר   כמו״ת נבל כזמרי מדקירה

ומי יתן ואל ימות לדור דור   ויהיה לזמן כנור ושירה
יהי לנו פסנתרין וכתרוס   ובמקום שבכה וזני זמרא[1]

חקרנוה וחכמתו בדויה   ועיקריו לדתנו עקירה
המלבי אני בודה כזבים   ובגנותו אחדש מסברא

חתומים במקום ידו פגמיו   בשיר מזמור ופסוקי דזמרה
ומי יחמול עלי זקן ואשמאי   ומי יחוש לשבח הארורה

. . . . .[2]   ויותר יספרו אחר פגירה

והוא נפגר והלך לו ועבר   לעת ערב והשעה שחורה
יהי דרכו חלקלקות וחשך   ואל תופע עלי קברו נהרה

ושטנים ומזיקים ושדין   מזומנים להגדיל המדורה
מקום קברו מטמא כל סביביו   ונפשו תוך צרור נקוב צרורה

מי הברכ״ה העליונה אשאב וזרקתי עליך קורא משכיל מים טהורים ברכות שמים מעל ברכות שדים ורחם. כצאתי לקראת נשק כגבור הנלחם את הקאת והרחם. הבוערים בעם אשר כהתה עינם וגם ליחם. ואחרי זרו רבעם ואורחם. יבאיש יביע שמן רקחם. וישוב לריח רע ריח נחוחם. ובטחתי בקוני דברי יעשו פירות לבלתי ידח ממנו נדח אחרי הודיע כל זאת להתפתות בדברי תעתועם ולקחם. אדרבה בשבט יכו על הלחי לחי החמור מלכם ומשיחם. ומאמיניו יהיו כלבים אלמים לא יוכלו לנבוח ולשונם מודבק מלקוחם. ובחצי השמים יתקדרו שמשם וירחם. וישוב להיות פחם. נחש בריחם. אוחילה לאלדי ישעי יעלו דברי לפניך ומה ששגתי תהיה לו כנוש״ה

---

[1]) דניאל ג׳ ה׳.
[2]) שורה אחת חסירה בכ״י.

ואל תבט לחסרון דברי ומר שיחם. ואם מצא ימצא איש כלבבו הור"ש לאמר מקרא
אני דורש. תורת[1] דרשת כי שפתי
כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו[2]. כשאין החכם כמלאך השם צבאות אין
תורה יבקשו מפיהו[3]. ועוד פיו חוסמת. אמרם במילי דאבות כל שאין
יראת חטאו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת. וכבר נתבאר
בטבעיות הקדמות כוזבות לא יולידו תולדות אמיתיות.
ואני תפילתי לאל עליון ימהר יחישה מעשהו.
לשובב יעקב אל נוהו. ופתא יבא אלם היכלו
בשמחה ובשלישים. האדון אשר אנו מבקשים.
ויתר דברי מנחם. ועניו ירחם. לשים
מדבר לאגם מים וארץ ציה
למוצאי מים בילא"ו
כלא"ו אמן אמן
אנס"ו:

היש נתר לאיש נכתם ונחתם — עונו בעבי גביו ונכת"ם
וחסד אל יהי מגן לאיש תם — אשר החל לחוקק כם עדי תם.
תושלב"ע:

1) שורה אחת חסרה בכ"י. — 2) מלאכי ב' ז'. — 3) מ"ק י"ז ע"א.

ב) זכרון לבני ישראל

מרי ברוך בן גרשון מאריצו

זכרון לבני ישראל

ממעשה שהיה בימי מאימיט רביעי מלך התוגרמים משנת תכ״ה עד שנת תל״ו לפ״ק.

הקדמה

שלמים וכן רבים מחכמי בני עמנו כתבו ספרי זכרונות דברי הימים ממעשים שהיו בעולם כדי לזכות את הרבים כמו יוסף בן גוריון, יוסף הכהן, בעל שבט יהודה, ן׳ יחייא ואחרים הרבה וג״כ דרכו דרכי עקבותם חכמי רבני גאוני ויניציאה בשנת התכ״ח ליצירה על דבר רבי נתן העזתי ומה שאמר על שבתי צבי כמו שנראה באותו זכרון לבני ישראל שהדפיסוהו ושלחו אותו בכל נפוצות יהודה וישראל[1], ולפי שראיתי שממנו לא יוכל האדם לידע הדברים כהוויתן יען כי דברו ממנו מעט מזער, על כן באתי[2] אני הצעיר לזכות את הרבים להרחיב בו את הדבור באופן שכל מי שיש לו עינים לראות ואזנים לשמוע יוכל להבין המעשה שהיה מעשה ה׳ כי נורא הוא, וקראתי אותו על שמו זכרון לבני ישראל כי הוא סיום מאותו הזכרון ואכתוב גם אנכי בקצרה שאם הייתי רוצה לכתוב כל המעשים שהיו מיום שראה רבי נתן הנבואה כמו שראה יחזקאל שהיה בחדש אלול תכ״ה לפ״ק עד יום שנכנסה ממנו ארונינו שבתי צבי שהיה בחדש תשרי תל״ו לפ״ק יכלה הזמן והם לא יכלו:

דבר ידוע ומפורסם שקודם הגאולה צריכה תשובה שכן כתוב בפרשת נצבים[3] ושבת עד ה׳ אלקיך ושמעת בקולו ואח״כ[4] ושב ה׳ אלקיך את שבותך וכו׳ וצריך לדעת שהתשובה והגאולה השלימה לא יהיו בפעם אחת אלא מעט תשובה ואחריה מעט גאולה ועוד מעט יותר תשובה ואחריה מעט יותר גאולה ועוד אחריה תשובה גדולה ואחריה גאולה שלימה כמו שכתב החכם עראמ״ה בספרו עקידת יצחק שער ק׳ והביא ראיותיו מהפסוקים:

ועתה אחרי שרבי נתן ראה המראה הנ״ל נתעוררה תשובה כוללת בכל ישראל בכל מקומות מושבותיהם אעפ״י שלא נראה שום אות או מופת בעולם ואח״כ היה מעט גאולה היינו גילוי משיחנו עם כמה נביאים ונביאות וסימנים אחרים שכמעט כל ישראל היו מאמינים בו והאומות כלם עומדים עם היהודים באהבה וכחיבה יתירה

---

1) בכ״י של בהמ״ד להרבנים בפירינצי [= כי״פ]: תפוצות ישראל ויהודה.

2) בכ״י א׳ של החי׳ מהר״א עפשטיין בווינא [= כיע״א]: קמתי.

3) דברים ל׳ ב׳ — 4) שם ג׳.

ואף כי הדבר היה נגד דתם ומלכותם לא דברו מאומה ולא עשו עמהם רעה כי גואלם חזק ה׳ צבאות שמו:

עכשיו נצפה לאל שבקרוב ישמעו קולות וקולי קולות בעולם ויעירו אותנו אל תשובה יותר שלימה מבראשונה והקב״ה יגאלנו גאולה אחרת כפי כח תשובתינו:

סוף סוף נתעורר כלנו אל תשובה גדולה כמו שכתוב[1] ואתה תשוב ושמעת בקול ה׳ אלקיך ועשית את כל מצותיו ואז[2] ושב ה׳ אלקיך את שבותך וריחמך ושב וקבצך מכל העמים וכו׳[3] אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה׳ אלקיך ותהיה הגאולה האחרונה: בדבר[4] הזה נחלקו היהודים לג׳ כתות:

כת א׳ והם מבני עליה והנם מעטים מאמינים באמונתו של אדונינו שבתי צבי נאמנים בבריתו וקיימים במאמרו:

כת האחרת כופרים בו מכל וכל ועוד עומדים ומתריסים כנגדו ומדברים תועה על ה׳ ועל משיחו:

וכת האחרת הם מסופקים אבל ישימו יד על פה ולא ידברו מטוב עד רע:

כנגד המאמינים באמונה הקדושה והטהורה הזאת אינו צריך[5] להם הזכרון הזה כי כח מחצב נשמתם הטהורה נותנת להם להאמין ואין אומר ואין דברים:

כנגד הכופרים בו איני מדבר עמהם שלא יועיל להם הזכרון הזה כי עדין אינם זוכים לכך כמו שכתב הרעיא מהימנא פ׳ נשא על פסוק איש איש כי תשטה אשתו:

אבל כנגד המסופקים כונתי לכתוב הזכרון הזה אשר ממנו[6] יראו פלאות תמים דעים אשר הפליא לעשות עם ישראל עמו ובפרט מן הפרט שלא אירע שום נזק לכל אשר בשם ישראל יכונה בגלל הדבר הזה, ויעמדו בתשובה בצדקה בתורת ובמעשים טובים[7] ויתפללו לה׳ אלהיהם בכונה גדולה שיתן בלבם להיות מן המאמינים באמונת אדונינו כי יזכו לרב טוב כי קרובה ישועתינו לבא וצדקתינו להגלות אכי״ר:

נאום הצעיר מן הצעירים דורש טוב לעמו

ברוך בכמה״ר גרשון מאריצו ז״ל.

למען יראו ולמען ידעו את המעשה שהיה מעשה ה׳ כי נורא הוא בגילוי ראשון של אדונינו משיחנו הוא נאה לשמו ושמו נאה לו המוכתר בכתר תורה וכתר מלכות הרב הקדוש שבתי צבי יר״ה במהרה יתגלה פעם שנית וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן:

---

1) דברים ל׳ ח׳. — 2) שם ג׳. — 3) שם ד׳. — 4) שם איתא: בענין.

5) בכ״י ב׳ של הח׳ מהר״א עפשטיין [= כיע״ב]: אינו צריך לדבר מאומה ואין צריך להם הזכרון הזה.

6) שם בכיע״ב איתא: יבררו האמת מהשקר ויראו פלאות. — 7) שם: כדי יכולתם.

במדרש רבא פרשת נשא פ׳ י״א[1] אמרו ז״ל על פסוק[2] דומה דודי לצבי מה הצבי זה נגלה וחוזר ונכסה כך גואל ראשון נגלה ונכסה, רבי ברכיה בשם ר׳ לוי אמר כגואל ראשון כך גואל אחרון נגלה להם וחוזר ונכסה מהם, כמה יהיה נכסה מהם וחוזר ונגלה להם אמר רבי תנחומא בשם ר׳ חמא בר הושעיא ארבעים וחמשה ימים: וב״מדרש רות[3] על פסוק ויצבט לה קלי[4] אמר רבי ברכיה בשם ר׳ לוי כגואל ראשון כך גואל אחרון נגלה ונכסה מהם וכמה נכסה מהם ר׳ תנחומא בשם רבנין ארבעים וחמשה יום: ובזוהר בהרבה מקומות אומר אתגלייא ואתכסייא ואתגלייא:

ועתה אחיל לכתוב בקיצור רב איזה דברים שארעו לארונינו יר״ה מיום לידתו עד שנכסה ממנו כפי מה שראיתי בכתבים אמיתיים ושמעתי מפי אנשי אמת ואמונה שבוודאי לא ידברו כזב ומכוונים אלו עם אלו ונכרים דברי האמת וה׳ אלקים אמת הוא ינחני בדרך אמת:

ביום ט׳ באב שנת שפ״ו לפ״ק נולד בן למרדכי צבי ונקרא שמו בישראל שבתי לפניו נולד בן ונקרא שמו אליה ואחריו בן אחר ונקרא שמו יהוסף ויגדל הילד שבתי ויגמל ויוליכוהו לבית הספר והתחיל ללמוד ויהי לו חשק גדול בתורת ה׳ ובהיותו בכלל אנשים נהג[5] עצמו בפרישות וחסידות וקדושה גדולה ויהי היום בהיותו עוסק בתורה עם החכמים ובתוכם החסיד העניו כמהר״ר משה פינ״ירו נר״ו[6] הדר להווה בליוורני התחיל לבכות בכיה גדולה אמרו לו החכמים מה לך כי תבכה[7] אמר להם יודע אני בעצמי שאני מש״ח ועל כרחי אעשה דברים זרים נגד ה׳ ונגד תורתו ועל כן אני בוכה ויתמהו האנשים איש אל רעהו, אח״כ נסע מאיזמיר ארץ מולדתו וילך לו אל ארצו ארץ הצבי וגם שם עסק בתורה יומם ולילה וכראות החכמים חסידותו ונאמנותו שלחוהו למצרים לגבות מעות לצורך הקהילות של ארץישראל וישב לירושלים:

בארץ אשכנז היה איש יהודי ונולד לו בת נקבה ובעוד היא קטנה לקחוה הגויים בחזקה והמירוה ויתנוה ביד גויה אחת עשירה גדולה ולא היה לה כי אם בן א׳ וכשגדלו הבן והבת רצתה לעשות החיתון ביניהם ולתת להם כל ממונה ורכושה וקניניה ויהי בלילה אחת שביום המחרת נועדו לילך לבית תפלתם לעשות הנישואין לפני הגמון העיר כמנהגם בא אביה של הנערה שמת כמו שתי שנים[8] בחלום אל הנערה ויאמר לה אוי לך ואוי לנפשך מה עשית ויהי כשמעה הנערה את קול אביה צעקה ובכתה ואמרה אבי אבי ומה אוכל לעשות אם אני בידם ואינם מניחים לי לילך אנה ואנה אמר לה אביה עתה שמע בקולי[9] הלבש עליך זה המלבוש של עור שאני נותן לך, ולך אל בית הקברות בלילה הזה ושב שם כי ה׳ יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד[10] וכן עשתה, הבוקר אור ואנשי העיר הלכו שם לקבור יהודי א׳ וראו הקהל את

---

1) סי׳ ב׳. — 2) שה״ש ב׳ ט׳. — 3) פ״ה סי׳ ו׳. — 4) רות ב׳ י״ד. — 5) בכיע״א: התחיל לנהג. — 6) בהקדמת שו״ת דברי יוסף לר׳ יוסף בן עמנואל אירגאס (ליוורנו תק״ב) כותב עליו הרמ״ך שהיה חכם ומקובל ואביו של המחבר היה חתנו. עי׳ בס׳ זצ״ל למהר״ח גיפי ע׳ 225 סי׳ כ״ב. — 7) בכי״פ ובכיע״א: ותתיפח. — 8) בכי״פ ו

9) בכי״פ ובכי״ע: (ונתן לה מלבוש של עור). — 10) משלי ג׳ כ״ו.

הנערה באותו המלבוש וכתוב עליו בכתב מפורש זאת תהיה אשת המשיח ומיד לקחו את הנערה ויוליכוה ממקום למקום ומעיר לעיר דרך ויניציה ויוליכוה לליוורני ושם ישבה הרבה ימים עד בא אניה הולכת מצרים ובהיותה שם היתה אומרת עתידות וכלם באו. ויהי כשמוע החכם השלם כמוהר״ר יצחק הלוי וואלי יצ״ו[1] את הדברים האלה הלך גם הוא לדבר עמה וישאל ממנה לדעת שרש נשמתו ודברים אחרים אשר לא ניתנו ליכתב והגד לו את שאלתו וירע בבירור שהדברים כנים ואמיתיים, והאשה בעלת הבית אמרה אל החכם הגיל בפני הנערה יורע אדוני מה אומרת זאת הנערה שתהיה אשתו של משיח והנערה לא ענתה דבר ואנשי ליוורני שלחוה למצרים אל השר המרומם כמהחיר רפאל יוסף ציליבי[2] במצרים גזבר המלך ועשה לה כבוד גדול ואמר לה שרוצה לגשאה עם א׳ מאוהביו וליתן לה ממון הרבה והיא לא רצתה ואמרה שצריכה לילך לירושלים ששם בן זוגה הראוי לה וע״כ שלחה לירושלים עם יהודי אחד ישר ונאמן וכשהגיעו בתוך העיר ראתה אדונינו יר״ה ואמרה ליהודי אשר עמה ראה אותו החכם שבין החכמים הוא בן זוגי ואדונינו נשא את עיניו וירא את הנערה ויאמר לחכמים אשר עמו הבחורה הבאה לקראתינו היא זוגתי מבית ונעשה החיתון והנישואין אבל לא בא עליה עד אחר ששם הצניף הטהור על ראשו ונולד לו סמנה בן ובת כמו שנאמר בע״ה:

בשנת תכ״ה לפ״ק היה בעיר עזה תוב״ב החכם ר׳ אברהם נתן בכמ״ר אלישע אשכנזי נר״ו[3] כמו בן כ״ב שנים והיה לו אשה ובנים ויהי היום סמוך לפורים בא לו הארה גדולה והיה יודע מצפוני בני אדם והעונות שעשו והיה קורא אותם א׳ לא׳ ואומר להם אני יודע שעשית עבירה פלונית במקום פלוני ביום פלוני וכולם מודים שכדבריו כן הוא והוא היה נותן להם תיקון לנפשם ועל זה יצא שמו במקומות ההם עד כי הרבה אנשים באים לעזה לדבר עמו ולשאול תיקון לנפשם וגם מירושלים באו שם הרבה חכמים ובתוכם החכם רבי ישראל בנימין נכדו של החכם המקובל האלקי כמהר״ר ישראל בנימין הזקן[4] ואמר לו לך נא לבית הקברות ושם תמצא זקן א׳ ובידו קיתון של מים וסורר על כתפו קח הקיתון מידו ויצקת מים על ידיו ותאמר הפסוק[5] כפר לעמך ישראל. הלך לשם ולא מצא דבר ובא אצל ר׳ נתן ואמר לו הלכתי לשם ולא מצאתי שום אדם אמר לו שוב עוד פעם שנית וכן עשה ומצא שם זקן א׳ וקיתון של מים בידו ולקח הקיתון מידו ונתן לו לרחוץ ידיו ואמר הפסוק כפר לעמך ישראל והשיב הזקן ואמר ונכפר לך הדם. וחזר אצל ר׳ נתן ואמר לו עשיתי ככל אשר צויתני אמר לו ר׳ נתן שאותו הזקן הוא זכריה הנביא[6] ושרבי ישראל בנימין היתה לו נשמת מי שהרגו ועכשיו עשה[7] התיקון הראוי לו ונתכפר העון הגדול הזה מהריגת זכריה מעל כל ישראל:

אח״כ אמר החכם ר׳ נתן לחכמי עזה שלמען ה׳ יעשו כבוד גדול להחכם שבתי צבי בחזרתו לעזה כי הוא איש אלקים נורא מאר, וע״כ החכם ר׳ יעקב נאייר

---

[1]) ראה מש״כ Mortara Indice s. v. Vali ורש״י פין בכנסת ישראל ע׳ 610.

[2]) עי׳ מש״כ גרטץ בספרו ח״י (במפתח שם ד״ה Chelebi).

[3]) עיי״ש בהוספה שלישית סי׳ 2.

[4]) שה״ג ערך ר׳ ישראל בנימין (סי׳ 406).

[5]) דברים כ״א ח׳. — [6]) דהי״ב כ״ד כ״א. — [7]) בכי״פ: נעשה.

הכין לו חדר א׳ עם מטה שלחן כסא ומנורה ותכשיטי מלוכה וכשבא הלכו כולם לקראתו ויקבלוהו בכבוד גדול ויוליכוהו בבית הנז׳ ועשו משתה ושמחה גדולה וכאשר סיימו לאכול נתנו הכוס של ברכה לר׳ נתן וכיון שהגיע להרחמן אמר הרחמן יברך את אדונינו מלכנו משיחנו שבתי צבי והוא צעק ואמר לו שתוק:

ובהגיע חג השבועות קרא ר׳ נתן לחכמי עזה ללמוד תורה עמו כל הלילה ויהי

בחצות הלילה תרדמה גדולה נפלה על ר׳ נתן ועמד על רגליו והלך אנה ואנה בחדר ואמר כל מסכת כתובות על פה ואח״כ אמר לחכם א׳ שיזמר פיוט א׳ ואחר כן לחכם אחר ובין כך כל אותם החכמים שמעו(?) ריח טוב ומבושם מאד כריח שדה אשר ברכו ה׳ וע״כ שלחו באותם המבואות ובאותם הבתים לידע מהיכן יוצא הריח המבושם ההוא ולא מצאו מאומה, והוא היה מפזז ומכרכר בחדר ופשט מעליו מלבוש א׳ ואח״כ אחר עד כי נשאר במלבוש התחתון ודלג דילוג גדול ונפל מלא קומתו ארצה וכשראו החכמים הדבר הזה רצו[1] לסייעו ולהקימו ומצאוהו שהיה כמת והיה שם החכם כמהר״ר מאיר הרופא[2] ונגע בידו כדרך הרופאים ואמר שאין לו שום חיות וע״כ שמו על פניו סודר א׳ כמו שעושים למתים בר מינן, ועוד מעט ושמעו קול נמוך מאד והסירו את המסוה מעל פניו והנה קול יוצא מפיו ושפתיו אינם נעות ואומר הזהרו בבני ידידי משיחי שבתי צבי ועוד אמר הזהרו בבני ידידי נתן הנביא. ובכן נודע לאותם החכמים שאותו הריח הטוב אשר הריחו היה יוצא מאותו ניצוץ של קדושה רוחנית שבאה (שבאת) ברבי נתן ודברה כל הדברים האלה ואח״כ נח הנחה גדולה והתחיל לנענע עצמו ועזרוהו חבריו והעמידוהו על רגליו ושאלוהו איך היה הדבר ומה דיבר ואמר איני יודע דבר והחכמים אמרו לו הכל ויתמה מאד על הדבר הזה: בלילה האחרת נתוועדו עם ר׳ נתן ללמוד כל הלילה והוא ישב בחדר א׳ והחכמים בחדר אחר ואמר להם לא תאכלו מאומה וכשהתחילו ללמוד יצא מחדרו ואמר א׳ מכם אכל והודה חכם א׳ שבלי דעת אכל גרגיר א׳ של זביבו[3] שהיה לו באמתחתו, שהה שעה א׳ וחזר ואמר להם א׳ מכם ראה קרי וכן היה, ועל פי הדברים והאמת האלה כולם כאחד עושים כבוד גדול לר׳ נתן ויצא שמו גם כן בין התוגרמים והיו כאלמים ולא יכלו דבר מאומה: אח״כ נאמר בחלום חזיון לילה לר׳ נתן שיעשה הפסקה א׳ יען כי עתיד לראות הארה גדולה וכן עשה בא׳ בשבת כ״ה ימים לחדש אלול תכ״ה לפ״ק נתייחד בחדר א׳ לבדו והחכמים בחדר אחר סמוך לו וביום ב׳ אחר תפילת שחרית בא לו הארה גדולה וראה אור שברא הקב״ה בששת ימי בראשית והיה מביט מסוף העולם ועד סופו והמראה כמו שראה יחזקאל הנביא וראה חקוק באורות העליונות אותיות אלו כה אמר ה׳ הנה מושיעכם בא שבתי צבי וכו׳ ונתלבש בו כמלאך והכריחו לומר כדברים האלה, ושמע כרוז במתיבתא דרקיעא מכרזת ואומרת בעוד שנה וקצת ירחין תגלה ותראה מלכות בית דוד וישבע בחי העולם שכדבריו כן הוא שראה המראה הנז׳ ועוד שקרא בספר ישן נושן וכתוב בו בשנת השס״ז ילד בן למרדכי צבי[4] והוא יכניע את התנין הגדול וכו׳ ומהרבה מקומות באים לעזה

---

[1]) בכי״פ: כולם. — [2]) הוא ר׳ מאיר הרופא ב״ר חייא מחכמי חברון בישיבת ר׳ אברהם פירירה כדאיתא בס׳ ציצת נובל צבי כ״י עפשטיין דף רל״ז ע״ב ועי׳ במ״ע REJ. XXXVII, 109. — [3]) Zibibbo, grosse Rosinen. — [4]) בכיע״ב: ויקרא שמו שבתאי.

לשאול תיקון לנפשותם וג״כ מארץ מרחקים כתבו לו כתבים על זה וכדי לנסותו אם כנים דבריו כתבו לו שמות מהרבה אנשים ששואלים תיקון ובתוכם אדם א׳ שמת ונער קטן יונק שדי אמו והוא נתן תיקון לכולם וכשהגיע לאדם שכבר מת כתב לו מנגד מיתתו כפרתו ולשם הנער כתב בלי חטא וע״כ ידעו כי דבריו אמת ואמונה הם[1]:

ואדונינו נסע מעזה ללכת לאיזמיר עיר מולדתו ויהי בעברו מירושלים ששם היה החכם חיים[2] שלא היה מאמין בו הלכו הממונים אל הקאדי״ שהוא שופט העיר והלשינוהו ששלחו אותו למצרים לגבות מעות ושרוצים שיתן להם חשבון מסה שגבה והקאדי״ שלח א׳ מעבדיו לקרא לו וילך אדונינו ויהי כראות אותו הקאדי״ אחזתהו רעדה ועשה לו כבוד גדול ורצה שישב בכסא א׳ ממעל לו ודברו יחד כמו חצי שעה ואח״כ שאל רשות לרכוב על סוס בעיר ומיד נתן לו רשות וירכב על סוס ויסוב כל ירושלים מסביב מבחוץ ז׳ פעמים וישב לעיר ולא נודע כוונתו: ויסע מירושלים וילך לחליפו[3] היא ארם צובא ושם קבלו אותו היהודים בכבוד גדול ואעפ״י שיצא שמו בעולם שהוא המשיח והיהודים אומרים אותו בפה מלא לא דברו מאומה לא התוגרמים ולא הבש״א שר העיר אבל היו כאלמים ולא יכלו דבר מאומה כי רעדה גדולה נפלת עליהם:

בחדש כסלו התכ״ו הגיע לאיזמיר וגם שם קבלוהו בכבוד גדול וילך לבית אחיו ר׳ אליה ור׳ יוסף ואעפ״י שגם שם נודע לבש״א ולקאדי״ ולכל התוגרמים שהיהודים מאמינים בו שהוא המשיח לא היה שום א׳ מהם פוצה פה ומצפצף:

ויהי כי ישב המלך בביתו ויבואו אליו הרבה אנשים יהודים לנשק את ידיו כמנהג לעשות לאנשים הגדולים וגם מאשר לא מבני עמנו באו לכבדו ולנשאו באופן שתמיד יומם ולילה שעריו לא יסגרו להביא אליו חיל גוים לעברו ולעשות רצונו. ויהי כראות הדבר הזה החכם ר׳ אליהו אחיו שלא היה מאמין בו שהוא משיח ומתיירא שמא ח״ו בשבילו יארע דבר תקלה לקהילה ההיא ולכל הקהילות אשר תחת ממשלת המלך התוגר אמר טוב שימות הוא לבדו ולא יאבדו ח״ו הקהילות וביום א׳ שמצאו לבדו בחדר א׳ הלך לקראתו וחרבו שלופה בידו ורצה לפגוע בו ח״ו אבל אדונינו נתן עיניו בו ורעדה אחזתהו ונפל לפניו כמו מת ולא יכול לעשות לו מאומה רע:

ואחר כך התחיל לעשות דברים נראים זרים היה הוגה את השם באותיותיו אכל חלב ועשה דברים אחרים[4] נגד ה׳ ותורתו והפציר גם כן לאחרים לעשות כמעשיו הרעים, וביום ה׳ שהוא ג׳ של חנוכה הלך לבית הכנסת אלגזי בבוקר מלובש בגדי מלכות והתחיל לומר הזמירות בנעימה שכל בני הקהל היו תמוהים לשמוע נעימותיו וזמירותיו וביום ו׳ בא לשם החכם גאלאנטי והעיד עליו באמת שהוא משיח בודאי, וביום ש״ק האריך הרבה בבקשות ואח״כ הלך לו לבית הכנסת של פורטוגיסי ולפי שהרבה מהם לא האמינו בו נעלו דלתות בית הכנסת והוא בכעס גדול שלח להביא גרזן א׳ והכה בדלת בשבת עד כי פתחו הדלתות ונכנס לבית הכנסת והיו אומרים נשמת ואמר להם שיעמודו והתחיל לזמר בבקשות עד שעבר זמן התפלה ואמר היום

---

1) בכ״י פ: אומן. — 2) בכ״י ע: חאגיז. — 3) בכ״י פ לאליפו.
4) בכ״י ע: דברים זרים.

הזה אתם פטורים מן התפלה רק קראו שמע בלי ברכות והוציא חומש א׳ מאמתחותיו ואמר שהוא קדוש יותר מספר תורה והתחיל לקרא בתורה לאחיו הגדול ר׳ אליה[1] קרא איתו לכהן ועשהו מלך תוגרמא ולאחיו השני קראו לקיסר רומיים וקרא להרבה אנשים[2] וחלק להם המלכות ולכולם הכריחם להזכיר את ה׳ ככתבו וביום המחרת אותם שלא האמינו בו הלשינוהו אצל הקאדי׳ שהוא שופט העיר על כל הדברים הרעים האלה והוא שלח לקרא לו וכשבא לפניו רעדה אחזתהו ועשה לו כבוד גדול וישלח ויקרא לאותם האנשים שהלשינוהו והם יראו לנפשם וברחו בהחבא:

ואעפ״י שעשה דברים זרים כאלה יצא שמו בעולם שהוא המשיח הקדוש[3] ורבי נתן נביא אמת והאמינו בם בלי אות ומופת כמעט כל ישראל ויצא שמם ג״כ בין הערלים ובין התוגרמים ואין ביניהם פוצה פה ומצפצף כי רעדת ה׳ נפלה עליהם וע״כ נתעוררה תשובה גדולה בין היהודים בכל מקומות מושבותיהם ומארץ ישראל שלחו תיקון לומר אותו ביום ובלילה וידפסיהו במנטובה ובאמסטרדם עיר גדולה של חכמים ושל סופרים והרבה עושים כמה הפסקות משבת לשבת ועומדים בבית הכנסת יומם ולילה ואומרים תפילות סליחות ותחנונים אנשים ונשים וטף עם כמה טבילות וצדקות שבוודאי הגמור לא נעשה תשובה כוללת כזאת אפי׳ בימי מרדכי ואסתר וסוגרים החניות ולא היו עוסקים בסחורה כי אם מעט מזער ואדום וישמעאל רואים הכל ולא אמרו כנגד היהודים מאומה רע אלא עומדים עמהם באהבה ובחיבה יתירה:

בחדש שבט נתלבש אדונינו בגדי מלכות מזהב מאופז ובידו א׳ חומש אחד ובידו אחרת שרביט של זהב כמו שנושאים הקיסרים הגדולים ויצא מביתו וילכו אחריו כמו חמש מאות יהודים וילכו ברחוב העיר ובמבואות הגדולים מעיר איזמיר וקוראים בקול גדול יחי המלך אדונינו יחי אדונינו המלך והתוגרמי׳ רואים ושומעים את דבריהם ולא דברו דבר אלא היו כורעים ומשתחוים לו אפים ארצה ואף כי נודע הדבר לבש״א ולקאדי׳ ולממונים על העיר לא היה פוצה פה[4] ולא עשו שום נזק ליהודים לא בגופם ולא בממונם:

ואחר כך באה הנבואה להרבה אנשים ונשים וקטנים באיזמיר בקוסטאנטינ׳ בחליפו ומקומות אחרים ומענה א׳ בפי כולם מעידים ואומרים שבתי צבי משיח אלקי יעקב:

וזה דבר הנבואה שהיתה באה בימים ההם בא עליהם תרדמה גדולה ונופלים לארץ כמו מתים שלא נשאר עוד בהם רוח ואחר כמו חצי שעה יוצא רוח מפיהם ושפתותיהם אינם נעות ואומרים פסוקי דזמרא פסוקי דנחמתא וכולם אומרים שבתי צבי משיח אלקי יעקב ואח״כ עומדים על רגליהם ולא ידעו מה שעשו ומה שאמרו:

בעיר איזמיר נתנבאו יותר ממאה וחמישים נביאים ובתוכם אלה אשר נקבו בשמות אשתו של אדונינו, אשתו של יעקב פיניאה[5], אשתו של וואנה, אשתו של יעקב סראנו, אשתו של יעקב בינויניסטה, אשתו של יעקב קסואה, החכם דניאל פינטי, יוסף הלוי, שלמה בכמ״ר דניאל ולינסין, יהושע מורליטו, שמואל בומואנו[6], משה ששפי, אליה בונסיניור, יתום א׳: ואלה שמות הנביאים של חליפו ר׳ ישעיה הכהן, משה גלאנטי,

---

1) בכי״פ: (שאמרנו שהיה רוצה להרוג אותו). — 2) בכי״ע: ונשים ג״כ.

3) בכי״פ: המשיח המקוה. — 4) שם: ומצפצף.

5) בכיע״א: פיניה, ובכיע״ב: וואינה. — 6) בכי״פ: בונאומו, ובכיע״ב: בונאנו.

דניאל פינטו, אשתו של יום טוב לנייארו[1], אשתו של הרב נסים מזרחי, בתו של הרב אברהם טמטון[2] ואחרים עד עשרים נביאים ונביאות:

וזה נוסח הנבואה של אברהם בכמ״ר יעקב ישורון איזמיר ד׳ שבט תכ״ו לפ״ק. ה׳ שמעתי שמעך, ה׳ מלך ה׳ מלך ה׳ ימלוך לעולם ועד, שמע ישראל ה׳ אלקינו ה׳ אחד בשכמל״ו כבר נכתר בכתר מלכנו שבתי צבי, חרם גדול שמו בשמים על אותם שאינם מאמינים, ה׳ שומר ישראל כבר נשמעו תפילותינו, שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה׳ שמחה גדולה ברוך מי שהוא חי כבר הביאו הכתר של אדונינו המלך אוי למי שאינו מאמין שהוא בחרם, אשרי מי שזוכה להיות בזמן הזה, שיר המעלות אשרי כל ירא ה׳, יעשה שמחה גדולה, שמע ה׳ וחנני, כבר נתנו לו הכתר, מלכותו מלכות כל עולמים, כבר מלך החכם שבתי צבי יושב על כסא מלכותו, שמע ישראל, יקרים בעיני ה׳ היהודים רננו צדיקים בה׳ הודו לה׳ כי טוב, ה׳ אמת משה אמת ותורתו אמת שבתי צבי אמת, שמחה גדולה, פותח את ידיך, ה׳ הוא האלקים, כבר מלך שבתי צבי ישב על כסאו שמע ישראל שיר המעלות בשוב ה׳ את שיבת ציון, שמחה גדולה ליהודים, ה׳ הוא האלקים, אשרי איש ירא את ה׳, אתוהי כמה רברבין ותמאוהי כמה תקיפין[3] בשוב ה׳ את שיבת ציון שמחה גדולה הודו לה׳ כי טוב הודו לאלקי השמים, ה׳ מלך ה׳ מלך אוי למי שאינו מאמין כבר מלך אדונינו המלך, לך ה׳ הצדקה שמחה גדולה, שיר המעלות בשוב ה׳ את שיבת ציון, כבר נפלו לפני היהודים, כבר עלה הכוכב של מלכותינו, הודו לה׳ כי טוב כי לעולם חסדו, ה׳ חנני והקימני, מן המצר קראתי יה, ברוך הבא בשם ה׳, יענך ה׳ ביום צרה, הודו לה׳ כי טוב גים, ה׳ עזוז וגבור לעולם, מלך יושב על כסא רחמים, ה׳ צבאות יושב על כסא מלכותו, ה׳ ילחם לכם, ה׳ הוא מלך הכבוד סלה, ה׳ עיזוז וגיבור ירום מלכותו, אמת אמת אמת, הושיעני ה׳ כחסדך, שמחה ליהודים, הושיעני כחסדך, גים, הודו לה׳ כי טוב, בשכמל״ו, שמע ישראל, כי אתה תאיר נרי בים, גדול ה׳ ומהלל מאד, אין יצר הרע, ה׳ שמעה תפלתי, הודו לה׳ כי טוב וכו׳: כל הדברים האלה דבר ד׳ או ה׳ פעמים:

ויהי בנסוע אדונינו מאיזמיר ללכת לקוסטנטינה אל המלך התוגר הלך באניה דרך ים עם ד׳ חכמים ואמר שא׳ מהם היתה לו נשמתו של יהושפט והא׳ של צדקיהו מלכי יהודה וב׳ אחרים ממלכי ישראל, וילך בחברת ספינה אחרת ויהי סער גדול בים והאניות חשבו להשבר ויהי כראות כן אדונינו שם רגלו א׳ על תורן הספינה ונראה שם כדמות עמוד של אש וכמעט ברגע א׳ נמצאו עומדים בקוסטנטינה והאניה שבאה עמהם צללה במים אדירים ולא נודע מקומה עד היום הזה: וקודם שיגיע לעיר קוסטנטינה הלכו ממוני העיר אל הויזיר הגדול שהוא משנה המלך ואמרו לו אדונינו הוי יודע שאדם א׳ מבני עמינו עלה לכאן ואומר שהוא המשיח אבל אין אנו מאמינים בו ועתה דע לך מה לעשות, ויהי כשמוע הויזיר את הדברים האלה שלח לקחת את אדונינו וישימהו בבית הסוהר מקום אשר אסירי המלך אסורים שם, וישב שם ב׳ ימים ולילה א׳ ויהי בהיותו שם בבית הסוהר בא לו הארה גדולה והיו פניו מאירות כמו אור של אבוקה ולילה כיום יאיר במקום שהיה שם ואח״כ

---

[1] בכ״י לניידו. — [2] בכיע״א: [טמעון]. — [3] דניאל ג׳ ל״ג.

שלח הויזיר להביאו לפניו ולפני המופטי׳ שהוא שר וגדול הממונה על דתם, וכשהגיע לפניהם חכם א׳ שהיה עמו אמר לאדונינו תכרע ותסגוד לפני השרים שכך הוא המנהג השיב לו אדונינו שתוק יודע אני מה לעשות ולא רצה לסגוד להם ולא קם ולא זע מפניהם ואמר אל הויזיר תאמר באיזה לשון אדבר עמך כי אני מוכן לכולם והתחיל לדבר בר׳ או ה׳ לשונות, ולבסוף בלשון ערבי ובכולם היה עונה אותו וקכל ממנו כ״כ נחת רוח שאעפ״י שחייב מיתה לא רצה להמיתו ויצו להוליכו בחצר המלך בבית א׳ וישב שם בשלום ובמישור:

וכשנשמעו הדברים האלה בארצות איטליאה ובפרט בעיר ויניציאה ורובם דרובם היו מאמינים כי פקד ה׳ את עמו לתת להם לחם לחמה של ישועה נתוועדו יחד חכמיה ומנהיגיה והסכימו לעשות תשובה גדולה שבוודאי לא נעשה כמוה בעיר ההיא מימי עולם, ואח״כ שלחו רץ לקוסטנטינה לשאול לאותם החכמים ולהגיד להם אם אמת המה הבשורות של גאולתינו ופדות נפשנו ואם הוא מגדל הפורח באויר ג״כ יאמרו להם האמת ואם הדבר בספק יחוו להם דעת סברתם להיכן היא נוטה, והם השיבו להם שהחכם שבתי צבי הוא הגואל האמיתי וכל המהרהר אחריו כאלו מהרהר אחר אלוה מעוזו כמו שנראה מהעתק האגרות אשר נכתוב פה לעדות זכות וראיה: החכמים השלמים וכו׳[1]:

אם בימינו נפלגה הארץ מארבע רוחותיה ממזרח וממערב מצפון ומים ונעשת כתות כתות חבורות חבורות לרוב המולות קולות וקולי קולות על דבר הבשורות עולות ובאות מדברות על דבר גאולתנו הללו מאמינים והללו ממאנים ומספקים א״כ למה לא נצא לבקש האמת ממי שיודעה ויאמרה כי אין זה דבר של עסק ממון פחות האיכות ומה גם שכל העולם כולו בצער ומבוכה גדולה וחשש סכנה חיו לכן גמרנו אומר לדרישת כללות קהילותינו אלו וקציניהם יע״א להגלות אל מחנה קדושתם בדברינו אלו מעשי הכמות לחלות פני פניני נזרת תהלתם אם יום בשורה הוא יבשרונו ומשורש ועד ענף יוריעונו וחרשות ישמיעונו, ואם קול הנשמע הוא מגדל הפורח באויר נדעה בינינו מה טוב להשקיט לבן של קהילותינו אלו ולנחמם מאבלם כי יפול חבלם בנעימים בעת המיועד ממנו ית׳ ואם יתמהמה נחכה לו בקיווי אחר קיווי כי כך טובתנו וכך יבא לנו, ואף גם זאת במטו מנכון אשלי רברבי אם הדבר הוא בספק יחוו לנו דעת סברתם להיכן הוא נוטה ולהיות עיני כל ישראל עליהם להאירם בקושטא דמילתא[2]:

נאום בני ישיבה הכללית שבויניציאה הבירה החותמים בלב תמים
שמונת ימים לחרש אדר שני משנת והית״ה לה׳ המלוכה:

וזה טופס תשובת רבני קוסטנטינה[3]:

האותיות שביות החמדה לתורה ולתעודה כוננו ידיהם קדש הגיעו אלינו שואלים ודורשים על אודות נוצת העזים אשר קנה הרב ר׳ ישראל ירושלמי בכמ״ר אברהם נר״ו פה קוסטנטינה ונפל הפרש בין קרוביו באמרם כי פשע והיה סקחו מקח

---

1) האגרת הזאת נדפסה בס׳ קיצור ציצת נובל צבי (אדעסא תרכ״ז) דף י״ג ע״ב.

2) בכי״פ: וכו׳. ועי׳ בקיצור צנ״צ שם ריש דף י״ד ע״א.

3) בכי״ע: המגביהים לשבת בשבת תחכמוני. וכ״ה בקיצור צנ״צ דף י״ד ע״א.

מעות איננו עובר לסוחר והפסיד ממונם, וחקרנו ודרשנו על מה שקנה הרב ר׳ ישראל פה קוסטנטינה ונמצאת סחורתו חשובה כתבלין[1] מתקבלת בכל מדינה והמוציא עליו לעז עתיד ליתן את הדין וכפי מה ששערו אנשים סוחרים בקיאים כטיב משא ומתן יהיה ריוח גדול אך צריך להמתין עד עת בא היריד הגדול בעהי״ לשנה הבאה תזכיה ותמכר בדמים יקרים כיד ה׳ הטובה עילת העילות וסבת הסבות כל הדברים האלה חקרנו ודרשנו ובדקנו והאמת עם ר׳ ישראל כי כן נתברר אצלנו בבירור גמור בלי שום ספק ואליכם הכהנים המצוה הזאת לעשותה כראוי וה׳ ישפות שלום בין בעלי הריב שיזכרו מעשיהם ולא יהרהרו עוד בדבר הזה כי נאמן הרב ר׳ ישראל לה׳

ולמען לא תהיה האמת נעדרת כתבנו וחתמנו זאת.

בסדר ונתתי שלו׳ בארץ ושכבתם ואין מחריד, עד הג״ל הזה למב״י פה קוסטנטינה.

והכל שריר וברור ואמת ונכון ויציב וקיים:

יום טוב בכמהר״ר חנניה ן׳ יקר[2]. משה סאגים[3]. משה גלאנטי[4].

כל הרשום למעלה אמת ויציב ונכון וקיים, וטוב ויפה מעשה הרב ר׳ ישראל:

שלמים ברוב תפארה ישר צדיק באמונה ישרה.

נאום עבד לרבותי זה שמי אברהם היביני[5]. כלב בכמוהר״ר שמואל זלה״ה[6].

צדק ואמת נתגשו במעשה הרב ר׳ ישראל מעשיו מעשה ה׳ והמהרהר אחריו כאלו מהרהר אחר אלוה ממעון:

פי דובר הצעיר נסים בכמ״ר חיים אגוזי[7] תחותם בסדר ואולך אתכם קוממיות.

ויהי בהיות אדונינו בחצר המלך נתן רשות הויזיר ליהודים ללכת לדבר עמו ויעבר כרוז מטעם המלך וגדוליו ששום איש ואשה לא יזיק לכל אשר בשם ישראל יכנה ואם יעבור על גזרתו הדמין יתעבד וביתיה נוולי ישתוה[8]: חסדי ה׳ כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו אשר נתן חינו של אדונינו בעיניו ולא עוד שלא עשה עמו רעה אלא שעשה עם כל בני קוסטנטינה את כל הטובה הזאת:

ולפי שבמצות המלך היה הויזיר צריך ללכת לעיר קנדיאיה למלחמה שלח לקרא לממוני הקק״י ואמר להם צריך אני ללכת למלחמה ומתירא אני שמא יארע דבר תקלה לריבוי העם הבאים בעיר הזאת לראות את הצבי״ ועתה רוצה אני לשלוח אותו לקסטיל גליפולי שהיא עיר בצורה בשמים כי כן המנהג לשום במקומות ההם השרים הגדולים במשמר והויזיר עצמו ליוה אותו עד חוץ לעיר, וישב אדונינו במגדל עוז בכבוד גדול וה׳ נתן חינו בעיני שר המגדל ויהי לו לעבד והיה אומר אני עובד לשני מלכים, ומכל העולם באו אנשים ונשים וטף מעמינו ומאשר לא מבני עמינו לראות אותו ולדבר עמו להשתחוות לפניו ולנשק את ידיו כי יצא שמו בכל העולם שהוא משיח ומכל הארץ היו היהודים שולחים אליו שלוחים חוץ מארצות איטליאה וכשידעו הקהלות הקדושות שבפולין מקום כבוד אדונינו שלחו אליו שלוחים היה החכמים

---

[1]) צ״ל בתכלית. — [2]) הובא בס׳ קורא הדורות דף נ״א ריש ע״ב שהיה חכם גדול וסופר מובהק וזקן מופלג בשנים.

[3]) עיי״ש בס׳ קורא הדורות דף מ״ח סע״א שהובא במהרי״ט. ובקצנ״צ איתא: משה בן שאנגי זלה״ה. — [4]) עיי״ש בקוה״ד דף מ״ז סע״ב. — [5]) עי׳ לעיל בס׳ מריבת קדש ע׳ 18 הערה 2.

[6]) הובא בס׳ קה״ד נ״א רע״ב. — [7]) סדר החכמים וקורות הימים Neubauer, Med. Jew. Chron. I ע׳ 154. — [8]) דניאל ג׳ כ״ט.

השלמים חסידים אנשי השם ואנשי מעשה הרב ר׳ אליעזר מקרושטין [מקרוטשין] ר׳ מרדכי השתדלן ר׳ יעקב נשוואר ר׳ ישעיה מוכיח[1] ור׳ יהודא מקמיניץ[2] ויבואו ויעמדו לפניו והוא יושב על הטאפיטו[3] של משי וזהב ועליו מלבוש לבן עם זהב וטלית עם ד׳ ציציות וכובע ישועה בראשו ועליו מלבוש אחר הנקרא מאנטו של וילוטו[4] לבן עם זיבילינו[5] שוה ערך גדול, היו רוצים לדבר עמו מעומד ואדונינו צוה להם שישבו וכן עשו וראו אור בפניו כפני משה רבינו לפי שבאותו הזמן היתה לו הארה גדולה ונ נו לו הכתבים של הקהילות וסיפרו לו את כל הרעות המצאות אותם ואדונינו נשא עיניו לשמים והתפלל אל ה׳ ושמעו קול כאריה שואג ואומר אני אהיה עמכם ואציל אתכם מצרותיכם. שאל להם אם יש נביא בארצם ואמרו לא, אמר להם דעו כי יש נביא ושמו רבי נחמיא תאמרו לו שיבוא לפני ובמקום פלוני תמצאו אותו וכן היה שמצאוהו באותו מקום ממש שאמר אדונינו, אמר להם ר׳ נחמיא אני יודע כשבאתם לפני אדונינו מצאתם אותו יושב על הארץ ולפניו הרבה חכמים עוסקים בתורה עמו וס״ת קטן בזרועו וב׳ ס״ת בארון ולפניו ארגז א׳ שעליו ב׳ ספרים א׳ מסכת חולין וא׳ ס׳ הזהר וחתיכה גדולה של זכוכית לפניו כדי לקרר החמימות שיש לו שהוא כמלאך של אש ומרוב האור שיש בפניו ישבתם ד׳ אמות רחוק ממנו ואין אדם יפה כמוהו בכל העולם והם הודו לדבריו שכן הוא וקודם שיצאו מלפניו אלו השלוחים שאלו ממנו אם יהיו חבלי משיח אמר להם די מה שקבלתם. שאלוהו אימתי תהיה הגאולה ולא רצה לומר להם, אולי גם הוא אינו יודע, כי יום נקם בלבי, אבל אמר להם שמשנת ת״ח לפ״ק הושם הכתר על ראשו לא ע״י מלאך ולא ע״י שרף ולא ע״י שליח אלא הקב״ה בעצמו וכבודו:

ולפי ששני חכמים מאיזמיר וחמשה אנשים אחרים שלחו כתב לקוסטנטינה מדברת תועה על אדונינו על מעשים זרים שעשה נתוועדו חכמי קוסטנטי׳ וכתבו להם אג״ת[6] חתומה מכ״ד[7] חכמים והחרימו אותם האנשים הלא היא כמוסה בזה כדי שיוכל לראות איך כל אותם החכמים היו מאמינים באמונה שלמה שאדונינו הוא הגואל האמיתי:

דייני גולה אשר המה מלינים בעסקה של הלכת החכמים השלמים כמוהר״ר

אהרן לפאפ״א[8] וכמהר״ר שלמה אלגזי[9]:

אותיותינו אלו המה מלינים עליכם ומשפטים נדבר על אודות הכתב אשר שלחתם הנה על א׳ מן קאמייא אף[10] בצלם לדונו לכף חובה על קצת מעשיי אשר לעין רואה נראים זרים והמה פלא. ושוב נתפלא איך לא שמתם לנגד עיניכם כי הוא יודע מקומן וסדרן של דברים לא זו אף זו כי ידענו עוד הוסיפו על עקרן של דברים תוספת מרובה על העקר ושבח לאל ית׳ נתן לנו לב לדעת עקרן של דברים המעשים שהיו והתוספת שהוסיפו מדידם להבהיל לב השומעים ולא זו הדרך

---

1) ר׳ ישעיה ב״ר דוד סג״ל, עי׳ בס׳ אנשי שם ע׳ קכ״ז סי׳ שכ״ה.
2) הוא ר׳ אריה יהודה ליב בעהמ״ח ס׳ שאגת אריה, עי׳ בס׳ עיר הצדק ע׳ 158.
3) tappeto, Teppich. — 4) manto velluto, Sammtmantel. — 5) Zibellino, Zobel.
6) הובאה ג״כ בס׳ ציצת נובל צבי (כ״י עפשטיין) דף פ״ו ע״ב. — 7) בכי״פ : מכ״ד.
8) עי׳ בס׳ קיצור ציצת נובל צבי דף ה׳ ע״ב ובקוה״ד ב״א ע״ב.
9) קוה״ד ב״א ע״א. — 10) בכי״פ : אך.

לאנשים שכמותכם להשפיל דגל התורה לעיני כל העם כאמור איך חכמי שלומי ישראל כתבו שטנה ומפיהם הוציאו מילין אשר לא כן על עי״ר וקדיי״ש אלוף התורה כמוהו ובפרט כי הגלוים עם מעכ״ת בחתימת האיגרת ההיא אשר שלחתם מתם, יש מהם אנשים אשר לא ידעו את ה׳ פריצים ובעלי זרוע אנשי ריב ומדון אשר לא ידעו לקרא קרא כנודע אצלנו, ונקיי הדעת שבירושלים לא היו חותמים אלא אם כן יודעים מי חותם עמהם וכפרט זנבות האודים אברהם כגשון מרדכי עזרא ויצחק ברבינה ולא היה להם להשתתף עמהם ובקהלם אל תחד כבודם אשר ע״כ שמנו דברי רז״ל[1] לטוטפות בין עינינו כי שנאה מקלקלת השורה ולאנשים החתומים באגרת ההיא זולתי לשני החכמים השלמים אשר נקבו בשמות בריש מגילתא הנה לכל השאר בגזירת עירין ובמימר קדישין עילאין אנו מחרימים אותם בם חרם בם נדוי ורבצה בם כל האלה הכתובה בספר התורה עד הכנע לבבם הערל ובקשו את ה׳ ואת דוד מלכם ליראה אותו ואתם הרי ישראל הנה[2] מקום אתכם לתקן את אשר עיוותו ולהוציא מלב הפריצים לבל יוסיפו לדבר סרה עוד כי כך היא חובותינו לרדוף עד חרמה למדברים על צדיק עתק בגאוה ובוז כי אם אנחנו מחשים ימצאנו עון ומה נעשה כי יקום אל וכי יפקוד מה נשיבנו[3] על כן חכמת אלקים בקרבם להרים מכשול לבל ירבו מחלוקת בישראל אם לא יאמינו כי לא יאמנו[4] ישימו יד על פה ואל ירבו ידברו גבוה גבוה ואשרי המחכה ואנחנו אל נעלה, עין בעין נראה בביאת הגואל, ובבנין האריאל.

נאום החותמים פה קוסטנטינה סדר קרושים תחיו שנת גוש״ע והיה שלום:

יום טוב בכמהר״ר חנניה בן יקר. משה בן בנשתי[5]. יצחק אלנקווה[6]. אברהם היכיני. משה ברודו[7]. כלב בכמ״ר שלמה תשואר. דוד ענף. נסים אנוזי. משה בן גמיל. חיים שושן. אברהם ברודו.[8] אליעזר גרשון.

כל המהרהר אחר מעשה ב״ד והסכמת (והסכמת) רבותינו שבגולה החתומים מעלה כאלו מהרהר אחר אלוה מעוזו וכשם שהסכימו ב״ד של מטה כך הסכימו הב״ד של מעלה ע״א סנהדרין שבהיכל הזכות י״ב נשיאים ושבעה רואי פני המלך ואנחנו המוכתרים באמונת האל ית׳ וחרדים אל דברו נחלץ חושים להוסם ולאבדם לאלו הרשעים הדוברים על צדיק יסוד עולם עתק ולא די לשונם הרע אהבו כל דברי בלע עוד ידם נטויה לכתוב עמל ומי שלח ידו במשיח ה׳ ונקה[9], ואם יוסיפו לדבר סרה על קרו״ש ישרא״ל חכ״ב אד״ם שנברא בצלם אנחנו נשתדל בגופינו ובממונינו להביאם פה בשלשלאות של ברזל ולהשמידם מעל פני האדמה, כמאמר רבותינו ז״ל נר״ו, ואם ישובו מדרכם הרעה בכל לב ובקשו את ה׳ ואת דו״ד מלכים לשון חכמים מרפא וימינם פשוטה לקבל שבים ואל שדי יתן לכם רחמים מלך ביופיו תחזינה עינינו.

---

1) סנהדרין ק״ח ע״א. — 2) מכאן ואילך ליתא בכי״פ. — 3) איוב ל״א י״ד.
4) ישעיה ז׳ ט׳. — 5) עי׳ בשה״ג בערכו סי׳ 105.
6) עי׳ בשה״ג ערך ר׳ יוסף מטראני (דף מ׳ סי׳ 36) ; צונץ צור געשיכטע ע׳ 36.
7) שה״ג בערכו דף ס״ו סי׳ 108.
8) אוה״ח לרח״ם סי׳ 67.
9) שמואל א׳ כ״ו ט׳.

נאום החותמים בלב נשבר ונדכה סדר בצדק תשפוט עמיתך:

יעקב די ליאן	אליעזר גרווני	דוד שמשון	אהרן הלוי
יוסף קמחי	יהודה רוסאנים	יהודה הכהן	אברהם קוואצון
חיים מכורך	חיים קמחי	חיים דאוילה	מנחם ברודן
יוסף ווליייסיר	משה רוסאנים	ישראל פסח	יצחק ברוך
יוסף בן רואי	אברהם קנרבון	חיים קנרבון	משה אלאשון
אברהם עוזיאל	אברהם ישורון	דניאל סיד	משה כהן
ששון בן רואי	יצחק די ליאון	שמואל סיד	יעקב נוניאס
שלמה גלמירי	משה אבואב סוריאה	שמואל קנרבון	יחיאל אלגוארים
דוד רוסאנים	אליה הכהן	יוסף כהן	חיים הלוי
ישראל יעץ פילומומנו	משה ישורון	אברם ברוך	מרדכי כלב

יהודא שרף:

בהיות אדונינו במגדל עוז היינו קסטיל גליפולי אירע לשם ר׳ משה בן נחמיאס[1] מתושבי עיר ויניציאה וילך גם הוא להשתחוות לפניו ויגד לו איך בויניציאה הרבה יהודים מאמינים באמונתו ולפי שאדם אחד דבר תועה הכוהו פצעוהו אף כי היה ש״ק וע״כ צוה אדונינו להחכם השלם כמוהר״ר שמואל פרימו נר״ו[2] לכתוב לאנשי ויניציאה ע״ד זה וכן עשה ונתן הכתב לר׳ משה הנ״ל ליתנה לחכמי רבני גאוני ויניציאה כתובה וחתומה מהחכם הנ״ל ומירו הטהורה של אדונינו יר״ה:

וזה נוסח הכתב:

במ״א למען התורה בפ׳ זבת חלב ודבש וזה פריה, פה מגדל עוז שם ה׳ בו ירוץ צדיק ונשגב:

מכנף הארץ זמירות שמעתי בבואנה האיש הלזה כמ״ר משה נחמיאס יצ״ו מתושבי עיר ויניציאה והרצה דברים לפני הגבר הוקם על כל מעלות עליונות ותחתונות והגות לבו תבונות משיח אלקי יעקב הוא אדונינו מלך המלכים ה׳ צדקנו שבתי צבי ירום הודו ותנשא מלכותו מלכות כל עולמים במהרה אכי״ר ומתוך דברי האיש הלזה נודע מודעה רבה לחוזק ולתוקף אנשי קהל קדוש ויניציאה יע״א על כי חם לבבם לרדוף לכלה פשע ולהתם חטאת על האיש אשר דבר סרה על הוא ולא אחר משיח צדקנו והכו אותו נפש ולא שמו לבם להבדיל בין קדש לחול ביום השבת הקדוש והנורא ועתה הנני בא להגיד לאנשים חשובים טובים בעיני ה׳ ובעיני אדונינו המלך יר״ה אשר עשו את הטובה הזאת כי כן דברי אדונינו המלך יר״ה כי אין קידוש שבת גדול מזה אשר עשו האנשים ההמה בעגלא ובזמן קריב יושיע אתכם ואותנו ושמחו ונילו בה׳ אלקיכם ומשיח צדקיכם כי קרוב הדבר מאד, וכתבת דנא פשטות בשוקא ובברא ושמחתם ושמחתם אחרים עמכם בכל מקום אשר דבר המלך יר״ה ואמונתו מגיע תבשרו בשורות ישועות ונחמות והחזיקו במעוז התשובה ואיש את רעהו יעזורו

[1] ר׳ משה נאמיאש הנזכר במ״ע REJ. X, 198, 201 חי בזמן קודם, ואפשר שהוא הנזכר ברשימת הח׳ הירשפעלד Descript. Catal. סי׳ 88.

[2] גרטץ ח״י הוספה 8 ומ״ע REJ. XXXVII, 104.

ולאחיו יאמר חזק בתורת ה' ובאמונת משיח צדקינו יר"ה והנה אדונינו המלך יר"ה לכולכם יתן עשר וכבוד וגדולה וכפרט לאנשים הצדיקים אשר פגעו בנפש אותו האיש המורד באדון העולם יר"ה ושמרו שבת כהלכתו הוא אדונינו המלך יר"ה כל זה דבר ופצה פה מלכו של עולם יר"ה ועוד נוסף דברים ניחומים אשר לא יכיל קן הקולמוס ומגילה דא לבעבור תהיה יראתו על פניכם ואמונתו לנגד עיניכם ותגילו ותשמחו במלככם המושיע אתכם והפודה את נפשותיכם וגופיכם בעליונים ובתחתונים ומחיה את מתיכם ומציל אתכם מצרת שעבור מלכיות ומדינה של גיהנם מה שאין הפה יכולה לדבר ולא הקולמוס יכול להשמיע אפילו ראשי פרקים כי מי יגיע התגלית שין דלת יוד הוא אדונינו הוא גואלינו הוא מושיענו כלם. החותם בהורמנא דמלכא משיחא יר"ה מתפלל ימי שלות מעוזכם מלך ביופיו תחזינה עיניכם וראיתם ושש לבכם לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו:

עבד מעבדי העבדים קטני הקטנים אשר למשיח אלהי ישראל הצעיר **שמואל פרימו.**

אפיריון נמטייכם ויישר חילכם אשר שבתם עיקר האמונה ועלי לשלם שכרכם משלם לכל המאמינים באמונה שלימה אנשים ונשים וטף מאת ארון השלום וממני ישראל אביכם חתן היוצא מחופתו בעל התורה היקרה והחמודה מטרוניתא נאה וחסודה הגבר הוקם על משיח אלקי' אריא דבי עילאי וטביא דבי עילאי **שבתי צבי.**

בימים ההם ובעת ההיא מלבד התשובה הגדולה שהיו עושים בכל גלילות תוגרמה עוד היו נותנים מי שברך לאדונינו ביום השבת ובכל יום בבתי כנסיות וכשהחזן מזכיר את שמו כל עם הקהל היו עומדים על רגליהם וכל זה ג"כ נודע לתוגרמים ולא דברו מאומה כי רעדת ה' נפלה עליהם:

זוהי נוסח המי שברך שהיו אומרים[1]:

הנותן תשועה למלכים וממשלה לנסיכים ומלכותו מלכות כל עולמים האל הגדול הגיבור והנורא מלך מלכי המלכים הקב"ה שאין כמוהו מהעדא מלכין ומהקם מלכין הכורת ברית לדוד עבדו לכונן את כסא ממלכתו עד עולם הוא יברך וישמור וינצור ויעזור וירומם וינשא למעלה למעלה לאדונינו מלכנו הרב הקדוש צדיק ונושע הוא סולטאן שבתי צבי משיח אלקי יעקב ירום הודו ותנשא מלכותו ליה יהיב שלטן ויקר ומלכו וכל עממיא אומייא ולישנייא ליה ישמעון שולטניה שלטן עלם די לא יעדא ומלכותיה די לא תתחבל קרנו תרום בכבוד ונזר אלקיו על ראשו מלכים יראו וקמו שרים וישתחוו למען ה' אשר נאמן קדוש ישראל ויבחרהו יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו ויתברכו בו כל גוים יאשרוהו יראו עינינו וישמח לבנו בבנין בית קדשנו ותפארתנו מקדש ד' כוננו ידיך וכן יהי רצון ונאמר אמן:

אחר כך גזר אדונינו יר"ה שבכל מקום שדתו מגיע יעשו יום ט' באב מועד גדול וכשהגיע הדבר בקוסטנטינה אעפ"י שהיו מאמינים בו היו מסופקים אם היה להם לעשות כדבר הגדול הזה וע"כ קמו כל אותם החכמים בתפילות בקשות ותחנונים לפני ה' אלקיהם יורם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, ואח"כ נתוועדו

[1]) נדפס בס' קיצור צב"צ הנ"ל דף ה' ע"ב.

כלם ועשו ב׳ פתקים בא׳ כתוב מועד ובא׳ תענית ושמו אותם בקלפי ויקראו לנער ואמרו לו טול מכאן פתק א׳ והגבה ידיך וכן עשה ויצא מועד חזרו הפתק בקלפי ויצא מועד ועוד פעם שלישית חזרו הפתק בקלפי ויצא מועד ועוד היו מאותם החכמים שעשו שאלת חלום והשיבו להם מועד וע״כ בשנה ההיא תכ״ו לפ״ק ביום ט׳ באב עשו מועד גדול:

בסלוניקי עיר גדולה של חכמים ושל סופרים אשר יש בה כמו ס׳ אלף יהודים שלחו רץ לאדונינו יר״ה למגדל עוז לאמר לו שאם לא יעשה אות ומופת בעיני האיש ההוא שא״נם רוצים לעשות מועד אז אמר אדונינו לשליח האות והמופת שאני נותן לך שבלי אות ומופת יעשו מועד, וכן היה שגם שם עשו מועד גדול אשר לא נעשה כמוהו מימי עולם במלבושים נאים ובמאכלים טובים ובניגונים רבים וכן באנדרינופולי סופיאה איזמיר ומקומות אחרים ויבואו לבית הכנסת ואמרו התפלות כמו שצוה ארונינו:

וזה נוסח כתב אדונינו לסופיאת[1]:

יתבירך שמו ויתעלה לעד אמן.

יום מוצאי שבת הגדול שלי ושל אחי ועמי אנשי עיר ומגדל עוז שם ה׳ וכל שנמצא בו יום ג׳ כ״ד לתמוז באדיר שבחדשים בס׳ ויסעו (כ״ה) מרתמה ויחנו ברימון פרץ יום ח׳ לתחיית רוחי (ואנכי) [ונפשי] הוא יום טו״ב בתמוז:

אחי ועמי אנשי סופיאה אנשי אמונתי יע״א אנשים ונשים וטף וכל מדינה ומדינה מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע שלום רב לכם מארון השלום וממני בנו יחידו המלך שלמה:

גוזר אני עליכם שיום הנ״ל (פי׳ ט׳ באב) תעשו אותו יום משתה גדול ויום שמחה גדולה במאכלים חשובים ובמשקים ערבים וברבוי נרות ואורות ובניגונים רבים ושירים רבים מפני שהוא יום לרתו של שבתי צבי מלככם עליון למלכי ארץ ולענין מלאכה ושאר דברים תעשו אותו יום טוב גמור ובמלבושים מעולים ובסדר תפלת יום טוב כיום טוב גמור רק אמירה לגוי מותרת לכם מכל וכל ואפי׳ במלאכה דאורייתא ושבות הניגון מותרת לכם מכל וכל. וזה נוסח תפלתו: ותתן לנו ה׳ אלקינו באהבה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום חג הנחמות הזה וזמן לידת מלכנו משיחנו שבתי צבי עבדך ובנך בכורך באהבה מקרא קדש זכר ליציאת מצרים. וקראו בס׳ השבוע עד תחת אשדות הפסגה ח׳ בני אדם בס״ת כשר ובברכות כיום טוב גמור והמפטיר יפטיר כה אמר ה׳ מצא חן במדבר עם שרידי חרב[2] עד ולחטאתם לא אזכור עוד[3]. ותתפללו תפלת מוסף של יום טוב תחת קרבן מוסף ובחזרת הס״ת קראו מזמור יפיפית[4] מבני אדם בקול גדול ובשפה ברורה ובנעימה קדושה ובזמירות בין יושב בסתר עליון ומזמור שירו להי שיר חדש תוסיפו מזמור קל״ב שהוא שיר המעלות זכור ה׳ לדוד את כל ענותו עד ועליו יציץ נזרו ומזמור בשוב ה׳ שיבת ציון וקראו בהלל גמור בברכה גמורה ובלילו תקדשו קדוש של יום טוב עם ברכת

---

[1]) שם דף כ״ט ע״א.

[2]) ירמיה ל״א א׳. — [3]) שם ושם ל״ג. — [4]) תהלים מ״ה.

שהחיינו ונוסח הקידוש כנוסח התפלה והוא ותתן לנו וכו׳ את יום חג תנחמות הזה את יום טוב מקרא קדש הזה זמן לידת מלכנו משיחנו שבתי צבי עבדך ובנך בכורך והמזמור הראשון של ערבית הוא מזמור פ״ט שהוא משכיל לאיתן האזרחי עד ועד בשחק נאמן סלה. וזה המזמור תוסיפו גם כן בזמירות בין זכור לדוד ומזמור בשוב ה׳ את שיבת ציון והיה היום הזה לכם לזכרון יום טוב גדול לדורות עולם ביני ובין ישראל אות היא לעולם: שמעו שמוע אלי ואכלו טוב ותתענגו בדשן נפשכם הטו אזניכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם ואכרתה לכם ברית עולם חסדי דוד הנאמנים:

גאום דוד בן ישי נורא למלכי ארץ הגבר הוקם על כל ברכה ותהלה
משיח אלקי יעקב אריא דבי עילאי וטביא דבי עילאי **שבתי צבי.**

ויהי בחדש אלול תכ״ו לפ״ק שלח המלך התוגר לקיסטולי״ שר חמישים וחמשיו לקרא לאדונינו ולבא לפניו ויהי מדי עברו בדרך בכל עיר שהיו שם יהודים היה אומר לשר ההוא המתן לי שאני רוצה להתפלל בבית הכנסת הזאת והשר היה שומר אותו על הפתח ויהי כשמוע בין התוגרמים והערלים שבאנדרינופולי שהמלך שלח לקרא לאדונינו כסבורים שמיד יחתכו את ראשו וימיתו את כל היהודים כמו שנודע שגזרת מלך היא להרוג את היהודים שבעיר ההיא ושלחו שלוחים לעשות כן היו בקוסטנטינה שננו חרבותם ומצפים את יום בואו כדי לעשות ביהודים כרצונם אבל לא הגיע אדונינו לעיר עד אחר ב׳ ימים שהיו ממתינים אותו ובא ג״כ לעת ערב שלא היה עוד זמן ללכת לפניו ויהי בבקר ויעמוד לפני המלך ואמר שלום עליך והושב לו עליך שלום בלשון תוגרמה ויבא אליו סריס א׳ מרואי פני המלך ובידו לבוש אשר לבש בן המלך וסרים אחר עם המצנפת אשר למלך וילבישוהו בגדים אלו ויקראו את שמו מימ״ש בשם המלך וצוה המלך שיתנו לו הכנסה גדולה דבר יום ביומו וע״כ יצא שמו שהמיר דתו ונעשה תוגר והעיר שקטה וליהודים היתה הצלה גדולה ואדונינו בקש מהמלך על היהודים וישיב ספרי האף והחימה אשר כתב לאבד כל היהודים שבקוסטנטינה ומיד נתן לו המלך את שאלתו אשר שאל מאתו והרצים יצאו דחופים בדבר המלך וישבו אחור ולא אירע נזק לשום יהודי בגלל הדבר הזה:

חסדי ה׳ כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו אשר עשה עמהם נס גדול והמפורסם כזה:

וכששמע החכם ר׳ נתן שבעזה (אשר אדונינו קרא אותו בנימין) כי שם צניף טהור על ראשו ידע באמת ובתמים שאדונינו מסר את עצמו לקליפה כדי לברר משם הניצוצות של קדושה כמו שעשה אברהם שלקח את הגר המצרית, יעקב בנות לבן, משה בת יתרו קני קנא דמסאבותא וכו׳ ושכן היה צריך לו לעשות לתקן עולם במלכות שי״ן דלי״ת יו״ד אז יצא מעזה וילכו עמו יותר מעשרים חכמים מא״י אנשי חיל יראי אלקים ללכת לראות פני אדונינו יר״ה ויהי מידי עוברו מצפת תובב״א הלכו להקביל פניו ולהשתחוות לפניו החסיד הקדוש המקובל האלקי הזקן המפלג כמהר״ר בנימין[1] וכמהר״ר שלמה הלוי בנו ופה אל פה דברו עמו בארוכה והם אח״כ כתבו למנטובה אל קציני גורצי וסולם יציו כדברים האלה:

---

1) עי׳ באוה״ח לרח״מ סי׳ 598.

צפת ל״ג למב״י תכ״ז לפ״ק.

להיות כי כבר כתבנו בארוכה על דבר גאולתינו ע״י מלכנו שבתי צבי אעפ״י שמעכ״ת ישמעו נגדם יעמדו עלי נאמנים באמונה הזאת שיש בדבר הזה סודות עליונים אשר לא נתנו ליכתב וזה יספיק לכם שדברתי עם ר׳ נתן הנביא והראה לי הדבר ברור כשמש למי שרוצה לשמוע יספיק מעט דברים כך אומר המשל[1]:

בנימין ושלמה הלוי.

וכאשר הקריב ר׳ נתן לאנדרינופולי כששמעו אנשי העיר ביאתו לשם וידעו מה שאירע להם כשבא שם אדונינו שכמעט הלכו כולם לפי חרב מיד שלחו לקראתו ד׳ או ה׳ חכמים לומר לו שאינם רוצים שיבא לשם שמא ח״ו יארע דבר תקלה על ידו והם וחכמי איספולה החרימוהו והבריחוהו ללכת וילך הוא והחכם ר׳ שמואל גנדור עמו אל ארץ המוריאה מעיר לעיר וממקום למקום עים המגיד ובשנת התכ״ח נסע ממדינת ייאנינה וילך לקורפו וישב שם ימים מעטים ובהיותו שם קבל אגרת מהחכם ר׳ יוסף צבי הרר בעיר ואנטי והשיב לו כדברים האלה[2]:

הנביר נשא ונעלה, מגזע היחס והמעלה, מעשה תהלה, כמר יוסף צבי נר״ו.

אחרי השלום כתבך קבלתי והבנתי מתוכה את תשוקתך לידע מעניני הארון אשר אנו מבקשים ומצפים אליו כל יום ויום שעה ושעה רגע ורגע את השבת הגדול והוא שבת קדש מקור החכמה והקדושה העליונה כ״ח כתיר עליו״ן מכוון נגד שמו וכנויו, דע לך נאמנה כי אחת נשבעתי בקדשו בגדולת וקדושת כח עילת העילות כי הוא ולא אחר ובלתו אין גואל לישראל ואם כי שם צניף טהור על ראשו לא מפני זה נתחללה קדושתו נשבע ה׳ בימינו ולא יכזב מילתא דא מכבשי דרחמנא הוא[3] וכל מאן דעאל ונפק ברזי דאורייתא לא הויה מילתא תמיאה גביה ואף כי לא מצאתי רמוז בפשטי התורה דבר זה ככר ראינו דברי רז״ל בעניינים אלו כמה תמוהים ולא יכולנו להשיג סוף דעתם בשום א׳ מדבריהם כמו שהעיד ג״כ על דבר זה המאור הגדול הרמב״ם ז״ל ולא יובנו דבריהם, כן אנו בשעת המעשה בע״ה, עכ״ז מי שיש לו עינים לראות ואזנים לשמוע ולב להבין יוכל למצוא ראיה לדבריהם אלו לפחות שתתאלמנה שפתיו ולא ידבר תועה בקדושת השבת, ואין ספק כי כל המתרים כנגדו נשמתו מערב רב וכבר מצאנו ראיה נוכחת לזה ממה שגילה הקדוש רע״א מהימנא פ׳ נשא וכבר נודע לכל מי שלמד ספר זה כמה ענינים שמביא על הגואל האמיתי ומכנה אותם אליו שהוא הוא ואמר[4] דאתמחולל בחובא דעמא ואנא בצערא סגי דאיתמר עלי ויתן את רשעים קברו ולא אשתמודען בי ואנא חשוב בעינייהו בין ערב רב דרשעייא ככלב דסרח בינייהו כי זה מגלה למה שעתיד להיות כנודע ובוודאי

---

1) „A buon intenditor poche parole".

2) בציונים מס׳ יאיר נתיב לר׳ יאיר חיים בכרך שהעתיק מהר״א יעללינעק בבהמ״ד לאה״וו (וויען 1865) הביא שם ע׳ 92 ליקוטים על ענין שבתי צבי וכתב שם: העתק כתב ר׳ נתן הנביא מק״ק קורפו״ז לק״ק אלזנטא וכו׳ וזהו האגרת שלפנינו, וכ״ה בס׳ ציצת נובל צבי (כ״י עפשטיין) דף קס״ב-קס״ד.

3) עי׳ בברכות ד׳ י׳ ע״א, חגיגה כ״ב ע״א ובערוך ערך כבש.

4) זהר פ׳ נשא דף קכ״ה ע״ב בר״מ.

שאם פי׳ דבריו שיהיה כך בשביל ייסורין שיבואו עליו יהיה חשוב בעיניהם ככלב מוסרח, וכי צדיק שיש לו ייסורין בשביל זה יהיה בעיני הגדולים ככלב מוסרח, וא״ת מאחר שאינם יודעים אותו למה נקראים רשעים זו אינו תמיאה כשתבין למה נקרא ערב רב והלא לא היו נקראין ערב רב אלא בזמן משה ומה להם לערב רב יותר מכל ישראל אלא וודאי הטעם הוא מפני שהיא נשמת רעה ורבת עליה זוהמת נח״ש ואף שעתה הם צדיקים נקראים רשעים כמו הנשמות שנקראים רשעים בעולם הבא אף שאינם חוטאים כי בערך המרה והזוהמה שבנשמתם לא תקנו וזה גורם להם לדבר תועה ולא להתאלם מלדבר עד לידע סוף הדברים הואיל וכבר יש ידיי מוכיחות ובכלל זה הם העשירים הקמצנים שעומדים בסברה הנזכרת, והוא בוודאי מה שגילה רעיא מהימנא שעתיד הוא לעשות דברים זרים ומסבתם יהיה חשוב ככלב מת כאשר ראינו היום לקצת בני אדם אשר הסירו בטחונם מאת ה׳. ועוד תראה ראיה ברורה מדברי התיקונים (פי׳ ס׳ שאמר בלשון הזה) והא אוקמוה טב מלגאו ולבושא דיליה ביש דא איהו עני ורוכב על חמור בזה אין צריך אלא שתבין פשוטן של דברים במה שאמר ולבושא דיליה ביש שיהיה מלבושו רע הוא הוא הצניף שלבש ולזה אמר הכתוב עני ורוכב על חמור כי וודאי אינו צריך לומר עני מממון כי הוא בא להעשיר את העולם אלא ודאי שיבא לו מציאות מחמת מלבוש הרע שיהיה מוכרח ללובשו יהיה עני מן התורה עני מן המצוות וכן הוא כל עני שבמקרא ואין אתה יכול לומר כי לבושיה ר״ל גופו כי הלא מדקדק בלשונו שבכל הפרטים שאמר קודם אמר גופיה וכאן שינה לשונו ואמר לבושיה אלא ודאי כדאמרן, ומה שאמר אח״כ רע מלגאו ולבושא דיליה שפיר זה תראה בכמה אנשים שלובשים מלבוש יהודי שהוא שפיר והם מלאים גילולים וא״כ אין ספק שמה שאמר ולבושיה ביש הוא לענינינו, וכן תראה שאמר בס׳ הפי׳ ביה אתקיים והוא מחולל מפשעינו איתעביד חול בגינייהו מי שיש לו לב להבין יכול לידע שאין נקרא חול אלא מי שיצא מכלל ישראל כי הלא כל ישראל נקראים קדושים כמה שאמר הכתוב גוי קדוש קדושים יהיו וכאלה רבים וכן תראה בספר תורת חכם[1] בפרשת נח שמביא לשון הזוהר שעתיד לאתחללא בין אומין דעלמא ודאי אין לשון דאתחללא נופל אלא במי שמתחלל עצמו ומתערב ביניהם ומחליף עצמו כי כל חילול הוא לשון חילוף כמו אין מחללין מעשר שני וכן גילה רשב״י ע״ה פ׳ בראשית בזהר מה דהוות למשה אתהפך בערב רב לשמה ולשנינה כבר נודע מה שגילה האר״י ז״ל גואל ראשון הוא גואל אחרון כי שניהם הוצבה נשמתם ממקום א׳ ואמר בגלותא בתראה יהיה לשמה ולשנינה אין ספק שהוא מפני שלבש הצניף דאי לאו הכי וודאי מי שהוא צדיק אפי׳ בעיני רשעי ישראל לא יהיה לשמה ולשנינה וכן אמר ג״כ באומאה עלך גלי לכל מארי מתניתין דלא יחלל יהיה, מכל זה למדנו כי לא נעשה חול השבת מפני לבישת הצניף והוא עפ״י יסור חז״ל והוצרך לעשות זה מפני עונות ישראל ואירע לו כמו שאירע לאסתר המלכה והיתה אוכלת מאכלות אסורות והיה אומר מרדכי הצדיק לא לחנם נלקחה אסתר ובא הגאולה על ידה כן יהיה זה בע״ה יחזו אויבינו ויחפרו חושבי רעתינו והמצפים אליו יתענגו בעונג עליון ותתעלה נשמתם

---

[1]) לר׳ חיים ב״ר אברהם הכהן תלמידו של מהרח״ו. דרושים כסדר התורה, ד״ו ת״ד.

מאד מאד על ידו כמו דור המדבר שנתעלו ע״י משה רבינו ובוודאי שהטעם לדבר זה לא ניתן ליגלות וכ״ש ליכתב אלא למחצי חקלא דעאלו ונפקו ובקרוב הכל יתגלה בע״ה ולא לזמן ארוך נאמרו דברים הללו אלא לזמן קרוב בע״ה אשרי המחכה ויגיע ע״כ נא אחי וכל אחי ורעי שלומי אמוני ישראל העומדים ומצפים והרדים על דברים הללו חזקו ויאמץ לבבכם אל תראו ואל תערצו שובו אל ה׳ אלקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם ותנו הוראות לשמו הגדול כי בוודאי אנו עתידים לראות מה שלא ראו אבותינו ואבות אבותינו ואף כי יאמר האומר אין אלו אלא תנחומין של הבל הואיל ואין כח בידי עתה להראות איזה פעולה עכ״ז לא אניח את עצמי לנחם לב עגומים החרדים על דבר זה אשר ישאלוני משפטי צדק קרבת אלקים יחפצון[1] למעני ולמענם יכבד ה׳ ולמען כל ישראל העניים והאביונים העומדים בצרה וצוקה על קדושת שמו ית׳ ולמען תורתו ונראה בשמחה זו בעגלא ובזמן קריב:

קורפו כ״ה שבט תכ״ח לפ״ק. נאום נתן בנימין.

ויסע מקורפו דרך ים ללכת לויניציאה והגיע שם בלזריטו[2] מעט קודם חג המצות ויהי כאשר שמעו ביאתו לשם חכמי גאוני ויניציאה שמו חרם על כל איש ואשה שיקבלהו בביתו או ידבר עמו ואח״כ הלך אליו החכם השלם כמוהר״ר שמואל אבוהב נר״ו ויאמר לו מה זה ביאתך הנה דע לך נאמנה שלא תבא בעיר הזאת פן ח״ו יארע תקלה על ידיך, ויען החכם ר׳ נתן אליו דע לך נאמנה באמונה שלמה שבדבר ה׳ אני הולך למקום מיוחד לזכות כל קהל עדה וישראל ולא יארע לי שום נזק ולא לכם ולא לשום יהודי שבעולם ואם אין אתם רוצים שאבוא בעיר מה לי ולכם, ובערב פסח יצא אליו ג״כ החכם הכולל המקובל האלקי הנאמן רוח שרות אחרת היתה עמו כמוהר״ר משה זכות נר״ו וידבר אתו בארוכה, וכאשר יצא מאתו אמר כדברים האלה, הם ל״ח שנים שאני קורא בספר הזהר ואיני מבין בו כמו זה החכם, ויקר מקרה ששני אנשים גדולים מאנשי השררה ראו החכם הנ״ל, חכמת אדם תאיר פניו וישא חן וחסד בעיניהם ויקחוהו ויוליכו אותו לביתם בויניציה וישב שם ב׳ ימים ולילה א׳ בכבוד גדול ואח״כ הוליכוהו אל היהודים ועל כרחם שלא כטובתם קבלוהו ביניהם במצות השרים הגדולים ההם, וביום ב׳ י״ט למב״י הכריחוהו להודות ולומר שאין בדבריו ממש כמו שנראה מהוראתו החכמה הזאת:

מאחרי אשר הורו רבני גאוני ויניציאה שאעפ״י שאמרתי שראיתי המרכבה כמו שראה יחזקאל הנביא והיתה הנבואה לומר כי שבתי צבי הוא המשיח מוטעה אני ואין באותה הראיה ממש הודתי לדבריהם ואמרתי כי מה שהתנבאתי על שבתי צבי אין בו ממש:

א״ג נתן בנימין.

אבל לפי שהפצירוהו ע״י פריצים ובעלי זרוע גם הוא רימה אותם בחתימתו ובמקום אני נתן בנימין עושה א״ג ראשי תיבות אונס גמור:

---

[1]) ישעיה נ״ח ב׳. — [2]) lazzaretto.

ובעוד לילה שמוהו בספינה א׳ קטנה עם החכם ר׳ שמואל גנדור נר״ו ועמהם איש א׳ מויניציה ממשפחת השטנים כדי שיוכלו לומר ששלחוהו עם השטן אבל הקב״ה היה עמו כי שומר כל חסידיו ה׳ ולא אירע לו שום נזק אעפ״י שהשטן עומד על ימינו לשטנו וישלחוהו לאלפינאל של מודונה[1] עם כתב אחר אל הקצין איש חיל רב פעלים כמ״ר שמואל פורמיצין דודי יצ״ו[2] שלמען ה׳ יוליכוהו בטהרה בהחבא לפיורינצה לפי שע״י המגידים שהדפיסו נודע ביאתו בין הערלים פן יפגעו בו מלאכי הפיפיור ויוליכוהו לרומי בשלשלאות של ברזל ויהי בהגיעו לאלפינאל בספינה על נהר פנארי״ה[3] מזה ומזה מעבר הנהר נתמלא מערלים והתחילו לזעוק ולומר ברינון גדול הנה המשיח של היהודים והיו היהודים בסכנה גדולה לפי שהעם ההוא הוא עם נבל וחכם, ומיד הקצין ר׳ שמואל הנ״ל הביא ב׳ סוסים א׳ לר׳ נתן וא׳ לר׳ שמואל גנדור ועבר ערל לרוץ לפניהם ויאמר להם רכבו על סוסים הללו ותלכו לדרככם לשלום ויעשו כן ותהי מרכבותם ישועה ויהי כראות כל העם אשר על הנהר את יופי האיש ומלבושיו היקרים נתן ה׳ את חינו בפניהם ויחשו ולא ענו עוד ולא היה בהם פוצה פה ומצפצף ונעשו כולם כנציב מלח כאשתו של לוט, וילך לבולונייאה לפיורינצה ולליוורני הוף הים בשלום ובמישור וישב שם ימים רבים עוסק בתורה תמיד יומם ולילה עם אותם החכמים, והכופרים שבויניציאה היו אומרים שברח מארץ תוגרמה לפי שהתוגר רוצה להמיתו וע״כ הולך אנה ואנה ואינו יודע להיכן יברח: תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק בגאוה וכו׳:

ויהי כי ישב שם הרבה ימים קרא לקצין כמה״ר משה קפסוטו יצ״ו[4] ויאמר לו בבקשה ממך שתלך עמי לרומי שעל כן באתי בגלילות אלו לעשות תיקון גדול ויאמר אליו אני אלך, וכן עשו וילכו בשלום וישובו בשלום מה שעשה ומה דבר שם איני יודע ואף כי הייתי יודע לא הייתי כותב מזה דבר, ומליוורנו הלך לאנקונה וישב שם יותר מג׳ שבועות ימים ויחדיו המתיק סוד עם אותם החכמים ועם החכם סגי נהור הגיד מעשי השליחים שעשה עד כי נסע ללכת לרגוזיה ומשם חזר לארץ תוגרמה ועם זה נתברר הדבר שלא ברח משם כמו שאמרו הכופרים ובהיותו בספינה כתב להגביר ר׳ כלב הכהן כדברים האלה:

אחרי עתרת החיים והשלום מכאן מודעא רבא על המאורע שאירע לי בארצות איטליאה לך ולכל שלומי אמוני ישראל כי ידעתי השמועות יבהילו אתכם על אשר הרעו לי בני ויניציאה והביאו אותי במסורת הברית לעשות חפצם ורצונם להתפאר בזה נגד קהל עדת ישראל, ואני מודיע בזה אתכם השומע ישמע והחדל יחדל[5] כי אין ממש בכל דבריהם ובכל מעשיהם תזרם ורוח תשאם ושערת תפיץ אותם ואני אגיל בה׳ בקדוש ישראל אתהלל[6], מי ראה כזאת מי שמע כאלה לאנשים

---

[1]) Il Finale di Modona.

[2]) בדיוואן של אי״ש ג״ר הובא שיר לחתונת בנו עם בתו של הרב ר׳ שמואל Piazza בי״ד תשרי התל״ב כדאיתא במ״ע REJ. IV, 118. — [3]) Panaro.

[4]) בספר החיים דקהל פירינצי סי׳ 529 כתוב שנפטר שם ר׳ משה ב״ר דוד קפסוטו בש״ק י״ו אלול ה׳ תמ״ד ור״ד היה פרנס הקהלה ונזכר במ״ע REJ LI, 312; Riv. Isr. III, 185 ומשפחת קפסוטו = Cafsuto תקרא היום Cassuto. — [5]) יחזקאל ג׳ כ״ז. — [6]) ישעיה מ״א ט״ז.

המוספרים נגר קונם וחושבים שאין כמותם בכל עדת ישראל ולכתוב דברים אשר לא היו מעולם באמרם שחקרו ודרשו על המעשה הזה וראו שאין בו ממש כאילו מבחן הזהב ומצרף הכסף בירם הלא כה דברי בפניהם כי כעת אין בידי חיל לעשות אות או מופת ואני הולך למקום מיוחד לעשות רצון קוני והוא דבר שיש בו תועלת לכל קהל עדת ישראל בלי גרמת שק והספר לשום א׳ מישראל כאשר היה עד כה. ובשמעם דברים כאלו אמרו שאין ממש במעשה הזה והנה זאת חקירתם ודרישתם, ולא עוד אלא שהכריחו אותי לכתוב ולקיים דבריהם, כל חכם לב יראה איך רימיתי אותם וקיימתי הפ׳ עם נבר תתבר וכו׳ כאשר מורים דברי הודתי לדבריהם שהכתב והמעשה אינו אלא בשביל דבריהם אשר הורו כן בדבר שאין שייך בו הוראה ואינם אלא כמורים שקר, והם התעללו לפני לרדוף אותי עד חרמה לולי חמלת ה׳ עלי אשר סיכל מחשבתם והפר עצתם ולא התריזו אפילו בדבור א׳ קשה לפני וה׳ נתנני לחן לחסר ולרחמים בעיני כמה אהובים הנאמנים בבריתי וקיימים במאמרי וה׳ עזרני ויתן לי כח וחיל ללכת למחוז חפצי לעשות רצון קוני ות״ל יצאה מחשבתי מהכח לפועל וה׳ ראה בעניי את כל התלאה אשר מצאתני בדרך ומסרתי עצמי על קדוש ה׳ לעשות רצונו ולא חרץ כלב לפני לעשות לי שום נזק ולא לשום א׳ מישראל, ואפילו שנתפרסם ונודע ביאתי בין הערלים, ואני על משמרתי אעמודה לאמץ ולחזק למיחלים את ישועת ה׳ אל ירך לבבכם אל תראו ואל תערצו משפתי חלקות ולשון מדברת גדולות הדוברות על צדיק בגאוה ובוז כי אשר אמרתי ובשרתי הוא יהיה בעגלא ובזמן קריב אכי״ר, ולהיות כי אני בספינה לא יכולתי לכתוב לכם כראוי אבל אם יעזור ה׳ ממקום אחר אשמח אתכם לבשר אתכם מגאולתינו ומפדות נפשינו כי הדבר אשר אמרתי הוא אמת ויציב ונכון וקיים:

נתן בנימין.

ויקם וילך אל ארץ המוריאה לארכה ולרחבה בעיר פאטראס ונבאריין עם המגיד וילך לסלוניקי ויעשו לו כבוד גדול וכמעט כולם האמינו לדבריו כי ראו חכמת אלקים בקרבו, ואחר נסע לאנדרינופולי מקום שהיה שם ארונינו, והחכמים שנסעו עמו מעזה וגם שם קבלוהו בכבוד גדול אף כי כבר החרימוהו שלא יבא שם כמו שכתבנו למעלה ואח״כ הלך לקסטוריא״ה וישב שם ימים רבים: ועתה נחזור לכתוב מעניני ארונינו יר״ה:

אחרי אשר שם הצניף הטהור על ראשו ידע את אשתו האשכנזית ותהר ותלד לו בן ובן שמנת ימים הוא בעצמו מל את בשר ערלתו עם הברכות על היין בקול רם לעיני התוגרמים ויקרא את שמו ישמעאל מרדכי ואחר ילדה בת ויקרא את שמה (?) וישלח ויקרא לאחיו הגדול ממנו מאיזמיר החכם ר׳ אליה צבי נר״ו, אותו שרצה להרוג אותו כמו שאמרנו ויבא לפניו באנדרינופולי ובנו הגדול עמו ויצו להם שישימו הצניף הטהור על ראשם כמו התוגרמים ומיד עשו כדבריו וכן עשה לזרבה מאותם החכמים שהיו עמו וכמעט בכל יום הלך למסקיטה[1] היא בית תפלתם ושם התפלל לפני ה׳ אלקיו ועשה תיקונים גרולים, ובהיותו שם באו שלוחים לתקביל

1) meschita, Moschee.

פניו ממדינות רחוקים מאד מהלך ששה עשר חדשים מקוסטנטינה ממדינת לזבעיק[1] קרוב למלכות קינ״ה וטרטריאה הגדולה ואמרו כי בחדש אלול תכ״ה באו אנשים מפאמו״ם לפראג״א[2] ואמרו שיש להם נביאים ונביאות ונביאה אחת ששמה רבקה נתנה סימנים הרבה וכולם באו ואמרה שאתה אליהו והר״ב ר׳ נסים[3] ועמהם משיח בן דוד והבי׳ אמרו לה זה הוא משיח בן דוד גם אמרה שבשבת הגדול הראו לה משיח בן דוד לבוש לבושים שחורים וגם אמרה שהמשיח ישאר יחידי מכל אוהביו והוא יתלבש בלבוש ישמעאל ושלחו ה׳ שלוחים בעולם וניתוספו בכמה מקומו ן נביאים ונביאות וכלם התנבאו שיש משיח בעולם, ועוד באו ד׳ שלוחים אחרים מארץ כוש לקבל פני ארונינו וכשידעו שאדונינו בזה המלבוש התלבשו גם הם בזה המלבוש ובאו לארונינו יר״ה בתוך המסקיטה לנשק ידיו כמנהג לנשק ידי השרים הגדולים ולא הניחם לנשק ידיו ואמרו שגם במדינתם יש כמה נביאים ונביאות ואלו השלוחים הביאו עמהם כתבים מק״ק בנדאיד המעירים עליהם שכדבריהם כן הוא ומליצים בעבורם אבל אדונינו לא רצה להשיב להם דבר לפי שהיה בהסתר פנים אבל כדי לפייס השלוחים נתן להם כתב כתוב וחתום שמצאו האיש אשר נביאים מבני מדינתם מתנבאים עליו ומצאוהו כמו שהוא עתה:

אנשי דמים ומרמה הלשינו שני חכמים לפני אדונינו ואמרו לו שהם מסופקים באמונתו והם כתבו אליו כתב התנצלות על דבר זה וע״כ ארונינו כאב את בן ירצה כתב אליהם כדברים האלה:

אחי וריעי אוהבי מלכי ואלהי ה׳ אל אמת החכם השלם ר׳ דוד יצחק והחכם הנעלה כמה״ר בנימין ארגוואן ה׳ ישמרם ויחיים ויאשרם בארץ:

אחרי השלום הרב ביני וביניכם מודיע אני אליכם שנכמרו רחמי עליכם כיון שנתקיים בכם תחת גערה במבין מהכות כסיל מאה[4] וגערתי בכם היתה מחמת ששמעתי עליכם קטנות האמונה העליונה ולא כן ראוי לכם רק חזקו והיו לבני חיל באמתת ה׳ אל אמת ונורא הוא על כל אלקים אשר היא נעלמת מעיני כל ועתידה להגלות לעיני תחתונים ועליונים ע״י עבדו ששמו כשם רבו מה שמו ומה שם בנו כי תדע ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה׳ מלך ובכן שלוי ביני וביניכם ונפשכם תגיל בה׳ תשיש בישועתו והזהר אני ומפקיד פקדוני בידכם קודש עד שיגמור לבבם מתוכו להשכיל ולהזהיר באמונה העליונה הזאת והנני נותן לכם את בריתי שלום כי ה׳ אלקי ישראל דבר אל עמו ואל חסידיו בני אמונתי:

נאם אחיכם מְאֻמֶּת אמונת ה׳ אל אמת זה השער לה׳ צדיקים יבואו בו:

ובהיות אדונינו באנדרינופולי היה לובש ציצית מניח תפילין עוסק בתורה עם החכמים ומתפלל בבית הכנסת ועושה כל המצות כמקדם וחזרה אליו ההארה הגדולה שהיתה לו בקסטילי גליפולי, ואח״כ נשאר בהסתר פנים, ועוד מעט חוזרת אליו וכן עשה עד זמן שנכנסה באחרונה כשהיה ברולציניאו[5] כאשר נכתוב: וזה נוסח כתב א׳ ממי שראה אותו עם הארה הגדולה שבוע ימים:

---

[1]) בכיע״א: לובעק. — [2]) בכיע״א: למרגוזה. — [3]) אפשר שצ״ל: והרבה נסים.
[4]) משלי י״ז י׳. — [5]) Dulcigno.

העתק אגרת[1] שכתב החכם השלם כמוהר״ר שלמה כ״ץ[2] חתן ר׳ שענדי״ר שמש כויאינה ממדינת ווליניאה לאחיו בחזרתו לשם מק״ק אנדרינופולי:

אהובי אחי כתבתי לך כמה פעמים קודם הלכתי לק״ק אנדרינופולי וגם משם כתבתי לך ע״י זקן א׳ ושמו ר׳ זרח שהיה באנדרינופולי וגם כתבתי לק״ק ישלוויץ והרב הגדול מק״ק כרא״ר (?) וכתבתי שם דברים אמיתיים מה שת״ל זכיתי שם אצל אדונינו משיח צדקינו וגם אצל הנביא אמת ר׳ נתן נר״ו וגם חכמים גדולי הדור אשר הם עדין אצל ארונינו יר״ה ווכיתי ת״ל לראות פני המלך באספקלריא המאירה ביום טוב הגדול כמ׳ באב עד ט״ב ועד בכלל וראינו שם ת״ל ענינים נוראים כי נורא הוא וכל מעשיו אמיתיים והוא גואל אמת בלי ספק כאשר אני הייתי אצלו תמיד יותר משמונה שבועות הן ביום הן בלילה וזאת לרעת לכל למרע כאשר יש אצלו האור גדול לית לפניו שום שנת קבע רק בנים ולא נים ופניו שלו נשתוה למראה המאירה כצאת השמש בגבורתו וגם ת״ל זכיתי להתפלל עמו כמה וכמה פעמים, ואנחנו מצפים אשר בקרוב יתבררו ויתלבנו הדברים ויתגלו המצפונים ויבושו המאריכים לשונם על צדיק עתק כאשר היה עכשיו כי עשו קשר של בוגרים ופזרו ממון רב ומסרו אותו למלכות ונפלו לפניו בבקשות ותחנונים והחזירו מרעת וצדיק באמונתו יחיה, והמגרפים התחרטו חרטה גדולה כי ידוע ליהוי אשר בקרוב הדיבור מאד בגילוי כבודו את כל הארץ ועיני כל ישראל רואות, בקיצור אהובי אחי אני הייתי בקהל כוריין הנקרא אובין שאא״ש יותר מי״ב שנים לרב אצלם מורה הוראות והם לא היו רוצים להניח אותי ללכת מאתם רק מכח השריפה הגדולה שהיתה שם וגם שהייתי רוצה לילך לראות פני אדונינו יר״ה, ובבית הכנסת של אדונינו יר״ה ראיתי דברים נוראים שאין הפה יכולה לדבר ולא הקולמוס לכתוב וגם דברתי עם אחיו של משיחנו יר״ה החכם הגדול המופלג בעשירות שיש לו איזה שנים יותר מאדונינו וסיפר לי כל מה שעשה ואירע לאחיו יר״ה מנעוריו עד היום הזה ואני כתבתי הכל ועוד אמר לי שבבירור הוא דוד המלך בעצמו חוץ משאר ענינים אשר אני ראיתי ת״ל ווכיתי לדרוש בבית הכנסת הגדולה בק״ק פורטוגיסי שבאנדרינופולי והיה שם הרב ר׳ נתן עם כל החכמים בידיעת ארונינו ולבסוף בא אדונינו בעצמו כי לא התפללו אצל אדונינו יר״ה בשביל זה הדירוש כי הכל באו לק״ק פורטוגיסי וגם דברתי על לב הכופרים והחכם דינא״ן[3] הכופר הגדול שהית שם בבית הכנסת בעל כרחו היה מתיירא מפני ארונינו יר״ת כי עכשיו ג״כ מתחרט אבל לא יוכל לראות בפני העולם כי הוא הגורם חראשון למגדף על ה׳ ועל משיחו, ובקיצור אהובי אחי עכשיו הענין עומד כי מתו כל האנשים המבקשים רעתו ואדונינו הולך ומתגבר בכל יום כי הוא נגלה עכשיו לכל התוגרמים כי הוא משיח ועל זה תחשוב כאלו כתבתי לך כמה וכמה פעמים אהובי אחי שאני יודע שאתה ירא שמים שתתפלל בכונה שתהיה א׳ מן המאמינים באמונת ארונינו ותזכה לרב טוב כי גדול האמונה בזה הענין יותר מכל התורה כולה צבי׳ אמונ״ה חשבון דין כדין ודי בזה דברים מעטים כאלו הם מרובים, ובזה נסיים שחייבים

---

[1]) הובא בס׳ תולדות שבתי צבי להח׳ ברילל ע׳ 18.

[2]) עי׳ במבוא לס׳ מגלת אובין שהו״ל מהר״ד קויפמאנן ע׳ 28.

[3]) בכי״א רגון.

אנחנו להאמין כי פקד ה׳ את עמו זה מלכנו אדונינו הוא משיח האמיתי יקרב מלך ביופיו תחוינה עינינו למען שמו הגדול והקדוש:

שלמה בן א״א הקדוש מוהר״ר ליב כ״ץ שליח צבור מק״ק לובלין.
יום י״ח לחדש מנחם שנת ת׳ב׳ל׳ לפ״ק.

ותמת האשה האשכנזית אשת אדונינו וישלח לקחת את בת החכם השלם כמהור״ר אהרן מגייארדים[1] נר״ו מעיר סופיאה וגם כי שם צניף טהור על ראשו עם כל זה היה מאמין באמונה שלימה ורצה ליתנה לו לאשה ולפי שעדין לא זכתה לכך קודם שילוחיה מתה היא ואחיו שהיה מזומן לילך עמה:

אחרי כן הלך מלך התוגר למלחמה נגד מלך פולוניאה ויחן תחת קאמינייץ פודולסקי עיר גדולה ובצורה בשמים וילכדה ואדונינו הלך לקוסטאנטינה עם החכמים שהמצנפת ירוקה על ראשם ויהי כראותם הכופרים שבעיר ההיא הלכו אל הקיימיקא״ן שהוא משנה למלך והלשינוהו לאמר כי אף כי הצבי המיר דתו הוא עושה מעשה היהודים והולך לבית הכנסת מלובש בציצית מוכתר בתפילין ומתפלל עמהם מיד שלח בעדו ויביאוהו לפניו וישאלהו על דבר זה ויאמר כן הוא ויען אליו הקיימיקאן כן משפטך אתה חרצת דע לך שאחת דתך להמית וישימו אותו בבית הסוהר מקום אשר אסירי המלך אסורים שם, אבל לפי שהיה יודע הקיימיקאן כל מה שאירע לו עם המלך התוגר נתירא להמיתו ושלח אותו לאנדרינופולי אל הסולטאנה אם המלך עם הודאתו ועם חיתוך הדין להמיתו וכתב לה שיעשה בו כרצונה. ויהי בהגיע אדונינו באנדרינופולי שמוהו במשמר לפרוש לו על פי הסולטאנה וגם היא יראה להמיתו כי ה׳ אלקיו עמו ותרועת מלך בו ותכתוב למלך התוגר בנה את כל אשר עשה אדונינו ואת הגזירה אשר גזר הקיימיקא״ן עליו להמיתו ועתה יצוה מה לעשות ויהי כשמוע המלך התוגר את הדברים האלה מיד כתב לאמו השמרו באיש ההוא אל תמיתוהו ואל תעשו לו מאומה רעה ולא יפול משערת ראשו ארצה עד שובי בשלום מקאמינייץ, ויהי כאשר חזר המלך לאנדרינופולי וישלח ויקרא לאדונינו שיבא לפניו ויאמר לו המלך מה לך תחת זרועך ויען אדונינו ויאמר היא תורת משה, ויצו המלך ויתנו לו מתנה גדולה וישלחהו חפשי מעמו ויצו עליו לאמר לפעמים תבא להשתחוות לפני:

ויהי כשמוע הויזייר הגדול את הדברים האלה שלח אל המלך ביד א׳ מהפרתמים העתק הכתב אשר כתב הקיימיקא״ן ואת חיתוך הדין להמיתו ויקח המלך את הכתב ויקרענה בפני השר ההוא והשר נשאר אבל וחפוי ראש, ויספר לויזייר את כל אשר קרהו. ויהי כאשר ראה הויזיר את הדבר הגדול הזה הלך בעצמו אל המלך ויאמר לו ארוני המלך זהו נגד הרת והאמונה אשר יהודי א׳ שהמיר דתו ישוב להיות יהודי כבראשונה ויעשה כל המצות כמו שעושים היהודים בפומבי לעיני כל העם ועתה אם אתה אינו רוצה להמיתו לפחות תשלח אותו אל מקום רחוק וישב שם כל ימי חייו ויעשה מה שלבו חפץ, אז נתן לו המלך רשות לעשות כן וישלחו ו לדולציניאו אשר הוא בגבול ארץ ישמעאל ואדום וישב שם עד יום שנכסה ממנו:

---

[1]) בכיע״א: מגאר מאירום.

ויהי בהיותו שם שלח אדונינו אל החכם הגדול המקובל האלקי ראש ישיבה של סלוניקי כמהר״ר יוסף פילוסוף נר״ו לקחת את בתו להיות לו לאשה ויואל החכם הנ״ל ליתנה לו לאשה אעפ״י שנבירי ופרנסי סלוניקי לא היו רוצים ויסירו אותו מהיות עוד עליהם לרב ולא נתנו לו עוד ההספקה, ואמר להם יודע אני מה שאני עושה ומה׳ יצא הדבר וכן עשה וישלח אותה עם בנו ויעשו הנישואין ברולציניא״ו וישאנה לו לאשה כדת משה וישראל:

בשנת תל״ה לפ״ק הגיע שליח שלוח מאת אחינו בני ישראל אשר מעבר לנהר גוזן הנקרא סבטיון לקסטוריאה מקום שבת הרב ר׳ נתן נר״ו ובידו כתב להנ״ל מגרת ואומרת שמשנת תל״ג לפ״ק עומד הנהר סבטיון ובראותם הדבר הגדול הזה אמרו בודאי יש דבר גדול וקדוש בעולם ויתפללו אל ה׳ אלקיהם יאיר עיניהם בדבר הזה והושב להם ברוח הקדש אשר נחה על נער קטן ואמר להם שמו ושם עירו של אדונינו יר״ה ושם עירו של החכם ר׳ נתן נר״ו הנביא האמת ובאיגרת ההיא שואלים ממנו מה לעשות, ועוד אגרת אחרת בידו לתת אותה ביד אדונינו יר״ה וע״כ הלך השליח לדולציניי״או דרך דוראצי״ ויתנה בידו הטהורה ממש של אדונינו יר״ה אבל לא נודע מה שכתוב בה אלא שעוד מעט נכסה ממנו אדונינו יר״ה כמו שנכתוב:

השליח היה מלובש בלבוש ישמעאל ומדבר בלשונם תרגום ולשון הקדש ואמר שהמלך שלהם שמו דניאל וששבט ראובן היה רוצה ליסע ולבוא, יש להם חצים חרבות ורמחים אבל כלים של אש אין להם, קורין שמע עם ברכת אהבת עולם כמו שעושים אנחנו אבל בתפילת י״ח יש מעט הפרש וגם כן אמר שם המקומות אשר הם חונים שם:

ובכל הזמן אשר ישב אדונינו בדולציניי״או פעם היתה לו הארה ופעם היה בהסתר פנים עד כי בשנת תל״ו לפ״ק בא לו הארה גדולה אשר כמוה לא נהיתה ויום א׳ הלך לבית המור״ן מקום שנשיאים הגדולים יושבים שם כמלך במסיבו ויקנאו על הדבר הזה ל״ו אנשים תוגרמים פריצים ובעלי זרוע ויבואו וחרבם על ירכם ויבקשו לפגוע בו ח״ו ויהי כשמעו אל קול המולה הגדולה יצא עם מקל קטן שהיה בידו והכה על קרקרם וכולם ברחו חדר בחדר להחבא. ובלילה א׳ עלה על חומת המגדל בחצות לילה לומר שם תיקוניו המופלאים בכונותיו וישמעו את הקול שומרי החומות ויבואו יותר מק״ן אנשים שופכי דמים וחרבם שלופות בידם אלה מפה ואלה מפה ואף כי ראה אותם לא קם ולא זע מפניהם עד כי תמו כל תיקוניו ואח״כ גער בהם ומגערתו רעדה אחזתם ונפלו לפניו בבקשות ותחנונים וליווהו עד ביתו בתופים ובכינורות בכבוד גדול, ובסמוך הפסח עשה המצות והבש״א והקאד״י ונכבדי העיר באו לשרתו ולעסוק בעיסות שלא יחמיצו והיו כפופים תחתיו כעבד לפני אדוניו, וע״כ גמר בדעתו שהגיע זמן הגאולה וליגלות פעם שנית לעיני כל העולם וכתב לקרוביו ואוהביו כדברים האלה:

טופס כתב אשר כתב לחמיו החכם הכולל כמוהר״ר יוסף פילוסוף נר״ו:

אדוני איש האלקים יוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ שאול בחיר ה׳ מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני. בשם ח׳ צבאות

תתבשר איך אני חתנך יתר״ו בא אליך בקרוב ואשתי מיכל הדסה תמ״א היא אסתר אחותי רעיתי יונתי תמתי ושני בניה הזכרים ישמעאל ואברהם ברוכים ה׳ להי עמה ואתה תגיל בה׳ בקדוש ישראל תתהלל ועיני רשעים אויבי ה׳ ואויבי משיחו תכלינה ומנום אבד מנהם ותקותם מפח נפש:

נאום הגבר חוקם על כל ברכה ותהלה והוא על נדיבות יקום משיח אלקי ישראל ויהודה.

אחי ורעי כל אנשי אמונה אשר בעיר סופיאה יזכו ויראו בישועת ה׳ עין בעין יראו בשוב ה׳ ציון:

הנה אנכי שולח מלאך לפניכם והוא יגיד לכם את כל כבודי במצרים ומקצת מה שראה השמרו מפניו ושמעו בקולו ואל תמרו את פיו בכל אשר יאמר לכם משמי כי לא אשא לפשעיכם בקום למשפט אלקים ויגבה ה׳ צבאות במשפט ואם שמוע תשמעו בקולו ועשיתם כל אשר ידבר אליכם עלה אעלה ואוצרותיכם אמלא:

נאום הגבר הוקם על אריא דבי עילאי וטביא דבי עילאי משיח אלקי ישראל ויהודה.

אחי ורעי ואוהבי הגדול הנעלה כבוד ר׳ יוסף קריליו עין בעין יראה בשוב ה׳ ציון בא לפני כי שמני אלקים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמוד ושני חברים ורעים עמך כבוד ר׳ יצחק חבר יזכה ויראה בישועת ה׳ וכבוד רבי אברהם אוהב יזכה ויראה בישועת ה׳:

נאום הגבר חוקם על כל ברכה ותהלה והוא על נדיבות יקום משיח אלקי ישראל ויהודה.

וכשהגיע חדש תשרי תל״ו לפ״ק קרא לאחיו ר׳ אליה ולאשתו ולחכמים שהיו עמו ואמר להם כדברים אלו דעו לכם נאמנה כי אנכי מסתלק מכם ביום צום כיפור בשעת נעילה ועתה שאוני באותה מערה שעשיתי לי סמוך לים היא בנא״י ר״ל בגבול אדום וישמעאל וביום השלישי יבא אחי ר׳ אליה במערה. ויהי ביום כפור בשעת תפלת נעילה נסתלק ויעשו לו כן כאשר צוים, וישאוהו במערה וילכו להם. ביום השלישי הלך אחיו ללכת במערה והנה על הפתח תנין גדול ולא נתנו ליכנס שם אז אמר לו החכם ר׳ אליה אחי צוה לי לפני סילוקו לאמר ביום השלישי תבא במערה אם אתה מניח אותי ליכנס אעשה מה שציוני ואם לאו אלך לביתי אז הנחש היניחו ליכנס ויפן כה וכה והנה אין אדונינו במערה ולא דבר אחר אלא שנתמלא כל המערה ההיא אורה:

אח״כ נורע שנסע אדונינו ללכת אל אחינו בני ישראל עשר שבטים שבטי י״ה אשר מעבר לנהר סבטיון לקחת לו משם אשה את בת משה רבנו נר״ו שהוא שם עמהם, ואם יהיה בנו זכות יבא מיד אחר שבעת ימי החופה לגאול אותנו ואם לאו יעכב שם עד כי יבואו עלינו צרות רבות ורעות ואח״כ יבא לעשות נקמות מאויבינו ומשונאי נפשנו וחכם א׳ מארץ המוריא״ה ראה אדונינו בעיר הנקראת מלוסיא״ה[1] ואמר לו שבאותו השבוע נוסע לטרטריאה הגדולה שהיא הדרך הנכונה ללכת אל נהר סבטיון:

---

[1]) בכיע״א: מלמאסיה.

וכמו שנה או שנתים נסתלק גם החכם ר' נתן בנימין נר"ו וקודם אמר שרוצה ללכת אצל אדונינו שיודע להיכן הלך:

הן אלה קצות דרכיו ושמץ דבר ממעשה אדונינו שבתי צבי משיח אלקי יעקב וממעשה הרב ר' נתן בנימין נר"ו נביא האמת והצדק. ועתה נכתוב ג"כ בקצרה קצות דרכי הבחור הגאון יוסף בן צור משיח בן יוסף:

ת ש ל ב " ע

G) מעשה מיוסף בן צור.

מעשה מיוסף בן צור.

בשנת חמשת אלפים תל״ד לבריאת העולם בליל ר״ה בא מגיד אחד לא בחלום ולא בהקיץ לבחור א׳ מעיר מיקינים בארץ הכרבריאה ושמו ר׳ יוסף בן צור והיה האיש ההוא עם הארץ אבל ירא שמים, והיה מבשר אותו ביאת הגואל והקימו על רגליו והטבילו עם המים שבקנקן א׳ ונתרבו המים כל כך עד שהוכרח להחליף שמלותיו והראו לו בשמים אדוננו מלכנו שבתי צבי ואמרו לו זה הוא הגואל האמתי משיח בן דוד ור׳ נתן בנימין נביא אמת ואתה הוא משיח בן יוסף והמלאך רפאל מסר לו אלפא ביתא וזה תוארה אנ״י מל״ך העו״ז סט״ח דר״נ מק״ץ שב״ת צמ״ך נ״ף ואמר שזאת היא כנתינתה מסיני ובשעה שעשו העגל נתבלבלו האותיות ועל כן האלפא ביתא שלנו היא בסדר אחר וממנה למד כל התורה כלה עם סודות עליונים אשר לא נמצא בכל חכמי המערב כמוהו ועוד אמרו לו שהקץ נרמז בתורה ובדניאל. הקץ שבתורה נרמז בפ׳[1] העידותי׳ בכם היום וכך הוא החשבון ה׳ של העידותי היא חמשת אלפים ת׳ ארבע מאות ע׳ שבעים שנה ואחר זה דוד יבא. והוא רמז של ד׳ וי׳ ועוד נרמז בפ׳ העקידה שבשרו הב״ה לאברהם אבינו בשעת העקידה כשאמר לו הקב״ה[2] עת״ה ידעתי וכו׳ וזהו כוונת רז״ל[3] באמרם זכו אחישנה לא זכו בעת״ה היינו בשנת ת״ע. והקץ שבדניאל נרמז בפ׳[4] ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימי״ן כי הימי״ן בחשבון הקודם הוא תל״ה, וזה ג״כ נרמז בתהלים[5] בפ׳ ויתן בפי שיר חדש תהל״ה לאלהינו. הלכו שם לראותו ולדבר עמו אנשים חכמים ונבונים מקובלים מעיר פ״ס עיר גדולה של חכמים ושל סופרים, ממקום טיטוואן, סל״הי ומקומות אחרים ויכירו וידעו כי חכמתו חכמת אלקים והראה להם מספר הזוהר מדניאל וממעשה בראשית שהגואל האמיתי של ישראל הוא אדונינו שבתי צבי יר״ה וזמן הגאולה תהיה בערב פסח שנת תל״ה אחר ביעור חמץ. אמרו לו החכמים שאל נא למגיד איזה אות או מופת על הדבר הזה, אמר להם מה אות ומופת גדול ממה שאתם היו יודעים אותי מקודם לכן שלא הייתי יודע אפי׳ ללמוד רש״י ועכשיו אני אומר לכם סודות עליונים אשר לא ידעתם ולא שמעתם מעולם, ואם תרצו אני אלך ברחובה של עיר ואכריז ואומר ששבתי צבי הוא משיח של ישראל ותראו שלא יארע שום נזק לא לי ולא לכם ולא לשום א׳ מישראל, ועי״כ הרבה חכמים שכבר דברו סרה על אדונינו יר״ה התחרטו חרטה גדולה וחזרו מדעת לבבם ועכשיו הם מאמינים באמונתו ובכל ארץ הברבריא״ה נתעוררו בתשובה גדולה יותר ממה שעשו בגילוי ראשון של אדונינו יר״ה. ואברהם אבינו אמר לו שהגאולה היתה ראויה לבא י׳ שנים קודם אבל נתארך הגלות שכן התפלל אדונינו יר״ה לפני הב״ה כדי שלא יהיו חבלי משיח על ישראל ושלא ימותו אותם

---

[1] דברים ד׳ כ״ו. — [2] בראשית כ״ב י״ב. — [3] סנהדרין צ״ח ע״א.
[4] י״ב י״ג. — [5] מ׳ ד׳.

שאינם מאמינים באמונתו שכבר מן השמים נגזר עליהם מיתה, ועוד נתן טעם המגיד על המצנפת ששם אדונינו יר״ה בראשו ואמר שהוא כדי שילעיגו עליו ובזה הוא ישא כל חבלי משיח של ישראל, ועוד אמר כי מזה נמשך תועלת אחר והוא כדי להמשיך נצוצי הקדושה שהם קבועים באומות בתוך הקליפות כי ע״י זה בהיות המשיח בתוך הקליפות יכנסו בו ניצוצי הטהרה במשיחנו כי מצא מין את מינו ונעור[1] ועל זה ידבקו בו. ואם תאמר למה חזר תוגר ולא ארום, רע כי כל ניצוצות של קדושה שיש באדום כנסם לו התוגר שזהו סוד[2] ונשא נס לגוים ואסף נדחי ישראל. והטעם שכל הניצוצות הם טבועים בתוגרמים אחר כי תמצא כי המלך תוגר מקבל כמה מהנוצרים נערים קטנים בגורל וחוזר אותם תוגרמים כי מאת ה׳ אינו נופל הגורל אלא על מי שיש לו ניצוץ קדושה נמצא שבמלך תוגר שקועים כל ניצוצות של קדושה וע״כ חזר תוגר והוא פלא גדול וכן רמז האר״י זלה״ה בכתביו וכו׳:

טופס כתב החכם כמוהר״ר אברהם בן עמרם נר״ו אל החכם כמוהר״ר בנימין דוראן מן יום ג׳ ט׳ שבט שנת התל״ה.

בר אוריין ובר אבהן החכם הכולל הדיין המצויין כמוהר״ר בנימין דוראן נר״ו לעיר אלגייר יע״ה:

ידוע ליהוי למור[3] שבכל יום ויום באים שמועות מן מיקינים על זה הבחור יצ״ו ממה שהוא אומר מן פירושים וסודות ואני כאשר ראיתי זה לא יכולתי להתאפק אמרתי צריך אני לראות זה הענין והלכתי ולקחתי ספר הזוהר וספרים אחרים לשאול לו דברים סתומים בזוהר ולעמוד שם עד הפסח, הלכתי שם וראיתי זה הבחור עניו במורא שמים ובכל מדות טובות ואמרתי לו באתי הנה לדעת ממך סודות שאין להם הבנה בספר הזוהר אמר לי תמהני מכבודך אני איני יודע אפי׳ רש״י ואפילו פסוק איני יודע אלא מה שאומרים לי. בלילה הראשון שהייתי שם נשארנו בהקיץ אני ושני חכמים מן עיר אלקאצ׳אר עד אחר קריאת הגבר והיה אומר לנו דברים נחמדים וסודות עליונים על הקץ והיה אומר אותם בלשון צח ומצוחצח ואילו היה לו ג׳ או ד׳ פיות היה מדבר בכלן כמו נהר מלא בפה צר שבשעה שרוצה להוציא מה שבתוכו נותנין לו על פה ויוצא מה שיש בתוכו כן הבחור הזה, ואמר לנו ענינים שאין אנו יכולים לכתוב אותם בספר מפני שלא יובנו אלא פה אל פה והוא אומר אותם על האצבעות ועושה חשבונו בפרק היד והכף ומשם יוצא הקץ שהוא בע״ה בזה הפסח הבא ראשון כמו שיראה מעכית בקונטרים שאשלח אותו בע״ה, אמרתי לו לא תוכל לשאול אלו הדברים נסתרים מהזהר השיב לי אני איני יודע מי מדבר עמי ואיני רואה ואיני מדבר אלא שפתי מדברים והדבור יוצא מהם וזה הקול אני שומע, אמרתי לו עכ״ז לא תוכל לשאול, השיב מתבטלים כל החושים ממני ואיני יודע אם אני בשמים או בארץ, והוא רוצה לפקוח עיניו ואינו יכול כאלו עופרת עליהם ואינו יכול לפוקחם ואמר הרבה ענינים בלשונו ואמר לי מעולם לא אמרתי זה הדבר. ושאלתי׳ לו אם הוא אמת שהוא משיח בן יוסף השיב כך אמרו לי ויש לו בידו משעה שנולד צורת שושן מן האצבע קטנה שלו מפרק הראשון ולמטה

---

[1]) עירובין ט׳ ע״א, ע״ז ע״ג ע״א, בכורות כ״ב ע״א. — [2]) ישעיה י״א י״ב.

[3]) ע״ד מור במקום מר ראה מה שכתב גיסי הרה״ג מהר״י פריימאנן בס׳ מעשה הגאונים ע׳ 11 הערה ע״ג ובמבוא שם ע׳ XIX הערה פ׳.

עד הזרוע, בקיצור, באתי משם שמח וטוב לב שנתברר לנו שאינו לא רוח ולא שד בי״מ מפני שהוא מיושב ברעתו ביותר וכל דבריו על יחודו יתברך והוא תמיד בתענית ושאלתי ממנו אות או מופת והשיב מה האות יותר מזה אשר אתם רואים שלא הייתי יודע אפי׳ מקרא ועתה אני מדבר בעשר ספירות וסודות ואני איני אומר לכם על הגאולה שנה או שנתים אלא שתמתינו ב׳ חדשים ואין אתם צריכים לשאול יותר :

וזה תופס כתב אשר כתב החכם כמוהר״ר יעקב אבוהב[1] להר״ר שלמה הלוי יצ״ו.

הנערים הם עמדי עד שיבוא כבודך בע״ה ועוד באלו הבשורות טובות איני רוצה לשולחם עד אראה איך יפול דבר, כלל העולה אומר זה המגיד של מיקינים שערב פסח הבא ראשון בע״ה יתגלה משיח אלקינו בלי ספק (אמן כן יעשה הקב״ה למען שמו) והוא אדונינו המלך שבתי צבי יר״ה, הלכו יהודים מכאן לשם וראוהו ואמר סודות נעלמים שלא נשמעו מעולם ולא נראו ומלתא בטעמא והטוב שאמר שלא יבואו חבלי משיח כלל שע״כ נתארך הגלות וכו׳ :

העתק כתב ששלח יהודי א׳ מסלה״י לאחיו בליוורני כ״ד אלול שנת התל״ה.

אנחנו בטוחים באל ית׳ שבקרוב נהיה גאולים. ידיע ליהוי למעלת אחי איך פה במקום הנקרא מיקינים קם יהודי א׳ שמו ר׳ יוסף בן צור נר״ו מראש השנה שנת תל״ד ונתנבא וזה האיש היה עם הארץ אבל כל ימיו היה ירא שמים ובתורה לא היה מבין כלל ובליל ר״ה תל״ד בא אליו מגיד א׳ לא בחלום ולא בהקיץ והיה מבשר אותו ביאת הגואל והקימו על רגליו והטבילו עם מים שהיו בקנקן א׳ שבכל לילה נותנו מראשותיו ונתרבו המים כ״כ עד שהוכרח להחליף שמלותיו ובאותו הלילה למדו כל התורה כלה עם סודות גדולים אשר לא נמצא חכם בכל חכמי המערב שיכול לנצחו בשום דבר שבעולם ואפי׳ הרב הגדול ר׳ יוסף נ״ע הרבה סודות עמוקים לא היה מבין וזה הרב נפטר בחדש כסלו והיה סיבה זה המגיד שכל אנשי המערב כקטון כגדול עשו תשובה גדולה יותר ויותר מהתשובה שעשו בזמן שבתי צבי יר״ה ושאלו החכמים לזה הנביא על מה שאמר לו המגיד שבערב פסח תל״ה אחר חצות יתגלה המשיח לפי שכל הקהילות שבמערב בערב פסח נאספו בבתיהם וממתינים מעת לעת ובעונותינו הרבים נתעכב ולא בא והנביא השיב בשם המגיד שאמר לו שהיה מוכרח להיות כן בעבור הרבה עונות שהיו בישראל ובעבור אותו הצער שנצטער הנביא איך נמצא שקרן בדבריו נמחלו אותם העונות, עכשיו אומר שאמר לו המגיד שהוא משיח בן אפרים ושבתי צבי משיח בן דוד והראה לו הרבה רמזים וסודות על זה, ומהקירון פנים שיש לו לא יש חכם בעולם שיכול להביט בפניו רק בחדר שהוא יושב יש לו סדין א׳ מחיצה בינו ובין החכמים ומאחרי הפרגוד מדברים עמו, יומם ולילה עוסק בתורה סודות עמוקים נגלים אליו בכל יום וחכם גדול א׳ שנראה לו אליהו בהקיץ אמר שפני זה הנביא דומים לפני אליהו ז״ל ולכל מי ששואל אותו אומר לו הגאולה קרובה קרובה, ואנחנו בוטחים בה׳ ית׳ שבשנת התל״ו יתגלה הגאולה ע״פ הסודות והרמזים מהאבות באופן שיש לנו תקוה שנתראה פנים בירושלים בשנת התל״ו, וכל האנוסים אשר במערב כלם עושים תשובה גדולה

---

[1] בס׳ נר המערב לרי״מ טולידאנו ע׳ 158 נמנה בין רבני תיטוואן וחכמיה.

והפסקות וצדקות ועשו להם מלבושים ר״ל בגדי כבוד והם מוכנים מעת לעת לעלות לירושלים בה״י יראו עינינו וישמח לבנו:

גם מעלתך יכתוב אלי משם איזה בשורות משבתי צבי ומהנביא שלו וכו׳ וזאת נחמתנו.

ויהי אחרי כן וימת הבחור הנאמן לנביא לה׳ ואעפ״י שלא בא הגאולה בזמן שאמר ידעו בידיעה ברורה כי מאת ה׳ היתה זאת ואין להרהר אחר מידותיו, כי מי עמד בסוד ה׳ מי הקשיב דברו וישמע, לו נתכנו עלילות, הוא ברחמיו יראנו נפלאות, ויחיש לנו ישועות אכי״ר.

כבר כתבתי למעלה שהתשובה והגאולה האחרונה לא יהיו בפעם א׳ אלא מעט תשובה ומעט גאולה ואח״כ יותר תשובה ויותר גאולה ולבסוף תשובה שלימה ונאולה שלימה. עכשיו צריך אתה לדעת שאעפ״י שבזמן גילוי ראשון של משיחנו יר״ה נתעוררה תשובה בכל ישראל לא היתה תשובה שלימה יען כי לא נעשית אלא בדברים שבין אדם למקום אבל לא בדברים שבין אדם לחבירו אלא מעט מן המעט בארצות אשכנז ואמרו ז״ל[1] דברים שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו, והראיה שלא היתה תשובה שלימה שלא שמענו בכל ארצות איטליאה שבא אפ״י אדם א׳ ואמר לחברו הא לך מאה סקודי שגנבתי לך ולא עוד אלא אפי׳ דבר מועט, והתורה אמרה[2] והשיב את הגזילה אשר גזל וכו׳ וכן לא נעשה תשובה מדברים כאלו כגון אם עשק את חבירו או הזיקו או חרפו או קללו וכיוצא וע״כ לא היתה תשובה שלימה אבל בגילוי שני של משיחנו צריכים אנחנו לעשות תשובה שלימה בין בדברים שבין אדם למקום בין בדברים שבין אדם לחבירו והקב״ה יקבל תשובתינו כי ימינו פשוטה לקבל שבים ותהיה הגאולה האחרונה בעה״י. ע״כ אחי ורעי היו לבני חיל ויהיה לטוטפות בין עיניכם הזכרון הזה והחזיקו במעוז התשובה השלימה כי קרובה ישועתנו לבא וצדקתנו להגלות.

ועתה אחר הודיע אלקים אתכם את כל זאת אתם חכמי שלומי ישראל אשר בית יעקב נכון עליהם שמעו שמוע מילתי ותהי לכם לחכמה ולנחמה[3] קראו הזכרון הזה ב׳ או ג׳ פעמים ואח״כ בינו בספר הזהר בתיקונים במדרשים בדברי רבותינו ובנביאי האמת והצדק על ענין זה ותשכילו ותדעו כי זה הוא הגואל האמתי שנתגלה בגילוי ראשון בשנת תכ״ו לפ״ק ודעו נאמנה כי בא דבר ה׳ אל הרב ר׳ נתן בנימין וגם אל אותו הבחור ר׳ יוסף בן צור של מיקינים ואם לא נתקיימו דבריהם על דבר זמן הגאולה עכ״ז לא נוכל לומר שדברו שקר ח״ו אלא שכך גזרו מן השמים, וגם הרבה חכמים גדולים ועצומים חרשים גם ישנים טעו בדבר הזה ולא מצאו ידיהם ורגליהם וכלם הביא בספרו החכם בן יחי״א ז״ל[4] והטעם הוא כי יום נקם בלבי ואפי׳ מלאכי השרת אינם יודעים אותו, ונצפה לרחמי האל שבמהרה ישוב ויתגלה כי יוסיף ה׳ שנית ידו להשרות עליו רוח קדשו לא כפעם הראשון שהיה באספקלריאה שאינה מאירה וע״כ כל הדברים היו בספק אבל עכשיו ונחה עליו רוח

---

[1] יומא פ״ה ע״ב. — [2] ויקרא ה׳ כ״ג. — [3] איוב כ״א ב׳.

[4] בספרו שלשלת הקבלה בסוף תולדות הרמב״ם.

ה׳ רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה׳ באספקלריאה המאירה וראו כל העמים כבודו:

ואתם זקנים וישישים אשר באתם בימים אל תפחדו ואל תערצו ממה שאמרו רז״ל במדרש רבה[1] שאחר שיגלה משיחנו יכסה ממנו מ״ה שנים[2] ובגלל הדבר הזה תתיאשו לראות הגאולה כי כה אמר ה׳[3] אני ה׳ בעתה אחישנה אף כי הקץ האחרון הוא בשנת חמשת אלפים ת״ע היינו בעת״ה אחישנה ולא אמתין עד שיעברו כל ותן השנים כמו שעשה במצרים שאעפ״י שאמר ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה לא ישבו בגלות כי אם מאתים ועשר שנים כמנין רד״ו כן יהיה בפעם הזאת בע״ה ואם במצרים שלא היה להם אלא שתי מצות דם פסח ודם מילה זכו לכך אנו שיש לנו תורת ה׳ תמימה תורת ה׳ טהורה עם תרי״ג מצות עאכ״ו שבע״ה נזכה לכך. וע״כ בית ישראל כולו החזיקו במעוז התשובה ומעשים טובים ואיש את רעהו יעזורו בתורת ה׳ ובאמונת משיחו כי האמונה בגואל הוא עיקר גדול ולא נגאלו ישראל ממצרים אלא בזכות האמונה[4] שנאמר[5] ויאמן העם, וכחם של המאמינים באמונה הקדושה והטהורה הזאת ככח האריה אשר המס ימת (?) וכל אותם המאריכים לשונם לדבר תועה על ה׳ ועל משיחו עתידין ליתן את הדין, יהי רצון שמלך ביופיו וצביונו ותפארתו תחזינה עינינו ובבנין בית קדשינו ותפארתינו כהנים בעבודתם לוים ברוכנם וישראל במעמדם אכי״ר:

ראה ראיתי את כל אשר כתבת והנה טוב מאד, אבל אותו הענין שיהיה המשיח נכסה מ״ה שנים ח״ו שתהיה כזאת זולת מה שאמר הרב ר׳ נתן שגלה בשעת פטירתו ולה״ה שקץ האחרון יהי׳ בשנת תנ״ב ליצירה וזהו זמן תחיית המתים ובית המקדש בנוי.

עוד תדע מה שמביא הזהר הקדוש פ׳ ואתחנן[6]) על פ׳ כי ינטו צללי ערב[7] בסוף הפרשה נושא ונותן שם בארוכה בענין הגאולה והי׳ באחרית, באחריית הימים דייקא, תיקח בידך דיוק מילת אחרית ותחשוב אותו שיעלה אלף ושש מאות ועשרים ואח״כ תבין לשון הזהר וכמה שיעורא דהאי צ״ל שית קמצין ופלגא בגודלא דמשחא דבר נש גבר בגוברין וכהאי שאמרתי חשבון זה הוא השיעור של שית קמצין ופלגא שעדיין נשארו לנו ג׳ שנים לביאת משיחנו וזה החשבון של חרבן בית קדשנו שיבנה במהרה בימינו אכי״ר.

עוד אספר לך מעשה נורא שאירע לי עם הגמון אחד חכם גדול בתכונה אמר לי בחייך תאמר לי למה הב״ה אינו משגיח עליכם בזה הגלות כל כך ארוך שיש לכם עכשיו אלף ושש מאות ושבעה עשר אמרתי לו עד שיתמלא הסאה ואמר לי וכמה שיעורא דהאי סאה אמרתי לו שוה סתום וחתום מפני שהקב״ה מלבא לפומא לא גלי אמר לי זה ההגמון תדע מה טעם, המלקות שיש לכם ארבעים יכנו ולא יוסיף כאדם שחטא חטא שחייב מלקות ואתם חטאתם לפני הב״ה במדבר ועשיתם העגל וגזר עליכם הב״ה שתהיו במדבר ארבעים שנה יום לשנה וכזה

1) במדבר רבה פרשה י״א סי׳ ב׳ וע״ז רמז בזכרון לבנ״י לעיל ע׳ 45.
2) לפנינו איתא: מ״ה ימים, ועי׳ לקמן באגרת ר׳ ידידיה צרפתי.
3) ישעיה ס׳ כ״ב. — 4) שה״ש רבה פרשה ד׳ פסוק ח׳ סוף סי׳ כ׳ (תשורי מראש אמנה).
5) שמות ד׳ ל״א. — 6) דף ר״ע ע״א. — 7) ירמיה ו׳ ד׳.

הגלות צריכים אתם למנות במנין ארבעים פעמים ארבעים, אמרתי כבר נשלמו שהם אלף ושש מאות אמר לי עדיין לא נשלמו מפני שאחד וארבעים היא המקוה שאתם ממתינים אותו בכל יום עד שישלמו אחד וארבעים פעמים ארבעים. כל זה שמעתי מזה ההגמון, ודבריו נכוחים. וכעבור זמן מועט רציתי לדרוש ולקחתי ילקוט בידי לראות איזה מאמר ומצאתי שם דברי ההגמון כדברי חז״ל ואומרים בזה הלשון כל מה שלקו ישראל מיד הקב״ה הי׳ כמנין ארבעים שנא׳[1]) ארבעים יום יום לשנה יום לשנה ואף גלות האחרון יהי׳ לוקין בגלות כמנין ארבעים ע״כ.

ויש לי לכתוב עדיין אבל אין בי כח שאני חולה בחולאים רעים והקב״ה ירפאני רפואה שלימה אכי״ר

ואביא עליך כנהר שלום ומלך ביופיו תראינה עינינו אמן.
נע ונד, גולה ונדח מר ונאנח מגור מסביב ידידיה צרפתי.

---

1) במדבר י״ד ל״ד.

ד) לקוטים אדות ש"צ וסיעתו.

לקוטים אודות ש״צ וסיעתו.

*) [f. 1a] בסדר (בכל) [אל] ארץ מושבתיכ״ם אשר אני נותן לכם[1]).

ליד החכמים השלמים הריינים המצויינים היה הרב ר׳ חיים בנבנשתי נר״ו והר״ר שלמה אלגאזי נר״ו והר״ר שלמה בן הר״ר אברהם הכהן והר״י די אלבה[2]) הי׳ לעד אמן.

זאת אומרת שהגיעו לידינו האגרות של מעכ״ת וראיתי ההתראות שעושים לנו על ענין אמונת האיש המחורף והמגודף והבנתי כל המעשים המכוערים שכתבו וחתמו שעשה מיום הולדו עד יום לכתו לפני התוגר וגם השכלתי בטענות המוכיחות להכריח שאין בהם ממשות ומכ״ש בנתן בנימין שהרבה פעמים נבדק קנקנו אם לפני מעכ״ת אם לפני אנדרינופולי אם בוויניציא ונמצא שאין בחלומותיו ודבריו שום אמיתות אלא רוח תעתועים הכל שקר וכזב כי לא נתקיים שום דבר מדבריו וגם באלכסנדריא מעידים כן, ועתה בא לעירנו החכם השלם ר׳ יוסף דיין שליח של חברון תוב״ב וסיפר לי כאלה וכאלה. ובאמת שנתן בנימין לא שלחו ה׳ לגלות המשיח, וכן כתבו לי אנשים חכמים צדיקים ונאמנים ששמעו מפיו בעצמו שכל מה שראה, לעצמו ראה וע״כ לא היה בידו אות או מופת להתחזק בחזקת נביא בשום מקום, ועוד ידעתי דברים יותר זרים מן המעשים שכתבו לי שעשה האיש המחולל ואני לא ראיתי להכחיש על קיום ב״ד שנעשה באיפסולי״א ואנדרינופלה ובויניציאה כי אמת וחייב כל יהודי להאמין שהאמת אתם במה שחותמים על ענייני נתן בנימין שאין בו ממש כפי התורה והמצות אלא כוונתי להשיב על כל הקושיות השייכות לענין הגואל הזה שהיה בזמנינו ולהגיד בלי שקר וכזב מה שהורונו מן השמים ומה שידענו בעיוני כפי המקרא והגמ׳ כדי שיתפרסם איך יהיה ביאת הגואל ומשפטו ודינו ואח״כ אדבר בענין הרב נתן בנימין ומה שצריך להאמין בלי נטיה לשמאל או לימין.

ראשונה בע״ה נחקור אם המלך המשיח יהיה ילוד אשה כמרע״ה יען ראיתי בחפשי דעת אומרים שעתיד לירד מן השמים או לצאת מג״ע בעבור שמצאו בדרז״ל ובדברי הזוהר שמלך המשיח הוא יושב במתיבתא דרקיעא וגם בג״ע ופשוט הוא דזה נאמר על הויהרא עילאה ועל רוח הקדש שעתיד להתלבש בנפשו ורוחו ונשמתו של מלך המשיח כדי שיוכל לעשות הנפלאות והנוראות המוכרחות להוציאנו מן הגלות בסוד ונחה עליו רוח ה׳ רוח חכמה ובינה וכו׳ ומשרו״ל שנולד

---

*) לקוטים מכ״י שזח״ה 40 שהוא כעת בבהמ״ד לרבנים אשר בלונדון (רשי׳ הירשפעלד סי׳ 471). — [1]) פרשת שלח, במדבר ט״ו ב׳. — [2]) קורא הדורות ע׳ נ״ב ע״ב ונפטר באזמיר י׳ אדר תמ״א כמו שתמצא לקמן במצבות אזמיר ס״ כ״ה.

ביום שנחרב בית שני והוא בנ״ע, ברור הוא שהוא ירידת אותו החלק הרוחני מעילא לתתא להיות מוכן בנ״ע מלובש בבחינה הראוייה כדי שיוכל לקבלה המשיח בכל דור שיהיה זכות לאכול שני משיחיי[1] שכן אמרו שבכל דור יש אדם ראוי להיות המשיח אם יזכה הדור ומכאן יהיי שהמשיחים יהיו ילוד אשה וכן בגמי אמרו[2] שאם הוא בחיים דוגמתו רבינו הקדוש כי ילוד אשה היה ובעל יסורים. ור״א הגדול כתב[3] שמשיח ב״ר עתיד להולד בתוך ישמעאל, והראי׳ ברורה ממה שהאמינו ר׳ עקיבא וגדולי החכמים והתנאים שבן כוזיבא הוא המשיח כי ביניהם נולד. ש נ י ת נדרוש סוד המשיח ואין צריך לכתוב גדולתו וכבודו שידוע אפיי לתינוקות מן המקרא ומן הגמרא עד שארז״ל[4] שיהיה גדול מן האבות וממלאכי השרת. ומה שצריך עיון על היסורים ועל החלול שלו, חכמיי ע״ה הפליגו להודיענו שיהיה בעל יסורים יותר מכל בני אדם. ואמרו שעתיד הב״ה להביא על מלך המשיח יסורין ומכות קשות ורעות אשר לא סבלו אותן האבות ודוד, ובמקום אחר אמרו[5] ג׳ חלקים חלק הב״ה היסורין שליש על האבות ועל דוד, שליש על כל ישראל ושליש על מלך המשיח ועל פי והריחו ביראת ה׳ אמרו[6] מלמד שהטעינו הב״ה למלך המשיח יסורין כרחיי.

[f. 6a] כלל העולה שעל ו׳ עקרים בנוייה שבידיעתן[?] עניני המשיח — ראשית שהמשיח יהיה ילוד אשה בלי שום ספק. ב׳ שיהיה בעל יסורים אחר גילוייו מחורף ומגודף ומקולל קודם שיעלה במדריגתו העליונה. ג׳ שיעשה מעשה זרים וידבר דברים שבשבילם יסירו ישראל האמונה ועכ״ז יהיה צדיק כי יצוגו ה׳ יתי׳ לעשות דברים הרבה. ד׳ שיהיה מחולל ר״ל שמקודש יעשה חול באונס ולא ברצון. ה׳ שיתגלה לא ע״י נביא מוחזק וכן הסכימו כל חכמי ישי׳ ע״כ בקשו להמציא המצאות איך יתגלה כדי שיתקיימו הדברים הנאמרים עליו. ו׳ שיהיה חיוב לנו להאמין בו קודם בירור אמיתותו וגם זכות ותועלת וצורך באמונה. ועתה נראה היתכן שהחכם ש ב ת י צ ב י יע״א יהיה [המשיח], ומה חזקה יש לו כענין זה. —

[f. 13a] ... אך ר׳ עקיבא לבד סובר שישראל אינם נגאלים אלא בחבלי משיח ולפיכך הוא דורש כיום הזה, מה היום מאפיל ומאיר אף עשרת השבטים עתידין לחזור באותה מדרגה אופל ואור וגדולה וזה יתחיל בשנת ת״ם לאלף (השלישי) [הששי] ועל זה רמז ישעיה באמרו כי יום נקם בלביי כי הנה בלביי הוא במ״ק ח׳ כמנין ת״ם ומפני שיום נקם הוא נסתר לכן הוא נרמז במ״ת, ולכן דעו כי נתודע ג״כ אצל העשרת השבטים זאת הגאולה ועמד להם נביא א׳ מקרוב והוא מתנבא להם שעתה מתחלת זמן הגאולה, ושילכו להלחם בישמעאל, מגלה להם כמה סודות נפלאים והראה להם מקום אחר שיוכלו שם לעבור הנהר סמבטיון. מיד בחרו להם מלך א׳ ושמו ר׳ י ו ס ף ואומרים עליו שהוא משיח בן יוסף וזה המלך עשה להם דגלים חרשים, על דגל א׳ מצוייר בתולה א׳ עומדת בקומה זקופה ותחתיה נכתב באותיות זהב נפלה ולא תוסיף עוד קום בתולת ישראל, וזהו דגל מחנה ראובן, הדגל השני מצוייר עליו אריה כמורע על ברכיו וכנגדו לביא א׳ ופיהם פתוחים כא״ו

---

1) סנהדרין צ״ח ע״ב. — 2) שם. — 3) פרקי ר׳ אליעזר סוף פרק ל׳, ועי׳ צונץ גאטטעסדיענסטליכע פארטרעגע, תוצאה שנית ע׳ 288 בהערה שם.
4) ילכוט ישעיה רמז תע״ו. — 5) שם. — 6) סנהדרין צ״ג ע״ב.

רוצים לבלוע זה את זה ותחתיהם נכתב באותיי של זהב כרע רבץ כארי וכלביא מי יקימנו אריה שאג מי לא יירא וזה דגל מחנה יהודא. דן דכתיב ביה גור אריה יזנק מן הבשן[1], הדגל השלישי מצוייר עליו מקל יבש וכנגדו מקל לח מוציא פרח יפה לרמז על ישראל שהיו יבשים ועתה חזרו ונעשו לחים ותחתיהם נכתבו באותיי של זהב, והנה פרח מטה אהרן לבית לוי וזה דגל מחנה בני לוי. הדגל הרביעי מצוייר עליו חרב ארום ותחתיו נכתב חרב לה׳ מלאה דם והוא דגל מחנה שמעון, הדגל החמישי מצוייר עליו זקן א׳ לבושיה כתלג חוור וזקנו לבן וארוך, ועליו כוכב א׳ ומראה עליו באצבעו ותחתיו נכתב דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל וזהו דגל מחנה בני יוסף דמתמן משיח. הדגל הששי מצוייר עליו כל השעות כפי מהלך השמש ואצלו נביא א׳ זקן מורה על מספר השעות ותחתיו נכתב כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב וזהו דגל מחנה יששכר יורעי בינה לעתים. הדגל השביעי מצוייר עליו צבי ותחתיו נכתב ברח לך דודי ודמה לך לצבי וזהו דגל מחנה נפתלי אילה שלוחה. הדגל השמיני מצוייר עליו ספינה א׳ הולכת בלב ימים ותחתיה נכתב וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ וזהו דגל מחנה בני זבולון אשר לחוף ימים ישכון. הדגל התשיעי מצוייר עליו עץ זית ותחתיו נכתב וטבל בשמן רגלו וזהו דגל מחנה בני אשר. הדגל העשירי מצוייר עליו ראש וזרוע של אדם ותחתיו נכתב וטרף זרוע אף קדקד וזהו דגל מחנה גד[2]. והם הולכים עתה עד קצה ארץ ישמעאל לעשות מלחמה עמו ועומדים וממתינים על הרשות מלמעלה והתוגר מתיירא הרבה ומאסף כל מחנותיו לעשות מלחמה עמהם בקצה גבול ארץ פרס, אבל אינם יודעים איזה אומה הם כי אינם חושבים כלל שהם יהודים וככל רגע הם ממתינים על בשורה טובה וכפי מה שאומר להם הנביא כך עושים. והם גבורים אנשי חיל יראי אלקים, אחד ירדוף אלף ושנים ינוסו רבבה, והנביא מבטיח להם על שעתה הוא התחלת הגאולה האמיתית כי היה זמן א׳ בת״ל וא׳ הוא בת״מ וא׳ הוא בתמ״ו ועל זה הענין אמר בזוהר ואתחנן וכו׳. וזה הנביא מנחם אותם ומחזיק אותם בכל עת ובכל שעה וקורא לפניהם נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם, קומי אורי כי בא אורך, וכבוד ה׳ עליך זרח וכו׳ . . .

[f. 14b] ובשביל שהוא חושב שזה הר״מ[3] לא יוכל לבא עוד, וירושלים תהיה עיר עזובה, לזה הראה לו אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, ובשביל שכל העיכוב שלו הוא עתה בשביל הדבר שבאשכנז[4] שמתים כ״כ הרבה שם והוא מבקש שהב״ה יעשה לו נס בשביל מתים אלו כדי שיוכל לבוא לכאן, לזה הראה לו הלמתים תעשה פלא, כלומר שיעשה פלא כדי שיוכל לבא כי אז יקבץ ממון בזאת המדינה וישב בריוח לזה ראה ואוסף שללכם אוסף החסיל כלומר שיקבץ ממון ויתחיל לשמור.... ובג״ד[5] כי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת עבדים וכו׳ עד דלא ימות משיח בן אפרים וכו׳ ולכן דעו כי שבתי צבי לא מת, אף שכולם חשבו עליו שהוא מת ואינו כן. והוא מאמרם ז״ל בזוהר . . .

---

[1]) ולא הזכיר דגלו ותמונתו. — [2]) ושבט בנימין לא נזכר כלל. — [3]) הרעיא מהימנא.

[4]) ראה מש״כ Haeser, Geschichte der Medicin, III³, 412ff.

[5]) ובגין דא.

[f. 17a] והנה עיקר הבריחה מה שהצטרך לילך מקונסטנטינא למקום אחר עם אשתו כדי לתקן ההיא חטא דאדם קדמאה דאתמר ביה ויתחבא האדם ואשתו כי מפני חרפה ובושה שאמרו עליו שהוא משומד הלך משם עם אשתו והוא אומרם ז״ל וכו׳ . . .

[f. 18b] והואיל ודברים אלו הם סתומים דכתיב כי יום נקם בלבי ולזה נעלם הענין אפי׳ ממשיח. אך הוא יודע שיהיה משיח ואינם יודעים אם משיח בן דוד או משיח בן יוסף כ״א יודיע לו איזה משיח שהוא יתפרסם הגאולה ולא יעשו ישראל תשובה כי יחשבו שהגאולה תבא ממילא, אבל עתה שאינם יודעים כולם תולין בתשובה. כמו שהיה בזמן מרדכי ואסתר שלא היו יודעים שמרדכי הוא הגואל וגם הוא לא היה יודע בעצמו ולזה עשו תשובה גדולה כדכתיב אבל גדול ליהודים ושק ואפר יצע לרבים. הכי נמי בררא דמלכא משיחא ולזה המשיחיים הם בספק ואינם יודעים בודאי מי שהוא משיח בן יוסף או משיח ב״ד, אך לפי הענין המתחדש במקומו יחשוב כל א׳ את עצמו למשיח ב״ד או לב״י אבל לא בודאי ומצד זה ג״כ ר״ן טעה בדבר זה כי לפי המראה שראה היה חושב שהיא נראית לו בעבור ש ב ת י ולא היה אמת כי היה מראה לו עתידות דמשיח ב״ד ומה שראה ר״ן שילך ר׳ שבתי לנהר סמבטיון וכו׳ כך הוא וכך יהיה ולא עבר על שום דבר אלא שלא נתגלה עדיין לנו באיזה מקום שהוא.

[f. 87a] טופס כתב אשר שלח ה נ ב י א אשר בע״ה תוב״ב להשר הגדול מהר״ר ר פ א ל י ו ס ף שהוא צרף[1] ממלך התוגר יר״ה!

קודש הלולים ורב פעלים השר המרומם כמוהר״ר נר״ו יאיר וזרח, ציץ ופרח אנס״ג[2]!

מאחר עתרת החיים והשלום יחדיו יכונו על ראשו לא יסורו ממנו לעולם. ואת להודיע איך קבלתי . . ושמחתי הרבה כי ת״ל יאמין בזאת האמונה שהוא ברורה כשמש בלי ספקוק ואין בה ספק כלל הוא האמונה . . וכוונתי לומר שהכוונות שגילה הרב הגדול מוהרי״ לוריא זצוק״ל אינם שייכים כלל לזמנינו בהיות שהעליות הם באופן אחר ודומה למי שעושה כוונות של חול בשבת לכן יזהר בל יעשה מאותם של מהרי״ זצק״ל ולא יקרא שום כוונות ולא דרושים ולא כתיבות מפני שהם סתומים ואין אדם חי שהבין דבריו אלא הרח״ו זצוק״ל ונהג איזה שנים אחר הרב הנזכר ואח״כ הבין הרב הרח״ו יותר מרבו והוא היה מוכן להיות משיח ולא היה זכות ולא היו כמעט נגדיים כמו באותו זמן בעו״ה ועם כי בזמן הזה יש ג״כ נגדיים הם עושים רעה לעצמם ואינם מנגדים כלל מפני שעתה קץ האחרון ודאי ועם זה אל ישאל מה זכות יש בדור שזכינו לזה ונוסף היסורים שסבל הרב כמה״ר שבתי צבי נר״ו על האומה הישראלית דבר שלא עלה על הדעת בלי קץ ותכלית ועל זה יש לאל ידו לעשות באומה ישראלית לזכות או ב״מ[3] לחיוב ואפי׳ לזכות היותר חייב שבעולם יש לו רשות לזכותו, והמהרהר אחריו אפי׳ יהיה היותר חסיד שבעולם יש

---

[1]) הוראתו: Geldwechsler, Bankier = صراف והשוה לזה דברי גרמץ בח״י מספרו (עיי״ש במפתח השמות ד״ה Chelebi Raphael Joseph).

[2]) = אמן סלה נצח. — [3]) בר מינן.

לו רשות לחייבו ביסורין קשים. כלל העולה יהיה לו לודאי הנמור שאין לישראלי חיים אם לא יאמין באלו הדברים בלי אות ומופת והכל סכה אלקית שהביא בדור זה הראוים לראות תחלה, ואל יחיש לאותן שאינם מאמינים אפי׳ שיהיה אהובו, עתה אני מגלה איך יהיה הדבר. מהיום עד שנה ואיזה חדשים יותר יקח ממשלה מהמלך התוגר בלי מלחמה אלא בשירות ותשבחות שיאמר יהיו נכנעים תחת ממשלתו כל האומות ויוליך עמו מלך התוגר לכל המקומות שיכבוש וכל המלכים יהיו לו למס עובד והמלך התוגר לבדו יהיה לו עבד ולא יהיה הריגה בערלים זולת בארצות אשכנז, ובעת ההוא עדיין אין קבוץ גליות, והיהודים יהיה להם גדולה כל א׳ במקומו ובנין בית קדשנו ותפארתנו לא יהיה באותו הזמן. אבל הרב כמוהיר גר״ו יגלה מקום המזבח ואפר פרה ויקריב קרבנות וימשך ד׳ או ה׳ שנים ואח״כ [ילך] הרב הניל לנהר סבטיון, ובין כך ימסור המלכות ביד מלך התוגר ויצוה לו על היהודים, ואחר ג׳ חדשים ימרוד מחמת פיתוי רשעים היועצים ובאותו הזמן יהיו צרות רבות ויתקיים ובחנתי׳ כבחון את הכסף וכו׳[1] ואיש לא יציל מהצרות אלה הלנים בזה המקום שבו ראש הממשלה כי שם העיר גורם, כמו שהיה חברון לדהע״ה, ושמה עזה כי בבא הנאולה יתפשט הגבורה ובה יתגברו וזה היה רוצה לעשות שהע״ה כשאמר[2] אין כסף נחשב וכו׳ . . . וזהו בשביעית בן דוד בא ובשנה השביעית שבת שהוא שבתי, ובעת ההוא יצא הרב הניל מנהר סמבטיון עם בת זוגו שהיא בת מרע״ה. . . . מב״ת יי״נ שנה ושמה רבקה ואשתו שיש לו עתה יהיה שמחה והאשה שיקח יהיה מטרוניתא, והשפחה יהיה מטרוניתא בהיותו חוץ מירושלים תוכב״א וידע כי להבין זה צריך פה אל פה ובשנה ההיא יבא מנהר סבטיון רכוב על אריה דבי עילאה ברסן נחש משבע ראשין ואש מפיו תאכל ודאי ישתחוו לו כל לאומים וכל מלכים ארצה ובו ביום יהיה קבוץ גליות ויראה ב״ה שיבא מלמעלה ובעת ההיא יהיו באיי ז׳ אלפים ובו ביום יהיה (קיבוץ גליות ויראה ב״ה שיבא מלמעלה) תחיית המתים באיי מן המתים שמתו שם. ואותם שאין להם זכות יפלוט אותם לחיל ומ׳ שנת אח״כ יהיה תחיית המתים בחיל. אלה קצות דרכיו ויהיה לו לאמונה שלימה. ועם זה יזכה שידעתי כי ירא אלהים אתה והודעתי לו הכל מאהבה ובכן שלומו יגדל ולא ידל כנפשו וכנפש דורש שלומו וטובתו וכל המחזיק באמונה זו.

אברהם כהן.

[f. 87 a] זה העתק חכתב שבא מארץ רחוקה ולא נודע מי כתבו ואמר בעל הכתב שלא היה רוצה לגלותו אלא לפי שציערו אותו מן תשמים חרבת. דכד ידע סהדותא קדמאה ולא חגיד דנו אותו באש וכו׳ — וע״כ הוכרח בעל חכתב בעל כרחו ובגזירת עירין ובסימר קדישין לגלות ולהודיע חכתב הזה הנקרא „סהדותא דמהימנותא״ ודא סהדותא קדמאה.

הא לכם אנשי קדש, אנשי אמת, המתמלאים רחמים על ישראל, דעו לכם באמת ובאמונה כי בליל פסח של שנת התכ״ח רצה הקב״ה ברצונו הגמור להשרות רוח קדשו על הגואל האמתי ארונינו המלך המשיח הגדול והטהור והקדוש שבתי צבי יאיר אורו להושיע ולנאול את ישראל כה שעתא, אלא אמר הגואל אם על התנאי

---

[1] זכריה י״ג ט׳ כבחון את הזהב. — [2] דהי״ב ט׳ כ׳.

האי אשר עשיתי בתחלה שלא יהיה חבלי משיח על בניך אתה רוצה לגאול אגאל ואם לאו תתעכב עוד מעט א״ל הקב״ה אתה חס על בני יותר ממני כבר נסתלקו חצי החבלים, יהיה להם חצי החבלים ואל תצטער עוד א״ל רבש״ע כלום אתה עושה אלא מפני כבודי שנתחלל בין מקצת ישראל מיום אשר יצאתי אל השדה לקצור הזרע הזרוע בין האומות והרי מאותו היום אספתי כמה עמרים ועשיתי כמה גרנות אשר אין להם מספר מהנפשות אשר עשיתי והוספתי מהאומות על ישראל ומוטב שיתחלל כבודי כדי להרבות כבוד ישראל וכבוד שמים, כי עתידים כולם לשוב בתשובה שלימה מקיו כשיראו כמה אלפים ורבבות מהגוים הניתוספים על ישראל, באותה שעה קרא לאבות וא״ל אי אתם יודעים וכו׳ — . . . ויקבץ הגואל הכל לפני הקב״ה וא״ל תן לי מפתח של תחיית המתים ויתן לו ויפח על העצמות ההם ויקם איש אחד על רגליו וירכיבהו על הארי וישם הנשר בידו ויאמר לארי הוליכהו אצל משה רבינו העומד היום לפנים מנהר סבטיון, ואתה פלוני ב״ם תספר לו כל מה שראית ואמור לו למה הוא ממהר כ״כ זו אינו גאולת מצרים אשר הציל החיים מיד החיים זו היא גאולה האדירה אשר אני עתיד לקבץ את ישראל מד׳ כנפות הארץ ומבין שיני אריות וממעי תנינים עד טפת זרע שנימוחה בימים ובנחלים ובעצים וכאבנים ובשדות ובכרמים וכו׳ . . . לך נאה לגאול, ולך נאה להושיע. . .

דעו לכם בית ישראל כי בליל שביעי של פסח הזמין הקב״ה לאדונינו המלך המשיח הגדול והטהור והקדוש שבתי צבי יאיר אורו עם י״ב אלף מלאכים והלבישו הכתר וקרא לאבות העולם שיבאו לסעודה. בתוך הסעודה שאל הב״ה שאלה זו ואמר ולד השרוי במעי אמו דשן ושמן ובועט בעיטות גרולות בבטן מה לעשות בולד ההוא, והשיבו האבות שצריך להחליש כחו של הולד ההוא ולהקטין ולמסמס אותו כדי שלא יבעוט, נתכרכמו פני אדונינו כי הבין שהדברים נוגעים לישראל שהם בועטים בו ומחללים את כבודו אמר אדונינו נשאל את אם הולד אם היא מרוצה להצטער ולסבול בעיטות הולד כדי שיצא הולד נאה ומשובח כשהבינו האבות שזה הוא על ישראל ברכו אותו ואמרו ברוך אתה אב המון, ברוך אתה רועה נאמן . . .

[f. 119a] ומענין ר׳ בנימין כבר אמרתי לו ג״כ מא״י שלא ישר כי הייתי יודע שזה הרמ״ז[1] לא ילך אלא הוא פוסח עוד על שני הסעיפים ר״ל שאם יוכל לעמוד לא ילך לא״י אבל מיד שיראה כי אזלת ידו ואפס עצור ועזוב ירצה לילך ולא יסתפק בידו לילך כי אין מספיקין לו עוד בידו דלאו כל אפיין שוין דאית חסיד ואית חסיד אית חסיד דעביד חסד עם שכינתא ואוליף אורייתא ומזמר שירין ותשבחות . . . אבל דע באמת כי במקומו מוכן לו פרנסה וגדולה ומעט מעט יעלה שם עד כי יגדל כנהר שלומו וגדולתו ואם ילך למנטובא ללמוד שם ל׳ ג ילמד אבל יטריד ולא יהיה לו זה אלא יכבה אור גדולתו כי אין הגדול נחשב

---

[1]) ר׳ משה זכות.

במקום שיש יותר גדולים ממנו, וכך אמרו החכמים הראשונים במקום שאין איש השתדל להיות איש . . .

[f. 120a] אגרת מאברהם קארדוזא.

קבלתי אגרת שלך ויען אשר האמנת שמה ששלחתי אליך על ענין משיחנו אמת אמלא חסרונך ואגיד לך כל מה ששאלת ממני. דע שהיום תשעה שנים בהיותי בעיר ליגורנו מחורף ומגודף וביסורין גדולים, נגלה אור בביתי כמו ט״ו פעמים ולא יכולתי להבין מה זה ועל מה זה, אח״כ באתי אל העיר הזאת ובשנת התכ״ג הוגד לי מן השמים שבשנת התכ״ה מעט יותר מחצי שנה היה עתיד להתגלות המלך המשיח, אח״כ אמרתי אולי חלום הוא ומצאתי דרך חכמה כי לא יתקיימו דברי ס׳ הזוהר אם לא יהיה גלוי המשיח בשנת ה׳ תכ״ה, כי במקום א׳ נראה שעתיד לבא מצד היסוד ובמקום אחר נמצא שיהא ביאתו מצד הבינה ובהרבה מקומות אומר שמצד הגבורה יבא וכן היה שנגלה בחג השבועות בשנת התכ״ה גם לילה אחת רעיוני וחיזו ראשי על משכבי והיה עמי ענין גדול שלא אוכל לפרש אותו ובבקר ספרתי לאנשי ביתי ולא אמרתי אלא שהוא חלום והגדתי להם שאחת מנשי היא מעוברית והיא עתידה להוליד בן זכר וזה יתן אור ממלך המשיח וינגף קודם עשרה ימים ואח״כ ימות ונולד הבן ובאותו יו״ט עצמו באו השמועות לעיר הזאת שנגלה מלך המשיח והבן נינף ומת ואח״כ בחדש שבט שנת התכ״ו התחיל לבא אור גדול באשמורת אחרונה ונגלה לאחות אשתי יהודית כי שמע ה׳ יתברך תפילתי ושאלתי כפי הראוי, והאשה הזאת ראתה הרבה פעמים מראות נפלאות שאני לבדי הגדתי פתרונם. ובכל זה לא היה שום דבר. ושאלתי מאתו ית׳ שיודיעני מי הוא זה ומה טיבו וכחו, וגם התפללתי שינתן לי אות מפורסם ברפואתי שיבואו כל הקהל וישמעו. ובאותו לילה נעשה נס בעצמי כי הייתי חולה בעיני חולי חזק מאד שמו ראשית קאטאריטה[1] ובבקר מצאתי עצמי בלי שום חשך וענן וג׳ ימים היה לי ראייה גדולה, עוד שאלתי אות אחרת עליה שיתפשט ידה ורגלה בעבור שיאמינו כי אור שנגלה מצד הקרושה ולא שד או רוח שקר כי היו בביתי מצחקים בדבר זה ונתפשטה יד ורגל והיא רואה בהקיץ האור הגדול והבהיר קודם עלות השחר עד שהיא חושבה שהוא יום ממש ולא רצה לגמור רפואה בעבור כי כוונתו לא הי׳ אלא להודיענו מהותו ולא לאחרים. מאחרי הדברים האלה התחיל להתגלות לאשתי יהודית וצויתי עליה לדבר כך וכך ונגלה בצורת איש. ודבר הרבה פעמים והוא בתוך האור זך ובהיר אבל דברים מועטים ועדין הדבר הזה אתנו כי אע״פי שיעשה שליחותו כאשר יש איזה חרוש לבא עלינו הוא חוזר ומגיד ולא הסקור למה באו המראות לנשים האלה כי כך הי׳ צריך ומוכרח ובזמנו תדע הסוד הזה היו עמו מופתים בשמים ובארץ. — והוגד לי בחודש אדר שנת התכ״ו שניתן אות בשמים והוא יהי׳ כוכב גדול כמו הלבנה בחיל נאה להחזיק אמונתי על עניני המשיח שבאו להודיענו והראה לנו הכוכב שעתידה להתגלות ולא גליתי הדבר לראות סופו אם יתקיים הדבר אם לאו וביום חמשה עשר לעומר התכ״ו חמשה עשר לחודש מאי״ג מאימ״נ[2] ביום שבת

---

[1]) בלשון ספרדית: Catarata, grauer Star.

[2]) צ״ל חמשת ועשרים לעומר התכ״ו חמשה עשר לחדש מאיו ביום שבת.

חצי שעה אחר יציאת השמש נגלה הככב במורת גדול כשמש רחוק ממנו עשרה אמות והככב לימין השמש וראו אותו שלשה יהודים בבית הזה ומן החוטה ג״כ אחרים, ואני לא ראיתיה כי עדין לא קמתי והיו רואים כרביע שעה ואח״כ לא נגלה עוד והסימנים על הככב כפי מה שאמרו הרואים אותו הם עצמם כמו כסימנים על הככב הנגלה בחזיון אח״כ באו להגיד שזאת היא הככב והמופת שנתנו בחודש אדר גם פעם אחת דברתי לפניו יתברך עילת כל העילות וסבות כל הסבות וכו׳ . . . יהי רצון מלפניך שינתן לי תשובה כתורה על מה שאני שואל בלבי שיודיענו מי הוא עתיד למלוך ותכף ומיד שמעתי שעתיד למלוך שבתי צבי הוא יר״ה, גם יום א׳ שהייתי על השלחן במחשבות עמוקות מאד להבין פתרון שלשה מראות שהיו לי בלילה באה רחל בתי שהיתה בת שלשה שנים והגידה לי דברים ברורים ונפלאים מה שהיו בלבי ופתרון המראות, וכאשר אמרתי אליה מי הגיד לך אלו הדברים צחקה ואמרה וכי אין אתה רואה זה האיש שהוא על ראשך ראה ראה כי הוא אומר לי, וברחה והלכה חוץ מן החדר ולא זכרה אח״כ שום דבר ממה שאמרה. גם בחדש אדר שנת התכ״ה הייתי חולה רב וחלוש ואמרתי שתעשה טבילה אשתי פלונית לא היו רוצים בעבור חוליי עד שגליתי בסוד (כך וכך) ואמרתי שאני עתיד להוליד בן זכר שמו אפרים וזה לא ימות כמו הראשון וביום לידתו יהיה כך וכך וגם הגדתי שיולד ביום שבת והיו ממתינים ובאו כל הדברים לא נפל דבר אחד גם ביום שמונה חדשים קבלתי על חלוש א׳ שהושם לפני והיום שלשה חדשים באו להודיענו שקרובה הצרה הזאת, ויצא משכלו איש כופר רשע שוטה שמו אברהם גוניא״ס דודה על כל ארי״א[1] ובקול רם בפרהסיא אמר להוגרמים וליהודים ולערלים דברים עלי ועל בני ביתי שלא נאמרו בעולם והייתי בסכנה גדולה ובאו להגיד לי שסוף הוא הלוך ילך ובכה וכך הי׳ שהבייי רצה להרוג אותי ולא הנחתי לשלוח יד בי, ואני נשארתי בכבוד יותר ויותר כי נמצא אמתות הדברים, ואם הייתי מספר אליך קצת מן הדברים אשר היו עמנו לא יספיק הנייר והדיו — גם היום שתי שנים הוגד לי שעתיד המלך המשיח ללבוש בגדי אנוס, ושבשבילם לא יכירו בו היהודים ובקצור דברים שהוא עתיד להיות אנוס כמוני וגם כי אין בדבר זה קפידה ואם יגיעו אליך מעט מאלו הדברים ויאמר עליך שכך וכך חלמתי — תדע לך שהרבה דברים רציתי להסתירם ובדרך ענוה אמרתי אותם שהם חלומות, אבל אליך אני כותב דברים כהווייתן ואלה מן הראיות הקטנות שיש לי על אמתות משיחנו. כלל הדברים תחי׳ מאמין באמונה שלמה בלי שום ספקוק וספק כי המשיח האמתי הוא שבתי צבי יר״ה ולא אוכל לפרש לך יותר כי סתומים וחתומים הדברים עד עת קץ, ועתה אתחיל להודיעך האמת ממה שנתברר לי על עניני משיחנו. רוב העולם וחכמי דורנו חשבו שהמשיח עתיד לבוא בממשלה במופתים בנסים בנפלאות ע״כ טעו טעות גדול ואתה דע כי חכמים אומרים עתידים ישראל לומר שירה ולא יאמרו אותה עד שיתחרף המשיח שנאמר[2] אשר חרפו עקבות משיחך, גם שהשי״ עשה היסורים שלשה חלקים חלק א׳ על דוד והאבות,

[1]) צ״ל: דודה של כלאר״א, והיא Clara Nuñez שקרשת השם כמו שהביא Kayserling בספרו ספרדים 264; העירני ע״ז ידידי הרה״ח מהר״ד סימאנסען נ״י. — [2]) תהלים פ״ט נ״ב.

חלק א׳ על דורנו, חלק השלישי על מלך המשיח שנא׳[1] והוא מחולל מפשענו, גם שעתיד להיות בבית הסוהר על פסוק רחם ארחמנו גם שהוא עתיד להיות חרפת אדם ובזוי עם נבזה ומתועב ושיהי׳ הרבה מישראל מחרפים ומגדפים אותו שהוא פושע נגוע מוכה אלקים ומעונה. כלל העולה שהמלך המשיח עתיד להיות עליון ממלאכי השרת ושסוי ומחורף מכל האדם ושני הפכים הללו לא יוכלו להיות בזמן א׳ אלא שבראשונה יהיה שפל והשוב בעיני היהודים כרשע מתועב ויקבל היסורים וכל מה שנגזר עליו לכפר עונות ישראל כי על זה התנאי בא לעולם ולזה נברא ואח״כ יעלה ממדרגה אל מדרגה עד שיקיים עליו כל הגדולה שאמרו עליו הנביאים וחז״ל. גם אמר ר׳ אליעזר הגדול שהמשיח עתיד להולד בתוך ישמעאל[2] כי כך ראוי להיות ילוד אשה וכך תמצא כתוב בדברי הרב זלה״ה ובתלמידו הרב ר׳ חיים וכל זה שאמרו בגמ׳ ובס׳ הזוהר שהמשיח נולד ביום חורבן הבית והוא בגן עדן ותחת כסא הכבוד ובמתיבתא דרקיעא. ומשל [הוא] כי במקום אחר[3] אומרים שהוא בפתח רומי והדברים האלו צריכים פירוש ארוך ולא יבין אותו אלא מי שחננו ה׳ בחכמת האמת, גם מה שאמר שעתיד לבא לפניו אליהו הנביא ז״ל אין פתרון לדבר כמו שחשבו הכופרים במשיחו בעבור שלא בא אליהו הנביא ז״ל וכבר ידעת כי ר׳ עקיבא וגדולי החכמים שבדורו חשבו שבן כוזיבא הי׳ המלך המשיח ואם הי׳ ראוי שקודם יבא אליהו למה לא עשו הם זאת הקושי׳ גם הרמב״ם שגזר שאין אנחנו חייבים להאמין במלך המשיח עד שיבנה הבית לא היה לו שאליהו הנביא עתיד לבא קודם המלך המשיח ואם אמר כן איך יתכן שיבא אליהו הנביא לבשר שפלוני הוא המשיח ולא יאמינו בו תכף ומיד אלא עד שיבנה הבית וביאת אליהו לא יהי׳ אלא לפני בא יום ה׳ הגדול והנורא שהוא יהי׳ כמו שאמר מלאכי הנה אנכי שולח לכם, ודברי הרמב״ם אם לא בא לפני המשיח האמתים הם ולא יאמינו עד בנין הבית אבל גם הוא היה מודה שאם יבא הנביא לפניו חייבים מן התורה להאמין בו מיד והסימנים שהביא ממלך המשיח על ענין הגדולה שלו מוכרחים הם אבל אלה שכתבתי שם למעלה הם הכוללים עניני המשיח, וכן תמצא בישעיהו סי׳ מ״ט וסי׳ נ״ג ובמזמור פ״ט שעליו נאמרו וכך העתיקו לנו חכמי הגמרא וחכמי הזהר כי מימיהם אנו שותים וזה שנמצא במפרשים בענין אחר עשו להנצל מן הקושיות שהערלים עושים להכריח מן הכתובים שהממזור היה המשיח אבל אנחנו, אין אנחנו משגיחים על דבריהם כי העמודים החזקים שלנו המה הנביאים והתנאים והאמוראים ואל יבא דעות האומרים ששבתי צבי יצ״ו איננו משיח בשביל שלא בא בגדולה באותות ובמופתים, גם כי יבא המשיח האמיתי כפי סברתם לא יתכן שיאמינו בו כי כל מי שיבא ולא יהי׳ בראשונה מחורף ומגודף ומתועב לא יתכן שיהי׳ משיח. מכל זה שאמרתי יהי׳ הכללים האלו בידך כי המשיח האמיתי הוא שבתי צבי יר״ה, שנית כי המשיח עתיד להיות נחשב פושע נבזה ומתועב, שלישית כי כל זה שאמר ישעיה הנביא סי׳ נ״ג צריך שיתקיים במשיחנו כי כך קבלו חכמים וברורו להם בברור. ועתה נבא אל הסוד הגדול הזה אמת כי שבתי צבי יר״ה נתן אותו התוגר בבית כלא ואח״כ שלח אחריו ונועצו יחדיו

---

1) ישעיה נ״ג ה׳. — 2) כאשר הובא לעיל ע׳ 82 ועיי״ש הערה 8.

3) סנהדרין צ״ח ע״א כדאיתא בכל הכ״י ובדפוסים הישנים, ומדפוס בסיליאה ואילך שינו מאימת הצענזור וכתבו: אפיתחא דקרתא, עי׳ בד״ס שם אות ג׳.

המופתי״ם וחכמיו שלא להרגו בעבור ששם משיח זה יצא בכל העולם ואם יהרגו אותו יותן מכשול לרחוקים ויוכלו לעשות דת אחרת בעבור כי גם מן התוגרמים היו מרננים בדבר הזה ויותר טוב להלבישו בגדי תוגר או ברצוננו או בעל כרחו וכך עשה התוגר כי המלך המשיח לא אבה אלא לעשות קדוש השם. והמלך התוגר לא בקש אלא כפי העצה להלבישו בגדי בשת נמצא שהי׳ אנוס גמור לכל זה ומכל סיבה, והסבה בשביל אותותינו והעיקר הסוד שאנחנו חייבים מן התורה להיות כלנו אנוסים קודם שנצא מן הגלות כי כן כתוב בתורה ועבדת שם אלהים אחרים עץ ואבן, מדה כנגד מדה — כי אנחנו חללנו את התורה ועבדנו ע״ז לרצוננו וגרמנו חלול השם כי הי׳ שמו יתב׳ מחולל בגוים בעבור מעשינו ע״כ נותן הדין וכן נגזר ומפורש בתורה שנהי׳ אנחנו עובדי ע״ז ומחללים את התורה בתוך הגוים על כרחנו שלא כרצוננו, והיינו מחוללים ואנוסים ומשם צועקים אל ה״שי וכבר נודע כי מלכי ישראל כולם עבדו ע״ז ע״כ השליך אותם מעל פניו ובית יהודא שנשארו תחת יד מלכי בית דוד עזבו את התורה שנאמר על עזבם את תורתי. גם ידוע שהמלכים שקולים כנגד העם, והש״י פוגע בהם בעוונות הדור וזה מפורש בזוהר ובגמרא ע״כ רוצה הש״ית ששני משיחים יהיו סובלים יסורים עונש וחלול על עונות ישראל ובעבור שירבעם בן נבט חטא והחטיא את ישראל לא די שהמשיח בן יוסף יהי׳ מחולל מפשעינו אלא שצריך לסבול על שמו עונות ישראל להיות נהרג ע״י גוים לכפר עלינו ועל עזבם את התורה נגזר חלול על משיח בן דוד שעשו לו אונס על כרחו באופן שלא יוכל לקיים את התורה ועתה דע שעל שלשה דרשו רבותינו ז״ל והוא מחולל מפשענו על מרע״ה שנקבר בח״ל לפני פעור שהוא ארץ חולי ארץ ציה בלי מים בעוונות ישראל ולמען יוכלו לצאת מן הגלות האחרון וזה גם על משיח בן אפרים אמרו בס׳ הזהר בשם אליהו הנביא והדין נותן שמשיח בן יוסף יהי׳ מחולל הוא וזרעו בתוך עובדי ע״ז בעבור חטאת ירבעם בן נבט ויעשה חול מקדש ר״ל שברין נתדן שיאנסום עובדי ע״ז ויכריחו אותם ע״כ לעבוד ע״ז הוא וזרעו. גם על משיח בן דוד דרשו מחולל מפשעינו שיעשה מקדש חול וכל הגוים נקראים חול וקליפה וישראל לבדו נקרא קדש ושאר הגוים חול ואעפ״י שאחד יהודי עושה עבירה בעוד שהוא בתוך היהודים עדין הוא קדש ועדיין נקרא ישראל כמו שאמרו רז״ל עכן אעפ״י שחטא ישראל הוא. נמצא שא״א שיעשה המלך המשיח חול אם לא יהי׳ מוציאים אותו מתוך ישראל לרשות אחר ע״כ נאמר שהוא מחולל מפשעינו ופעם הייתי משתומם על ענין הגדול הזה ושמעתי הדברים האלה יוסף נמכר בתוך עובדי ע״ז בעונות וזאת ליהודא אח״כ אמר שמע ה׳ קול יהודא ואל עמו תביאנו תשיבנו ובאותו הפרק הבנתי שרצה לומר שמשיח בן יוסף נאסר או עתיד ליאסר בתוך עובדי ע״ז וזאת ליהודא ר״ל זאת היה למשיח בן דוד בעונותיו שהוציאו אותו הגוים מכללות שבט יהודא שהוא בזה הגלות והוא עמו ע״כ התפלל מרע״ה עליו שישיבו האל יתב׳ לעמו כי ראה שעתידין להוציאו הגוים מתוך עמו. ובזה תוכל להבין דברי ישעיה מ״ט כה אמר ה׳ לבזה נפש ולמתעב גוי לעבד מושלים כי נעשה בזוי ומתועב ועבד למושלים ואח״כ מלכים יראו וקמו כי הש״י נאמן הוא, גם הָבֵן מה רוצה לומר (שם נ״ב י״ד) משחת מאיש מראהו, כי לא נקרא משחת אלא מי שהוא חוץ מן התורה, גם וכמסתיר פנים ממנו (שם נ״ג ג׳) כי מי שהוא רואה אותו חושב שהוא תוגר, גם לא יש לו תואר ולא

מראה ולא הדר כי למראה עין נראה כתוגר. והתורה היא התואר וההדר של האדם והשם הפגיע בו את עון כולנו כי כלנו היינו מחויבים להיות אנוסים ואת פושעים נמנה כי פושעי ישראל נקראים היוצאים מפתח הדעות שני ופשע אדום תחת ישראל, וישראל מונין עתה אותו במנין הפושעים אבל הוא לפושעים יפגיע על אותן שהיו חייבים להיות יוצאים מן הדעות אל הגויות בעבור שפשעו והוא לא חמס עשה ולא מרמה בפיו, גם מזמור פ״ט מפורש בברור כל מה שעתיד להיות על המשיח וראי׳ שפירושו נתקיים בשבתי צבי יר״ה ודוק ותשכח, וישעיה סי׳ כ״ד מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק ואחר שהתחיל לבשר הישועה צעק צעקה גרולה רזי לי אוי לי על כי הי׳ יורע הסוד הגדול הזה שעתיד לבא על המשיח אחר גילויו הנקרא צבי לצדיק ולא ניתן לו רשות להגיד הדבר לא ברמזים ואמר בוגדים בגדו ובגד בוגרים בגרו, רוצה לומר אוי לי כי הבוגדים עתידים להלביש בגד בוגדים לצבי, וחבקוק הנביא ע״ה אמר צריק באמונתו יחיה, ואח״כ אף כי היין בוגר וידוע על דרך האמת סוד שמרי היין הבוגר מהו וזאת כוונתם בנפילת אפיים גם כל קיץ לא יבושו יבושו הבוגדים ריקם והשכל עצמו גוזר שכך ראוי להיות הדבר ולא באופן אחר כי אחרי שאנחנו מודים שהמלך המשיח עתיר להיות מתועב ומחורף ומגודף לישראל ופושע בעיניהם וכל זה לא מפשע ולא מחטאתו כי הוא קרוש וצדיק בכל מידות, באיזה אופן יהי׳ ישראל מחרפים ומגרפים ואומרים על איש צדיק שהוא פושע תועבת חרפה אחר גילויו אלא שצריך לבקש מציאות אחר שהוא עושה איזה דבר ומעשה שבשבילו יכירו אמונתם ממנו ואומרים שלא יתכן היות משיח איש פושע ומתועב כמוהו וצריך שהמעשה הזה שבשבילו יחרפו אותו לא יהי׳ חטא באמת אעפ״י שנראה שהוא פושע גדול ודבר שמטבעו עבירה. וכפי המעשה לא יהי׳ חטא לא תמצאנו אם תבקשנו, אלא בדבר שנעשה בו אונס גמור שהרואים אותו חושבים כפי מהותו שבמזיד נעשה והוא אינו אלא באונס גמור, נמצא שעתיד המלך המשיח יר״ה להיות אנוס בדבר שהוא פשע כנגד המוידים וכך היה ואם יוכל לעשות דברים שלא כפי התורה ועדין היא יהודי גמור גם במלבושיו, והעם שרואים אותם המעשים יהיו מהרפים אותו, והוא באמת אינו עושה עבירה אלא מצות ה׳ שכך צוהו לעשות זה לא יועיל כי כבר יודעים כל ישראל שהנביאים יכולים לעשות ולצוות דברים שאינם כפי התורה והמצות ולא בעבור זה מתעבים אותו היהודים ומכ״ש שיוכל יהודי א׳ שהוא משיח לעשות כאלה וכאלה ושלא יהי׳ פתחון פה לשום ארם כבר שנגלה שהוא משיח לחקור ולהרהר אחר מעשיו אלא צריך שיעשה דבר שבו יצא מכללות היהדות, וכמו שהם חושבים עלין שהוא אינו יהודי בעבור אותו הדבר שעשה, הם גוזרים שלא יתכן להיות משיח אלא אדרבה הוא פושע נבזה ונשחת והבן עוצם והכרח כזה. וקרוב לזה מה שאירע לאסתר כי על ידה נעשתה תשועה גרולה בישראל ובודאי הרוב עם שהם עמי הארץ הי׳ מתעבים אותה בשביל שרבקה עם גוי עובד ע״ז שהי׳ איסור גמור מן התורה, אבל החכמים שהם הי׳ יודעים הסוד הזה וכולם מכירים אמתות הענין לא הי׳ נותנים אותה כחוטאת ע״כ אמרו בגמ׳ אסתר קרקע עולם היתה, רוצה לומר שאם לא תעשה ברצונה יוכלו לאנוס אותה על כרחה ולא יש לה עבירה דבר שיש כח לעושה לבא אל המכוון שלו על כרחה, וכך הי׳ המעשה כי על כרחו הלביש אותו התוגר ולא רצה להורגו

ועתה שמע אל דברי נתן הנביא אמת ויציב שאמר שבתוך שנה וקצת חדשים תושע יהודא וישראל ולא נתקיימו. ולא בעבור זה נפל פגם בנביאותו כי פעם ידבר ה׳ יתי׳ על גוי ועל ממלכה לנתוץ ולהרוס ונחם על הרעה בשביל התשובה, ופעם דבר לבנות ולנטוע ונחם על הטובה בשביל העונות. וא״ת שהנביא המדבר שלום בבא שלום יודע שבאמת ה׳ שלחו ונתן הנביא דבר טוב והבי״ת[1] אינו מתנחם על הטובה ואנחנו ראינו שלא באו דברי נתן הנביא. מתוכן הפסוקים האלו המנגדים זה את זה תבין העיקר כי השם יתי׳ גוזר בפמליא שלו ולא שלח ע״י נביא להוו״ע הדבר הזה לעולם בשמו ויכול להתנחם על הטובה, אבל כאשר יגזר וישלח ע״י נביא בשמו להודיע לבני אדם הדבר על הטוב אינו מתנחם כמו על הרעה. ראיה לזה מיחזקאל הנביא שראה ושמע במראה הנבואה שהשי׳ צוה למלאך כתוב תיו חיים על מצחות הצדיקים ואח״כ קטרגה מדת הדין שראוים להרוג כמו הרשעים כי אעפ״י שהם צדיקים הי׳ להם למחות ולא מיחו וחזר השי׳ וצוה להרוג אותם כראשונה, ולא בעבור זה נוכל להסתפק בנבואותו של יחזקאל הנביא ע״ה כי לא צוהו השם לאמר לצדיקים כה אמר ה׳ לא תמותו, נ״כ נתן הנביא ע״ד[2] שמע מלאך א׳ מכריז שבתוך שנה וקצת חדשים תהיה הישועה ולא אמר כה אמר ה׳ כי ה׳ לא צוהו בכך אלא הוא מעצמו סיפר לו מה שראה ושמע בנביאותו כיחזקאל הנביא דומה ברומה ובעבור שהי׳ גלוי לפניו יתי׳ שאין הכרוז הזה עתיד להתקיים כי ידע שיקטרג המקטרג ועל ישראל לא צוה לנתן הנביא לכתי׳ הבשורה הזאת לישראל בשמו כמו שצוהו לבשר גלוי המשיח ומ״ש שכל הענין הזה הי׳ עצה בין שבתי צבי יר״ה ובין נתן הנביא והחכמים אשר אתו תאלמנה שפתי שקר הדוברי׳ על צדיק עתק כי לא החכמים מחזיקים אותו לנביא עד שנתן ראיות ברורות אותות ומופתים כפל כפלים ממה שהי׳ צריך כפי התורה והשי׳ שרצה לנסות את ישראל אח״כ לא נתן בידו עוד כח לתת אותות ומופתים לכל השואלים וגם לזה אין הנביא חייב, גם ממה ששאלת לאנשי בבל שאמר על משיח בן יוסף אשר הוא עמנו היום ויבוקש הדבר ולא נמצא אתו, טעות הבנת דבריו היה, ובשביל זה הסירו האמונה ממנו והוא דבר כלשון התורה שאומר כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום וכן רוצה לאמר שהוא חי בעולם הזה וגם שהוא בתוכנו לא בתוך עשרה שבטים ע״כ אם תשמע דברים מנגדים אל מה שאני כותב לך לא תשמע אליהם כי שקר הם ובסוף הכל כבר נודע . . . והוא הגיע למדרגה שמבין בדעתו על מי נאמר כן כן משחת מאיש מראהו עד ולפושעים יפגיע הוא ישיג הסוד הגדול הנמרץ והחתום ע״ד האמת למה המלך המשיח היותו אנוס על כפרת עון ישראל ולמה נגזר על משיח בן יוסף להיות מחולל בתוך עובדי ע״ז בהכרח ולמה הריגתו על תנאי, וגם יבין למה הוא ימות והנה עד כאן רושם הדברים באמת ובבירור ומובטח אני כי מהרה תצא שמש צדקה ומרפא לחושבים שמו ולמצפים לישועתו כי קרובה לבא, ויתנשא צדקת משיחנו משיח ה׳ צדקנו שבתי צבי יר״ה ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום.

[1]) והבורא יתברך. — [2]) אולי צ״ל: תעזתי.

*) סוד אדנות אדונינו יר״ה מפי מהר״ן.

באתי להודיעך דבר גדול שתדע את אלקי אביך כי בדבר הזה יברכו המקובלים.

אשול לך משל למה״ד למלך גדול שמינה מלך אחר תחת ידו, וכל מאמרי המלך נגזרים ממנו, וכל הרוצה לשאול מאת המלך ישאל ממנו והוא ישאל למלך, ודאי שמי שישאל מאת אחר אע״פ שיהיה גדול ממנו ודאי שהוא פוגם במלך. והנמשל ה״א כי מצינו דבר מתמיה כי שם הוי״ה שהוא המעולה מכל השמות... וזו מרח׳ אדוננו המלך יר״ה עד שהושיב את המלך שהוא הת״ת על כסאו וע״כ נתנבא עליו חבקוק הנביא וצ״דיק ב״אמונתו י״חיה ר״ת צבי״ ואחר שהושיב את המלך על כסאו נתעלה מאד עד שניתן לו רשות שישאל מאת עתיקא קדישא הוא לבדו ע״כ יאמר עליו איש אמונותיכם שבראשנה הי״ה אמונת ת״ת יסוד אמונה הוא יניקה וכו׳ וענין זה הוא כונת אמונת אדונינו יר״ה שראוי לקרותה ב״פ בכל יום ערב ובוקר: אין להזכירו בשם העיר(?), ומטעם זה אין לכוין עוד בשום כונה מכונת האר״י זלה״ה שהעולמות עתה הם באופן אחר ולא שייכו עוד אותם הכונות:

וסיפר הרב זלה״ה שהי״ה מכוין תחלה בהם ובלילה א׳ ראה אותו פעמים הרבה ולא ירע על מה עד שבא לו גילוי שהיה בעבור זה ומאז לא כיון עוד בהם.

הרב זלה״ה ותלמידיו אע״פ ששמעו ואמרו ק״ש או עלינו לשבח והיו הולכים לב״ה אחר היו חוזרים עמהם הק״ש ועלינו, וזה שבכל פעם שיש יחוד צריך ליחד עמהם לא כן בקדושה שכשאמרו קדושה פ״א בזמנה לא היו חוזרים לומר קדושה אחרת וזה מן התוספתא שהובאה בתשוי הרשב״א סי׳ רמ״ט שאמר הר״ן שראה אותה והיא אמיתית:

שאין לעשות עוד תקון חצות היינו לבכות ולהתאבל בשביל גלות השכינה כי עתה התחילה לקום מהארץ והבוכה עתה ומתאבל עליה הוא מקלקל ומתחברת עמו לילית חייבת, כי עתה היא הבוכה ומיללת, וכן לא היה עושה עוד תענית ער״ח ולא משמורה.

שהרב ותלמידיו היו אומרים תהלים ועושים ממנו עיקר יותר מקריאת משניות.

ביום ש״ק בכל מצוה שהיה עושה וקודם הקידוש וקודם ברכת הר״ת הי׳ אימר תחלה זכור ושמור בדבור א׳ נאמרו, ובלילה הי׳ אומר שמור וזכור, וביום זכור ושמור. הרב הי׳ אומר שעתה זמן ק״ש שעל המטה אחר גמר כל הוידויים והפסוקים כדי שיישן מתוך פסוק ק״ש אבל מהחכם כהור״ר אליהו מוקייאקיסון[1] שמעתי שיש לומר כסדר האר״י. גם אמר שזמן ק״ש של ערבית הוא תיכף אחר שק״עת

---

*) העתק מכ״י סי׳ 5509 שהוא בבהמ״ד לרבנים אשר בנויארק וכפי הנראה חברו ר׳ בנימין ב״ר אליעזר הכהן וויטאלי מריגייו. — [1]) לפ״ד הרה״ח מהר״ד סימאנסען הוא הרב ר׳ אליהו Carcadchioné הנזכר אצל הסופר de la Croix וגרטץ הביאו בהוספה שלישית III, 7 עיי״ש.

החמה [הג״ה. ומפי מוה״ר ישראל חזן מקסטוריא ששימש הרין כ׳ שנים שמעתי שלא היה רוצה להתפלל ערבית עם צאת הככבים] ושל שחרית בזמן זריחת השמש, ואחר זמן זה הוא תשלומין לפי שכבר מתחילים לסגור הפתחים ככתוב בזוהר החדש דף כ״ב ע״ד ע״ש, ואמר החכם כהר״ר ארו״ן כי הרב זלה״ה כשלא היה לו עשרה להתפלל היה אומר ביח״ר כדי להתפלל תכף אחר שקיעת החמה, וזה אפ״י בליל מש״ק. ואמר עוד שבר״ה צריך להתפלל בהשכמה גדולה מפני שתכף אחר זריחת השמש נסגרים הפתחים כנ״ל אבל ביוה״כ לא יש כ״כ הקפדה מפני שהשערים פתוחים [הג״ה. בר״ה אפי׳ קודם זריחת השמש מפני שהגם שאין אנו רואים השמש עכ״ז כבר הזריח].

מים אחרונים צריך לרחוץ כל האצבעות עד קשר היד. בקבלת שבת צ״ל אחר מזמור לדוד קודם לכה דודי אנא בכח כיון שבקבלת שבת עוצם פעולתן צריך לתת להם כח בשם זה, ויש כונה ולא זכינו אליה. בלכה דודי במקום קומי צאי צ״ל קומי הוציאי מתוך ההפכה ליושבי בעמק הבכא והוא חמל עליך חמלה. במקום התנערי צ״ל התקשטי כלה[1] קומי לבשי בגדי תפארתך עמי. הסעודה הרביעית של מ״ש היה מאחר קרוב לחצי הלילה, והי׳ אומר דא סעודתא דמלכא משיחא, והיה עושה ממנה עיקר גדול ואוכל מעט בסעודה ג׳ כדי שיהי׳ לו תאוה לסעודה זו.

קודם כל כונה ותפלה ולמוד התורה צ״ל פסוק ויהי נועם ויכוין שכינה היא נקי נועם והיא המציירה במ״ב התקן אותו הבנין ואמ׳ שרהע״ה תמיד היה מכוין בזה. עי׳ בזוהר יתרו צ״נ ב׳. בט׳ באב ובין המצרים אין להתאכל מהטעם הנקוב לעיל.

שנים מקרא וא׳ תרגום אמר שהסוד הוא שצריך ששנים יקראנו הפ׳ וא׳ מהם בלבד התרגום והחכם כהר״ר אפרים כהן[2] מצא רמז לזה בזהר פ׳ תרומה דף קל״ב ב׳ ע״ש, והרב לא הי׳ אומר כל פסוק ופסוק בפני עצמו מפני שאין אנו יודעים באמיתות פיסוק הפסוקים אלא דווקא אומר כל פרשה בשני פעמים מקרא וא׳ תרגום, היינו הפרשיות פתוחין וסתומין כדכתיבין בתורה והיה אומר הפ׳ עם תרגום בתוך ס״ת קודם חצי היום ואחרי כן סמוך למנחה היה טובל. לא היה אומר האדרת והאמונה קודם ברוך שאמר לפי שאמר שהוא פזמון גדול ונורא ואין לאמרו בכל יום.

בכל בקר קודם התפלה הי׳ אומר אלהינו ואלהי אבותינו מלוך על כל העולמים היינו אחר הברכות שאמר ברכת התורה וברכת כהנים ואחריה אומר אלהינו ואלהי וכו׳ ואין לומר מ׳ אל כמוך. צ״ל בקטורת צרי בשב״א, וכן חווריין במקום חיוור, צ״ל וכטל התמיד ולא וכוטל, יפארוך סלה. . . צ״ל רצון קונם, ונותנים באהבה רשות זה לזה, צ״ל למען לא נבוש, מארבע כנפות כל הארץ ותוליכנו מהרה קוממיות. אין לומר קודם נ״א פסוק ויאמר דוד אל גד.

בליל שב״ק כשהיה נכנס בבית היה אומר שבת שלום ומבורך בקול רם, ואח״כ אומר אשת חיל ואח״כ פזמון של האר״י בניגון, ואח״כ מזמור ה׳ רועי ואח״כ

---

1) וכ״ה בחמדת ימים לש״צ 496.

2) אולי הוא ר״א הכהן מאוסטרא שהרביץ תורה בבהמ״ד של ספרדים באמשטרדם ובהאג ועבר דרך ויניציאה בשנת תע״ד ברצותו לעלות לירושלים והסכים שם ע״ס מעשה חושב ונתקבל לאב״ד במודינא. עי׳ באוה״ח לרח״ם סי׳ 514.

קידוש. וקודם סברי מרנן בלילה היה אומר שמור וזכור בדבור אחד נאמרו, ובשחרית זכור ושמור.

הרב כמוהר״ר משה פינייירו [1] חקר את מהר״ן בהיותו בליוורנא על ענין נבואתו ואף שבתחלה כל זמנו היה בפלפול הגמ׳ ושרת הרבה והי׳ יודע נ׳ סדרים בע״פ עד שהתחילה לבא לו איזה נשמה לדבר עמו והתחיל ללמוד לו כל ההקדמות של החכמה ושאל לו כיצד היה הדבר ואף שלפעמים היה רואה כמו עמוד אש לפניו והי׳ מדבר עמו, ולפעמים היה רואה כמו פרצוף של בן אדם. שאל לו אם היה יודע איזו נשמה היתה זאת שהיתה מדברת עמו, והשיב שבכל פעם היה יודע בחיי הנשמה, אבל לא רצה לגלותם כדי שלא להחזיק טובה לעצמו. וכך התמיד הרבה זמן עד שהיה יודע בחכמת האמת כל הספרים של האר״י זלה״ה. ויום א׳ אמר שיכון עצמו ליום א׳ שיתגלה לו אור גדול וכן עשה, ובהיותו מעוטף בטלית ותפילין נתבטלו כל חושיו אמנם עיניו היו פקוחות והיה לו שכל זך מכל הימים שלפניו וראה כל הדברים כסדרן ומרצון אמיר״ה שאל לו כמה זמן הי׳ כך ואמר כ״ד שעות. שאל לו כיצד היו נראים הדברים אם כמו חלום אם ברחוק אם בקרוב או כאדם הלומד והשיב ע״י אור שברא הב״ה ביום א׳ שאדם רואה מסוף העולם ועד סופו הכל בסדר המצב בשמים ואח״כ למעלה בסדר המדרגות ועל כל זה נשבע בשבועה חמורה שכך הוא האמת. גם נשבע שמצא ספר א׳ שא״ל שילך למקום פלוני וימצא אותו ובתוכו הי׳ כתוב המראה של אמר אברהם וכו׳ והברכה שבירך לר׳ יצחק שטרח עם אמיר״ה ו׳ שנים במילי דחסידות ואמיר״ה למד מתורת בראשית. ועוד אמר שאמיר״ה כשהיה מתפלל היה יוצא מפיו ריח ג״ע, שמי שהיה קרוב לו לא היה יכול לסבול.

וא״ע [2] שהוא לא היה מתירא משום נכרי ולא מיהודים רשעים רחמנא לישזבן.

הרב רמ״ף הנ״ל למד עם אמיר״ה בפלפול הגמ׳ ואמר שאין כמוהו גם בחסידות אין שוה לו. ובחכמת האמת לא למד מעולם כי אם הזהר ובס׳ הקנה והרמ״ף שכבר למד הרבה הי׳ עושה קושיות ומתריץ לפי דרכו, והוא היה משחק על אותן התירוצים עד שיום אחד גילה לו סוד האלקות הגורע לנו והראה לו בזהר שהוא פשוט אע״פ ששום אדם לא הבין הדברים. והוא למד מעצמו כי הוא מאותם הד׳ שהכירו את בוראם מעצמם ככתוב במדרש, והם אברהם חזקיהו איוב משיח, ואחר שזכה לזה מפני שתמיד היה מתפלל בכונה גדולה ותמיד מכוין בעבודה כמי שמתפלל לפני מלך ממש, ולפעמים היה נרתע לאחוריו כיצד אפשר לומר בא״ס דבריי אלה, עד שטרח הרבה לידע האמת וזכה לכל מה שזכה, והוא לא היה מכוין שום כונה כי אם בהנ״ל והרמ״ף בלמדו עמו סמוך ליוה״כ הי׳ קשה לו להניח הכונות שכבר הי׳ מכוין והמקטרג היה משים בלבו מחשבות זרות עד שקפץ ואמר וכי אני גדול ממנו הלא הוא גדול מאד בגמ׳ בחסידות ובחכמה וכו׳ הוא אינו מכוין וי״ש אני וכן התמיד גם הוא שלא לכוין עוד כי אם בדרך הנ״ל. טו״ב [3] לסיון הוא יום שהתחיל לצמוח מלכות אמיר״ה בעזה. אי״ך בו יום שנמשח ע״י אליהו

---

[1]) קיצור ציצת נובל צבי דפוס אדעסא דף ג׳ ע״א. ועי׳ לעיל ע׳ 45 הערה 6.

[2]) = ואמר עוד. — [3]) ע׳ במ״ע REJ. XXXV, 276 בשינויים.

הנביא ז״ל. כ״ו בו יום שאמר אמירה כתבו לכם את היום הזה. י״ז לתמוז הוא יום ראשון לפארתו ולנשמיות רוחו ואורו של אמירה, כ״ג בו הוא יום ש״ק (הג״ה. ע״י שצוה לעשות שבת הגם שהיה חול). כ״ב בו הוא חג המאורות (שצוה שידליקו הרבה נרות), ט׳ באב הוא חג הנחמה, ט״ו בו נמול אמירה, כ״ה לאלול הי׳ הכרוז במתיבתא דרקיע, ג׳ לתשרי הוא י״ט ע״י שבמקום תענית צ״ג עשה יום טוב. י׳ לטבת ג״כ הוא י״ט, י׳ לתשרי נתעלם. חדשיי אחרים ההפלאות שנראו באותם הימים אע״פ שאמרו איזה דבר ולא בא הוא מפני עוברים דרך קליפת נגה ולוקחים משם איזה כח, ולכן מדבר שקרים מעט.

וא״ע שבספר שמצא ר׳ נתן היה כתוב כל מה שעבר ועתיד לעבור על אמירה ברמז והכל יטמנו בארון שעדיין לא הגיע הזמן להתגלות ואמר דבר א׳ ממנו שכתוב בו שמלך המשיח עתיד שיהיו בני מעיו על ראשו, וזהו המצנפת ששם עליו והטעם מפני שאותה של חכמי התוגרמים עשויה כבני מעיים.

שאמר שלא יפלפלו עוד בהלכות, ויותר טוב ללמוד זוהר ותיקוני ומדרשים.

שעוד לא יקראו לו ארונינו כ״א אהובנו. שאין לאכול צנון מפני שנותן כח לקליפה, ולהפך השום שהוא מגרש אותה ולכן צריך לאכול שום בליל שב״ק. גם אמר שעוד אין כ״כ חיוב ללבוש לבנים בשבת.

טעם שספי׳ חכמה הוא מצד ימין, שלום ובינה מצד שמאל בסוד וראית את אחורי ופני לא יראו, ואמר מהר״ם נר״ו ששמע בסאלאניקו משם הר״ן שכשמטבילין הצנון במלח נתקן ואז ראוי לאכלו. עוד אמר שלפעמים אמירה היה חותם בשם מאימ״ט כמו שכותבי׳ התוגרמים בשם הנביא שלהם אבל הכונה של אמירה היתה לש״ש שהיה כותב אות הת׳ במקום ט׳ שרק מאמן את אמיתותו ית׳ דהיינו מאמת את דבריו, ולפעמים היה חותם בשם טורקו ומחליף אות הק׳ בכ׳ והכונה טו״ר כ״ו כסוד הי״ר הוי״ה וגם המלכתא בשם טו״ר כ״פ ורו״ק.

מצאתי כתוב שחכם אחר חלם חלום ושמו כמה״ר לוי שילא שהיה חולם ואומר כי איך יתכן להיות ש״צ מ״ה כי צריך שיהיה מזרע דוד מלך ישראל, ולילה א׳ חלם וראה שני חכמים גדולים מרבני ישראל אשר שם הא׳ כמו״ה אהרן קופיא[1] ושם הב׳ כמו״ה אליעזר ן׳ שושן[2] ואלו הרבנים היו נפטרין לבית עולמים מקדמת דנא כמה שנים מנוחתם בג״ע. וראה זה החכם החולם הנז׳ שהיו מתווכחים זה עם זה על ארונינו ש״ץ והיו נושאי׳ ונותני׳ ומה שעלה מויכוחם שאמת הי׳ ש״ץ המשיח. והשיב להם החולם ואמר להם רבותי מהיכא תיתי לכם להסכים על ש״ץ שיהיה המשיח הלא יש לנו שהמשיח צריך שיהיה מזרע דוד המלך ישראל, השיבו לו זה נמצא רמז בפ׳ שמחו צדיקים בה׳ והודו לזכר קדשו, עד כאן מה שראה בחלומו. וקם זה החכם החולם בצער גדול וזה פסוק בפיו, והי׳ מחשב במחשבות וגימטריאות ולא מצא שום גירס׳ שתהי׳ מתכוין בשמו, ויום א׳ הי׳ חושב אלו השני תבות שמחו צדיקי׳ והבין כי כך הוא, ש״ין של שמחו שב״תי צ׳ של צדיקים צב״י מ׳ של שמחו מזרע, ד׳ של צדיקים דוד, ח׳ של שמחו י׳ של

---

[1]) הוא ר׳ אהרן קופינו שהובא באוה״ח לרח״ם סי׳ 812 ועיי״ש בסי׳ 359.
[2]) עי׳ בס״ס דת ודין סי׳ י״ז וכו׳ ובאוה״ח שם סי׳ 359 וסי׳ 458.

צדיקים חי, ו׳ של שמחו עם קים של צדיקים וקי״ם, הרי אלו שני תיבות שבתי צבי מזריע דו״ד חי׳ וקיים וזה החכם מאותו יום ולהלן היה שקוע באמונה.

שמעתי מאת החכם הכולל כהר״ר שלמה בן החכם השלם כהר״ר משה די בושאל[1] מעיר רודיש ונשבע לי בשבועה חמורה שכך הוא האמת שגי שנים קודם שנתגלה אמיר״ה היינו בשנת תכ״ב עבר דרך רודיש בבואו מאיזמר ללכת לירושלים וישב בבית אבי״נ חודש אחד ושם למד עמו ס׳ הזוהר ויום א׳ כשהיו לומדים והיו שם י״ב חברים, אמר לכל א׳ מהם שיראו מה שיעשה כדי להראות להם, או שיאמינו לדבריו, ומה עשה לקח י״ב מטות קטנות ארכם כמו אמה וכתב עליהם השמות של הי״ב חבירים, כל א׳ על מטה אחר ואח״כ עשה נקב לראש כל א׳ מהם והכנים בהם חוט וקשר אותם יחד. אח״כ צוה לאלו המטות שיעמדו באמצע השלחן, וכן עמדו בעמידה, ואח״כ אמר להם הלכו כל א׳ לפני מי שהוא [שלו] ואז נשבר החוט וכל א׳ מן המטות הלכה לפני מי שהיה כתוב שמו עליה, וכיון שראו כן השביעום בשבועה חמורה שלא יגלו כל מה שהיה רוצה לומר להם, והתחיל לספר להם חלום שחלם באיזמיר שהוא עתיד לגאול את ישראל, אמנם יעברו עליו כמה דברים ובפרט לילך לארץ ישראל ולהיות במערת רשב״י שנה א׳, ואחר ג׳ שנים יתגלה, ומה שגילה להם לא אמר, אך זאת נשבע בשבועה חמורה החכם הנ״ל שאמר לו שבזמן ג׳ שנים ילך בקונסטאנטינא להקביל פניו במשמר המלך וכן הי׳ שבאקראי עבר דרך קוסטאנטינא באותו זמן והלך במשמר כמו שאמר לו, ושם גילה לו כמה דברים שעתידין לעבור עליו ונשבע בס״ת שכך עבר כל מה שאמר לו.

עוד סיפר לי החכם הנ״ל שבשנת תכ״ב בהיותו בקונסטאנטינא הי׳ שוכן אצלו שלוח מירושלים שהי׳ מתושבי עזה שמו כהר״ר יוסף פיטון וסיפר לו שהיה כמו ג׳ חדשים שהיה יושב בישיבה של עזה יום א׳ ובא ערבי א׳ רוכב על סוסו וסוס אחר שהיה תופס בידו ושאל לבני הישיבה היכן הרב שלכם והראוהו לו ונתן לו כתב וירד מן הסוס וינשק ידיו וא׳ שצריך שיתן לו תשובה. והרב כשקרא האגרת נשק אותה והניחה בחיקו ואמר לבעלי הישיבה אל תמתינו שצריך אני לילך בשליחות על הסוס הזה ששלח לי שר גדול של ערבים. ורכב על הסוס תיכף ומיד והלך עם אותו הערבי עד שהגיעו למדבר סיני ואע״פ שיש מהלך ג׳ ימים הלך לשם בשעה א׳ וכיון שהגיע לשם ראה אהלים הרבה ובתוכם אהל א׳ כאהל המלך והלך לשם וראה אמיר״ה שהי׳ יושב ודובר עמו מה שדבר ולא רצה לגלות הרב מה שאמר לו אלא שצוהו שילך לאלכסנדריא של מצרים ושבדרך ההוא ימצא י״ב אבנים שמורים הדרך וא׳ שיסמן אותם עד אבן י״ב ותחת הי״ב יחקור וימצא שם אבן אחת שהי׳ כתובים על זה הרבה דברים שאינו זוכר אותם. אבל העיקר הוא ששם הי׳ כתוב שהוא עתיד להיות מלך המשיח, ויקח האבן הזאת וילך לשפת הים באיזה מקום שנתן לו סימן ושם ימצא אבן אחרת שכתוב עליה אותיות מטושטשין וא״ל מה הם הדברים כדי שיבין אותם וא״ל שיקח האבן הזאת הא׳ וישליכה לים

---

[1]) ר״מ ב״ר שלמה די בוסאלי היה בן כ״ה שנה כבואו לעיר רודוש ורבות בשנים היה שם בתור דרשן וחבר ס׳ ישמח משה, דרשות ופשטים עה״ת, שנדפס באזמיר בשנת ת״א.

ושיאמר איזה דברים קודם ולא נודע מה הם ומהאבן חשנית אינו זוכר מה נעשה ממנה. אח״כ שמעתי ממעי׳ החכם השלם כמוה״ה שלמה אילון שליח צפת תובב״א ששמע המעשה הנז׳ מר׳ יוסף ביטון[1] שהי׳ הוא השליח הנ״ל וא״ל שבהשלכת האבן לים צוהו שיאמר אמר ה׳ מבשן אשיב וכו׳ וזהו ציווי לים של יפו ששם השליך האבנים הנ״ל שיתקן כל אותם שנטבעו בים לתחית המתים כדי שיפלוט אותם ליבשה:

עוד שמעתי ממעי׳ החכם הנז׳ שהרין הי׳ אומר עלינו לשבח כסדר זה שיהיו כל החרוזים מר׳ תבות וכו׳.... הרי יש לו שני עדים שמעידים על האדם שהתפלל בטלית ותפילין ולכן אין להסיר התפילין כי אם אחר שהשלים על כן נקוה לך....

נבואת זרובבל: זרובבל התענה מ׳ יום והשביע למט״ט שיבא אצלו וירד מט״ט וא״ל בן אדם מה אתה מבקש, א״ל מתי קץ הפלאות, וא״ל דבר זה רחוק אין לך עסק בנסתרות. חזר פעם אחרת והתענה עוד מ׳ יום והשיבו כבראשונה אח״כ התענה עוד מ׳ יום והשיבו מט״ט באלף הששי לסוף ת״כ שנה בין עשרים לשלשים יתגלה המשיח ויאמינו בו ויעשו ישראל תשובה גדולה ואח״כ יהיו בועטים שיצא עליו שם שנשתמד ואעפ״י שישתמד הוא המשיח כי כן צריך להיות הדבר עכ״ל. זה העיד בפנינו איש הבא מעיר מיטואן ואמר שמצא זה כתוב בספר ישן מזמן אלף ומאתים ול״ה שנה בין ספרי הרב ר׳ שאול שרירא בעיר פ״ס ושלחנו מטיטואן בעד הספר הנז׳ כי היו שם אנשים כופרים במשיח ובא להם הספר ובדקו אחריו לידע אם ימצא בו זיוף ולא נמצא בו שינוי בשום כתב רק כתיבה תמה וטובה והס׳ הי׳ מלא רקב מרוב הזמן וחזרו כלם והאמינו אמונה שלמה כפי אשר העיד החכם הנקרא יוסף אבי קצין גריו ולראיות האמת חתמנו שמותינו:

ט״ו לאלול שנת תוכ״ו רצוף אהבה לפ״ק.

ראובן יעקב גאגרה — דוד יצחקי.

יחזקאל כ׳ ט״ו הביא אותם אל הארץ אשר נתתי זבת חלב ודבש צבי ס״ת שבתי צבי! קץ של מרע״ה רמוז העדיתי בכם דהיינו יי״ד יבא דוד בשנת ה׳ אלפים ת״ע וזהו קץ האחרון בעתה וכן לאברהם עיתה ידעתי וכו׳ וזה היא כוונת רז״ל באמרם לא זכו בעיתה, כך א׳ בחלום לחכם אחד עיין בזוהר חדש פ׳ יתרו דף נ״ב ע״ג. מ״כ[2] יום ד׳ י׳ תמוז בא הנה כתב מאובין הנכתב ר״ח תמוז ששלח לנו המשולח שלנו, דע כי זה אברהם[3] היה חכם גדול בימי ר׳ יהודא החסיד זלה״ה[4] ונסגר מ׳ שנה והיה אוכל חולין בטהרה ולא הי׳ רואה לא פני אדם ולא פני אשה ובכל ר״ח הי׳ נכנס לב״ה והי׳ לבין האנשים פרוכת א׳ כדי שלא יראה פני אדם והיה

---

[1]) ולעיל ע׳ 97 איתא: פיטון. — [2]) מצאתי כתוב. — [3]) ראה קיצור ציצת נובל צבי (דפוס אדעססא) ע׳ 62 והוא אברהם היכיני ולא מאובן וראה מש״כ גרינוואלד במבוא לספרו היהודים באונגריא ע׳ 6; ונראה שהסופרים החליפו בודא עם בודון. — [4]) עי׳ אדותיו בספר השנתי לבריללח״א ע׳ 228 וכו׳.

דורש סודות התורה ואחר מ׳ שנה ראה את המראה הזאת ועתה אפרשנה בעזה״ית. ואני[1] אברהם אחר אשר הייתי סגור מ׳ שנה ואני מצטער על כח התנין הגדול הרובץ בתוך יאורי מצרים ומתי יהי׳ קץ הפלאות והנה קול דודי הנה בן יולד למרדכי צבי בשנת השפ״ו ויקרא שמו ש״צ והוא יכניע את התנין הגדול, ויקח כח נחש בריח ונחש עקלתון והוא המשיח האמתי ויבא בלא ידים למלחמה עד שיעלה חמור בסולם. ומלכותו לנצח נצחים ע״ע[2]. ובלתו אין גואל לישראל, עמוד על רגליך ושמע את כח האיש הלזה והוא דל ורזה, אהובי חביבי כבבת עיני וקירות לבי ע״ם ב״ל[3] משה ע״ם ר״ם הוא יושב על כסאו כי יד על כס יה ואני משתומם על המראה הזאת והנה איש לפני מראהו כעין נחשת קלל וממראה מתניו ולמטה כנוגה אש לוהט וממראה מתניו ולמעלה כעין הבדולח כעצם השמים לטוהר קרא בחיל קטור קטרין סביב ושרי ארכא ועביד ארכא מטול דלא אשתכח צוורין[4] וחרדה גדולה נופלת עליו והנה אימה וחשכה גדולה בכל ארץ מצרים ויבאו האנקה והכה והוציאו אור גדול אור מבית עשו והנה איש אמה על אמה וזקנו אמה פרדסקי[5] אמה וזרת וקורנס בידו עוקר הר גדול שהוא ס׳ רבוא ויותר שהי׳ה עוקר הי׳ה נעשה יותר גדול עד שנעשה ס׳ רבוא פעמים ס׳ רבוא והאיש הזה עלה על ראש ההר ושם גומא גדולה מגעת עד תחתית ההר ויפול בתוכה. ויאמר אלי האיש הנורא אשר ראית אל תצטער כי תראה כח האיש הזה ומרוב הצער לא יכולתי להתאפק עוד ונרדמתי ולא ראיתי עוד מראה עד חודש ימים בא אלי האיש הנורא ויאמר אלי בני כמה כחך גדול שאני מגלה לך דברים שאי׳נם יודעים אפי׳ מלאכי השרת ואתה כתוב המראה וטמנה בכלי חרס למען יעמדו ימים רבים ודע לך כי האיש אשר אמרתי לך ישרח הרבה וידע אמונת שמים עליו התנבא חבקוק הנביא צדיק באמונתו יחיה כי ימים רבים יעבדו ישראל ללא אלקי׳ אמת, והוא יחזיר עטרה ליושנה ובעבוי[6] יעמדו עליו בחרופין ונידופין ואינון עי״ר[7] ברוחא דליליה, יותרת הכבד ואינן רישי וחכימי דרא והוא יפליא לעשות דברים נוראים וימסור נפשו על ק״ה לעשות רצון קונם. ברם זכור אותו האיש לטוב יצחק שלמד ממנו הנהגות גדולות לעבוד את ה׳ ושכינתא דאיתגליא בינינו יראה אליו בחלום והוא בן ו׳ שנים כשלהבת שעשה מסוה לאור ברקים התוכן והחלומות יבהלהו ולא יודע דבר לבני אדם ויתחברו אליו בני זנונים להכשילו ולהטעותו ויכו אותו והוא לא ישמע אליהם ואינון בני נעמה ותמיד ירדפוהו להטעותו, ע״כ נעתק מן הספר הקדוש שהיה נעלם ועתה נתגלה להקדוש מהר״ן נר״ו ולא הראה אותו לשום אדם רק לאביו נר״ו ולשאר חבריו שעמו נתן להם להעתיק זה ולא יותר וכתוב אמרי יושר ולא ניתן לגלות, ועוד ב׳ ספרים יש ביד הקדוש מוהר״ן נר״ו שי׳תגלו לו מן השמים, ושם נמצאו ענינים עין לא ראתה עדיין לא זכינו לאורו ה׳ יגלה ע׳ינינו במאור תורתו אמן:

בחשון תנ״א נתארח אצלי מע׳ הרופא כמהר״ר משה בורגא מפראג[8] שהיה יושב בפאדובא ללמוד חכמת הרפואה וסיפר לי באמונתו כי הי׳ בוילנא איש אי שמו ר׳ אשל[9] תם בלי שום ידיעת בתורה אמנם ירא שמים גדול ומסתפק

[1]) עיי״ש בקיצור צנ״צ. — [2]) עד עולם. — [3]) בקיצור צנ״צ גרים: ע״ם כ״ל.
[4]) בקצנ״צ איתא: חובין. — [5]) בקצנ״צ: פרמשתיה, ועי׳ מ״ק י״ח ע״א שרמז בזה על פרעה.
[6]) בקצנ״צ: ובני דורו. — [7]) ערב רב. — [8]) עי׳ אודותיו במ״ע תחדשי 1897 ע׳ 705.
[9]) עיי״ש במ״ע תחדשי אודות ר׳ העשיל ועי׳ לקמן ע׳ 106.

במלאכתו מלאכת הצורפין[1] וכל מה שהיה מרויח יותר מכדי סיפוקו בהכרח היה נותן לצדקה וזה י״ב שנה בקירוב התחיל לגלות ענינים מן הזוהר והלכו כמה חכמים לתהות אקנקניה ומצאו בו ממש בסודותיו הנפלאים ובפרט מהגאולה כנודע אצלנו ונותן תקונים ומגלה עתידות ונותן עצה לשואליו והנה בחודש טבת תמ״ו נתעורר לב החכם הרופא הנ״ל שהיה אז בסולוניא ללכת אצל ר׳ אשל הנ״ל לשמוע ממנו אם יצליח בדרך שהיה רוצה לילך לבא לאיטליא, וכן לשאול לו תיקונים לנשמתו ולידע מענין המשיח וכיוצא והלך לביתו ותיכף שראה אותו א״ל איני יודע על מה באת אלי האמנם היום אינני יכול לגלות לך שום דבר, האמנם למחר תבא אלי ואעשה בקשתך. ויהי ממחרת וילך אליו וגילה לו כל מה ששאל ממנו והרופא היה כתב הכל בכתב ידו כדי שיראה הדברים המתקיימים בעתם והשביע אותו שלא יגלה לשום אדם הדברים ההם רק אחרי שיעברו ויתקיימו דבריו וגם זה למאמינים בלבד ושאל לו תקון לקרי ונתן לו. וזה הרופא רצה לתת לו ד׳ אונגארי ולא רצה אפי׳ שוה פרוטה ונשבע שכל מה שאמר אליו שיקרה לו בדרך כבר נתקיים. ובהיותו במודינא אצל מע׳ כמהר״ר אברהם רוויגו נר״ו[2] והיה מגלה לו איזה דברים מהגאולה שיש לנו מימים קדמונים זלגו עיני הרופא הנ״ל דמעות וראה מע׳ הרוויגו הנ״ל שתסמר שערת ראשו והיה בוכה ושאל לו מה זה ועל מה זה. והשיב לו מפני שעתה אני רואה ומבין כמה דברים שלא גליתי עד היום הזה ומהם אני מבין כי גם כל מה שאיני יכול לגלות נכון הדבר מעם אלקים ומכוונים הדברים למה ששמעתי מאת ר׳ אשל הנ״ל, ואז הראה לו כתב א׳ שהוא הכתב הנ״ל ומחק ממנו כמה דברים שעדיין לא הגיע זמן לגלותם כנ״ל והניח הכתב ההוא אצל כמוהר״ר רוויגו הנ״ל והעתקתי ממנו כל מה שאינו נמחק. וז״ל הנה דברי אתן לך בקיצור: ידוע תדע מה שכתוב בתורה וכו׳ (דהיינו שלא לגלות דברים של סוד למי שאינו בקי בחכמת האמת) ודי לחכימא ברמיזא אבל השאלה שאתה שואל אם תלך לאיטליא אם לאו ובאיזה דרך ובאיזה זמן הנה נתתי דברי בפיך שעדיין לא יש הזמן של איטלי׳ ובפראג׳ לא תעכב מפני היות לך חי״ן יום איד אלא וכו׳ וה׳ יצוה אתך את הברכה ויעלה דרכך שם לטובה אך בסוף תדייק זמן לכתך לטוב שלא תזוז משם אולי הרע ידבק בך לא בגופך אלא בממונך ולא תנצל מהפסד ממון קודם קבלת כתר הרפואה ואח״כ תלך מארץ... לילך לאיטליא השמר לך מלילך דרך ים דנציקיא אף כי סכנה עומדת נגדך על הארץ אבל רק הפסד ממון ותלך דרך אשכנז ותרויח איזה זהובים אבל חולי יבא עליך ותוציא כל מה שהרוחת אבל בגופך לא יבא לך שום נזק. ודרך צרפת תלך לאיט׳ ולא תלך לאיט׳ עד ר״ח אייר תמ״ח כי עד שם מזלך רע וכו׳ ידוע תדע סיבת הדבר כי בהיותך שנה א׳ באיט׳ ומעט יתר תשמע פלאים אשר לא יהיה להאמין וכלל הדבר בשובך לפראג׳ לא תכיר אם זאת היתה עיר מושבך אם לא תקלה וכליון גדול תרא׳ וחרבנות רבות ואין לי להאריך, והפסד גדול באותו זמן גם עליך יעבור. אתה תהיה באיט׳ וממונך תלקה בפראג׳ ודוחק גדול יהי׳ לך כמעט כל ימי היותך באיט׳ אבל תדע כי בכבוד גדול תקבל כתר הרפואה ובשנת תנ״א יהי׳ זמן גילה וחדוה לפניך וכו׳. ועוד סימן אתן לך כי בשנת תמ״ח יגבר המלך צרפת ויחריב כמעט שליש ארץ אשכנז, אבל

[1]) עי׳ לקמן ע׳ 102 הערה 2. — [2]) רח״ם באוח״ח סי׳ 229.

בשנת תמ״ט יחריב ג״כ מעט, ושאר דברים אין רשות לומר ודי לך בזה. יום א׳ ר״ח טבת תמ״ו :

עוד א״ל מע׳ הרופא הנ״ל ששמע ממנו שעתה הם חבלי משיח ושיבאו צרות על ישראל ועל כל העולם וכל א׳ משונה מחברתה האמנם לא יבאו כלם במקום א׳ רק זה בדבר וזה ברעב וזה בשרפה וזה במלחמות וזה בעניות עד שנה וכו׳ שאו ספו תמו עול הצרות ועוד א״ל שבאמ״ט תהיה מלחמה ושבשנת ת״נ ימות האפי׳ וזה שהיה תנין רע לישראל ושאחריו יבא אחר שלא יהי׳ כ״כ רע ובטוחו לא יעשה שום אחר וא״ל שהוא הי׳ יודע שלא היה מאמין לדבריו כל כך האמנם כשיראה הדברים ממשמשים ובאים שאז יאמין, וכך היה :

בחודש טבת תנ״א באו לביתי שני חכמים שם הא׳ כמהר״ר חיים בכמוהר״ר שלמה מעיר קאליס[1] הסמוכה לפוזנא וכמהר״ר משה ברבי יצחק מליסא וישבו בביתי עשרים יום ללמוד בחכמ׳ וסיפרו כמה דברים מר׳ אש״ל הנ״ל ובפרט שזה היה תם בלי חכמה ועוסק במלאכתו הנ״ל ותמיד היה עושה סגופים ותעניות ובוכה לפני ארון הקודש כדי שיזכה לחכמה ודעה. ובשנת תכ״ז בא לו גלוי וזה שנראה לו כמו ענן גדול שנכנס לתוך פיו ובלע את כל הענן ותיכף התחיל לפרש כמה ענינים מהזוהר, ואמר שכל התורה וסודותיה נגלו לו על פסוק שמע ישראל בלבד ושנגלו כל הסודות בלי לבוש רק הפנימיות. ואמר שזאת היא התורה החדשה שתתגלה בעת המשיח וא״ע שהוא נצוץ מרע״ה והרא׳ כמה רמזים בזה בכ״ם הרומזים לשם שלו וטרח הרבה בר״ת, ומעידים עליו שיש לו כ״כ בקיאות בזהר שיודע למצא כל מאמר תכף באותו דף ובאותה שיטה ואמר שאמיר״ה הוא ולא אחר והראה כמה רמזים בזהר ותקונים וז״ח לאין מספר :

גם הי׳ אומר שאין לעשות תיקון חצות כי השכינה היא במעלה עליונה ממה שהיתה מקודם ולכן צועק מרה על הבוכים על החורבן וכן על כמה תפלות ופזמונים ובפרט אותם שבס׳ שערי ציון ושעתה בעונות מתפללים ואינן יודעים למי מתפללים גם אמר להרב הגדול מהר״ר יצחק מפוזנא[2]) שיניח הרבנות שלו וילך ללמוד עמו בזאת החכמה שלו ואמר שכל עוד שלא ילמוד בדרכים שלו מעכב המשיח ושאם לא ילמוד עמו ימות באותה שנה, וכן הי׳ שמת בשנה ההיא. וכן אמר להרב של קראקא וגם הוא נפטר באותה שנה :

[א״ע] שהוא כתב כבר ד׳ ספרים, ועתה הי׳ כותב ס׳ חמישי ואמר כשיגמר אותו ילמד בו מי שיהיה רב וגדול בכל העולם והוא מלך המשיח :

א״ע שעתיד הב״ה לעשות כל הנסים שהיו במצרים אמנם הכל בדרך נעלם שלא יבין אותם אלא מי שהוא בקי בחכמה ובסתרי תורה כמוהו ואמ׳ שהנס הראשון שנעשה ע״י משה שנהפך המטה לנחש זה היה בשנת תכ״ז ששם המצנפת ויחגור הנחש למטה כשיהי׳ בגדולתו לעתיד וזה ברור בתיקוני׳ צ״ז ב׳ וצ״ז א׳ עד סוף הלשון שאמ׳ וכד אתהפך ממטה לנחש אתמר ב״ה רשע וטוב לו רמז לזה שאעפ״י שנר׳ רשע כיון ששם המצנפת עכ״ז וטוב לו כיון שיודע מה שעושה וכל מה שעושה עושה לטוב לעשות רצון אבינו שבשמים :

---

[1]) Kalisch. — [2]) עי׳ מש״כ אודותו הח׳ פערלעס בספרו: געשיכטע דער יודען אין פאזען ע׳ 78.

ואמר שהוא יודע כל מה שהב״ה עושה למעלה ומה שעתיד לעשות עד ביאת הגואל מכח חכמתו ולמודו בזהר. עוד אמר החכם ר׳ חיים הג״ל שהי׳ במקום א׳ שנקרא קוביל׳[1] חסיד א׳ שחלם שהי׳ה בב״ה וראה פרוכת א׳ לפני ארון הקודש ושם הי׳ זקן א׳ יושב ודורש והוא הי׳ רוצה ליכנס והשיבו לו שלא הי׳ לו רשות ונצטער הרבה על החלום וא״ל שילך אצל ר׳ אשל שהוא יפרש לו הענין וכך עשה וקודם שדיבר עמו סיפר לו ר׳ אשל כל הענין והאיש הזה הי׳ רחוק מר׳ אשל יותר מת״ק מילין. גם הי׳ אדם א׳ תם וישר וירא אלקים שראה ב״ם את אמיר״ה בחלום וא״ל שהוא המש״ח ובא אצל ר׳ אשל וא״ל אני יודע כיצד ראית אותו פעם ראשונה בבגדים אדומים ופעם שני׳ה בצבע דומה לרקיע ואמר לו הטעם לזה ולזה ונשבע אותו האדם שכך הי׳ לבוש:

עוד שמע שביום ש״ק הי׳ה זה ר׳ אשל לומר בב״ה עם רב א׳ ותמיד הי׳ לומדים קודם אכילה התחיל זה ר׳ אשל לבכות ולצעוק והי׳ מכה את ראשו בארץ לפני ארון הקודש ולא רצה לאכול הגם שהי׳ בשבת עד אחר מנחה שאז הלך לביתו של החכם ואכל ושאלו לו מה זה הענין ואמר שראה שנגזרת גזרה בביתו ולא נתבטלה עד אחר המנחה, וזה החכם שלח שליח לראות ולידע האמת וספרו שתינוק הי׳ה במטה ובשחרית סמוך לשעת אכילה נפל כר א׳ עליו והם לא ידעו וכשהלכו ליקח התינוק הי׳ה כמת ועשו לו כמה תרופות ולא חזר לבריאתו עד אחר המנחה ממש:

עוד כתב מע׳ הרופא כמו״ה משה בורגו מסאדובה אלה הדברים ששמע מאת כמהר״ר אשל הנ״ל:

תנ״א קצת דבר ב״ם בקצת מלחמה ורעב באיזה מדינות והרוש׳ גדולים יראו באיזה מקומות: תנ״ב מלחמה גדולה ומהומה ורעשים והרוש׳ גדולים. תנ״ג יהי׳ מלחמה במדינות של תנ״ב ואעפ״כ לא השקט בשלוה ובטח, זה יהי׳ ג׳ שנים כמו חינר שהולך. תנ״ז יקום מלך אחר ויעשה מלחמה גדולה ויכבוש מדינות הרבה ופלאים יראו בימיו. תנ״ח פלאות יהיו נשמעים בעיר ר׳. תנ״ט בכל מלכי מזרח ומערב יהא מלחמה בלי טעם ולא יהי׳ [שלום?] עד תס״ד ורעב גדול באיזה ארצות ודבר ומגפה אבל לא במקום ישוב יהודי. — תס״ה העלה אומה שפלה המושפלה לע״ע ויגבר וכו׳ ובשמים יראו עניני פלאים וכן יהי׳ תס״ו ולא יהי׳ השקט ובטח להאומות רק למלחמה אבל לא לאומה שפילה הנ״ל ואעפ״כ לא בכלל טוב מן המובחר יהא להם וד״ל. תס״ז יתגדל מלך א׳ אשר לא מזרע מלוכה והרבה דברים רעים לעולי יבואו על ידו וינצח בכל אשר יפנה עד שנת ת״ע יפול ולא יזכר עוד שמו כי יבא מלך אחר שלא נמנה תוך משפחת המלכים ואין להאריך לע״ע.

ב׳ אלול תנ״א נהארח בביתי מע׳ הרופא כהר״ר אברהם עוזיאל נר״ו מק״ק זאמוסמ״א[2] שבפולוניא וסיפר לי איך הי׳ה הדבר של ר׳ אשל וזה שהוא הי׳ עם הארץ ממש ועוסק במלאכת הצורפות[3] כרלע״י ובבא גזירה לווילנא מחמת מלחמה ברח לאססטירדאם עם כמהר״ר משה ריבקש בעל באר הגולה וכשהיו בספינה זה הר״ר ריבקש הי׳ עוסק בחיבורו וזה ר׳ אשל התחיל להצטער שהיה

---

1) Kobylin.

2) Zamość. — 3) ומזה נראה שהוא הנזכר בס׳ קרית נאמנה ע׳ 291 ועי׳ בעיר הצדק ע׳ 106 ובנוספות שם ע׳ צ״ט ובהערות רנ״נ ראבינאוויטש שם ע׳ 29.

עני גדול ואמר איך אתפרנס ממלאכתי ואני בספינה ואיני יכול לעסוק במלאכתי וקינא קנאה גדולה לזה ר' משה שהי' עוסק בתורה עד שמרוב הקנאה בכה בכי גדול ושפך שיחו לארון הכל, ומתוך הבכי נרדם בשינה וכשהקיץ משנתו עלה בלבו שיש לו רוחב לב ללמוד בתורה ותכף בא לידו זוהר שהי' שם בספינה והתחיל לקרות בו והבין בטוב וכן חזר לקרות והבין עד ששמח שמחה גדולה אבל לא גילה לשום אדם. הגיעו לאמשטרדאם והלך לבית הפרנס של קק אשכנזי' כנהוג ושם מצא על השלחן זוהר לפי שהי' זה הפרנס יודע בחכמה והתחילו לדבר יחד עד שהפרנס ראה כי זה יודע בחכמה והחזיקו בביתו לאכול על שלחנו עד שחזר לביתו לווילנא כשנשלמה המלחמה, ושם הי' מתפרנס במלאכתו היינו שהי' עושה מלאכה יום או יומים ואח"כ באותם המעות קונה צרכי ביתו ולומד עד שהשלים ממנו ואח"כ הי' חוזר ועושה מלאכה וחוזר וקונה פרנסתו ולומד, כל זה עשה כמה שנים. אמנם אחרי עבור שנה א' שחזר לביתו התחיל הדבר להתפרסם והלך הקול לידיד של יוסלאיב לפני רייני דד' ארצות שא' מהם הי' הרב הגדול המקובל כמהר"ר יצחק מפוזנא ושלח לו הרב הנ"ל לר' אשל גזירה חרוצה שתכף ומיד ילך לו לפוזנא ששם ישתוק סוד עמו כדי לתהות אקנקנ"ו. והגיע שם בערש"ק ובלילה אכלו בשמחה ובטוב לבב ואחר האכילה שהלכו כל א' לישן בא הרב לחדר ר' אשל ושאל לו מקום א' של רע"י מהרשב"א ותכף ומיד השיב לו והגיד לו פי' המי' ההוא והב' הראה לו בשנים ושלשה מקומות ברים על אותו המי' דברים נפלאים וזה תיכף ומיד שהי' פותח הזוהר הי' מוצא המי' בלי יגיעה וזה עשה לו ה' או ו' פעמים ושאל לו הרב הנ"ל מנין ידע כל זה כיון שמתחלה הי' עם הארץ וסיפר לו הענין כמו שהי' אז שמח הרב שמחה גדולה ובבקר אמר להחכמים שזהו אדם גדול ואחר השבת מסר אותו לשלום וזה הי' שנה א' בקירוב קודם פטירתו של הרב הנ"ל וכ"ב סיפר לי החכם הרופא הנ"ל ששמע מזה הענין.

יום ג' י"א שבט תנ"ב בא לביתי מקי' הגביר כמהור"ר שמואל בן כמהר"ר משה לוי אשכנזי מפראנקפורט וזה הגביר בא בשליחות ירושלי' לאשכנז ופולוניא והוא אינו חכם רק אדם כשר וחשוב ששלחו אותו לשליחות הזה וסיפר לי איך כל ימיו הי' מאמין גדול ולא החזיק מעולם בש"צ אחרי שנתגלה הדבר הנודע, ועתה כשבא ממצרים באלול תין נשברה הספינה שהי' בא בתוכה ונטבעו ק"ב תוגרמי' שהיו בה והוא הגיע עד שערי מות כי באו מים עד נפש ואז כשהגיעו מים לצוארו בכה והתחנן להי' ותכף ומיד נתגלה לו אדם א' בתוך המים עם זקן גדול לבוש לבנים ואחז בזקנו של כמ' שמואל והשליכו ליבשה, והלך למצרים וחזר בשליחות וגם בפעם השני' נשברה הספינה סמוך לרודיש ובחמלת ה' עליו ניצל ג"כ ובא לליוורנא והגיע למודינא ובליל ש"ק ח' שבט הנ"ל בהיותו בבית כמהר"ר אברהם רוויגו נר"ו חלם וראה ג' אנשים נצבים עליו ואחד הושיט לו כוס בתוכו והב' הי' לו כסא של כסף וזה שהי' לו הכוס אמר לו שישבע לו בכוס שיעשה ג' תעניות בכל שבוע היינו ביום ב' וה' וביום ששי ושיאמר בכל יום ויום ס' תהלים כלו ותיקון חצות של מהרי"ן ושיאמר ג"כ סליחות בכל לילה קודם שיעלה למטה וגם בשחר וזה בעבור שהגאולה קרובה, והתחיל לבכות, וכזה הקיץ משנתו וסיפר זה אל כמוהר"ר רוויגו הנ"ל והוא גילה לו הדברים הכתובים אצלנו וקבל עליו ללכת אל מעלת ר' אשל הנ"ל . . .

יהודא וישראל. ישמחו במלכם. שבתי צבי גואל, יעקב עם חכם. אנכי עברו. ולו לבדו, אריץ לעובדו, כי אין בלעדו, משיח ובידו, חכח והאל, כי בו בחר אל, קדוש ישראל.

רחוק רחוק ממני, דודי הרחיק נדוד. קרוב הוא ברעיוני, גם בהיותו שדוד. אנכי. ולו אני איחל, כל ימי צבאי. עונותי הוא מוחל, בצלו בבואי. אנכי.

שובנו אלקינו, אל בית מקדשיך. בשבתי״י צביינ״ו, בבית הדומך, אנכי. חזק עיני מיחל, ישועת שבתי. פי שנים הוא נוחל, ותרננה שפתי. אנכי...

למענך ולא לנו, ולשוכבי מערה, בנה נא צבי תפארה, ירושליי היקרה. בזכות תורה הישרה, דברות עשרה, סודך גלה לגלמודה, תגלנה בנות יהודה, בזכות תורה חמודה, ,עֲם מהרה. למענך. שלח לי גואל מנחם, אבילי ציון תנחם, אתה תקום תרחם, ותחון עפרה, למענך. באויבי עשה נקמה, כי גברו עלי ביד רמה, כי לא יירש בן האמה, עם בן הגבירה. למענך. שלח לנו את משיחנו, עם אליהו נביאנו, כי הוא יאיר עינינו, ויבשר בשורה. למענך. אזי יראו עינינו, וגם ישמח לבנו. תביאנו לבית מקדשנו, ושם נדליק המנורה. למענך ...

יגלה* כבוד מלכותך   על עם דל עני והלך
ומלוך לעולם צור אשר   מלך לפני מלוך מלך
מלך

שוב קנה עם לך כמהים   צור שוכן בשמי גבוהים
שרית על כל אלקים   מי לא יראך מלך
מי לא

רצון תעטרני אל חי   ותיטב לך שיר שבחי
לעירך קבץ נדחי   כי ברב עם הדרת מלך
כי ברב

אוחיל עת גאולתך   אצפה לישועתך
ואם יתמהמה בלחך   לא אשימה עלי מלך
לא אשימה

לולי האמנתי לראות טוב   כמעט קט הייתי קטוב
נא צי״ץ ישעי יהי רטוב   אלקים חיים ומלך
אלקים חיים

חזק בריחי שערי   ושגב יקר עדרי
לציון כונן אשורי   לאור באור פני מלך
לאור באור

שמה מדוחי תשובב   ומזבחך אסובב
בשיר חדש לך אנובב   אודך אלקי המלך
אודך אלקי המלך

תהלה לדוד ארוממך וכו׳   בכל יום אברכך וכו׳

---

*) ספ׳ זמירות ישראל, שאלוניקי שנ״ט [רמש״ש CB. p. 1170] וד״ו שנ״ט דף ו׳ ע״ב ובדפוס

ינוב [1] פי ניב יקשיח | יהלוך אליו רוב אימים | רוב אימים:
מי אני כי אערוך שיח | מול הַמֵשִיח אלמים | אלמים:
שבח לא יעצרון אישים | אשר נחצבים מאישים | מאישים:
ואיך נבזה הדל אישים | לפני אל יערוך נאומים | נאומים:
רבי רבבות צבאיו | לא יוכלון לגמור פלאיו | פלאיו:
ואיך שפל מברואיו | יודה לחי העולמים | העולמים:
איך אשיב וארים ראשי | ואענה מול קדושי | קדושי:
אגדיל רחשי מצר נפשי | יסודה היא במרומים | במרומים:
לכן בהיות שכן עמה | אודה לאל חי דר רומה | דר רומה:
נותן לאין אונים עצמה | להודות לו כל הימים | כל הימים:

בילוגראדו תקצ״ח, דף ה׳ ע״א ונדפס ג״כ בס׳ תפלות נוראות ושבחות והודאות וזמירות ישראל, ספד״מ תע״ב, דף ז׳ ע״א ובס׳ אמרי נועם אמ״ד שכ״ח, דף מ״ט ע״א [וכתוב עליו „לחן פאשי אבאשי סילבאנה״] ובס׳ כשמרת לילה והוא תקון חצות לח״ק שומרים לבוקר דק״ק ספרדים באמ״ד תקכ״ח דף י״ז ע״ב ובס׳ שיר אמונים, אמ״ד תקנ״ג, דף ו׳ ע״ב; ובס׳ יצחק ירנן, ירושלים תרט״ו, דף ט׳ ע״א, ובס׳ פזמונים, כלכתה תרט״ז, סי׳ י״א דף ד׳ ע״ב; ובס׳ ישמח ישראל, ירושלי׳ תרל״ה, סי׳ מ״א דף כ״ט ע״א. ובס׳ פזמונים [נדפס בלי שער ונראה שהוא דפוס בגדאד לערך תר״ם] דף י״ט ע״ב, ובס׳ יגל יעקב, תוצאת לונץ, ירושלים תרמ״ה, סי׳ מ״א דף כ״ו ע״א; ובס׳ יגל יעקב, הוצאת צוקערמאנן, ירושלים תרמ״ה, סי׳ ע״א דף מ׳ ע״א, ובס׳ שירות ושבחות, בגדאד [תר״ן], סי׳ ל״ג דף ט״ז ע״א; ובס׳ השירים, בגדאד תרס״ו סי׳ ק״ח דף מ״ד ע״ב, ונמצא ג״כ בכ״י עת הזמיר שהיה ביד החכם לאנדסהוטה [עי׳ עמודי העבודה ע׳ 152 ואיננו לר׳ בנימין הכהן] ועתה באוה״ס Kön. Bibl. בבערלין, עי׳ רמש״ש Catalog Berlin II, n° 188.

[1]) נדפס בס׳ שירי זמרה, ליוורנו תרל״ח, דף נ״ד ע״ב ובדפוס חונים תרס״ה, דף מ״ב ע״א, ונמצא ג״כ בס׳ הפזמונים, כלכתה תרפ״ז, סי׳ רנ״א דף ע״ה ע״ב, ושם בשורה 7 תחת ואענה מול הגירס׳ ואהלל שם, ובשורה 9 תחת אודה הגירס׳ אעתיר:

* אלו דבריו של הח׳ אש״ל.

אחרי דרישת שאלותיכם קבלתי אגרותיכם וששתי כעל כל הון, עין במר בוכה ולב שמח, ועכשיו תדעו כמה צערי זה ימים ושנים בספיקות כהנה וכהנה אשר נגלו וינלה לכם ה׳, יוסיף דעת יוסיף מכאוב, ולא נשאתי חן בעיני מורי לענין כזה לשאול להציל משאול נפשי, כי אם היתה השאלה שיש לה תשובה היא קטנה בעיניו ויחר אפו איך כל זמן זה אשר אני עמו ועדיין הייתי בספק זה ואם היותה שאלה שנשארה בתיקו גם לזה חרה אפו איך מלאני לבי לעסוק בדבר אשר אסור לעסוק בו אשר ע״כ מנעתי עצמי ימים ושנים מלהקשות אליו כלל, ועיקר כי כמה וכמה קושיות מתנוצצים בדרוש זה כי אם מן הפשוט לא יתכן לצאת ב׳ פשוטים זה קטן מזה, כי במה נתמעט ונחלש כחו אשר ע״כ מוכרח שמה שיצאו זה קטן מזה הטעם מפני הצטרפות הא״ס[1] עליון באור הקדמון ויהא יצא מכח הא״ס ולכן גדול ככחו, ... ובהכרח אין ביניהם השוואה כי במה יובדלו מלהיותם א׳ אלא ודאי שעם היות שגדול כחו יתכן לצאת ממנו פשוטים הרבה זה קטן מזה וכן אם הכרחיות קדמות הא״ק[2] כקדמות הא״ס כפי מה שראיתם וכו׳ מה טעם אינו הכרחיות לקדמות הב״ה כקדמות הא״ס אשר עדיין נשאר בתיקו ולא נודע להנ״ל בענין זה כלל עד שאמרו כל שלא חס על כבוד קונו ראוי שלא יברא וכאלה שאיני חפץ לערבב שכליכם.

אמנם אם תשמעו לעצתי הנכון לעשות בענין זה הוא לדעת האמת מה שמבואר בדברי הרשב״י בפי׳ וכן ברז״ל ולעשות עיקר מהם בגין . . . וכל הטעמים שבהם אין לישב דעתינו אם לא נבין מדברי רז״ל נאמין בו מכח הטעם. אבל לא נעשה עיקר מהטעם לדון בזה ולהיות ממנו כלל ולהשוות ענין לענין כי בהענין הא״ס והקב״ה ועעכ״ה[3] לדעתי לא יתכן לשער ולהבין דברינו ולדעתי אמר שהע״ה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, שרצה להמציא טעם למה יצאו מהא״ס העליון ב׳ פשוטים זה קטן מזה בלי שיתוף ומעעכ״ה מעשותם וא׳ יחיד ומהקב״ה לא יצא מכח ההשנה בא״ס ב׳ כמו שיצאו מעעכ״ה וכאלה הרבה ורחקה ממנו הטעם וסמך אל הקבלה וכן הטעם של חז״ל[4] במופלא ממך אל תדרש ר״ל למצוא טעם לדבר ומפני אהבתי אתכם דחקתי את עצמי לכתוב שמץ ממכאובי ולא אוכל להאריך ושלום :

---

[5] אגרת ששלח כמוהר״ר בנימין כהן נר״ו לכמהר״ר העשיל נר״ו.

הכל צריכין למארי חיטייא, דנהירין ליה שבילי דשמיא, כחד מן קאמייא, בוצינא קדישא ואוירא דכיא נ״י פ״ה ע״ה האשל הגדול אשר ברמה, נחל נובע מקור חכמה, כבוד מעלת רום אדוננו כמוהר״ר העשיל נר״ו יאיר כפני חמה. וירבו ימיו על האדמה אכי״ר :

---

*) העתק מכ״י סי׳ 158 שהוא בבהמ״ד לרבנים אשר בנויארק דרוש רזא דרזין דף פ״ג ע״ב ופ״ד ע״א וב׳.

[1]) אין סוף. — [2]) האור קדמון. — [3]) ועילת על כל העילות ועי׳ בבהמ״ד לראה״וו (1865) ע׳ 100. — [4]) חגיגה י״ג ע״א. — [5]) העתק מכ״י שוח״ה 40 (הנ״ל ע׳ 81) דף ק״ז ונדפס ע״י תח׳ קויפמאן במ״ע תחדשי 1897 ע׳ 707.

באתר דזקקין דנור ובעורין דאשא מתמן נפקין ובוצינא דקרדינותא דאפיק זיקין בזיקן מאן עייל ומאן נפין ומאן דקיע[1] על מנת שיעלה לרקיע האמנם הציקתנו רוח בטננו, לעשות רצון קוננו, כאשר שמענו את שמע שלומו, כי החל רוח ה׳ לפעמו, ועל אחת כמה וכמה בבא אלינו איש חי רב פעלים, אשר בתורת אמת ינבר חיילים, וביתרון הכשר חכמה עזב את ביתו, נטש את נחלתו, לשתות בצמא דברי חכמים בנחת נשמעים, וכמסמרות נטועים, הוא האיש הלזה ההולך להקביל הדרת פני מעכ״ת אשר גם מפיו ישמע את כל הקורות אתנו. ויהי בבואו אל מחננו, והאיר אל עבר פנינו, טוב כוונתו ורוב חשקו לשמוע בלמודים, חכו ממתקים וכלו מחמדים, המתקנו סוד עמו והתחלנו לגלות אליו אשר חננו ה׳ זה כמה שנים, אשר מצאנו ויגענו מפי ספרים ומפי סופרים ומשנים, רזין דאורייתא וקשר דמהימנותא, דברים שבקדושה, ותורה חדשה, דאתמרו מפה קדוש רעיא מהימנא בשרא שמינא[2], אתכלא דרחמנא, לקיים מה שנאמר דע אלקי אביך ועבדהו עבודה נאמנה, ולא נהיה כאנשים ההולכים באפלה, לא ידעו ולא יבינו איזו דרך סלולה, אז שמח לבו ויגל כבודו ויאמר אלינו אך זה היום שקיויתיהו, בקשתיהו וגם מצאתיהו, ואלה איפוא הם מהני מילי מעלייתא, דמתאמרן מהאשל הגדול מארי דחכמתא, וכל רז לא אנים ליה עמיקתא דמסתריתא, וסיפר לנו דברים נוראים, אשר מדברות קדשו נשמעים ונפלאים, יצתה נפשנו בדברו, ואמרנו מי יתן לנו אבר כיונה עד שנאות לאורו, ונשמע את הקול מדבר אלינו בהלו נרו, האמנם רוב עסקי צבור וצרכי רבים אשר על שכמנו, לא יתננו השב רוחנו ולצאת ממקומנו, אלקיו בקרבו הוא יהי׳ שליח מצוה להקריב מנחת ביקורים בפרשת אלה הדברים, אשר באמת ובאמונה נאמרים, למען מפיו ישמע ויושיע, ונפשות אביונים ישביע, ובמדה גסה שפע שבע רצון ישפיע, כי נכספה וגם כלתה נפשנו לדעת חכמה ומוסר, למען נדע את הדרך אשר נלך בה ונכשר ולא נחסר. זאת היתה כוונתנו, כל ימי היותנו, ושרשנו הרבה לידע פרטי הדברים, המאירים לארץ ולדרים. והנה כבר זה ימים[3] בא אל בית מלוננו הרופא כמהר״ר משה בורגי מפראג ומפיו שמענו כי בא אל מגדו הקדוש והגיד לו את כל אשר שאל מאתו וגם כל הקורות אליו[4] לעבר ולעתיד אשר על כן קמנו ונתעודד להשתחוות מרחוק לרום הדרת יקרת פני מעכ״ת ואחלינו יכונו לפניו נא בלשון בקשה, אל יסתיר פניו ממנו, ואל ישיב פנינו ריקם, רק ענותו תרבינו להודיע לנו בחינת נפשנו רוחנו ונשמתנו ומילתא בטעמא לכלהו הרפתקאי דעדו עלינו עד היום הזה בעבור נדע לתקן את המעוות וכל הדברים אשר יעברו עלינו ועל כל יוצאי ירכינו ולתת תיקון כולל ופרט על כלנו ולהדריכנו בדרך ישרה, ברצון אבינו שבשמים ועל הכל להאיר עינינו בתורתו, ולהשפיע עלינו מחכמתו, ובפרט בסוד התפלה והכוונות והיחודים המצטרכים בימים האלה בזמן הזה, כי זה כמה שנים אין אנו מכוונים בכוונת האר״י זלה״ה ותלמידיו, בעבור אשר הוגד לנו מפה קדוש מהר״ן זלה״ה שאין לכוון בהם יען כי כבר קמה שכינתא מעפרא ואין אתנו יודע עד מה, ובעבור זה אין לבכות על החורבן ולומר קינות. ועל הכל צריכים אנו למודעי וכאשר ישמע בפרסות מאת מע׳ המוביל הלז כי אליו מסרנו פרטי הדברים, למען

---

1) מ״ק כ״ח ע״א. 2) בבא בתרא כ״ב ע״א. 3) בכתי״ק: והנה זה כבר ימים.
4) כתי״ק: „וגם על הקורות אתנו" וכו׳.

לא נהי׳ לטורח על מעכ״ת והוא רחום יכפר עון, אם יצאנו[1] למחיצתנו ויושט לנו את שרביט הזהב חוט של חסד אשר בידו, מעשה ידיו להתפאר ויגיד לנו את דרכנו אשר בה נלך לבטח, ומה שאין אנו יודעים לדבר ולכתוב באגרתנו, ימלא אדוננו את כל משאלותינו, וברוח קדשו ימלא את חסרוננו, ורוח מבינתו יעננו, בצאתנו כורעים ומשתחוים ומודים וכעיני עבדים אל אדוניהם עינינו תלויות עד שיחננו, נשמעה מה ידבר כי ידבר שלום :

אני הוא הכותב ובא על החתימה, אדם להבל דמה, עפר מן האדמה, בנימין בכמר אליעזר כהן ז״ל פה ריגייו, סדר כל אשר דבר ה׳ נעשה ונשמע שנת ולירושלים מבשר את״ן :

לדזין ליה כבר ביתיה, ונהורא עמיה שרי, גדולים מעשיו כר׳ חייא, וגבעין מניה נחלייא במילי דעתיק יומיא ורזין דרזיא שפר קדמוהו להחויא, רעיא מהימנא, ושלוחא דרחמנא נ״י ס״ה ע״ה כמוהר״ר העשי״ל גרו מאיר וזורח בק״ק ווילנא יע״א :

---

[1]) קויפמאן תוסיף [חוץ].

ה) מגלות עפות ע״ד ש״צ וסיעתו.

מגלות עפות עיר ש״צ וסיעתו.

בע״ה.

*אור ישראל קסת גבורים חתים לספר שמץ מהלל גדולתו, אף כי לבא עד תכונתו. כי מלא כל הארץ קצר להגיד שבחו תפארת גאון יעקב גבר הוקם על להקים נפילתו. ולהשיב את שבותו. מלך ביפיו תחזנה עינינו תפארתו. הלא הוא אדוננו מלכנו מורנו מורה צדק כמהור״ר ש ב ת י צ ב י זרעו לעולם יחיה לפני צור שוכן מרומים:

אדוננו ומשיח צדקנו ורוח אלהים מרחפת זה רוחו של משיח[1] שבתי צבי על עמו וצאן מרעיתו כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף. ראה ראינו את עני דעתנו בגשתנו לערוך מלין לצד עילאה מול גדולתו הנוראה בשבט סופר שבטנו ומשענתנו משענת קנה רצוץ ולא עשינו משמרת למשמרתנו לשים בעטנו מחסום כאשר יאות לבלתי הראות אל פני בוצינא דקרדינותא[2] במלות בלות ומטולאות לולי ענותנתו תרבנו ורחמנותו תנחנו ועל כן בטח באמונתנו לבנו ויצאנו לקראתו לשחר פני זוהר יפעתו בשורותים אלה ההולכות מקצוי ארץ וים רחוקים ואם יגעים ועיפים ממחנה האחד מקהלתנו ק״ק ת ל מ ו ד ת ו ר ה אזרנו כגבור חלצינו בראותנו את החכם השלם כמהר״ר יצחק אבוהב אב בית דין קהלתנו בכלל ובפרט על בני ישיבת תורה אור אשר אור תורתו זורח עליהם יוצא עם כל מחנהו מול יקרת תפארת גדולתו. גמרנו אומר אנחנו צעירי הצאן בני ישיבתי ש ו ע ו ת מ ש י ח ו הנקראת לשם ולתהלה בשם מלכנו ומשיח צדקנו לבא אחרי עקבותיהם לדרוש לשלום המלך שהשלום שלו ובכן כלנו כלנו כאחד עומדים צפופים ומשתחוים רוחים לילה ויומם לאדון משיח אלדי יעקב שואפים לשמוע נוראות ימינו ימין ה׳ רוממה. ימין ה׳ עושה חיל נאספים לראות זיו זוהר צפירת תפארתו. והיה כשבת על כסא ממלכתו יזכור כל עבדיו אלה המתחננים לפניו תיקר נא נפשם בעיניו להיותם פקוחות עליהם והם נבזים ושפלים יעדה עדי זהב תהלתו במדת קונו כי רם ה׳ ושפל יראה לעלות תחנתנו ממעמקים לרצון על מזבח גדולתו. ובזה נשים קנצי למלין בהפיל עתירתנו לפני רם ונשא ירום הודו ויעלהו על רום גרם המעלות ויקים מהרה דברו על אדוננו ובריתו נאמנת לו להיות עטרת תפארת לעמוסי בטן העתידים להתחדש תחת צלו צל ש י ן ד ל ת י ו ד כי שמו בקרבו ואנחנו עבדיו צעירי הצאן נזכה לראות בנועמו ולהשתחות למלך ה׳ צבאות בהר ציון. נאם הנרצעים

---

*) העתק מכ״י, (והוא עצם האגרת שנשלחה לש״ץ אך לא באה לידו,) שבאוצה״ס **Livraria Montezinos** באמשטרדם ונדפס במ״ע החרשי 1876 ע׳ 142 בשינויים.

[1]) ב״ר פ״ב ס״ד. — [2]) עי׳ במעריך ערך קרדינותא.

לעבודתו ויצוריהם כלם לשרתו ולברך בשמו החותמים פה בעיר אמשטירדם בסדר ה׳ ברד ינחנו שנת **ו**ה**י**ת**ה**׳ לה׳ המלוכה לפ״ק:

דוד דראגו. מרדכי די קרשטי. Ishak Cabeçao. אברהם ן׳ גדעון אובידיינטי. David da Costa Andrade. Abraham Levi. Ishac Cohen Caminha. Aron Dorta. Moseh Pessoa. Ishak Gabay Mendes. Abraham Ergas. יעקב ן׳ אברהם לומברוזו דימטויש Baruch da Costa. Ishak Aboab Osorio. Ishac Israel Bernal. Selomoh Machorro. Samuel de Elisa Abravanel Souza. David Ferriera. Mosseh Aboab de Paas. Mordochaj Senior. David Aboab. אליהו בכה״ר מיכאל יהודה ליאון זצ״ל. עמנואל אבש. Selomo Gabay Ffaro. [1]

לצד[2] קדישא עלאה עבדא דאלהא מלך מלכיא רם ונשא לפני כבוד מעלת הדרת יקרת אדונינו צמח ה׳ לצבי ולכבוד משיח אלהי יעקב מלכנו וגואלנו לפני שמש ינון שמו **ש**ליט **ב**יהודה **ת**פארת **י**שראל **צבי** עטרת ראשנו מהרה תגלה ותראה מלכותו עלינו ועינינו רואות באור פני מלך קדוש ישראל מלכנו:

מאת קטני עבדי עבדיו זעירין דמן חבריא החתומים למטה אוהבים את השערים המצויינים בהלכה לשקוד על דלתותיה יום יום באהבה וביראה לעשות רצון אבינו שבשמים נאמנים בני נאמנים המשתחוים מרחוק לפני כסא כבוד מלכותך ונכנסים לפני ולפנים לעבוד עבודה אשר לא כדת אל נא תשת עלינו חטאת מחול לנו מלכנו:

הן אמת חפצנו בתחלה לעצור במלים ולשים יד על פה כי אין עבד נותן שלום לרבו גם מיראתינו פן בלשוננו נגביל הדר כבוד הודך ודברי נפלאותיך אשר אין להם חקר ולך דומיה תהלה. אכן חזרנו וגמרנו אוטר ואמרנו איש אל רעהו לא כן אנחנו עושים היום הזה יום עשה ה׳ וירם קרן משיחו ואנחנו מחשים ומצאנו עון ועתה באו ונשתחוה ונכרעה לפני אדונינו המלך וכלנו כאחד נרשום בכתב אמת אשר האמננו לשמועתנו וקבלנו עלינו באהבה עול מלכות קדיש עליון מלכותיה מלכות עלם וכל שולטניא ליה יפלחון כי כן חובה עלינו להודות ולברך את שמך מלכנו:

אחת שאלנו מאת אדוננו ואותה אנו מבקשים אל תסתר פניך ממנו ונשמע ונתכשר מלפני כבוד מלכותך להורות את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה האם נחלץ חושים ונקומה ונעלה בית אל להתאבק תחת כפות רגלי קרושתך או אם נצפה ונייחל לתשועת ה׳ עד יום קבוץ גליותיו ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו ותשובת אדוננו ומצותו אנו מייחלים בחשק נמרץ כי רצוננו לראות את מלכנו:

---

[1]) ובמ״ע התחדשי שם הובא עוד מה שחסר בהאגרת עצמה, ואפשר היתה בהלושה שעליה: (על גב הכתב) תובלנה בשמחות וגיל תבואינו בהיכל מלך האדון עטרת צבי ישראל קדוש ה׳ בחיר אלדי יעקב המלך המרומם על כל התהלה הוא מלכנו הוא מושיענו כמהור״ר שבתי צבי לפני שמש ינון שמו ומלכותו לעולם.

[2]) נדפס בכ׳ קיצור ציצת נובל צבי דפוס ראשון דף ק״ג ע״ג וע״ד בשינויים ובצלמי אור מעיקר הכ״י (אשר ביד ר״י הירשינגער במינכען ובאו בתורת שאלה לר״י סאלאמאנס בלונדון) במאמרו של הרת״ח גאסטער במ״ע Ost u. West 1906, 273—4.

הלא זה כמה ימים שם לדרך פעמיו אחד מיחידי סגולת חבורתנו חבר טוב ורע אהוב החכם השלם כה״ר יצחק נהר נר״ו ואליו אנו מריצים הספר הזה כדי שיהיה גם הוא בחותמיו ובחסדי אדוננו המלך אנו בטוחים ישים עינו עלינו להתפלל בעדנו אל ה׳ אלהינו הפודנו מיד מלכים הגואלנו מלכנו:

והנה סוף דברינו להגיד לפני אדונינו כי לא על עצמנו בלבד אנו שואלים ומתחננים כי אם על כל בני ישראל עבדיך מגירוש ספרד היושבים פה עמנו היום. וכלנו כאחד כורעים ומשתחוים לפני כסא כבוד מלכותך ומתפללים לפני שוכן שמים ימהר יחישה ויכון לעד כבוד מלכות אדוננו בהר הקדש בירושלים וישתבח שמך לעד מלכנו: פה באמשטלרדם היום כ״ד לחרש אלול שנת **שלומי״ם** לריב ציון בסדר ושב ה׳ אלהיך את שבותך ורחמך: ~:

אלה דברי עבדי אדוננו המלך הקטנים, אשר למצותו ועבודתו נכונים, נאמנים בני נאמנים, הגועדים יחדיו בישיבת **כתר תורה** לתורה ולתעודה הצעירים: בנימין מוספיה[1]. אהרן צרפתי[2]. הק׳ משה רפאל בכ״ר יצחק די אגילר[3]. אברהם כהן פימינטיל[4]. דוד שלום די אזוידו[5]. משה נהר. משה נכאי. יעקב בנבנשת. יוסף אברבנאל[6]. שלמה די אוליוירה[7]. שלמה די לימה[8]. מנשה אברבנאל[9]. משה שלום די אזוידו. דוד יהודה ליאון.

---

* הנותן שעשו לשבתי צבי.

הנותן תשועה למלכים, וממשלה לנסיכים, ומלכותו מלכות כל עולמים. האל נערץ בסוד קדושים רבה. לו הגדולה והגבורה. והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר, הפוצה את דוד עבדו מחרב רעה, הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה, הנותן שמש לאור יומם חקות ירח וכוכבים לאור לילה רוגע הים ויהמו גליו ה׳ צבאות שמו רם ונשא גדול גבור ונורא משפיל גאים עדי ארץ מגביה שפלים עד מרום, מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם, הוא יברך וישמור וינצור ויעזור ויעודד ויגביה וירומם ויגדל וינשא למעלה למעלה את המלך הגדול בחיר ה׳ הוא אדונינו הוא

---

[1]) חי משנת שס״ה עד תל״ד, בעמ״ת ס׳ מוסף הערוך. ראה מש״כ החי׳ Kayserling Geschichte der Juden in Portugal S. 298, de Barrios, Vida de Ishac Uziel 40, 48; Grunwald, Portugiesengräber S. 117 n. 4. — [2]) de Barrios שם ע׳ 49. 40.

[3]) רב ומדקדק בעמ״ח ס׳ Compendio da Epitome Grammatica ועי׳ Kayserling במ״ח IX ע׳ 397.

[4]) בעמ״ח ס׳ מנחת כהן, ראה מש״כ אודותיו de Barrios בספרו Corona de la Ley 63. — [5]) פרנס דק״ק ספרדים באמשטרדם ואודותיו כ׳ de Barrios בספרו Corona ע׳ 69 וברשותו הדפיס הס׳ Estrella de Jacob.

[6]) ראה מש״כ de Barrios בספרו Corona ע׳ 69 ע״ד קרבתו לר׳ מנשה ב״ר ישראל. — [7]) נפטר בשנת תס״ח; עי׳ de Barrios שם ובספרו של החי׳ Kayserling Gesch. der Juden in Portugal 310 מ״ח X ע׳ 432.

[8]) de Barrios שם ע׳ 69

[9]) אחיו של ר׳ יוסף עי׳ de Barrios שם.

*) ע״פ ההעתק שבאוצה״ס Livr. Montez. באמשטרדם ועי׳ לעיל ע׳ 56.

מלכנו הוא מושיענו הוא משיחנו היושב על כסא ה׳ למלך דוד בן ישי נורא למלכי ארץ הגבר הוקם על כל ברכה ותהלה משיח אלהי ישראל אריא דבי עלאי וטביא דבי עלאי **שבת**״י **צב**״י יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו: ממ״ה ברחמיו ירים הודו על כסא כבודו ועל כל העולם כלו ינשא מלכותו כדכתיב[1] אף אני בכור אתנהו עליון למלכי ארץ: ממה״ב יגביה על כל מערכות שמים כוכב מערכתו ויאריך ימים על ממלכתו כדכתיב[2] זרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש נגדי כירח יכון עולם ועד בשחק נאמן סלה: ממ״ה ישים משטרו[3] על גפי שדי הממלכתו וידכה תחת רגליו כל עשירי ארץ כדכתיב[4] ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד והדר תעטרהו תמשילהו במעשי ידיך כל שתה תחת [רגליו, תמצא[5]] ידו לכל אויביו ימינו תמצא שונאיו. אויביו[6] ילביש בשת ועליו יציץ נזרו: ממ״ה ישמור לו חסדו ובריתו לעד נאמנת לו, ישכיל ירום ינשא ויגבה עד מאוד כדכתיב[7] גדול כבודו בישועתך הוד והדר תשוה עליו כי[8] תקדמנו ברכות טוב תשית לראשו עטרת פז, וירד[9] מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ: ממ״ה ישמרהו ויחייהו לרעות ביעקב עמו ובישראל נחלתו להקים את שבטי יעקב ונצורי ישראל להשיב כדכתיב[10] ונשא נס לגוים ונפוצי יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ, והיה[11] ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים מארץ אשור והנדחים מארץ מצרים והשתחוו לה׳ בהר הקודש ובירושלים: ופדויי[12] ה׳ ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה. כי[13] נחם ה׳ ציון נחם כל חרבותיה וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה׳ ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה וכן יהי רצון ונאמר אמן:

* ב״ת.

הנותן תשועה למלכים וממשלה לנסיכים ומלכותו מלכות כל עולמים. הפוצה את דוד עבדו מחרב רעה. הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה. האל הגדול הגבור והנורא. נותן עוז בעזוז נוראות זרועו. עושה גדולות ימינו נאדרי בכח. הלא[14] היא המחרבת ים מי תהום רבה. השמה מעמקי ים דרך לעבור גאולים. המלך המרומם לבדו אלהי עולם. מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו. הוא יברך וישמור וינצור ויושיע ויעזור ויצליח ויגדל ויגביה וירומם וינשא למעלה למעלה לאדוננו המלך רב **שבתי צבי** משיח ה׳. משיח בן דוד. משיח מלך קיים. משיח הגואל. משיח המושיע. משיח צדקנו. משיח אלהי יעקב. מלך מלכי המלכים ברחמיו ובזרוע עוזו ירים לנצח הודו. וינשא מלכותו לעד בגבורתו. ויגדיל כסאו וכבודו בישועתו. ויאריך ימיו על ממשלתו. ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו. וידכא תחת רגליו כל שרי הממלכות. לפניו יכרעו קמיו. ואויביו עפר ילחכו. וישתחוו לו כל מלכים כל שרים יעבדוהו. ושונאיו ילביש בושת ועליו יציץ נזרו. וקוי ה׳ יחליפו כח. ופדויי ה׳ ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה: וידעו כל

---

1) תהלים פ״ט כ״ח. — 2) שם שם ל״ז. — 3) איוב ל״ח ל״ג.

4) תהלים ח׳ ו׳. — 5) שם כ״א ט׳.

6) שם קל״ב י״ח. — 7) שם כ״א ו׳. — 8) שם ושם ד׳. — 9) שם ע״ב ח׳.

10) ע״פ ישעיה י״א י״ב. — 11) שם כ״ז י״ג. — 12) שם ל״ה י׳. — 13) שם נ״א ג׳.

*) העתק מכ״י .Biblioth. Rosenthal באמשטרדם. ונכתב על ב׳ דפים הנכרכים בי, ס׳ תקון קריאה לכל לילה ויום (ד״א, תכ״ו) ובין סליחות לאשמורת הבקר (שם) שסדר ר׳ יהושע הצרפתי. התכריך הוא יפה ומהודר ועליו האותיות: **S. S. [= Sabbatai Sebi] 5426. — A. N. B.**

14) ישעיה נ״א י׳.

מטלכות הארץ כי אתה ה׳ לבדך. לך ה׳ הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד. ונזכה לראות פני מלכנו משיחנו ומושיענו. ונחיה לחזות בית קדשנו ותפארתנו. וקיים בנו מקרא שכתוב[1] כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה וכל עצי השדה ימחאו כף. ונאמר[2] כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הולך לפניכם ה׳ ומאספכם אלהי ישראל. וכן יהי רצון ונאמר אמן:

*שיר כולל מזמור קכ״ו חובר לזמר כפי מערכות הנגון.

שיבת עמך שובה   אל ארץ צבי אל על
נהיה חולמים משל   נגילה ונשמח בה.
בגוים אזי יאמרו   הגדיל לעשות עם אל
עמנו יגדל אל   לשמוח וישירו.
תשיב את שבותנו   כאפיקים בתוך כנה[3]
הרים יפצחו רנה   לזורעיה קצירנו.
ישמע בעיר גילה   ובחוצות בני צמחה
קול ששון וקול שמחה   קול חתן וקול כלה:

תם:

פיוט למוצאי שבת. לחן אגיל ואשמח בלבבי

אליהו הנביא   אליהו הנביא
אלי יה לנו יביא   עם מלך המשיח
עם מלך המשיח.
שמחה נתן אל עֲלִי   עלי עלי עלי עלי
ראשו לעטרת צְבִי   צבי צבי צבי צבי
הוא מלך המשיח.

---

[1]) ישעיה נ״ה י״ב. — [2]) שם נ״ב י״ב. — [3]) עי׳ תהלים פ׳ ט״ז.

*) גם זה באוצה״ס שם באמשטרדם ונמצא ג״כ בכ״י של שירי ר׳ שלמה די אוליוירה באוצה״ס של ביה״מ עץ חיים דק״ק ספרדים באמ״ד [2 G 47] וכתוב בראשו: „שיר כולל מזמור קכ״ו, חובר לזמר מערכות הנגון, ולחן יהמה לך לבי, באדר שני התכ״ו, [סי׳] מ״ח (גם נדפס בתיקון)״ ע״כ והתיקון הזה הוא תקון קריאה לכל לילה ויום שנדפס באמשטרדם שנת מ׳ו׳ש׳י׳ע׳ בבית אורי וייבש בר׳ אהרן הלוי [רמש״ש C. B. 2037] ושם השיר בדף צ״ו ע״ב ועל תיקון זה נרמז בשער ס׳ שפת אמת ולשון זהורית מיעב״ץ באמרו: „כאשר נדפס כרך קטן בק״ק אמשטרדם לפרט (מושיע) מכונה בשם (עטרת צבי) בקונטרס אחרון סדרו שיר כולל מזמור (קכ״ו) הפכו קערה על פיה וקראו בשם צבי אל״ ע״כ. וגם הפיוט למש״ק שם בכ״י ועליו כתוב: פיוט למוצאי שבת רומז בו שם הנביא ושם עירו וגם שם המלך וכנויו וארץ מולדתו וביאת השבטים שנראה במהרה, לחן אגיל ואשמח בלבבי, באדר א׳ התכ״ו, [סי׳] מ״ד״ ע״כ. ובלי ספק שניהם ואפשר גם הנותן תשועת שנדפס כאן באחרונה ע׳ 114 הם מר׳ שלמה די אוליוירה. ומפי השמועה ידענו כי לא לבד חכם דק״ק ספרדים זה אלא גם חבירו ר׳ יצחק אבוהב חבר הנותן תשועה לש״ץ לאמרו בביה״כ של ק״ק הנ״ל באמ״ד וע״כ כמעט ברור ודאי נתן להאמר כי הנותן תשועה שנדפס כאן בע׳ 118 מעטו של ר׳ יצחק אבוהב יצא.

לקרוא לשבויים דְּרוֹר   דרור דרור דרור דרור
לאמור לאסירים צְאוּ   צאו צאו צאו צאו
אל מלך המשיח.

משמיע שלום נָבִיא   נביא נביא נביא נביא
עזיה ומבשר אֱמֶת   אמת אמת אמת אמת
זה מלך המשיח.

הגיע עת קול זָמִיר   זמיר זמיר זמיר זמיר
שבטי יה עם פה שְׂחוֹק   שחוק שחוק שחוק שחוק
על מלך המשיח.

אליהו אליה   אליהו אליה
יעלה לנו אלי יה   עם מלך המשיח
עם מלך המשיח:
תם.

---

* לחן יה רבון עלם.

א׳ נת״ן ושב״י אחים במרמה
אונו רוח שקר איל אוטרו שין חכמה
שלוחים מאנדארון סור אל גלות
פארה קי לוש גודיאוש טומאשין מלקות
תחנונים טאמבין תפילה
דיזינדו שיר סימן די לה גאולה
קון קי דור הולך ודור בא
אונו אירה לוקו אוסטו שין חכמה:

ב׳ לוש נפלאות סור טודו איל עולם בולארון
אי בענוונות טאן פרישטו שי אקאבארון
ויעבור והנה איננו
אוי נא לנו קי מוריו נאשטרו מלכנו   (קון קי דור)

ג נתן ליש דיזיא אחר שאה וימים
שיראן סופליקאדוש לוש שאנטוש שלוחים
עבר זמנו בטל קרבנו
אין קול ואין עונה ואין משיחו   (קון קי דור)

---

*) שיר לצון על נתן העזתי וש״צ אחרי אשר המיר דתו (עי׳ חרוז ח׳) ע״פ העתק שבאוצה״ס Livr. Mont. באמשטרדם.

ד׳ אונוש דיזיאן הבל הבלים
אי אוטרוש אעמאואן אלוש עוללים
אונוש דיזיאן הוא ולא אחר
איל קי נו לא קריירי שירה און ממזר (קון קי דור)

ה׳ קואנדו אה ישראל לינו לה שמועה
מגגוש אפלו כהארון קון לה תשובה
נפלה עטרת ראשינו
אוי נא לנו כי שי היזו שאראזינו (קון קי דור)

ו׳ מאש נתן קונשטאנטי סיימפרו לים דיזיאה
קי אירה סיקרוטו קי אנשי קומביגיאה
אי קי לה טוקה אורה סוד נפלא,
קי פרישטו סאלדריאן קון יד חזקה (קון קי דור)

ז׳ סארה רודימיר לוש גודיאוש די איל גלות
אי פארה שיר סיני אור שדי ישראל די איל מלכות
גראנדי איספירנסה קידו אין ישראל
חננו, חננו חננו אל (קון קי דור):

---

* זה לשון הפסק שכתב אדונינו מורינו ורבינו הגאון הגדול המפורסם ברורו המקובל האלופי ג״י פ״ה ע״ה מוהר״ר צב״י הירש נר״ו אב״ד ור״מ בק״ק אמשטרדם:

לעיני כל ישראל

על דברת ספר כתב איש ריב (חיי׳ חיון שמו) על ה׳ ועל תורתו הקדושה ונקרא אינרת (ומכונה בשם מהימנותא דכלא וצרותיה בצידה[1] שני צר״י צוררי יהודא וישראל מזה אחד ומזה אחד לגלות ערותה) אוגרת: ידיעות הטומאה שתים שהן הרכה אבות נזיקין שן רועה ורגל מועדת לשבר בדרך הלוכה שרשי הדת ומוסדות התורה עוקרת: ותולדותיהן כיוצא בהן מראות נגעים שבעים ושנים צרעת ממארת: ומאן דתני תשעים ושמנה קללות שבמשנה תורה לא מישתבוש. כי גם כל חלי וכל מכאוב כל מום רע שבור או חרוץ או יבלת או ילפת או עורת: בכנפיה נמצאו כבושת גנב כי ימצא במחתרת: מחזקת ידי מרעים האנשים הרעים וחטאים זה ימים או זה שנים ההופכים לראש ולענה משפטי ה׳ אמת המתוקים מדבש ויחטאו על ה׳ דברים אשר לא כן חקקים חקקי און ומכתבים עמל כתבו איש בחדרי משכיתו ומנחי להו בקופסא

---

*) ג״ז מאוצה״ם .Livr. Mont סי׳ 20⁴ E 21 ועי׳ ברשימת רמש״ש CB. 7411³ ומקצתו נדפס בס׳ מלחמה לה׳ וחרב לה׳ לר״מ חאגיז (ד״א עד״ת) דף כ״ה ע״א, כ״ו ע״א, מ״ד ע״ב ומ״ג ע״ב ובמ״ע REJ. XXXVI, 273.

[1]) וסביב לו ב׳ פירושים בשם עז לאלהים, בית קדש הקדשים ובראשו ג׳ מאמרים על הקבלה בשם ידיעות, ברלין תע״ג 4^{0} (אוצה״ס לרי״א בן יעקב ע׳ 438 סי׳ 182).

סגרת ומסוגרת: גם גנבו דבר ה׳ גם כחשו באלקים ויאמרו לא הוא גם שמו בכליהם כל תועבת ה׳ אשר שנא והיה להם למשמרת: כלבים אלמים לא יכלו לנבוח לא ישמע בחוץ קולם פן יפגעו בהם אנשים צדיקים המקנאים קנאת ה׳ צבאות והעלו עליהם קהל ורגמו אותם באבן זו מצות הנסקלין המגדף והעובד כו״ם הומיה היא וסוררת: הנה היום הנה באה יצאה הכ״פירה ש״ץ המטה משפט למשפחת ולשאת ולבהרת: כְתבוה בשוקא וחָתמוה בברא בעט ברזל ועופר׳: כותבי פלסתר וכופים על תורת אמת פסכתר כספרי המינים קוסמים ומעוננים כספרי המירם אינם מטמאין את הידים: אבל מטמאין גוף ונפש מטילים קנאה ואיבה ותחרות בין ישראל לאביהם שבשמי׳: הופכים דברי אלקים חיים: תורה שלמה שלנו כך שנו חכמים[1] המסתכל בארבעה דברים רתוי לו כאלו לא בא לעולם או כנפל טמון נוח לו שלא נברא משנברא ויהי איש מדון הרים יד במלך מלכו של עולם ויאמר המלך גזרוהו לשנים: חציו תאכל אש לא נפח אש היא עד אבדון תאכל. ושאריתו מק יהיה נדון בצואה רותחת ימאסו כמו מים: וזאת אומרת לא כי שפתינו אתנו אנחנו נעלה ונלחמנו לא לבד ברש״י מאור הגולה אשר הוא לנו לעינים: כי אם ברבותינו בעלי התלמוד האומרים בפירוש שההסתכלות בארבעה דברים הללו אסור: וז״ל התלמוד[2] על פסקא הנז׳. בשלמא מה למעלה מה למטה מה לאחור לחיי. אלא מה לפנים מה דהוה הוה ר׳ יוחנן ור׳ אלעזר דאמרי תרווייהו משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו בנו לי פלטרין גדולים על האשפה הלכו ובנו לו אין רצונו של מלך להזכיר שם אשפה עכ״ל: הרי בבירור שאין אחריו בירור שההסתכלות בארבעה דברים הללו אסור: ושענין רתוי לו כאלו לא בא לעולם הוא כפירוש רש״י[3] שטוב ויפה לו היה אלו לא בא לעולם. עוד מלאו לבו לומר שאם אמרו רז״ל[4] אם דומה הרב למלאך ה׳ צבאות תורה יבקשו מפיהו. היינו דוקא בדיני איסור והיתר אבל בדברים שעומדים ברומו של עולם אפילו מרשע מותר ללמוד. צא ולמד עד כמה הגיע סכלותו ורשעו של המחבר הלז לאמר כדברים הללו שהם הפך המושכל ראשון: שאם בדברים ששגגתן או זדונן אינו אלא בדבר פרטי ואפילו באיסורין קלין כגון חייבי לאוין ועשה אסור ללמוד מפי רב שאינו דומה למלאך ה׳ צבאות. עא״כו[5] דברים שהם שרשי האמונה ועיקרי הדת ונעלמים מרוב בני אדם שאיסור כפול ומכופל יש ללומדם כי אם מפי קדוש עליון. וכל רואה דבריו אלה יכירו וידעו כי בנפשו דיבר את הדבר הזה. כי מי ראה מחבר ספר מעולם להציב בפתח דבריו שהרשות ביד כל אדם ללמוד בספר ההוא אף אם יהיה מחברו רשע אלא שפיו הכשילו לפרסם את עצמו באתר׳ דלא ידעין לי׳ כי היכי דלא לימשכו אבתרי׳:

והנה על הראשונ׳ דינו חרוץ שאין לו חלק לעולם הבא. כמז״ל[6] ואלו שאין להם חל״ה המגלה פנים בתורה שלא כהלכה. ודטבא ליה עבדינן ושקלינן למטרפסיה בהאי עלמא לנדותו ברבים ולגלות קלונו בפומבי: עד כי ישוב מחטאתו ועמד ואמר

---

1) חגיגה י״א ע״ב. — 2) שם ט״ז ע״א.

3) חגיגה י״א ע״ב.

4) שם ט״ו ע״ב, מ״ק י״ז ע״א. — 5) על אחת כמה וכמה.

6) סנהדרין צ׳ ע״א ועיי״ש צ״ט ע״א.

לעיני כל ישראל. חטאתי וישר העויתי וכזאת וכזאת עשיתי. ואם לא יחפוץ כסיל בתבונה דמו בראשו ואנחנו נקיים. וזדונו ופשעיו אלה הטו את לבבו לדבר על ה׳ תועה ולעקור התורה כלה שרשיה וענפיה: עד כי יצא מן הכלל כולו וכפר בעיקר היחוד באומרו שאין לסבה ראשונה לא חפץ ולא רצון לא כונה ולא ידיעה לא מחשבה ולא מעשה בכל הנאצלים והנבראים היצורים והנעשים: ומכ״ש שאין ליחס לה פועל ומעשה יציאת מצרים וקריעת ים סוף ומתן תורה וכל האותות והמופתים אשר עשה ה׳ לעיני משה ולעיני כל ישראל. ואין להתפלל כלל אל הקדמון המוחלט ולא לקבלו באלוק ושאין לו ענין לא מעשה ולא מחשבה ולא ידיעה בשום מעשה ולא שום פעולה הטובה היא אם רעה. אין אתו יודע עד מה. והוא לעצמו יבחר אלהים חדשים סיבה שנייה היא האצילה ובראה ויצרה ועשאה את הכל והוציאה את אבותינו ממצרים ועשתה לאבותינו ולנו את כל הנסים ונתנה לנו את התורה והיא המשגחת על העולם כולו ועשה לה סמוכות של שלש רגלים. ויאמר אלה אלקיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים. להם תשתחוו ואותם תעבודו ובהם תדבקון אלה דברי איש צר ואויב ה׳ ותורתו. יכרת ה׳ שפתיו ולשונו תמק בפיהו. ועתה ישראל זרע אברהם יצחק ויעקב תלמידי משה רבנו ע״ה בני אל חי ממלכת כהנים וגוי קדוש חלק ה׳ עמו יעקב חבל נחלתו מאמינים בני מאמינים. שפטו האיש הכופר הבליעל הזה העובר עלינו להסית ולהדיח עם ה׳ אלה מתורתם ואמונתם. וספרן של רשעים גמורים אתא ואייתי בידיה ויקרא להם שמות[1] אל תקרי שמות אלא שַׁמּוֹת לשמה ולשממה יהיו יאבדו מארעא ומן תחות שמיא אלה:

כל איש אשר הוא טהור מטומאת האמונה הרעה הזאת ובדרך המינים האפיקורוסים הכופרים הללו לא היה: עושה להם מדורה ושורפן בפני עצמן שלא ליהנות אפילו מאפרם כדין עכו״ם ומשמשיה ותקרובתה ולא ידבק בידינו מאומה מן החרם. למען ישוב ה׳ מחרון אפו ונתן לנו רחמים וריחם אותנו וקבצנו מכל העמים והביא אותנו אל הארץ הטובה אשר ירשו אבותינו. ומל את לבבינו ואת לבב זרעינו לאהבה את ה׳ אלקינו ולעבדו בכל לבבנו ובכל נפשינו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורתיו מצוותיו וחקיו ומשפטיו כאשר ציונו פנים בפנים וע״י משה עבדו עד עולמי עד אמן:

אני הוא המדבר צב״י ס״ט באמשטרדם שילהי תמוז תע״ב לפ״ק.

וזה אשר כתב מורינו ורבינו הגאון אב״ד גר״ו הנ״ל שנית על הדבר:

בהיות דבר ברור ופשוט שהסבה ראשונה ית׳ אחד יחיד ומיוחד אחדות פשוט שאין כמוהו והיא אמונת כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם ושאליו אנחנו עם ה׳ זרע אברהם יצחק וישראל תלמידי משה רבנו ע״ה עובדים ומתפללים הוא אלק״ינו ואנחנו עמו וצאן מרעיתו וזה מושכל ראשון בינינו אומת ישראל מגדולינו ועד קטנינו אנשים ונשים וטף. ועל דבר זה אנחנו חייבים למסור גופינו ונפשינו ומאודינו וכל הכופר בזה. כופר בעיקר ואין לו חלק בה׳ אלק״י ישראל ולא בתורתו הקדושה. וכעת

[1]) ברכות ז׳ ע״ב.

בא פה איש אחר רע ובליעל נחש״א ח״א חיון שמו ובידו ספר א׳ שהדפיס בבערלין מאמר א׳ באמצע וקוראו מהימנותא דכלא מבלי הזכיר שם מחברו. ומזה ומזה כתובים שני פירושים מכונים אליו ויקרא להם שמית הא׳ בקה״ק[1] והב׳ עוז לאלק״ים. וכאשר קריתי בספר זה ראיתיו חולק על העיקר הגדול הנזכר ויחפה על ה׳ דברים אשר לא כן באמרו כי הסבה ראשונה אינינה[2] יחידית פשוטה בלי ראשית ותכלית. אלא טובים השנים בעיניו דהיינו הא׳ יש לו גבול וקצבה והוא כדמות הגוף שיש לו קץ ותכלה. והב׳ כדמות נשמה לו והיא יוצאת מטנה ומתפשטי׳ לאין סוף ומקפת את הראשונה. והיא הנקראת אין סוף. ושהנשמה הנקראת אין סוף אין לה לא בחירה ולא רצון. לא פועל ולא מעשה. אלא שאותו הדבר שהוא (חייא חיון הנזכר) נותן לו קצבה וגבול הוא הבורא ופועל כל הפעולות באותו הדבר הפשוט שהוא התועב הנזכר קירא אין סוף. וזה יסוד ספרו. ובו האריך. ונעתיק לשונו שכתב אחרי שהאריך להביא הקושיות שהקשו הכופרים הפילוסופים הראשונים על חידוש העולם. באומרם שכיון שהסבה ראשונה היא פשוטה איך ולמה נשתנה דעתו ורצונו לחדש את העולם בזה הזמן ולא אלף אלפי אלפים שנים מקודם וקושיות כיוצא בה. כתב וז״ל מאחר שהוא פשוט מהיכן נתחדש לו רצון כו׳ כי הפשוט אינו מתנענע מעצמו כי אם ע״י סבה. ולתרץ זה כתב וז״ל בספר שכינתו בקה״ק דף ב׳ עמוד ד׳ שורה י״ט דע כי ע״ק ד״ק (בזה הלשון מכנה הטמא התועב הנזכר לסיבה ראשונה) הוא היה קודם הצמצום והוא הוא שורש החסרים והגבורות. ונשמתו בגוויה עכ״ל. אות באות תיבה בתיבה. עוד שם משורה ך״ב ואילך האריך בזה. עוד שינה באולתו בדף ג׳ ע״א שורה ט״ו עיין שם. עוד בדף ג׳ ע״ב שורה ח׳ ז״ל. הנה תרע שהמאציל העיקרי וכו׳. אית ליה שיעור וכו׳. עיין שם כי האריך בכפירה זו. עוד בבקה״ק דף ג׳ ע״א שורה ך״ד הנקרא אין סוף וכו׳. אשר שם אין ידיעה ואין בחירה ואין רצון וכו׳. ובע״ל[3] דף ד׳ ע״א שורה ה׳ ז״ל. הרי שהמאציל הכל וכו׳ אית ליה שיעור. וכדבר הרע הזה כפל ושינה ושילש פעמים רבות בדף ה׳ כולו, עד דף ו׳ ע״א שורה י״ג. עוד שם בשורה ל״א האריך בכפירה זו. עוד שם עמוד ב׳ שורה ך״א. ובבקה״ק דף ך״ו סוף עמוד א׳ ז״ל הטמא יקשה למ״ד שאין סוף הוא עצם אלקו״ת וכו׳. ע״ש[4] ע״ד בסופו ז״ל התועב הלא טוב לנו לעבוד המאציל הראשון וא״ת הנה האמת כן הוא א״כ מה יתרון ישראל מהאומות שהרי הגוים ג״כ מאימנים[5] בזה כאשר מפורש בתורתם וכו׳ הרי שאמונתם למעלה מהכתר עכ״ל בדף ך״ז ע״א. עוד שם בשורה ך״ז הרי וכו׳ דלאו הוא כמשמעות סברת הקדמונים אלא שהמאציל והבורא והיוצר והעושה כו׳ והמבין ידע מהותו ויכול להשיגו עכ״ל. עוד בדף ס״ז עמוד ד׳ בבקה״ק שורה ל״ב כפירה גדולה שאסור להעלותה בכתב. שאפילו המחשבה בה מטמאה גוף ונפש. עוד בדף ע״א עמוד ב׳ שורה ך״ה ז״ל התועב ולא כטועים. שזכרנו לעיל שמאמינים בסבה ראשונה כו׳. עוד שם שורה ך״ז סבה ראשונה דהיינו אין סוף וכו׳. והמאמין בזה כאלו עובד לתוהו. עוד בדף פ״ב עמוד ד׳ בסופו בבקה״ק ובע״ל[3] כפירות גדולות שאסור לישראל להעלותם בכתב. ובזה האריך עוד בדף ס״ג עמוד א׳ בסופו ובעמוד ב׳ כולו. וכן בסוף דף ס״ד עמוד ג׳.

---

[1]) בית קדש הקדשים. — [2]) צ״ל אינגה.
[3]) ובעז לאלהים. — [4]) עוד שם. — [5]) צ״ל מאמינים.

ובדף ס״ז עמוד ב׳ שורה ט׳. ובשורה י״ד. ובזה השלים ספרו בדף פ״ח ריש עמוד א׳. והדבר ברור ופשוט וגלוי לכל אשר בשם ישראל יכונה ומאמין באל חי וקים ובתורתו הקדושה הנתונה לכל ישראל פנים בפנים. שהדברי׳ האמורי׳ בספר הנזכר עם פירושיו הנזכרים כלם הם דברי כפירה מינות ואפיקורוסות הפך עיקר ויסוד אמונתנו אמונת כל ישראל. הנה כי כן מוטל עלי להודיע לכל בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם בל יטעו בחלק שפתי המסית המדיח התועב הכופר הנזכר. ובכל מקום שימצא ספרו הנזכר שרוף ישרפוהו כדין ספרי המינים האפיקורוסים המבקשים להדיח את ישראל מן הדרך אשר ציונו ה׳ אלקינו. וכל הרואה בהקדמת ספרו ימצא תכף ומיד היותו מין ואפיקורוס ומהפך דברי אלקים חיים. כי הקדים שתי הקדמות כדי לעשות דרך כבושה לבא עד תכונת ספרו. האחת. שמה שארז״ל המסתכל מה למעלה מה למטה וכו׳ רתוי לו כאלו לא בא לעולם. אינו לגנאי ולאיסור. כי אם לשבח. ולא לבד להתיר להסתכל בד׳ דברים הללו אלא שהמסתכל ב״ד דברים הללו מכפרין לו על כל עוונותיו אפי׳ אם עבר על כל התורה כלה. הוא זוכה למעלה רמה. עד שבצאת נפשו כי ימות תזכה לעלות למקום גבוה שממנו חוצבה. קודם שבאה לעולם.

זה כתב התועב הנזכר בהקדמה דף ב׳ עמוד ב׳ משורה ד״ח ואילך:

הביטו וראו אם יש מכאוב כזה שבדבר שאמרו חז״ל בגמרא בפירוש על משנה זו שאסור להסתכל בד׳ דברים הללו. ובתלמוד ירושלמי אמרו בפירוש על משנה זו שהמסתכל בד׳ דברים הללו אין לו חלק לעולם הבא. וז״ל הירושלמי[1] אמר ריב״ח המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעו״הב המתכבד בכבוד חי העולמים לכ״ש. וגם בתלמודין פשוט בפ׳ חלק[2] שהמגלה פנים בתורה שלא כהלכה אין לו חלק לעו״הב. ואין לך מגלה פנים גרוע מזה. שמה שהם אמרו שהוא עון גדול עד שהעובר עליו נוח לו שלא נברא. התועב הזה אומר בהפך שלא די שאין בידו עון אשר חטא. אלא שאפילו עבר על כל התורה כלה עוונותיו מחולין וזוכה למעלה רמה עד מאד. והנה דינו פשוט בתלמודין[3] שנידון בצואה רותחת כדין כל מלעיג על דברי חכמים. וידוע הוא בערי טורקייא שמזה המירו דתם אותם שהאמינו בש״צ. מפני שבטחו על משענת קנה רצוץ זה שאפילו עוברים על כל התורה כלה. כיון שהם מאמינים בדבר זה שבדה ש״צ שר״י מלבו הם זוכים למעלה רמה. חלילה לאל מרשע ושדי מעול. ובדף ה׳ סוף ע״א בהקדמה. ז״ל התועב הזה. ידיעה שנייה אם מותר ללמוד קבלה מכל אדם שיהיה או דוקא צריך שיהיה הרב כמלאך אלקים. הנה יש דעות נפסדות ופסולות והמה אומרים שאינם רוצים ללמוד קבלה אלא ממי שהוא כמלאך האלקי״ם ע״כ. ובדבר זה האריך לשונו סרות והירף וגידף וקילל כל החכמים האומרים. שאין ללמוד קבלה אלא מפי רב הדומה למלאך ה׳ צבאות. ובפיו מלא לאמר שאף אם הם אנשי שם וחכמים גדולים בתורה יתמו בעוה״ז ושם ימותו לעו״הב. ועוד קללם בקללות נמרצות שאין להעלותם בכתב הלזה גם כי קצרה היריעה וכבר הם כתובים בספרו כאשר יראה הרואה בדף ה׳ ע״ב ובדף ו׳ ע״א:

---

1) חגיגה פ״ב ה״א (דפוס זיטאמיר דף ח׳ ע״א). — 2) סנהדרין צ״ט ע״א.

3) עירובין כ״א ע״ב, גיטין נ״ז ע״א.

שומו שמים על זאת ושערו חרבו מאד. כי קם פחות נכזה לץ רע ובליעל כופר ותועב לחרף מערכות אלקים חיים לעקור ולשרש כל יסודות התורה כלה ולקלל כל הלומדים ומחזיקים בה:

ואנכי היודע מחשבתו וטעמו והוא מפני שהמאמר המכונה בשם מהימנותא דכלא מחברו הוא המומר המפורסם שבתי צבי שחטא והחטיא את הרבים כמפורסם בכל העולם. והבליעל הזה חייא חיון שר״י ירא להזכירו. כי אם היה מזכירו בפירוש בודאי היו כל ישראל דנין אותו לשריפה מבלי ראות מה שכתוב בו כדין ספרי המינין שאסור לקרות בהם אלא לשרפם אותם ואת אזכרותיהם ולכך העלים שם מחברו. ועל שם עצמו לא רצה לכנותו כי ירא מחבריו הרשעים המינים המאמינים בש״צ היודעים שמאמר זה הוא של ש״צ והוא סוד האלקו״ת שלו שחידש הוא ובדאו מלבו. כידוע ומפורסם בין הרשעים המינים הכופרים בה׳ ומאמינים בש״צ כי יבחר אלקים חדשים. ודין גרמא שכמה מאות נפשות מישראל נשתמדו באנדריא־נופלי ובשאלוניקי כידוע ומפורסם בכל העולם. ואחרי אשר אינה אלקי״ם לידינו את הספר המקולל הנזכר אשר בו כל התועבות הנזכרות. מצאתי עצמי מחוייב מכח אמונתנו אמונת כל זרע ישראל בכל מקומות מושבותיהם. לעורר לבבם בדברים קצרים הללו. ועליכם החכמים השלמים הרבנים המובהקים די בכל אתר ואתר. להאיר עיני כל ישראל הסמוכים עליכם להזהירם בדברים הללו כפי חומר הנושא. להודיע הדברים לכל תפוצות ישראל כל א׳ וא׳ כפי כוחו. כאשר עשיתי גם אני בפסק שכתבתי על הדבר זה כמה ימים. ושלחתיו לארצות הקרובות והרחוקות להקהל ולעמוד על נפשם תורתם ואמונתם. אלה דברי הדורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרע ישראל ברוכי ה׳ אוהבי שמו ולומדי תורתו ומאמינים ביחודו האמיתי בלב שלם:

צבי אשכנזי ס״ט.

אחרי הדברים האלה שלחו אלינו הספר הקטן שהדפיס התועב הנזכר בויניציאה[1] וקראו רזא דיחודא וכתר עליון וסופו מוכיח על כפירתו כי אחרית פיהו סכלות והוללות רעה באומרו שאינו מאמין באלוק שכל החיים מאמינים בו וז״ל הכופר בדף האחרון בפיוט שיסד בר״ת לחייא חיון לא באלהא מרגליתא בפום דכל בר חי כי אם בפום רבינו הוא שמעון בר יוחאי עכ״ל ואלהי כל החיים ימיתהו להטמא הכופר התועב הנזכר מיתת עולם ובל יהא חלקו בחיים. ולישראל עמו בני אל חי המאמינים בו ביחודו האמיתי יתן חיים ארוכים בזה ובבא כנפש

צבי אשכנזי ס״ט.

העתק אות באות מגוף הכתב שכתב הגאון הגדול המפורסם המקובל האלקי החסיד מוהר״ר נפתלי הכהן הגדול נר״ו:

שעל גבי תכתב לק״ק אמשטרדם יע״א:

לך רוץ עד איש אלקים קדוש הוא ניהו אהו׳ מחותני הגאון הגדול המפורסם המקובל איש האלקי״ם אב״ד ור״מ ר״ג נ״י ע״ה ס״ה כבוד שמו מפארים מוהר״ר צבי הירש נר״ו אב״ד ור״מ דקהל אשכנזים:

---

[1]) בשנת תע״א 16° ועי׳ בס׳ מלחמה לה׳ וחרב לה׳ מ״ג ע״א ומ״ד ע״ב.

ור״ל האגרת אות באות תיבת בתיבה. ברעסלא יום א׳ ח׳ אלול תע״ג לפ״ק.

צבי רגיג וחמיד. בתורת ה׳ וביראתו נדבק כפתיל וצמיד. יושר נתיבותיו ודרכיו נעימים מרוצים לריח ניחוח כעולת התמיד. ה״ה אהו׳ מחותני הגאון הגדול המפורסם החריף והבקי איש אלקי״ם המקובל הגדול. האב״ד ור״מ ר״ג כבוד שמו מפארים מוהר״ר צבי הירש נר״ו. יאיר כאור הגנוז לצדיקים. ויתנוצץ כברקים עד נקוקים יקים[1]:

הנה גי״ה דפאר מעלתו הגיעני. וגם בתוכה מגילה עפה העתק מגילת קינות מהאי רשיעא חוטא ומחטיא גברא לא חיי״א. רק הוא מן הכת אשר בחייהם קרוים מתים לכפור באמונתנו ובכל י״ג העיקרים אשר תלוים בזה העיקר. יש אחד ואין שני ואין יחיד כיחודו. וזה הרשע עושה שניות. והנה באמת אין הפנאי מסכים להשיב כדין וכדת מה לעשות באיש הבליעל הזה. ובפרט לגברא רבא כמו מעכ״ת צריכנא ישוב הדעת ודעת צלולה. ולא כן עמדי בעו״ה כעת אשר נשארתי פה לבדי ולא לכדי. ואפי׳ סכים קטנים לא הצלתי מן הרעש שנתהוה בפראג. והרעש הגדול הזה אשר הוא עתה שם ר״ל ואשתי וב״ב יצאו משם בבהלה. ועל פני השדה חונים ולא ידעתי אנה. ואין בידי לפרנסם במקום שהם חונים ודי להפקיע את עצמי כי איזה ימים טרם נתודע הדבר שלחתי כל אשר היה תחת ידי פה לפראג לביתי. כי היה בדעתי ליסע אח״כ על הפאשט לשם מכאן. וביני ביני נולד הרעש ונשארתי פה בלי כסות יום ובלי כסות לילה. רק סודר אחד ואני יושב ובוכה על רוע מזלי לעת זקנתי. ועל אשת נעורי הצדקת המפורסמת. ועל נכדיי הבחורים חשובים. ומאנה הנחם נפשי. כי אין מקבלין תנחומין על החיים וכו׳. ועתה איני כדי להכנים ראשי בדבר הגדול כזה. אך מפני כבוד שמים להחזיק דת האחדות. וכבוד רום פאר מעלתו אשר הכנים ראשו לקנא קנאת ה׳ צבאות. וביותר שתולין הקלקלה במקולקל כמוני ח״ו ואשר יצאה המכשילה מתחת ידי. שנתתי לו הסכמתי על ספרו ספרי מינים. חטאתי כי לא ידעתי. ואימא ליה איזי גופא דעובדא היכי הוה. שזה האיש בא לפראג וחד דעמי׳ הסופר שלו. זה חייא היה מתאכסן בבית הקצין מוהר״ר אנשיל גינצבורג נר״ו. והסופר שלו היה מתאכסן בבית מחותני הפרימ״ז מהר״ר שמואל יצ״ו[2]. ומיד נתפרסם שמו בפראג איך שבא איש אלקים חכם מצפת תוב״ב ובא לביתי לקבל פני עם הסופר שלו שהוא מוועניצייא. והנה ראיתי איש זקן והוא עוטה מעיל. ומצויין כחד מן קאמיי׳. ודרכי מאז לקרב מאד לאנשי׳ ספרדיים ק״ו לחכמיהם. ובפרט שהסופר הגדיל אותו שלא כפניו עד לשמים. ואמר שרוח הקודש שורה עליו והיה אצלי כמה פעמים וחזרנו מענין לענין נגלה ונסתר כפי אשר ידי יד כהה מגעת. ומצאתיהו מלא דבר. והכרזתי עליו ג״כ שהוא מגדולי חשובי חכמים ספרדיים. והשמיע קול שאינו רוצה לעכב בפראג כי אם שבועות שתים. כי רוצה לשוב לדרכו לא״י כי הוא איש זקן ועיניו כהו משיבה. ואינו יכול לעכב רק לילך למסעיו. ובאותן הימים עשיתי לו כל המעולות הן בממון לסייעו והן בכל דבר. ובאותן הימים הראה לי מעט מכתביו אשר

---

1) עד אשר יקומו המתים השוכבים בנקיקי הקברים, ובקרובה לפ׳ פרה סד״ה אמרה סגונה וצרופה סיים כן: תכונה למשמרת עד נקוקים יקים.

2) עי׳ אודותיו במבוא למגלת שמואל (קבץ על יד תרנ״ט) ע׳ III.

קרא שמו עוז לאלקי״ם[1]. וכודאי הוא לקט את כל הטוב אשר לא היה בו שמץ ודופי. היו בו דברים טובים. ומי יטמון ידו בצלחת לבלתי לקרב לאיש כזה וליתן לו הסכמה. הנה אחר שכבר נד ולד[2] נתגלה בהתתי׳[3] שנשאר שם כל ימות החורף. ונכנס לעיר מקלט לבית כבוד הגאון האב״ד נר״ו. וכבוד הגאון לא היה בביתו רק בניו בנו הוא ה״ה הרב מה״רר יוסף[4]. וחתן האב״ד ה״ה הרב מוה״רר יונה נר״ו[5] ואחוזת מרעיהם. והם קרבו אותו בארוחת׳ ארוחת תמיד שהיה לו מכל המעדנים. ונתגלה מעט מעט שקריו ופעם אמר שהוא הוריד את כל המרכבה לחדר שלו. והוא יושב מדובק אצל מט״ט שר הפנים. וגם דיבר עם השכינה. וכהנה רבות. אשר אי אפשר לכתבם. ופעם אמר שהוריד את הס״מ עם המרכבה טמאה שלו. והיו כלם עבדים כפותים לפניו. והס״מ בעצמו היה משמש לו. ופעם הראה איזה דפין ואמר שהוא האיגרת מאליהו הנביא שבזה יכול לברוא עולמות. וכל הדברים אלו שמעתי מפיו. אמנם מה שעשה בבית אכסניא שלו. כתב כמה וכמה קמיעות וקיבץ ממון רב. ושאלתיו למה מכחד מלפני ולמה אינו מראה לי איזה קמיעות שגם יש לי קצת יד בזה. וכיחש ואמר שמעולם לא יצא קמיעא מתחת ידו. ואמר שיש בידו יכולת להפוך עולמות. ואף לבנות עולמות. ולהחיות מתים ממש. ושהי׳ מלמד אותי איזה דברים. אך שנשבע בארץ ישראל בפני השכינה. שלא לעשות שום דבר בח״ל. אף דיבור בעלמא. ובעבור זה כהו עיניו לאות ולזכרון שלא יעשה שום דבר בח״ל ותיכף בבאו לא״י יתרפאו עיניו. ואז יעשה כל פעולותיו. ובאמת כתב בבית אכסניא שלו כמה קמיעות. ומיד עבר עלי רוח קנאה לרדפו כי שנאתיו שנאה גמורה. היפך אהבתי שהיה לי עליו. ושלחתי אחר הסופר שלו שהי׳ איש חכם. והרגשתי מיד שהוא אחד מן תלמידיו וכופריו של האיש הידוע. ושהוא ממשומדים דסאלאניקי. כך עלתה בדעתי ועל מחשבתי. חקרתי בשבע חקירות את הסופר שלו. וכיסה טפחיים. אך פתח פתח כחודו של מחט והבנתי מתוך כותלי ענייניו. שכונתי האמת. האמנם לא יכולתי להוציא בלעו מתוך פיו ליטול הסכמתי מידו. כי הייתי נחבא אל הכלים בפראג ובעלי אגרופין שלי אינם אתי כמאז. ואלו היה כבוד אב״ד בביתו. בודאי גם הוא היה מקנא קנאת ה׳ צבאות ובין תרין אריוותא וכו׳ אמנם כן לא היה האיש בביתו. ובנין הילדים היתה סתירה לסתור כל ענייני לאמר על רע טוב. והאיש הנ״ל בשפתי חלקות היה מחליק לכל א׳ מבני הבית. וביטל כל הזמנים בתאוות העה״ז באכילה ושתיי׳ ושחוק בקארטון. שקורין אלומברי״א[6]. ובקי הוא מאד בזה. ומילא שם כל תאוותיו עד שילהי דסיתוא. ואח״כ יצא משם לווינ״א והשיג ממון רב אצל השרי׳ ולא ידעתי באיזה אופן. ויצא מפר״אג בלי נטילת רשות ממני כלל. ויציאתו עשה רושם שבאה לידי אחת מקמיעותיו שהראו לי לענין גדול. ולא היה שם בקמיע לא שום שם ולא שום השבעה. כי אם ציורים משונים בכמה מינים צבעים. וחתיכות טיפת דיו גדול. ואמר

---

[1]) עי׳ לעיל ע׳ 117 הערה 1. — [2]) ע״פ גמ׳ דב״ק פ״ג ע״א.

[3]) בושתו וע׳ בס׳ לקט יושר ח״ב ע׳ 26 הערה רס״ט.

[4]) ר׳ יוסף אופנהיים, עי׳ מש״כ אודותו החו׳ ר״ד קויפמאנן בספרו ר׳ שמשון ווערטהיימער ע׳ 95 וכו׳. — [5]) עיי״ש ע׳ 96 הערה 2.

[6]) Alombre כמו שאמרו jouer à l'hombre.

שהציורים הם ז׳ כוכבי לכת עניינים סגולים. רק בתוכו היה כתוב ארבע אותיות גדולות. והחלטתי בדעתי שהד׳ אותיות ההן הן צירוף שם הטומאה. ובכל אשר יפנה ירשיע. שנתן קמיע אחת לילד בן ה״ה מהר״ר יוסף והבטיח שכל ימי חיי הילד לא יארע לו שום חולי. ואחר שמנה ימים ליציאת האיש הנ״ל מת הילד בענין רע[1]. כלל הדבר אחר נסיעתו מווינא דרך כל מדינת מעהרין ושלעזי. עשה מעשים אשר לא יעשו והחזיק עצמו לנביא כמעט החריב כל המדינות בתעתועיו. וכמה כיתות כיתות שמאמינים בו ממש. והדברי׳ יגעים מלכתוב. רק אגיד פעולה אחת רעה שנעשה על ידו. שחזר וניער את האיסור הגדול והמכשלה שהיה בפרוס״טיץ כמפורסם שעשה אחד עצמו לנביא כמעט לאלק. והיה לו בית מדרש והחזיק כל הכתה וכל החברה שלו באמונת השבתי צבי. ואח״כ נשתקע הדבר ולא נאמר מחמת כי נתודעו תחבולותיו הרעים אשר עשה להטעות את הבריות עד כי הודה ולא בוש שמעשיו היו תעתועים. והחרימו אותו ואמר שנתחרט על מעשיו. ונתבטלו הדברים זה זמן רב. ונתפרדה החבילה ואח״כ כבא זה האיש לא חיי״א. והוחזק שם לנביא ולגואל מצד שפתי חלקות שלו ושקריו. ואמר לקהל ועדה. שיש לו איזה מראה. שבזה המראה הוא ידע ויבחין אם יש קדושה בזה האיש ושיש ממש באיזה דברים הקדומים. ושלא כדין נעשה לו. או לאו. וכעת מחר אזי יגיד להם כפי אשר יורוהו מן השמים. ולאור הבוקר הגיד להם שזה האיש הוא איש קדוש ונורא מאד. ורוח אלקים בו וכל דבריו הם אמת. והנה זה האיש חזר לסורו ומקהיל קהלות ברבים. ואף האנשים שלא האמינו בו בראשונה. עתה מאמינים בו מאד מאד. כך סיפרו לי אנשי אמת משם[2]. ובימות החורף שבאתי לכאן ראיתי פה שערוריה מכל הסביבות והגדילו מאד את האיש. ואמרו שעבר נביא מא״י דרך קהלתם והתפאר עצמו שיוכל לעשות כל הפעולות שבעולם לאין קץ. אבל לא הגידו שעשה איזה פעולה. ומיד נעשיתי כרוכל המכריז מאן בעי חיי להרחיק מזה האיש כמטחוי קשת שלא להאמין לשום דבר מדבריו כי הוא מתלמידי השבתי צבי. והייתי הולך רכיל ומגלה סוד כל תחבולותיו ומעשיו הרעים. ואח״כ הזדמנתי מהש״י בק״ק ברלין. והיה גם הוא שם ולא ידעתי מה מהותו שם. ועתה איגלאי מלתא למפרע שהיה שם לדפוס את הספר. ואנכי לא ידעתי אז. ולא ראיתיו כל ימי היותי שם. רק פע׳ א׳ בבה״כ בשבת נתן לי שלום. ולא החזרתי לו. ושוב לא ראיתיו כל ימי היותי שם. כי לא היה שוב בבה״כ בשום פעם. והיה בדעתי אז לבא עליו בעקיפין כדי להוציא ממנו הסכמתי ולפרסם את מעשיו. והייתי מפרסם את מעשיו ותחבולותיו ושקרו. וראיתי כי הקהלה בלאו הכי נחלקה לשני כתות זה בכה וזה בכה. ורבים מתפרצים ובהפקירא ניחא להו ומטים כלפי חובה להתדבק נפשם דוקא באנשים כאלו. בשגם שזה האיש היה מתאכסן בבית גוי א׳ שם היתה דירתו ומקום מנוחתו. וקול הדברים נשמעים למלכות מיד. ואני הייתי שם כאורח נוטה ללון. ויראתי לנפשי פן אהיה לבז חלילה ויתחלל השם יותר. וכבר אמרו[3] אל יעמוד אדם במקום סכנה. ואמרתי שבקי׳ לרווי׳[4]. או ה׳ יגפנו או יומו יבא.

---

1) עי׳ בס׳ תורת הקנאות ליעב״ץ (דפוס לבוב תר״ל) ע׳ 69.

2) עיי״ש בס׳ תה״ק ע׳ 71.

3) שבת ל״ב ע״א. — 4) שם.

ועתה נתגלגל שבא האיש הזה למחיצתו הרמה. ידי עמו ככל אשר יעשה: דימה ללכד ונלכד: המאמר הנקר׳ מהימנו׳ דכלא לא ראיתיו ולא שמעתיו עד כה. וסדר החיבור שעשה שני פירושי׳ גדר מזה וגדר מזה זה הסדר ג״כ לא ראיתי. וכל הדברי תפלות שלו לא היו למראה עיני. רק איזה דפין כאשר כתבתי בדף הדבוק. ומעולם לא נתתי הסכמתי על זה הספר מהימנותא דכלא ועל זה הסדר. ועתה בקראי שנים ושלשה דלתות מההעתק ששלח לי רום פאר מעלתו מתועבותיו של אותו האיש כדי היה למלא כל המלבושים קרעים על חלול שם הגדול מרטטתי שערות ראשי שנכשלתי בדבר זה. וחשכו מאור עיני. יותר מגזרת יונים עשה זה האיש שהם אמרו[1] כתבו על קרן השור וכו׳. והוא עשה תועבות הרבה לשלוח בדפוס בכל תפוצות ישראל כפירת הדת ופשיטא להכריז על הספרים לשרפם בכל יראה ובכל ימצא. ואסור ללמוד מתוכם. ואף כי יתחור זה האיש לתרץ דבריו בענין השניות והשאר שכתב לא יקובל ממנו. פגול הוא לא ירצה. ע״כ עם רום פאר מעלתו החכמה והמדע לידע כדת מה לעשות. ואני באתי כמתנצל נגד ה׳ ונגד אחינו בני ישראל שאין לי חלק במעל הזה. כי מאז ומעולם אני מרחיק את הכת ההיא. ומרוב צערי מן הצד וטרדותי ודאגותי כאשר כתבתי בהתחלת הדברים. אינני יכול להאריך עוד ולאמן את ידי במקום שאמרו לקצר. והאל העונה בצר יחלצני ממצר. ויקרב היום אשר יטעה הצר. בין בצרה לבצר[2]: כה עתירת אהובו נאמנו ומחותנו דש״ת כל הימים הטרוד כאשר ינוס מפני הארי ופגעו הדוב[3]. נפתלי הכהן.

והברכות מסורות בידו לברך את חתנו מחותני ה״ה האברך הרבני המופלג מהור״ר ארי׳ ליב נר״ו:

פשתגן הכתב שכתב הגאון המופלג בחכמה ובזקנה הרב אב״ד ור״מ דק״ק מנטובה יע״א: עיר ואם בכל מדינות וערי איטליא: הוא יורה יורה ידין ידין את הספר הנקרא מהימנותא דכלא עם ב׳ פירושיו עוז לאלקים ובקה״ק[4] לשרפה ולמאכולת אש ומנדה ומחרים ומארר ומקלל את המחבר (נחמיא חייא חיון שר״י) וכל המחזיקים בידו והמסעדים אותו ואת ספרו. כאשר עיני כל קורא תחזינה מישרים בכתב הלזה:

לבי סחרחר עזבני כחי. כהתה עיני וגם לחי מכובד החולי והזקנה האומרים לנפשי שחי. וזה חדשים לא יתנוני השב רוחי. ועתה ההפך עלי בלהות ובהלות מבהילות גדולות ונוראות. נעויתי משמוע נבהלתי מראות. אפלות בנגוהות. באגרת קנאות היוצאת מפי הגאון הגדול. מעוז התורה ומגדול. צבי תפארת ישראל. לארץ ולדרים עליה אורו יהל אריאל אריאל. הנודע בשמו ובמעשיו בחוצות. צבי הוא לכל הארצות. מוהר״ר צבי נר״ו. היושב על מדין בעיר אמשטרדם יע״א. וחד דעמיה מנו מעלת הרב הכולל. המוציא יקר מזולל.

---

[1] ב״ר פ״ב ס״ד. — [2] מכות י״ב ע״א.
[3] עמוס ה׳ י״ט. — [4] בית קדש הקדשים.

עמלו בתורה יומם וליל. בר אוריין ובר אבהן. אלפי שנאן מוהר״ר משה חאגיז. איש האלקי״ם נר״ו. לגלות ערות טומאת הספר הנדפס מחדש בבערלין בשם מהימנותא דכלא. מלא כפירות על צדיקו של עולם עתק דוברות. הופכות משרש הרי תורתו ומפוצצות אבניה היקרות. עד היסוד ערות. (מעשה איש בליעל איש און וכפר בעיקר) וטפי פקר. וכאשר נקראתי גם אנכי הצעיר להטפל במצוה רבה זו לפרסם בקהל רב הרשעים ומעשיהם הרעים ולרדוף אותם עד החרמה. ולגרשם מעל פני האדמה. קמתי ואתעודד בשם ה׳ צבאות האוזר ישראל בגבורה. ולפידי אש דת מפי יהלוכו כאיש בוערה. גם כי כמעט נשמה בי לא נותרה. והנני מארר ומקלל בכל האלות הכתובות בתורה. המחבר אותו הספר והמולידו. פתאום יבא אידו. יפלח חץ כבדו. בשאול ואבדו. וככה המחזיקו והמסעדו. המקיים הספר והמעמידו. החרם ירד על קדקדו. ומיתת עולם תלכדו. ועל הספר גוזר אני כליון חרוץ ושריפה. בכל מקום שידי תקיפה. לא יזכר ולא יפקד יאמר לו צא. לא יראה ולא ימצא. הקונהו תקולל חלקתו בארץ לא יראה בנעימים. והמוכרו נפשו עליו תאבל לעולמים. יאבד זכרו מני ארץ כי רעתו רבה. והמקיימו הכרת יכרת בעוה״ז והעוה״ב. והמחבר וסיעת מרחמוהי בני בליעל המחזיקים בדעותיו המזוהמות. ואל אפס ישלחו הזמורה. לא תהיה להם כפרה. יבדלו מקהל הגולה. ויהיו לכלה. נבהלה. עד כי ישובו. ונחמו ורשעם יעזובו. בפרהסיא ובתשובה מעולה. ועל ספר רזא דיחודא[1] שחיבר המחבר הלזה ונדפס בעיר ווינציא. לא אפתח פי לעת עתה אע״פי שנמצאו בו דברים זרים. מי המרים המאררים. הנותנים פתחון פה למנגדי האמת האורבים לנו כדובים. ויבלבלו קלי הדעת ההולכים לתומם לנטות ח״ו אחרי רבים. האמנם הצדיק אשר יחיה באמונתו. והאיש אשר הוא טהור מטומאת הידיעות בטהרתו. והוא מזרע עם ה׳ וצאן מרעיתו. המאמינים בה׳ אחד באמת לאמיתו. מעצמם ומאליהם. ביראת השם אשר עמהם. בער יבערוהו. שרוף ישרפוהו. כקוץ מכאיב וסילון ממאיר. אי לדידי צייתו. ומ״מ ארור יהיה. חיו לא יחיה. אשר ידפסנו מחדש בכל מקום שיהיה. ובכן מנהמת לבי חלל בקרבי אשאג ואצוחה. אוי נא לנו מיום התוכחה. בבוא ה׳ צבאות למשפט עם זקני עמו אשר חכמתם נסרחה. המורים והמלמדים או עוצמים עיניהם מראות לימוד הקבלה לעמי הארצות הסוררים או אשר שכנו צחיחה. ולא ידעו בין ימינם לשמאלם בעיקרי התורה הקדושה שורשיה ויסודותיה ורוב לקחה. והופכים דברי אלקים חיים ללענה וראש עד כי צרעת הנפש בהם פרחה. כי עתידים ליתן את הדין כמשחיתי נפשות טהורות וקדושות. ואף גם זאת אענה ואומר היות מן הראוי לכל רב ושליט על קהלו השומעים לקולו לפרסם דברי הברית אשר כתב הרב המופלא הרמב״ן ז״ל בהקדמתו לפירוש התורה למען ילמדו בני עמנו ולמען ידעו המצות והדינים והמוסרים הישרים. ואכלו וחיו לעולם. וידעתי גם ידעתי כי יצאתי הפעם חוץ ממחיצתי ופרצתי פרץ. במקום גדולים וקדושים אשר בארץ.

---

[1]) עי׳ לעיל ע׳ 122 הערה 1.

בעלי איגרת. הקנאות הנזכרת. מור ואהלים מקוטרת. אבל קנאת ה׳ צבאות תעשה זאת. לבלע להשחית הכפירות ובעליהן מישראל:

נאם הצעיר יהודא בכמר אליעזר בריאל הכותב במנטובה
בסדר ולא תביא תעבה אל ביתיך וכו׳:
שנת תג״ע עדיך ותבהל לפ״ק:

---

* קשט אמרי אמת.

קריינא דאיגרתא דא תהא למיקם קמי רבנן היושבים על כסא ההוראה התונים לצבאותם יפת וקדמת צפונה ונגבה אתה ה׳ תשמרם אנס״ו.[1]

קול התורה חמודה תתיפח תפרש כפיה מטררת אמריה אהה נהי נהיה חשכו מאורי ושמשי אפלה. זאת תורת האשם דשרו חכימיא למיהוי חברי״א[2] פצע ומכה טריה לא זורו ולא חובשו ולא רוככו בשמנה של תורה לישא ק״ו מן התוכחה באישון לילה ואפלה. אלא באו פרושי״ם פר״ש ע״פ פר״ש עלו סתרי״ה לגנאי וציר בגויים שולח למדינה ומדינה ככתבה וכלשונה לחללה. ושמו בפי ההמון דברים אשר לא כן בחסיר ויתיר והליף טרפה נפשם ומורא לא עלה על ראשם לפעור פיהם נגד לומריה בחוצפא רבתא תצלנה אזנים משמוע כי מתחת ידם יצאה המכשלה. על כן אמרנו שעו מנו נמרר בבכי דאילו פינו מלא שי״חה כים ולשוננו קינ״ה כהמון גליו ושפתותינו צוו״ח כמרחבי רקיע אין אנו מספיקין לספוד לצרה ולבכותה מאין צרה כיוצא בה דעמא דארעא אזלא ומדלדלא[3]. בראותם כי גם מעיני העדה היושבים על כסא ההוראה לגדור גדר ולהעמיד הפרצה וידם היתה במעל תחלה. יען התורה צוותה שמוע בין אחיכם והם העלימו את עיניהם והתמו ידיהם על פי העד והדיין והבעל דין כי מתחלה בא אליו בעלילה. ולא ידעו ולא יבינו כי לא נאה ולא יאה להם האי תיגרא דדמיא לבדקא דמיא[4] בהיות הענין מסור ביד בי דינא ויקרא אותם שבעה אשר נקבו בשמות ממעלת הפרנסים ה״י אנשי אמת יראי אלהים שונאי בצע שבעה אלה המה שטטו בכל האר״ש לדון דין אמת ולהוציא לאור משפט בלי נטיית ימינא או שמאלא. ואלה דחקו ונכנסו ברשות שאינו שלהם ושאינו חלקם שאלו בפיהם[5] כי תואנה היו מבקשים מחמת חמת המציק השנאה עזה בתוואני דליבייהו יתיב[6] ולהוציא מחשבתם לפועל נתכסו בשמלה. ומרמים את הבריות באומרם אנו יוצאים לכבוד שמים ולכבוד התורה המהוללה. מי שמע כזאת מי ראה כאלה ולא יחם לבבו בקומו ובשכבו מה זו שתיקה לא עת לחשות כי אם

---

*) נדפס באמשטרדם תע״ג על ב׳ דפים 4° (באוצה״ם Livr. Mont. סי׳ 20³ E 21) וגם בלשון ספרדית בשם Manifesto ומקצתו הובא בס׳ מלחמת לה׳ וחרב לה׳ דף כ״ו ע״ב ומ״א ע״ב, וכל המוסגר בחצאי עגולה הוא ע״פ דפוס אמשטרדם.

1) ר״ת אמן נצח סלה ועד. — 2) ע״פ המשנה סוף סוטה מ״ט ע״א. — 3) שם.

4) סנהדרין ז׳ ע״א.

5) תוספתא פי״ד דסוטה והובאה בגמ׳ שבת נ״ו ע״א וחולין קל״ג ע״א. ועי׳ במחכים ע׳ 16 הערה רי״ט. — 6) נדה כ׳ ע״ב.

להודיע צערינו זו צערה של תורה יקרה ונאה בקולי קולות בקול המולה. במחנה העברים ברעמים וברקים ולהציע לפניהם הצעת המעשה כי לכבוד ה׳ ותורתנו יצאנו לישע ויהי שם ה׳ מבורך על כל ברכה ותהלה. והא לכם זרע ברך ה׳ אותיות דרין יעידון יגידון והנה אמת תכון הדבר למען דעת גופא דעיבדא היכי הוה מראשו לסופו בלי מרמה ועולה.

בשנ׳ בשבת תשעה לחדש תמוז שנת **ואמ״ת יד״יד** לעולם בא הנה איש זקן וחכם ה״ה כמ״הר נחמיא חייא חיון ספרדי תושב עיר הקדש צפת תוב״ב ויהי כבואו אתגרי ביה דובא וקטריג ליה הוא האיש משה חאגיז שזה כמה שנים הוא מתגורר במקום הזה כאורח נטה ללון והתחיל להיות עובר ומתעבר על ריב לא לו להוציא שם רע עליו באמרו דסנו שומעניה להאי גברא ושאיננו הגון וראוי לכבוד וכיוצא. ויהיו דבריו עם הרב דק״ק אשכנזים ה״י וידבר גם אל קצת פרנסי ק״ק ספרדים ה״י והלך וחזר והלך ופנה לסובב מבית לבית והבטיחם כי יאמנו דבריו שיביא ראיות ברורות וחזקות כראי מוצק (ועדיין לא הביאם) כי זה האיש הזקן האורח איש רע ובליעל הוא. וכ״כ הפציר בהם עד שנכנסו דבריו באזניהם. (כי זה דרכו ומלומד בנצ״ים הוא ובכל מקום אשר דרך כף רגלו העצ״ב לב אבות על בנים וכו׳ וגבר סלע המחלוקות כאשר הוא מפורסם ונודע בצע״רים שמו דדרכו להזיק וכל סדר נזיקין שגור הוא בפומי״ה פום ממלל רברבן וסימן לשוטה מילין ע״ג מילין.) וכמה כרכורים כרכר שרב האשכנזי׳ יבא אחריו למלאת את דבריו לחזקם. וכן עשה הרב הנז׳ כי הודיע לפרנסי ק״ק ספרדים ע״י איש ספרדי ששלחו אליו שהוא הכיר האיש הזה בהיותו רב בעיר שר״אי ושהוא ענין רע וכו׳:

ביום המחרת בא הח׳ חיון הנז׳ לב״הכ להתפלל לעת ערב ואחרי צאתו שלחו אחריו א׳ משלוחי הצבור לאמר לו הכבד ושב בביתך ולא תוסיף לבא בקהל. כשמעו את הדברים כי מרים הם נבהלו רעיוניו וזלגו דמעות עיניו וצעק ווי ווי בלב דוי. וכאשר נודע לו שמיד רב האשכנזים באה אליו הצרה הזאת שלח לו כתב לאמר שבלי ספק טעות הוא בידו יען הוא לא הכירו בשר״אי ולמה קם להעיד עליו. והשיב לו אם תרצה בא אצלי. וילך הח׳ חיון אליו וכראותו קבלו בכבוד והודה ולא בוש שזה אינו האיש שהיה סבור ושלא היה זה בשר״אי בזמנו אבל אחר היה והיה נקרא חייא חיון הארוך לכך פייסו בדברים ויצא מאתו בשלום וערב שבת היה. ומיד שלח הרב הנז׳ בעד האיש ספרדי הנ״ל ויאמר לו לך אצל הפרנסים וסתור שליחותי הראשון ויעש כן.

באותו פרק יצא חאג״יז לטייל חוץ לעיר לרעות את עצמו. וכבואו וכשמעו את המאורע חרה אפו וירץ לבית הרב הנז׳ ויוסף על דבריו ויפתהו ויוכל לו עד שנשלח כתב לפרנסי ק״ק הספרדי׳ בעת קבלת שבת ושם נאמר שעדיין היה עומד בדבורו הראשון. יען בו בפרק המציאו להרב הנז׳ ספר אחד שחיבר החכם חיון על דרך הנסתר הנק׳ בשמו בית קדש הקדשים ועוז לאלהים ונדפס בברלין ויקראו בו הוא וחאגיז בחפזון איזה שעות והחזירוהו ומיד העבירו קול במחנה העברים שהיה ראוי לדונו לשריפה כי מאמונת ש״ץ הוא. וכל הק״ק ה״י הכירו כי בשנאתם

על המחבר עשו כל זאת וכן נראה לכל אשר יש לו עינים בראשו שלא נתגלע הריב מתחלה על הספר רק על המחבר:

כשמוע הח׳ חיון את כל אלה צווח ככרוכיא בייא בייא וככרוזא קרי בחיל דינא קא בעינא ויקוב הדין את ההר. על זה נתוועדו הפרנס״ם ה״י ביום א׳ ט״ו [בתמוז] ונשאו ונתנו בדבר והסכימו לדרוש מאת רב הק״ק נר״ו שיעיין בספ׳ ההוא לידע מה טיבו. אך הוא לא רצה לדון יחידי ונלה רצונו שבדבר כזה כל המרבה בבדיקות ה״ז משובח. ועל כן מלבד החכמים הקבועי׳ ונלוים אליו בב״ד מינו והוסיפו עוד עליהם אנשים חכמים וידועים מיקירי ועשירי הק״ק שנפשם חפצה בתורה בנגלה ובנסתר ועלו למנין שבעה. וכל א׳ וא׳ מהם קבל ספר א׳ מיד המחבר בתנאי שלא יראום לשום אדם. אז התחילו לעיין בו מראשו לסופו בהשגחה נמרצת:

הרבה חתרו רב ק״ק אשכנזים והאגי״ז למצוא ספר אחד מאלו ולא יכולו (למלאת חפצם לעיין בו שנית אם היה מקום לקיים הדבה אשר הוציאו ושתו בשמים פיהם ולשונם תהלך באר״ש כארסו של עכנאי דנכית וממית) והמה נתייראו מן הב״ד ינמור הדבר ויצדיקו את המחבר ואת ספרו והם יבושו. השנאה קלקלה את השורה וזריזים הקדימו למצו״ת ומריבה. ופתחו לחובה. בהוציאם כתב א׳ על סמך ההשקפה פורתא שראו בראשונה ועשו כמה העתקים ושלחום גם למקומות אחרים לא בלבד בלה״ק אך ג״כ בלשון וכתב לעז ספרדי וכולם יצאו חתומים מרב האשכנזים. ועליהם ככל הדברים אשר בדו מלבם שהמחבר היה מין וכופר ושהוא מאמונת ש״ץ ושספרו יוכיח שבו מגלה פנים בתורה וכו׳ ושמכחיש סבה ראשונה וכו׳ וכאלה רבות. ועל זה נדה אותו והזהיר לכל מי שהספר הנז׳ בידו שישרפנו וישליך את אפרו וכו׳ למען לא ידבק מאומה וגו׳:

אז נדברו יראי ה׳ איש אל רעהו לאמר מה קול החרדה הזאת היש לה חבר במק״רא או אם היא שנוייה בהלכות דרך ארץ. מי הוא זה שבא לרדותנו ולהטיל אימה יתירה שלא לשם שמים על הצבור שאינו תחת רשותו. ויען שנינו הוו מתונים בדין עדיין רב הספרדים ובית דינו לא גמרו את הדבר דמתון מתון וכו׳. והוכרחו לבית הוועד עם הפרנסים ה״י והסכימו ושלחו להכריז בבה״כ בגזירת ח׳ שכל מי שנמצא בידו מן הכתבים הנז׳ באיזה כתב או לשון שיהיה שוליכם תוך ב׳ ימים ליד הב״ד וששום אדם לא ידבר על הענין ההוא עד שיבא הדבר לידי גמר. אחר ההכרזה שמע רב ק״ק האשכנזים ועלה עשן באפו ויפתח את פיהו בפומבי להרהר לא אחר המחבר וספרו בלבד אלא אף גם נגד חכמי הספרדים וגם דבר תועה נגד הרב החסיד המפורסם קדוש יאמר לו כמוה״רר נתנאל אשכנזי נר״ו מקליווא יען לא שלח לו הספר הנז׳ שבקש ממנו בהיותו בידו:

וחכמי הב״ד ה״י אחרי שקראו ודקדקו בספר הדק היטב כל אח׳ לבדו בביתו נתוועדו במצות הרב האב״ד נר״ו בבית ישיבתו בא׳ בשבת י״ד לחדש מנחם וכל א׳ הביא ספרו בידו. בו ביום הוסיפו כולם לעיין ולחקור ולדרוש בשבע חקירות ודרישות ונשאו ונתנו בדבר כל היום ההוא וכל יום המחרת וגם שלחו שליח להמחבר שיבא אצלם קודם גמר הדבר ועלתה הסכמתם ולדעת כולם כאחד חברים נכתבה ונחתמה שספ״ר גזרתם וזה הוא התורף. שאין שום שמץ פיסול בכל הספר.

ובקיצור השיבו על טענות מנגדיו מפי כתבם ושמלבם הוציאו איזה דברים שאינם כתובים בספר. וסיימו דבריהם שמן הראוי היה שלא להדפיס דברים כאלו העומדים ברומו של עולם ושמטעם זה אין נותנין רשות והסכמה להדפיס פה ספרי קבלה אך יען הספר הזה נדפס בעיר אחרת בהסכמות הרבנים הגדולי׳ ה״י גמרו לחוות דעתם לכבוד שמים ולכבוד התורה ותופשיה המה המסכימים הנ״ל שהספ׳ היה כדאי להמנות עם שאר ספרי קבלה:

ביום רביעי טו״ב לחדש נתוועדו מע׳ הפרנסים ה״י יחד והרב ובית דינו ה״י הלכו אצלם וקראו באזניהם את כל מה שנעשה ונגמר בדין הספר וייטב בעיניהם. ומיד הלכו שני גדולי הפרנסים ה״י עצמם אצל הח׳ חיון לפייסו על מה שנעשה לו ושיבא לב״ה שיכבדוהו וכן היה שכבדוהו כבוד גדול וכל הקהל שמחו עד מאד ופני שונאיו ואויבי ספריו נהפכו כשולי קדרה:

ואחר שיצא הח׳ חיון זכאי בדינו ע״פ החכמים הנ״ל שלח לרב האשכנזים ע״י הפרנסים שלהם בכתב לאמר לו שהרי הוא מוכן ומזומן להשיב לו על כל ספקותיו פה אל פה וגם במכתב או אם רצונו לעמוד בדין עמו בפני איזה ב״ד שירצה לקיים כל מה שיגזרו עליו וככה שלח לו שלשה פעמים והרב הנ״ל לא חש להשיב ופנה אל הפרנסים עורף ולא פנים:

ובינ״י ביני הגיע ליד הרב הנז׳ והחאגיז ספר א׳ מהנז׳ אשר שלחוהו מק״ק המכורנו ע״י הרץ בהשתדלות נמרץ וכדמים יקרים. אז התחיל הרב הנז׳ לעיין בו ויעש בו ציונים וילך לפרנסי קהלתו להראותו ובקש מהם שיסכימו עמו להכריז ולהחרימו בב״הכ והם לא הטו את אזנם על זאת כי ידעו גם הם שמשנאה היה הדבר. אזי שלח כתבים עם מ״מ דף ושורה על המקומות שלבו נטה לתת להם שם דברי מינות וכפירה בלי שום ראיה אלא בחירופים וקללות להחזיק בדקו במה שהפריז על המדה בראשונה אלו נדפסו עם דברי הכתב הראשון ושינה מה ששינה בשנאה תקועה בלבו וכדי להגדיל המדורה קצר במקום שאמרו להאריך באמרו חצי דבר ולא דבר שלם:

גם הדפיס כתבים (שהוא אומר שקבל) הא׳ מהרב מוהר״ר נפתלי כ״ץ נר״ו שהיה ר״מ ואב״ד בק״ק פראנקפורט שהשיב על כתבו הראשון ובה מתנצל על ההסכמה שנתן על הספר באומרו חטאתי כי לא ידעתי כי בראותו את המחבר ומצאו מלא דבר ומה שהראה לו מן הספר היה טוב לא יכול להשיב פניו ריקם. אך שאח״כ שמע ממנו דברים זרים מקמיעות שעשה וכיוצא ושיצא מאתו מפר״אג בלי נטילת רשות ושבהיותו בברלין עמו השתדל להוציא ממנו הסכמתו ולא יכול. (א״כ היה לו לכתוב להזהיר ולהודיע צערו לרבים קודם מעשה ולטענה זו אין תשובה). והשנית כתב מן הרב מוהר״ר יהודה בריאל נר״ו אב״ד ור״מ דק״ק מנטובה שנטה אזן לדברי הרב הנז׳ והחאגיז ושהוא בא אחריהם מארר ומקלל על הספר והמחבר והמקיימו והמעמידו וכאלה דברים אשר כל שומעם תצלנה אזניו: עוד נדפ׳ כתב מהרב מוהר״ר גבריאל נר״ו אב״ד ור״מ דק״ק ניקלשפור״ג שאומר שאינו זוכר שנתן הסכמתו על הספר הנז׳ וששאל מהסופר שלו אם כתבה וגם הוא שכח. (והרבה מעידים על חתימת ידו בגוף ההסכמה שהיא ביד המחבר): ובסוף נדפס

כתב מהר״ר יעקב אבואב מויניציאה שדבר עם חכמי העיר ואמרו שלא נתנו הסכמה (וכתיבת יד הסופר החכם ה״ר משה הכהן נודעת לרבים) ומדבריהם של אלו הגדולי׳ נראה שלא ראו הספר אחר שנדפס וסמכו על כתבי הרב הנז׳:

כאשר שמעו ראשי ק״ק הספרדים ה״י כי כל הכתבים הנז׳ נתקבצו באו יחד בדפוס ורב האשכנזים והחאגיז התחילו לפורם בין יחידי הק״ק מלבד המרובים ששלחו למקומות הרחוקים וקרובים להפריד לבבות ולהרבות מריבות עד שלב בנים היה על אבות ולב אבות על בנים כאש להבות כאשר נשמע לכל בפרט במקום הזה שהתחילו קטטות בין איש ובין רעהו עד כי זה בא בנרו וזה בא בפשתנו להבעי׳ את הבערה זה מצדיק וזה מרנן ומהרהר על הדבר חששו הקצינים הנז׳ פן יפרדו יחידיהם ח״ו איש מעל אחיו אשר ע״כ נתוועדו והסכימו והכריזו בבה״כ להודיע שכבר נגמר הדבר ע״פ הרב ובית דינו ושאין אחר מעשה ב״ד כלום וגזרו בגזירת חרם ששום אדם מיחידי הק״ק לא יקבל ולא יקרא ולא ישלח לחוץ שום א׳ מהכתבים הנזכרי׳ נכתבים ונדפסים כבר או אשר יכתב ויודפס מכאן ולהבא נגד הענין הנז׳ וכל איש אשר נמצא אתו איזה מהם יביא׳ לבית הוועד תוך ד׳ ימים. ועוד בקשו מאנשי הק״ק ששום אדם לא ידבר עוד על הדבר וכל העובר גם ענוש יענש כמחזיק במחלוקת וכמערבב שלות הק״ק וה׳ יברך את עמו שלום. ואז שקטה הארץ. זה הוא מה שעבר על ענין זה עד אחרית השנה. ויהי רצון מלפני אדון השלום שתכלה שנה וקללותיה ותחל שנה וברכותיה. ושלום על ישראל ועל רבנן אוהבי השלום אכי״ר:

ואחר כל אלה תקות השלום נתיאשה. יען המעוררים כרתו עם המחלוקת ברית תדשה[1]. ויחפאו על הס׳ והמחבר ועל רב הספרדים ובית דינו דברים אשר לא כן ובהעביר מעל פניהם מסוה הבושה. גלו מצח נחושה. להחטיא את הרבים מעדת בני ישראל הקדושה. בשתם שומם בפי המון העם דברים העומדים ברומו של עולם וראויים לאומרם בלחישה. המה הרימו את קולם בקול ענות חלושה. והוציאו לע״ז בלשונם ונתנו אותם למשסה זו מכה אנושה. כי אם עד סוף שנת התע״ג זרו לד׳ רוחות ב׳ אגרות, בתחלת שנתינו התע״ד באו עד השלשה. וזאת היא האגרת השלישית החקוקה בעט ברזל ועופרת כי כולה מקשה. המה הביאו בה שני כתבים האחת מהרב מוהר״ר נפתלי כ״ץ נר״ו והשנית מהר׳ מוהר״ר גבריאל נר״ו הנ״ל מחותניו של רב האשכנזים והמה דנו על פיו כי הוא העד הוא הדיין והוא הבע״ד והוא אדם ילוד אשה. וימאנו להאמין בשבעה דייני ישראל אשר בב״ד פשפשו ודקדקו בספר הנז׳ בחקירה ודרישה:

ואם כנים הדברים שאלו הכתבים הם מהרבנים הנז׳ (שלפי דעתנו לא מאתם יצאו דחזקה אינו יוצא מיד חבר דבר בלתי מתוקן וכ״ש כשהוא נגד דינא דאורייתא ולא עבדו כחסידי בבל וכבני מערבא) אך משפטים נדבר עם הרבנים הנ״ל בכלל היכן סנה חכמתם ורבנותם לגזור אומר על מה שלא ידעו כמו שהם מודים בכתבם שגוף הספר לא ראו אלא תפשו להם עיקר מה שכתב רב האשכנזים ואל מעשה ב״ד הספרדים לא הביטו ולפחות הוה להו לכתוב להב״ד הנ״ל לידע מה בפיהם והיה להם

1) צ״ל חדשה.

ללמוד מהמקבל השני ובית דינו הצדק כלם הושוו לטובה שלא לעלות לצבא עד שמוע טענותם:

ועם הרב מוהרנכ״ץ נדבר בפרט שכתב בכמבי[1] וז״ל ועתה פליאה נשגבה בעיני על הרב אב״ד ור״מ דק״ק ספרדים מוהר״ר שלמה אאיליון נר״ו ובית דינו אשר מסייעים לעוברי עבירה ובית דינא בתריה גרירא אשר צוה לדפוס כתב התנצלות אשר לא ידת וכו׳ עכ״ל איך מלאו לבו לדבר כן על הב״ד בדברי קנטורין וחירופים וגידופים באומרו שמסייעים לעוברי עבירה ובודאי דמוחלפת השיטה ולמפורסמות א״צ ראיה. ועוד כי מדבריו למדנו שמוליכים הגוף (דבי דינא) אצל הראש מדקאמר וב״ד בתריה גרירא נראה שהוא מורגל בכך דבי דינו גריר בתריה בכל מידה ומידה שהוא מודד עונים אחריו אמן (א״כ איפה לא ידעינן מה נידון ביה) וע״פ זה דן ג״ש מעצמו לחשוד בכשרים והטיל מום בקדשים שרי ליה מאריה דאנן לא עבדינן הכי אלא כפי מה שבא בקבלה האמתית דהאב ובנו והרב ותלמידו נעשים אויבים זה לזה בשער וכמו שהזהירונו בתורה לא תגורו מפני איש דבמקום דאיכא ח״ה אין חולקים כבוד לרב ואהבה בסופה ובאמת כי הגוף והראש לא נפרדו איש מעל אחיו ולדעת א׳ הסכימו כדת וכהלכה:

עוד כתב הרב הנז׳ לאחר שהונה אותם בדברים וקראם דעת משובשת כתב וז״ל ומה יענו בזה שכתב אף אם יעבור אדם על כל התורה כיון שמאמין בזה הענין וכו׳ הוא מבני עליה קדישא ואין לו שום חטא ועון עכ״ל אחינו בני ישראל שמעו עד היכן הגיעו הדברים והשנאה אשר סבבוהו להרב הנ״ל שכתב כמונח קיים שבספר הנז׳ כתוב כך וע״ז תמה על הב״ד וצעק צעקה גדולה ומרה ובאמת ובאמונה דלא היו דברים כאלו מעולם ומה זו סמיכה שסמך על הציונים שעשה רב האשכנזים במ״ם דף ושיטה העשויים בשקר ובמרמה דוק ותשכח שבדי לגנות הענין כתב ריש מילין ולא שפיל לסיפיה דקרא ולפעמים שם ריוח בין הדבקים באומרו וכו׳ ואינו חסר כי אם תיבה אחת והיא היתה אם למקר״א התשובה הביטו וראו אם יש מכאוב בעולם כזה שגברא רבא דכוותיה ישען על דברי תוהו לכתוב מה שכתב ובקש שיוחקו דבריו בעט ברזל ועופרת למען תהיה לו למזכרת ומה יאמרו המושלים וההמון העם דשרו חכימיא למיהוי אבב בזיונא[2] איש ברעהו יהתלו ולהרבות כבודו מתכבד בקלון חבירו ושננו לשונם כחרב היונה. ומהאי טעמא לא נשיב על שאר הכתב דאיכא למישדי בה נרגא מרישא לסיפא כי אותה מבקשים מחללי התורה ומי שלבם נוקפם שרש פורה ראש ולענה. ובין חייט״א למחבלת״א[3] קא כלייא אורייתא קרנא:

תחת הכתבים האלו צוה להדפיס עוד שורות שתים ואומר שגם הגאון המפורסם מוהר״ר דוד אופנהיים נר״ו כתב שהוא לא נתן הסכמה כ״א על סמך עלה א׳ מס׳ דברי נחמיא ושלא העתיקו כל דבריו לקוצר היריעה וכו׳. אמנם כתבים אחרים באו מהגאון הרב הנזכר ליד יחידי ק״ק אשכנזים וכם כותב מרורות על אשר עשה רב האשכנזים נגד הדין. וכתב שלא יחושו כלל על החרמים וכו׳ כי כולם הם כחרמו של ים כל עוד שלא יעמדו למשפט עם המחבר וישמעו מה בפיו ושכך כתב לכל קהלות

---

1) צ״ל בכתבו. — 2) שבת ל״ב ע״א.

3) ע״פ המאמר בב״ר פרשה ס׳ ס״ד: בין חייתא למחבלתא אזל ברא דעלובתא.

אשכנז ופולין. ועודנו מדבר בכתביו נגד כתב מהגאון מהר״ר נפתלי כ״ץ שהם דברי הבאי ודברים של מה בכך שבדה מלבו ושחרפה היא לו ולדור שנדפסו דברים זרים כאלה שיד הכל ממשמשת בהם ומה יאמרו דורות הבאים וכו׳:

והנה הרב הספרדים נר״ו עם חכמי הב״ד ראו את כל הענינים וידעו כי המנגדים עוד ידם נטויה לכתוב ולשלוח ספרי׳ בכל המדינו׳ וכאשר השגיחו שבעו״ה חלול ש״ש הולך ורב נתעוררו וכגבורים אזרו חיל קנאת ה׳ צבאות תעשה זאת ונמנו וגמרו לשבת כסאות למשפט להתיעץ על הדבר כדת מה לעשות לאהבת השלום ולכבות את מדורות האש למען לא יכוו בני ישראל ח״ו בלהבת שלהבת אש המחלוקת שאינו לשם שמים. הם נתוועדו בתחלת השבוע פ׳ וירא והסכימו לדעת א׳ לשלוח ב׳ תלמידי חכמים חשובים מבה״מ אצל רב האשכנזים משם רב הספרדים וב״ד ה״י כי בשומעם חלול ה׳ הגדול הולך ומתרבה על הדברים שנתגלגלו בענין הס׳ שחבר הח׳ חיון שסוף כוונתם היתה להרחיק המחלוקת ולקרב השלום ושמה טוב ומה נעים יהיה בעיני השמים והבריו׳ אם גם מעלתו יתכבד להמצא עמהם לשאת ולתת ולהתווכח עד שיתברר האמת. אך הרב הנז׳ דחה אותם באמרו מדוע באו אליו ילכו אצל מהר״י בריא׳ ומוהר״ן כ״ץ ומוהר״ר גבריאל ה״י שהם החרימו על הדבר והוא לא נכנס בעובי הקורה כי אינו אלא כא׳ מתושבי העיר. וכאשר שמעו הרב והב״ד ה״י את הדברים אשר השיבו ב׳ ת״ח הנז׳ משם רב האשכנזים בלי טעמים ונקודים נתוועדו כולם שנית למחרת ושלחו [illegible] הב׳ ת״ח הנז׳ לאמר לו שלכבוד ה׳ ית׳ וית׳ שמו נקבצו עוד הפעם והם בבה״מ הגדול ושגם הוא עליו לחוש על כבוד שמים וללכת אצלם לשאת ולתת בדבר כנ״ל כי אין זו תשובה ששלח להם לאמר ילכו אצל אותם הרבנים וכו׳ כי גלוי ומפורס׳ (אף לפי דבריהם) שהם לא עשו כי אם ע״פ דבריו כי הס׳ לא ראו וכלהו מרוקא דידיה אפיתו[1]. ועוד שעדיין לא נתברר בב״ד שהדברים שנדפסו הם דברי הרבנים ממש. ועוד טעמים אחרים. שעל כולם מן הראוי הוא שלא יחדל מהלוך אליהם. ואם לאו שהם יעשו את שלהם כי כל מקום שיש ח״ה וכו׳. אמנם לא שת לבו גם לזאת והשיב [illegible] לו ויבאו כל הדיינים על החתום. שישאר הכתב בידו ושאז ישיב להם. ולכן [illegible] הב״ד לשלוח הב׳ תלמידי חכמי׳ פעם שלישית לומר לו שאינו מן הראוי להתווכח בכתב שמא יתרבו המחלוקות וע״כ יגדיל חסדו לבא עמהם לברר האמת פה אל פה ולא רצה. וכאשר ראו הרב ובית דינו כי תואנה הוא מבקש ביה שעתא כתבו לפרנסי ק״ק אשכנזים ה״י למען יראו וידעו את כל אשר עשו לכבוד ה׳ יתברך שמו ושגם הם ידברו על לב הרב שלהם כדי שיבא אצלם שיתוועדו פעם רביעית בבה״מ ויחדיו למשפט יקרבו לאהבת האמת והשלום ואם לאו הרי הם נקיים מה׳ ומישראל וידעו מה לעשות. אז פרנסי ק״ק אשכנזים נתוועדו על זה ושלחו ב׳ נאמני הקק״י אצל הרב עם סוס ושדה לבא בתוכה שיתרצ׳ ללכת אצלם על דבר עיקרי והוא השיב שלילה היה ולא יוכל לצאת שאינו בקו הבריאות. אז שלחו לאמר לו על מה קראוהו שלמען כבוד שמים ילך ביום המחרת אצל חכמי הספרדים בבהמ״ד. והוא דחה שלוחיהם בדברים וכך אמר בלשון תמה מה זה ששלחו אלי וכי הם יכולים לצוות עלי דבר ולא שוטים הם ששלחו אחרי בשביל זה ומה גם ששלחו אלי דברים כאלה ע״י ב׳ נאמנים לכו אמרו לפרנסים שעשיתם שליחותכם

---

1) עי׳ שבת צ״ט ע״ב, נדה מ״ב ע״א.

ולכו לדרכיכם. זו היא תשובתו ממש והפרנסי׳ הנז׳ כתבוה בתשובתם ששלחו לרב הספרדים וב"ד באמור להם כל מה שעבר ביניהם ובין רבם כנ"ל:

וכראות הרב והב"ד ה"י דכל אפייא שוין וכי אין תקוה עוד שיתפשר הדבר בשלום ובמישור ע"י דייני ישראל גמנו וגמרו לשלוח לו כתב הזהרה ע"י נוטריי"ו דמתא באמור לו כי יען שלחו אחריו כמה פעמים וגם ע"י פרנסי קהלתו והצירו בו עד בוש לבא להתווכח או להשיב על כל המחלוקות אשר סבב בקהל הספרדים מבית ומחוץ ולא רצה לבא שמעכשיו מוטל הדבר עליו לבטל כל מה שעשה בדבר הס׳ אשר חיבר הח׳ חיון ולהתיר נדויו בתוך ג׳ ימים בפני קהל ועדה ולהשיב אח"כ ספרי האף והחימה אשר שפך וכתב למקומות הקרובים והרחוקים. ואם לאו עלי׳ דידיה ליהדר כל אשר יוכרחו לעשות להשקיט המריבות ולשים שלום. ואחר שקבל הרב הנז׳ ההזהרה הזאת אז השיב גם הוא ע"י נוטאר"יו ביום השלישי ונתן טעם לפגם על מקצת הדברים אשר עשה (דנראה כחוכא ואטלולא) וכחש דברים גלויים וברורים אשר המה בעין בחתימת ידו ממש לראיה. וכשקבלו הרב והב"ד תשובה זו הרצו כל הדברים לפני מע׳ פרנסי ומנהיגי הקק"י ה"י והסכימו כולם ושלחו להכריז בבה"כ אחרי קראת לפני הק"ק כל הנעשה שמאחר שהב"ד השתדלו בכל עוז לתווך השלום ולא רצה רב אשכנזים לקבל שע"כ גוזרים בגזירת ח׳ ששום אדם מיחידי הק"ק לא ישפל בעבורו בשום דבר דין ומשפט לא על ידו או זולתו או אפילו דרך עצה. ועוד חלו פני כל יחידי הק"ק למעט בדברים בכל מה דאפשר עם הרב הנז׳ ועם החאגיז יען הם הביאו הדברים לידי כך. ויען גם בזאת המנגדים הנז׳ לא נחו ולא שקטו והביאו רוגז על רוגז בין היחידים בדברי׳ קשים מן הראשונים באופן כי התחיל להבת שלהבת המחלוקת להפליא ויפרדו איש מעל אחיו בעו"ה ע"כ הוכרחו עוד מע׳ הקצינים הפרנסים בחבורת הב"ד גם יחד להוסיף ולהכריז כי יען כוונת המנגדים היא להרע ולא להטיב כאשר הוא מפורסם לכל רואי השמש ע"כ להסיר כל מכשולות ומריבות ולהחזיר עטרת השלום והאחוה שבה נתיסדה שלות הק"ק ה"י מיום היותה גזרו בגזירת החומרא הנז׳ ששום אדם מבני הספרדים ידבר עם הרב הנז׳ ועם החאגיז לא פה אל פה ולא בכתב בפי׳ או ברמז בשום מרמה ותחבולה. וה׳ ברחמיו יסיר ממנו שנאה ותחרות ויטע שלום בינינו אכי"ר:

אלה הדברים על ספור המאורע הנז׳ עד היום הזה נוסדו על עמוד האמת אשר היא כפורחת. למען כבוד ה׳ אלקי ישראל כי הוא אמת ותורתו אמת את כל ונוכחת. יבאו רבני וגאוני קהלות הקדש ה"י ויראו את האמת ויחוו את דעתם לכל בני ישראל בהלכה רווחת. יען וביען המנגדים במשפטינו מאסו משפט אמת ושלום בשובה ונחת. לא זו אף זו מן התוכחות דלא רצו להתוועד עמנו בבית הוועד לברר האמת מתוך הויכוח להשקיט המחלוקות והמריבות אשר רבו בעם קדש והיא היא אשר כלנו ודמנו[1] מאז ומקדם ודין גרמא שחרבה עירנו וגילנו מארצנו ועדיין השטן מרקד בינינו אשר על כן בבעו ובמטו מינייכו מלכי ואפרכי ישימו עיניהם עין חמלה וחנינה ובהשגחה פרטית לנכח יביטו כי המנגדים לא לש"ש נתכוונו כי תחלתם היתה שנאה ואיבה וסופם רבת המשטמה ומסה ומריבה דאם איתא דכוונתם לשמים הוה

[1]) ע"פ הפסוק בשמואל ב׳ כ"א ה׳: האיש אשר כלנו ואשר דמה לנו.

להו לקרות להמחבר בעצמו ולהוכיחו (כפי דבריהם) וכמו שלמדונו רז״ל דרך התוכחה ועל זה הדרך על ספרו. והם לא עשו כן אלא שלחו את ביאור״ם בתבע״רה ואש מתלקחת בתוך קהל ועדה והמון העם חלק לבם זה אומר בכה ודורשין אותו לגנאי וזה אומר בכ״ו וספדו והלילו בין האולם ולמזבח על עלבון התורה כי לומדיה חללוה. והצד השוה שבהם אומרים במלא פום לא מהם ולא מהמונם ובהדי הוצא לקי כרבא[1] דעיילו לכולהו רבנן בחדא קופא דמחטא והיו לאחור ונפסלים בלינה אוי לדור שכך עלתה בימיו כי מעולם לא נשמע שהיה חלול ה׳ גדול כזה. ואנו עשינו המוטל עלינו ובקשנו כל מצדקי ומצדקי דמצדקי לכבות את הדליקה ולבקש השלום עברנו על מדתנו שהנם שהוא נכנס בתחום שאינו שלו והונה אותנו בדברי קנטורין קשים כגידין עד הוצאת שם רע מהב״ד בכלל ופרט הגיע. עכ״ז שלחנו לו בדברי שלום לאמר יחדיו למשפט נקרבה באהבה ואחוה ולא לנצח תאכל חרב המחלוקת כי מרה תהיה באחרונה ולא נכנסו דברינו באזניו אלא הקשה את רוחו ואמץ את לבבו באומרו אני ואפסי עוד מי יורידני ארץ ולא אשוב מפני כל ומכאן מודעא רבא דאיתרע חזקתיה ואל תחושו למניניו ולכתביו לא לו ולא לסיעת מרחמוהי כי דרכו להזיק בנזק הניכר. ואנחנו בס״ד מוכנים ומזומנים לאשר ולקיים הפסק שיצא מתחת ידינו. וה׳ ברחמיו ישפות שלום לנו ואליו נקרא ממעמקים בשפל קול התחנה. יגדיל ויאדיר כסא כבוד מרום תפארתם ויפרחו כשושנה. ונזכה לראות על ההרים רגלי מבשר ושבו בנים לגבולם ובאו ציון ברנה. אכי״ר: כה מעתירים בי דינא. החותמים בדמעה ונפש נענה. פה אמשטרדם ק״ק ספרדים יע״א בסדר ואתם עלו לשלום שנת אל כל **עדת** בני ישראל לאמר לפ״ק.

שלמה בכמה״ר יעקב אאיליון זלה״ה — שלמה אברבנאל סויזא
דוד ן׳ עטר — שלמה די מיזה רופא
שמואל בכמה״ר אהרן צרפתי — דוד מנדיש דה סילוה
דוד ישראל עטיאס

---

* קול הקורא קלא דלא פסיק ולא יפסוק קול נחש הלך. וילך מקצה הארץ ועד קצהו קול מבשר ואומר

שמעו זאת בית יעקב הנקראים בשם ישראל וממי יהודה יצאו הנשבעים בשם ה׳ ובאלקי ישראל יזכירו ולא באמת[2]. כי המלכתם בתוככם את בן טב־אל הוא נחש מולך שקוץ בני עמינו חיוא חורמן חיוא חיון פתן חרש אשר לא ישמע קול מלחשים. כולם מתרפאין חוץ מן הנחש הארור המתועב הזה. הוא נחש הקדמוני שזה שנים שעברו נקצצו רגליו וקולו הלך מסוף העולם ועד סופו. קול לו קול אליו קלא דלא פסיק ולא יפסוק. עד שכתתו את הנחש וכל חכמי ישראל הודו לחזקי יה. המה הצדיקים שנתבקשו לישיבה של מעלה. נ״צב״ה ואלמלא הם חיים בעולם הזה אין

---

[1] ב״ק צ״ב ע״א.

*) עלה בודד (איינבלאטטדרוק 4°) כבוא חיון שנית לאמשטרדם בשנת תפ״ו. בשני האכסמפלרים הנמצאים באוצה״ס L. M. סי׳ 7—8 20 E 21 חסר שמו של הכותב והחותם!

[2] ישעיה מ״ח א׳.

הרשע המת הזה יכול להכחישם. ועכשיו בא הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו והדפיס עלה נדף בקוראי שמו הקולות יחדלון ומה עשה אותו רשע חירף וגידף כלפי מעלה וספר אחרי מטתן של ת״ח. וזייף בלשונו הסרות בכתב הגאון החסיד הרב המובהק נ״י ע״ה פ״ה מוהר״ר ישראל זאבי שחותם כך כמה וכמה שנים שנשתנה שמו בחליו וזאת החתימה אברהם זאבי מזוייפת. וזה הצדיק לא יכתוב (ונמצא צבי שבור ונפתלי על מרומי) ובפרט שהוא שאר בשר של הגאון מוהר״ר אברהם יצחקי. אלא הכל בדה מלבו. כי כך דרך של אותו רשע לוקח העטרה ממי שהולמתו ונותן אותה לצבי מודח, כאשר עיניכם תחזינה במה שכתב הסדר למען שתי אותותי והרחיק היו״ד מאותות כי אותות עם הכולל גימט׳ תתי״ד. ובותקח מרים את התוף השמיט תיבת הנביאה ואפשר למרים אחרת השב ולא זו אף זו שכתב על צדיק עתק (ומכ״ש שמכחיש דברי הרשע הגמור הידוע) תפח רוחא דההוא גברא יגרר לשונו דבר אחר ושחיטה יראה בצוארו. ואלו שהי׳ בידן למחות ולא מיחו עתידין לתן את הדין אם אין דין למטה יש דין למעלה. ומן הכתב ב״ד החשוב ק״ק קוסטנטינא יזיי״א נראה בפירוש שהמה ב״ד שרו משכי׳ ובשרי׳ לכלבים כי מתוך שבחו של אותו הרשע למדנו גנותו פיו ענה בו אשר הוא רשע למות החכמי׳ הנ״ל נזהרו היטב בדבריהם ובלשונם הצח בזה הלשון (על אודו׳ שהי׳ מלמד לאחרים דייקא וכו׳ ונפשו לא חייא וכו׳ ומעתה אין כאן חרמות וכו׳ אמנם בתנאי שיקיים מה שכבר קיבל עליו בשבועה כנז״ל וכו׳) ושפיר קימו וקבלו אלשעבר גם ארור יהיה. וכל הקללות שבתורות כהן הגדול מהר״ן ישופו את ראש הנחש הארור המתועב הזה. כי מי פתי יאמין אשר חכמים יגידו ויחזרו ויגידו בדלא גמירי אינשא שמעתתא דמיבדרי מאותן החכמי׳ דקוסטנטינ׳ בעצמם ובכבודם אשר הגידו והעידו בכתבם ראשנים על זה המין שעשה מעשה בלעם בהסכן הסכנתי ושהוא מעונן מנחש ומכשף לא חייא יחיה. וגם העידו עליו שהדפיס ספ׳ קטן לכבוד זונתו הנכרית הנקרא׳ לא בעלא מרגריטא La Bela Margerita פתח הארור הזה את הספר לא באלהא דמרגליתא וכו׳ וא״כ איך יש להרהר ח״ו אחרי החכמים הללו ועוד איך ישליכו אחרי גיום דברי ב״ד הגדול של החסיד המנוח מוהרר״י בריאל עם כל חכמי איטליא ורומא ואנקונא. וירושלים תוב״ב:

והנה זדון לבו השיאו להעיר הישנים בקול דופק על פתחי דודים החרדים אל דבר ה׳ לחגור כלי מלחמתם נגד הצר ואויב הזה אשר מראה את עצמו צדיק והוא צדוקי יודע רבונו ומכוין למרוד ולהמריד בו. וארור נוכל הזה ויש באידרא זכר לטוב וזוכח משחת לה׳. ודין הנחש הזה לילך על גחון ועפרא בפומי׳ דאויב שפוער פיו לבלי חוק ולא די לזה הארור מכל. שאינו תוהה על הראשונו׳ אלא שמחרף ומגדף מערכות אלקי צבאות והוא מילידי חרפ״ה אוי לו מאב ואוי לו מאם. ועל שספר אחרי מטתן של ת״ח מן השמים יבזעו לארנקא דמוחי׳ טוב שבנחשים רצוץ מוחו:

והנה אתם הגבירים והקצינים אנשי מעמד נטורי קרתא דק״ק ספרדיים באמשטרדם אשר לאל ידכם למחות ביד הרשע הזה ששמו חייא ע״ד סגי נהור כי רשעי׳ בחייהם הם מתים. איך לא יראתם מפני ה׳ שדברי רשע כאלה בשקרים וזיופים ינתנו בקהלתכם לעט ברזל ועופרת. שיהיו למשמרת. ומה תענו ליום הדין הגדול והנורא. ובפרט שבודאי שמעתם מהכתבים שבאו ממדינת פיה״ם ומערהרי״ן איך שזה הנחש הסית והדיח כמה גדולי ישראל אשר כל אשא שטותם פן ואולי יסירו הטינא מלבם

והכתבים המונחים בידי מורינו ורבינו רבן של בני גולה נשיא ישראל הגאון מוהרר״ד אופנהיי׳. שזה הרשע בעצמו יודע שכתבו עליו מה שכפר בענין היחוד של פסוק שמע ישראל ואין כאן מקומו. והנה עיניכם רואות שעבר על השבועה שנשבע לפני בד״ה הנ״ל וגם אסר עליו כל הפרות ולקח חמורה אחת ואפשר ששמה מרים ובשביל כך לקח הסדר ותקח מרים ולא אמר הנביאה כי לא קרב אל הנביאה רק אל אשת הושע. (ותמה אני איך הרשע הזה בעזות פניו אינו מתירא מפני עם ה׳ מרי נפשו. על קושיתו בספר המינות שלו וא״ת וכו׳ וי״ל כי גם זה לעומת זה וכו׳ הלא בשביל כך יכולין למסרו וד״ל).

וא״כ למה לא תשמידו החרם מקרביכם הלא הוא עכ״ן בן חרמ״א למטה יהודים מסית ומדיח ובפירש אמר בחצר הקיסר שהעברים עורים. ובהשמידכם את החרם מקרביכם מן השמים תושמעו ותושפעו בשפע רצון וטוב. כ״ד המעתיר לכבוד קב״ה ולכבוד צדיקי׳ שוכני עפר זצ״ל דקב״ה תבע ביקריהו ושתדינוני לכף זכות.

לסדר וכל העם רואים את הקולות (ולא יחדלון)

לפרט מכף רגל ועד ראש אין **בו מתום.**

מצבות רבני וחכמי אזמיר.

*העתק מקבורות ומצבות מרבני וחכמי ע״ת אזמיר יע״א זכותם יגן עלינו אמן.

וזה נעתק בשנת חמשת אלפים ושש מאות ועשרים ושמונה לבריאת עולם, ע״י איש סופר בקי בחם ובשמותם הי״ו נס״ו.[1])

א) החכם הנעלה נזב״י[2] כמוה״ר חיים אלגאזי ז״ל כ״ג תמוז שנת חמשת אלפים ושלש מאות לבריאת עולם.

ב) נתבקש בישיבה של מעלה החכם הנעלה כמו״ה יצחק ליאון ז״ל ז׳ שבט שנת השכ״ה.

ג) החכם השלם כמו״ה יעקב בן נעים ז״ל ה׳ כסליו ש׳ הת״ג.

ד) החכם כמו׳ נסים אמאטו ז״ל ב׳ סיון ש׳ הת״ג.

ה) החסיד והעניו כמו״ה מצליח רודיטי[3] ז״ל ש׳ הת״ה.

ו) החכם השלם הדיין המצויין רב ראשון שבאזמיר כמוהר״ר עזריה יהושע זלה״ה[4] י״ד חשון שנ׳ הת״ת.

ז) החה״ש כמו׳ יוסף אמאטו ז״ל כ׳ אב ש׳ התי״ד.

ח) החה״ש חסיד ועניו כמוהר״ר שלמה אברהם הכהן[5] האיתמרי זצוק״ל ז״ך אלול ש׳ התי״ט.

ט) הרב הגדול המקובל האלקי כמו״ה דוד חביליו ז״ל[6] ביום תשעה באב שנת התכ״א.

י) החה״ש כמו׳ אברהם ארדיט ז״ל כ׳ תשרי ש׳ התכ״ב.

י״א) עט״ר[7] מו״ר הרב הגדול מר קשישא רב הכולל ראשון שבאזמיר כמוהר״ר יוסף איסקאפה זלל״ה בעל ספר ראש יוסף[8] כ״ו טבת ש׳ התכ״ב.

י״ב) דורש טוב תורה התומה הישיש החכם המרומם כמו׳ מרדכי צורייאנו ז״ל ז״ך איר ש׳ התכ״ג.

י״ג) החה״ש כמו׳ משה עובדיה ז״ל ט׳ כסליו ש׳ התכ״ג.

---

*) כ״י מעקד הספרים של חברת כל ישראל חברים בפאריס סי׳ H 117 A.

[1]) השם ישמרהו ויחיהו נצח סלה ועד.

[2]) ר״ת נעים זמירות בני ישראל או נזר בית ישראל. — [3]) ר׳ שמעון רודיטי הר״ל שו״ת לחם רב לר׳ אברהם ב״ר משה די בוטון, אזמיר ויקר״ש, 2°.

[4]) עי׳ במפתח השמות בס׳ קורא הדורות ד״ה עזריה יהושע ובשה״ג בערכו.

[5]) הוא אבי ר׳ אליה הכהן בעל ספר שבט מוסר הגזכר לקמן סי׳ נ״ב.

[6]) עי׳ אודותיו באוה״ח לרח״ם סי׳ 719. — [7]) עטרת ראשנו.

[8]) עי׳ באוצת״ס לרי״א בן יעקב ע׳ 540 סי׳ 20.

י"ד) החה"ש כמו' גרשון ן' הרב המובהק כמוהר"ר אברהם מוטאל ז"ל[1] ט"ו תמוז ש' התכ"ו.

ט"ו) הרב הכולל החסיד העניו כמוהר"ר אהרן לפפא ז"ל[2] בעל ספר בני אהרן כ"ו אייר ש' התכ"ז.

ט"ז) החכם השלם והכו' כמו' משה זיג ז"ל ג' תמוז ש' הת"ל.

טו"ב) החה"ש כמו' אהרן ן' שושן ז"ל ז' חשון ש' הת"ל.

ח"י) החכם השלם הותיק כמו' חיים אלגאזי ז"ל כ"ב חשון ש' התל"א.

י"ט) החה"ש כמו"ה וידאל טאבוך ז"ל ר"ח תמוז ש' התל"ב.

כ') עט"ר מו"ר הרב הגדול ריש גלותא כמוהר"ר חיים בנבנשת ז"ל[3] ב"ס כנסת הגדולה וס' בעי חיי י"ט אלול ש' התנ"ל.

כ"א) החה"ש כמו' ישי אלמולי ז"ל[4] ב"ס אודה ה' ה' לחודש חשון ש' התל"ד.

כ"ב) החה"ש והכו' כמו' בנימין מלמד ז"ל[5] כ"ט כסלו שנת התל"ח.

כ"ג) הוא הקדוש כמו' משה ן' שושן ז"ל טו"ב תמוז ש' התל"ח.

כ"ד) החה"ש רב ועצום עבד לאל עליון כמו' משה ציון ז"ל כ"ה אב ש' התמ"א.

כ"ה) הרב המובהק הדיין המצויין כמו' יצחק דאלבה ז"ל[6] יוד אדר ש' התמ"א.

כ"ו) החה"ש החסיד ועניו כמו' יצחק סילוירה ז"ל י"א חשון ש' התמ"ב.

כ"ז) החסיד ועניו כמו' יצחק קאלומיטי ז"ל כ"ח אב ש' התמ"ג.

כ"ח) החסיד העניו כמו' ידידיה אבואלעפייא ז"ל כ"ט אלול ש' התמ"ד.

כ"ט) החכם השלם כמו' מנחם ששון ז"ל י"א אדר ש' התמ"ה.

ל') הדיין המצויין ורב טוב לבית ישראל כמו' שלמה ן' עזרא ז"ל[7] ז"ך אדר ראשון ש' התמ"ח.

ל"א) עט"ר מו"ר הדיין המצויין הרב הכולל כמו"ה אהרן ן' חיים זלה"ה[8] י"ב תמוז ש' התמ"ח.

ל"ב) החה"ש כמו' מאיר דאנון ז"ל ט"ז טבת ש' התמ"ט.

ל"ג) החה"ש זה סיני כמו' חיים לפפא ז"ל י"א סיון ש' התנ"א.

ל"ד) הרב הגדול מו"ר כמו' שלמה הלוי ז"ל[9] ב"ס לב שלמה א' אליל ש' התנ"ז.

ל"ה) הגאון המופלג כמו' אברהם אלגאזי ז"ל ן' הרב המופלא כמו' שלמה אלגאזי[10] ז"ל כ"ג טבת ש' הת"ס.

ל"ו) החה"ש אב בחכמה כמו' אברהם די קוריאל ז"ל ט"ז אב ש' התס"ה.

ל"ז) הרב המובהק כמו' חיים עשאל ז"ל[11] שליח ציון ז' שבט ש' התס"ז.

ל"ח) כמוהר"ר שמואל שלם ז"ל ב"ס מלך שלם[12] ש' הת"ע.

ל"ט) החה"ש הדיין המצויין הרב המובהק כמו' חיים יהודא אלגאזי ז"ל ב"ך אדר ש' התע"ג.

---

[1]) ע"ד ר' אברהם ב"ר יעקב מוטאל ראה מש"כ באוה"ח סי' 180.

[2]) שם באוה"ח סי' 299. — [3]) שם באוה"ח סי' 862. — [4]) חתנו של ר' מאיר די בוטון, עי' שה"ג בערכו. — [5]) אוה"ח סי' 596. — [6]) קוה"ד נ"ב ע"ב. — [7]) עי' ברשימת רמש"ש CB. p. 3030. — [8]) עי' באוה"ח סי' 288.

[9]) ושם אביו ר' בנימין הלוי, עי' אודותיו באוה"ח סי' 598.

[10]) שה"ג בערכו. — [11]) אוה"ח סי' 895. — [12]) עי' באוצח"ם ע' 884 סי' 859.

מ׳) הרב הכולל כמו׳ יעקב ן׳ נעים ז״ל ב״ס משכנות יעקב[1] א״ך אדר ש׳ התע״ד.

מ״א) הצדיק אבד כמו׳ יצחק דאלבֹּה ז״ל ד׳ תמוז ש׳ התע״ד.

מ״ב) החה״ש החסיד העניו כמו׳ ברוך יעב״ץ ז״ל במגפה ביוש״ק בעל ספר לקוטי רבי[2] ש׳ התע״ה.

מ״ג) החה״ש כמו׳ כלב קאלפו ז״ל ד׳ אלול ש׳ התע״ז.

מ״ד) החה״ש כמו״ה שלמה אלגאזי ז״ל טו״ב שבט ש׳ התע״ז.

מ״ה) החה״ש כמו׳ מאיר דאנון ז״ל ד׳ אדר א׳ ש׳ התע״ז.

מ״ו) מר קשישא מו״ר הרב הגדול כמו׳ ישראל בנבנשת זלה״ה ח״י טבת ש׳ הת״פ.

מ״ז) הרב המובהק נשיא נשיאי הלוי כמו׳ בנימין הלוי ז״ל[3] יוד תמוז ש׳ התפ״א.

מ״ח) דורש טוב לעמו ועומד בין הפרצים כמו׳ חיים אלפיסי ז״ל י״ד אב ש׳ התפ״ו.

מ״ט) אשר רבץ וקבץ כל חדושים דרבנן. ועוד לו מעלות רבות חכם הנעלה רודף צדקה וחסד כמו׳ מנחם פירפינייאן ז״ל ט״ו באב ש׳ התפ״ו.

נ׳) חכם המרומם כמו׳ אליה די קורדובה ז״ל ה׳ אייר שנת התפ״ח.

נ״א) הישיש החכם המרומם כמו׳ אברהם בכר בצלאל ז״ל מערי פרס ר״ח סיון שנת התפ״ח.

נ״ב) עט״ר מו״ר הרב הגדול מר קשישא כהנא רבא כמוהר״ר אליהו הכהן האיתמרי[4] זצוק״ל ב״ס שבט מוסר וספרים הרבה ח׳ אדר שני שנת התפ״ט.

נ״ג) החה״ש והכו׳ ספרא רבא דישראל כמו׳ בנימין פונטרימולי ז״ל ט״ז סיון שנת הת״ץ.

נ״ד) מלאכי שלום צאו לקראת הרב המובהק כמוהר״ר שלתיאל גאליססה זלה״ה.

נ״ה) הרב הגדול כמו״ה יהונתן ן׳ נעים זלה״ה.

נ״ו) הישיש החכם המרומם דורש בין החכמים כמו׳ אליה די מדינה ז״ל ח״י אדר שנת התצ״ג.

נ״ז) החכם המרומם כמו׳ ידידיה בן עזרא ז״ל[5] ר״ח כסלו שנת התצ״ז.

נ״ח) החה״נ כמו׳ יוסף אנגיל ז״ל ח״י טבת שנת התצ״ח.

נ״ט) החה״מ כמו׳ משה ככמוהר״ר יעקב שאול ז״ל טו״ב סיון שנת התצ״ח.

ס׳) הישיש הח׳ המרומם סרוי׳ כמו״ה אברהם אלגאזי ז״ל טוב סיון ש׳ התק״ב.

ס״א) החה״ש המקובל האלקי כמו׳ יודא מורסייא ז״ל ג׳ סיון שנת התק״ג.

ס״ב) החסיד הח׳ המרומם כמוה׳ שמואל ן׳ נעים ז״ל ז״ך אדר ש׳ התק״ז.

ס״ג) החה״ש והכו׳ החסיד העניו המקובל שד״ר[6] כמוהר״ר משה שפירא ז״ל כ״ה אייר שנת התקי׳.

ס״ד) הישיש החה״מ כמו׳ יהודא חזן ז״ל טו״ב סיון ש׳ התקי׳.

ס״ה) פועל אמת שפעולתו אמת על התורה ועל העבודה ומועדה חדשה ושבתה החכם הנעלה כמו׳ מאיר חסן ז״ל כ״ג ניסן ש׳ התקי״א.

---

[1]) שם באוצה״ס ע׳ 377 סי׳ 2898.

[2]) נדפס בס׳ לשון ערומים לבנו ר׳ ברזילאי יעבץ (אזמיר תק״ט) הנזכר לחלן סי׳ ע״ח

[3]) שה״ג בערכו סי׳ 18. — [4]) אוה״ח סי׳ 407.

[5]) עי׳ בתורת הקנאות ליעב״ץ דפוס לבוב תר״ל ע׳ 68 שהוא בין הפרנסים ואנשי המעמד שבאזמיר. — [6]) שליחא דרחמנא עי׳ לקמן סי׳ קע״ט.

ס״ו) הירא את ה׳ מנעוריו לא פסק גירסא מפומיה, מקיים את התורה מעושר החה״נ כ׳ מרדכי צירינו ז״ל י״ב איר שנת התקי״ב.

ס״ז) החה״נ כה״ר יוסף עוזיאל ז״ל יו״א חוה״מ חה״ס שנת התקי״ב.

ס״ח) הישיש החה״מ כה״ר יצחק די גאביש ז״ל ר״ח אדר ראשון שנת התקי״ג.

ס״ט) הרב כמוהר״ר אליהו חאקו ז״ל ח״י טבת ש׳ התקי״ד.

ע׳) הח׳ המרו׳ סופר ושוקל ונזב״י חיים קאלדירון ז״ל כ׳ תמוז ש׳ התקט״ז.

ע״א) הרב הכולל כמו׳ יעקב שאול ז״ל ב״ס קול יעקב[1] כ״ט סיון ש׳ התקי״ח.

ע״ב) הרב השקדן בתורה כמו׳ משה ן׳ אדרת ז״ל ב״ס ברך משה[2] י״א אב ש׳ התקי״ח.

ע״ג) הנפטר בקצרות שנים מוצלח בתורת האל העוזר החה״נ מצליח ן׳ הרב המובהק כמו׳ משה בן אדרת ז״ל[3] ח׳ שבט ש׳ התקי״ח.

ע״ד) החה״נ כה״ר שלמה ן׳ אדרת ז״ל ן׳ הרב הנז״ל ז״ל ה׳ ניסן ש׳ התקי״ח.

ע״ה) הישיש החה״נ כמו׳ שמואל ן׳ שושן ז״ל כ״ו ניסן שנת התקי״ח.

ע״ו) הח׳ העניו נזב״י כ׳ בנימין לפפא ז״ל ר״ח אב ש׳ התקי״ח.

ע״ז) דורש ברבים במדרשות והיה נהנה מיגיעו החכם הנעלה כה״ר אליה קולודרו ז״ל כ״ח ניסן שנ׳ התקי״ט.

ע״ח) הרב הכולל כמו׳ ברזלי יעבץ ז״ל[4] ב״ס לשון למודים וס׳ לשון ערומים ש׳ התק״ך.

ע״ט) הח׳ הנ׳ כה״ר משה אלבעלי ז״ל ב״ס תורת משה ק״ק יוד תמוז ש׳ התק״ך.

פ׳) החה״נ כה״ר אברהם דוד ז״ל כ״ג תמוז שנת התק״ך.

פ״א) החה״מ ויהי בשלם כמו׳ אברהם מורסייא ז״ל כ״ה תמוז ש׳ התק״ך.

פ״ב) החה״נ זרע רב שלשלת יוחסין כמו׳ ישראל בנבנשת ז״ל י״ט טבת ש׳ התק״ך.

פ״ג) החכם המקובל כמו׳ מאיר לאבאנסר ז״ל ג׳ אלול ש׳ התקכ״א.

פ״ד) הירא את ה׳ מנעוריו עד יום זקנתו משכים ומעריב בבית הכנסת כל ימיו תורתו אומנתו ומשאו ומתנו באמונה הישיש והחכם כה״ר משה קרודו ז״ל ט״ז שבט ש׳ התקכ״א.

פ״ה) החכם הנעלה כה״ר משה יפה ז״ל ג׳ אב ש׳ התקכ״ב.

פ״ו)[5] דורש טוב תורה חתומה הישיש החה״מ כה״ר מרדכי צורייאנו ז״ל ז״ך אייר התקכ״ג.

פ״ז) החה״נ כה״ר אברהם מאגולה ז״ל י״ד ניסן ש׳ התקכ״ג.

פ״ח) אישים ראו כליל אישים
ושלישים
כאיש ערוך
וזה סיני ואור חמה
ובחכמה
מקור ברוך
אשר נכרת בלא עתו
ובגזרתו
יהי ברוך

---

1) נדפס באזמיר תק״ך. — 2) עי׳ באוצה״ס ע׳ 86 סי׳ 619. — 3) עי׳ שה״ג בערכו. 4) אוה״ח סי׳ 648. — 5) עיין לעיל סי׳ י״ב!

דיין אמת נברך יה
לישעיה
שמו ערוך
ג' סיון שנת התקכ"ג.

ס"ט) גדול בכל חכמה ה"ה הרב המופלא כמוהר"ר יהודא ליב ז"ל ממדינת פולין שנת התקכ"ה.

צ) החכם השלם המקובל האלקי כמו' יוסף אשכנזי ז"ל כ' סיון ש' התקכ"ה.

צ"א) יקר רוח איש תבונה החה"ג יהודא חזן ז"ל בן החה"ג הרב החסיד ב"ס חוזה דוד ז"ל[1] ה' אב ש' התקכ"ה.

צ"ב) אמיץ לב בחכמתו עניו מאד החה"מ כמו' מנשה חאביף ז"ל י"ב תמוז ש' התקכ"ה.

צ"ג) החה"נ מדוכא ביסורין ועוסק במלאכת שמים כה"ר אברהם וינטורה ז"ל ו' תשרי ש' התקכ"ג.

צ"ד) החה"ש ח"ק שד"ר[2] איש ירושלם כמו' אהרן הלוי ז"ל ג' אלול התקכ"ז.

צ"ה) אל הלקח ארון האלקים חוץ לזמנו. החכם הנעלה כמו' חיים מרדכי אלבאלאגי ז"ל כ"ח תמוז ש' התקכ"ז.

צ"ו) הרב ועצום כמו' אפרים ארדיט ז"ל[3] ב"ס מטה אפרים ט"ו תשרי התקכ"ח.

צ"ז) הישיש החה"נ כה"ר יצחק אלגראנטי ז"ל כ"ג חשון שנת התקכ"ח.

צ"ח) המתחסד עם קונו מדוכא ביסורין הישיש החח"נ כה"ר ברוך קאלומיטי ז"ל א"ך אייר שנת התקכ"ח.

צ"ט) החכם כמו' ירמי' מארגונטו ז"ל ט"ב תשרי התקכ"ט.

ק) החה"נ כה"ר משה אלגראנטי ז"ל ט' חשון ש' התקכ"ט.

ק"א) הישיש החה"נ כ' יעקב אלאזראקי ז"ל יו"ד כסלו התקכ"ט.

ק"ב) החה"נ ירא אלקים וסר מרע כ' שלמה מורינו ז"ל ט"ב כסלו ש' התקכ"ט.

ק"ג) החח"נ כה"ר אליה קוריאל ז"ל ז"ך כסלו ש' התקכ"ט.

ק"ד) פאר הדור תורתו אומנתו, גם שש גם ישיש החכם המרומם כה"ר דוד די לאפאס ז"ל י"ב טבת התקכ"ט.

ק"ה) הישיש החה"מ כה"ר משה ברכה ז"ל יו"ד סיון התקכ"ט.

ק"ו) הרופא המובהק החה"מ כ' אהרן סאלינאס ז"ל כ"ה סיון ש' התקכ"ט.

ק"ז) החכם השלם המקובל האלקי כמו"ה מאיר ביקייאס ז"ל ב"ס מאיר בת עין[4] ושאר ספרים כ"ט תמוז שנת התקכ"ט.

ק"ח) החכם השלם עטרת זקנים כמו' מצליח ברכה ז"ל ז' כסלו התק"ל.

ק"ט) איש צדיק זך וישר פעלו החה"נ כה"ר אליה בנימן ז"ל ר"ח תמוז ש' התקל"א.

ק"י) החכם הנעלה סופר מהיר כה"ר רפאל אלגאזי ז"ל ד' סיון ש' התקל"א.

קי"א) החכם כה' יעקב אמאדו ז"ל א"ך אדר שנת התקל"ב.

קי"ב) לא פסיק גירסא מפומיה החה"נ כה"ר אברהם משכיל ז"ל ט"ב כסלו ש' התקל"ג.

---

[1]) עי' אוה"ח סי' 722 — [2]) חסידא קדישא שליחא דרחמנא, ועי' לקמן סי' קנ"ח וקע"ט. — [3]) שם סי' 508. — [4]) אוצה"ס ע' 277 סי' 75.

קי"ג) החה"ש נזב"י כמו' משה סוסי ז"ל כ"ו אדר התקל"ד.

קי"ד) הרב השלם הדיין המצויין כמו' יעקב אלבעלי ז"ל ב"מ קהלת יעקב[1] ז' באדר ש' התקל"ה.

קט"ו) החה"ש שאלתיאל ניניו ז"ל ח"י אדר ש' התקל"ה.

קט"ז) החה"נ ממשפחת רם, הנפטר בקצרות שנים כה"ר רפאל בנבנשת ז"ל ו' אדר ראשון התקל"ה.

קי"ז) החכם כמו' חיים בכמוהר"ר דוד אבואלעפייא זלה"ה[2] כ"ה אדר ש' התקל"ה.

קי"ח) האדם הגדול מעוז ומגדול, ה"ה החה"ש סיני ועוקר הרים כמו' אליהו חאקו ז"ל י' מוצאי יום הכפורים שנת התקל"ו.

קי"ט) החכם הנעלה כה' חיים פיזא נ"ע כ"ב שבט התקל"ח.

ק"כ) החח"ש והכו' כמו' חיים יהודה אליעזר ז"ל ב"ס שמחת יהודא[4] י"ד אלול התק"ם.

קכ"א) החה"ש והכו' חיים יוסף אלבעלי ז"ל ה' אלול שנת התק"ם.

קכ"ב) הרביץ תורה בתלמידים מופלגים החה"ש נזב"י כמו"ה אליה טורמינו ז"ל כ"ח אב ש' התקמ"א.

קכ"ג) החה"ש הדיין המצויין כמו' חיים שלמה ן' עזרא ז"ל י"ד חשון ש' התקמ"ב.

קכ"ד) מיקירי ירושלים הרבה גבולו בתלמידים זרע רב מיוחס אחריו ה"ה הרב הכולל כמוהר"ר אליהו נסים שמואל מיוחס ז"ל כ"ט אב התקמ"ב.

קכ"ה) החה"ש ח"ק[5] כמוהר"ר ידידיה אבואלעפייא ז"ל כ"ג אדר ראשון ש' התקמ"ג.

קכ"ו) החכם כמו' ארי' יהודא הכהן ז"ל ן' הרב ז"ל ח"י תמוז ש' התקמ"ד.

קכ"ז) החה"נ כה"ר יהושע ן' קאיירי ז"ל ה' סיון שנת תקמ"ד.

קכ"ח) החה"נ כה"ר יעקב הלוי ז"ל כ"ג סיון שנת תקמ"ד.

קכ"ט) החה"ש נזב"י בנן של קדושים כמו' חיים אברהם אלבעלי ז"ל ט"ו תמוז תקמ"ד.

ק"ל) החה"ש כמו' בנימין עוזיאל ז"ל ב' אב שנת תקמ"ד.

קל"א) הנפטר בק"ש[6] החה"נ נזב"י כה"ר בכור מיכאל אברהם אליעזר ז"ל ו' תשרי ש' תקמ"ה.

קל"ב) החה"נ כה"ר יוסף חזן ז"ל ר"ח אב שנת התקמ"ה.

קל"ג) החכם הנעלה כה"ר מרדכי הלוי ז"ל ר"ח תמוז שנת התקמ"ו.

קל"ד) החה"ש עצו"ר[7] כמו"ה דוד סאבאן ז"ל כ"ט שבט שנת התקמ"ו.

קל"ה) החה"נ כה"ר אברהם הכהן ז"ל ו' טבת שנת התקמ"ז.

קל"ו) זקן ויושב בישיבה, גדול בכל חכמה הישיש הנכבד כמו' ישראל יעקב שילה ז"ל יוד אייר ש' התקמ"ז.

קל"ז) החה"נ כ' מנשה חאביף ז"ל ב' סיון ש' התקמ"ח.

קל"ח) החה"נ כה"ר חיים אברהם בן גיאות ז"ל י"ד אדר שנת התקמ"ח.

קל"ט) החה"נ כ' אליה בכר דוד חננאל ז"ל כ"ו אייר התקמ"ח.

ק"מ) החה"נ נזב"י כ' יעקב אלגאזי ז"ל כ"ה אייר שנת התקמ"ח.

---

[1]) על הרמב"ם, נדפס בשאלוניקי תקל"ט. — [2]) אוה"ח סי' 848. — [3]) שם סי' 875.
[4]) קל"ח שו"ת וי"ב דרושים, שאלוניקי תקס"ת. — [5]) חסידא קדישא.
[6]) בקצרות שנים. — [7]) עצום ורב ועי' לעיל סי' כ"ד ולקמן סי' קס"ז וקס"ט וקע"ט.

קמ"א) החה"ש והכולל כמו' אלישע שוחמי ז"ל כ"ד אדר שנת התקמ"ט.

קמ"ב) החה"ג כמוהר"ר אליקים גאטינייו ז"ל ב"ס תועפות ראם[1] ה' שבט התקנ"ה.

קמ"ג) החה"ש כה"ר אברהם ליאון ז"ל המכונה מורינו ד' אלול התקנ"ה.

קמ"ד) החה"ש עצו"ר כמו' רפאל מישה פאלקון ז"ל ב"ס ישיר משה[2] ט"ו תשרי ש' התקנ"ו.

קמ"ה) החה"ש נזב"י שלם בכל' כמו עמנואל ן' בנכנשת ז"ל ביום שביעי של פסח ש' התקנ"ו.

קמ"ו) החה"ש והכו' כמו' יצחק גאטינייו ז"ל ב"ס בית ישחק[3] י"ד אלול ש' התק"ס.

קמ"ז) הרב המובהק ח"ק כמו' אברהם חאיון ז"ל י"ב טבת ש' התק"ס.

קמ"ח) החה"ש עצו"ר ח"ק כמו' חננאל מורינו חאביף ז"ל ב"ס מגדל חננאל[4] י"ג אדר ש' התקס"ג.

קמ"ט) החה"ג איש צדיק תמים סופר מהיר כמוה"ר רפאל אברהם אלגאזי ז"ל ב' אלול התקס"ג.

ק"נ) המתחסד עם קונו קדוש יאמר לו הישיש החה"ג כה"ר אברהם דיין ז"ל ט"ו באב התקס"ג.

קנ"א) החכם המרומם כה"ר אברהם מזרחי ז"ל ז' ניסן שנת התקס"ד.

קנ"ב) החה"ם כה"ר שבתי צבי נ"ע מתושבי קורג'יסטאן ט"ו כסליו ש' התקס"ד.

קנ"ג) החה"ג איש צדיק כה"ר יצחק פיפירנו ז"ל ח' שבט ש' התקס"ה.

קנ"ד) החה"ש והכו' מדוכא ביסורים כמו' רפאל מרדכי יהושע שאול ז"ל ב"ס דובר מישרים[5] ר"ח טבת התקס"ה.

קנ"ה) החכם השלם כמו"ה שלמה מוצירי ז"ל יוד סיון ש' התקס"ט.

קנ"ו) החה"ש כמו' שמואל אבראבאניל ז"ל ז' שבט ש' התק"ע.

קנ"ז) עט"ר מו"ר הרב המופלא וכבוד ה' מלא מר קשישא כמוהר"ר רפאל יצחק מאיון זצוק"ל בעל ס' שרשי הים[6] וס' פאת ים[7] וס' דרכי הים[8] א"ך אלול התק"ע.

קנ"ח) חסידא קדישא כמו' יצחק ארדיט בר שלמה ז"ל ב"ס יקר הערך[9] י"ד תמוז ש' התקע"ב.

קנ"ט) עט"ר מו"ר הרב הכולל מדוכא ביסורין כמוהר"ר חיים יצחק אלגאזי זצוק"ל ב"ס דרך עץ החיים[10] כ"ה ניסן שנת התקע"ד.

ק"ס) החה"ש כמו' חיים אפרים ארדיט ז"ל יוד אדר ראשון שנת התקס"ד.

---

[1]) פירוש על המזרחי עה"ת, אזמיר תקנ"ז.

[2]) דרושים עה"ת ולחגים ולמועדים ועל תהלים, שאלוניקי תקס"ז.

[3]) שאלוניקי תקנ"ב, ועי' אוצה"ס ע' 74 סי' 389. — [4]) דרושים, שאלוניקי תקע"ט.

[5]) חידושים על הרמב"ם ובסופו דרכי מישרים, דרושים. שאלוניקי תקפ"ח.

[6]) על י"ד שרשי המצות להרמב"ם, ג' חלקים, שאלוניקי תקס"ז—ע"ה.

[7]) על מס' ביצה ובסופו כללים ע"ס א"ב, שאלוניקי תקצ"ב.

[8]) דרושים. שאלוניקי תקע"ג.

[9]) ופחות שבערכין ושם שלמה על ערכין וכו' שאלוניקי תקפ"ג, ועי' באוצה"ס ע' 229 סי' 297. — [10]) שאלוניקי תקס"ד, ועי' באוצה"ס ע' 118 סי' 465.

קס"א) החה"ש רודף צדקה וחסד כמו' נסים יצחק ארדיט ז"ל י"ד סיון ש' התקפ"ד.

קס"ב) הישיש החכם המרומם חסידא קדישא כמו' חיים משה חסן ז"ל י"ב אב שנת התקפ"ד.

קס"ג) החכם הלמדן מדוכא ביסורין כמו"ה ברוך קאלומיטו דמתקרי בכור ז"ל ב"ס אבק דרכים[1] ח' אב תקפ"ה.

קס"ד) עט"ר מו"ר הרב המובהק כמוהר"ר רפאל אשכנזי זצוק"ל ב"ס מראה עינים[2] וס' מראה הגדול[3] ז"ך חשון שנת התקפ"ו.

קס"ה) הרב ועצום כמו' יעקב המכונה מורינו פאלאג'י ז"ל[4] ר"ח אב ש' התקפ"ח.

קס"ו) עט"ר מו"ר הרב השלם הדיין המצויין כמוהר"ר בכור יצחק נאבארו זלה"ה ב"ס פני מבין[5] וס' לב מבין[6] כ"ה אב התקצ"א.

קס"ז) הרב ועצום הישיש כמוהר"ר יהודא בכור חאקו ז"ל ג' לח' חשון ש' התקצ"ב.

קס"ח) עט"ר מו"ר הרב המובהק כמוהר"ר דוד אמאדו זצוק"ל, ב"ס תהלה לדוד[7] וס' עיני דוד[8] י"ג כסלו שנת התקצ"ב.

קס"ט) הרב ועצום כמו' רפאל שלמה ארדיט דמתקרי בכור ז"ל ב"ס שם שלמה[9] כ"ב סיון התקצ"ג.

ק"ע) עט"ר מו"ר מר קשישא הרב המובהק כמוהר"ר שלמה חכים זלה"ה ב"ס כסא שלמה[10] וס' מלאכת שלמה[11] י"ט סיון ש התקצ"ח.

קע"א) הרב השלם הדיין המצויין ונזב"י כמוהר"ר רחמים אריה אברהם הכהן ארייאש זצוק"ל בעל ספר שפתי רננות[12] כ"ג אלול ש' התקצ"ט.

קע"ב) החכם רחמים אליהו חזן ז"ל ב"ס אורח משפט[13] בן הגאון המפורסם הרב הגדול כמוהר"ר רפאל יוסף חזן זלה"ה ב"ס חקרי לב וס' מערכי לב כ"ט שבט שנת הת"ר.

קע"ג) הרב השקדן בתורה ונזב"י כמו' חיים משה הכהן המכונה מורינו ז"ל ז' שבט הת"ר.

קע"ד) החה"ש והכו' נזב"י כמו' חיים יוסף הכהן ארייאש ז"ל ב"ס קול רנה[14] כ' אייר ש' התר"ב.

קע"ה) הרב השלם הדיין המצויין מדוכא ביסורים כמו' רבינו יצחק אלבעלי ז"ל ב"ס פרי העץ[15] וס' עיני יצחק יוד אלול ש' התר"ב.

קע"ו) הרב הש' הדיין המצויין ונזב"י כמוהר"ר יוסף ן' עזרא ז"ל ב"ס שלחן המלך[16] כ' חשון התר"ד.

קע"ז) החה"ש ח"ק מדוכא ביסורין כמו' רפאל מאיר חסן ז"ל ב"ס מנת חלקי כ"ה סיון ש' התר"ד.

---

[1]) דרושים ושו"ת, שאלוניקי תקע"ד. — [2]) אוצה"ס ע' 871 סי' 2235.
[3]) שם ע' 870 סי' 2206. — [4]) אביו של ר' חיים פאלאג'י הנזכר לקמן סי' קפ"ז.
[5]) על מס' סנהדרין ב"ח, שאלוניקי תקע"א—ע"ו.
[6]) חידושים על הרמב"ם, שאלוניקי תקע"ז.
[7]) דרושים ב"ח, שאלוניקי תקצ"ה—תר"ד. — [8]) על הרמב"ם, אזמיר תרל"א.
[9]) על מס' ערכין, שאלוניקי תקפ"ג. — [10]) דרושים, שאלוניקי תר"ז.
[11]) על הרמב"ם, שם תרכ"ג. — [12]) דרושים אזמיר תרכ"ב.
[13]) חידושים על טור חו"מ, שאלוניקי תרי"ח. — [14]) דרושים, אזמיר תרכ"ב.
[15]) על מס' ע"ז, שאלוניקי תקפ"א. — [16]) על הרמב"ם, אזמיר תרכ"ד.

קע״ח) הרב השלם כמו׳ רבינו מצליח הלוי ז״ל י״ד כסלו התר״ז.

קע״ט) הרב ועצום שליחא דרחמנא כמוה״ר יוסף קריספין ז״ל י״ג חשון ש׳ התר״ח.

ק״ס) הרב השלם הדיין המצויין כמו׳ רחמים יהודה אברהם דמתקרי בכור אליעזר זצוק״ל בעל ספר אחי וראש[1] ח״י כסלו ש׳ התר״ט.

קס״א) החה״ש והכו׳ רב מכחייא ונזב״י כמו׳ אברהם הכהן ז״ל ביום צום גדליה ש׳ התרי״א.

קס״ב) החכם המזכה את הרבים ונזב״י כמוהר״ר יוסף בן סיניור ז״ל כ״ח תשרי שנת התרי״א.

קס״ג) הרב השלם כמו׳ שמואל חכים ז״ל א״ך טבת שנת התרי״ב.

קס״ד) הרב השלם הדיין המצויין מדוכא ביסורין כמוהר״ר מורינו מרדכי נחום ז״ל י״א תמוז שנת התרי״ג.

קס״ה) עט״ר מו״ר מ״ק[2] החכם כמוהר״ר יהושע אברהם קריספין זלה״ה בעל ספר אברהם במחזה[3] ט״ו לחודש תמוז התרט״ו.

קס״ו) עט״ר מו״ר האיש המר נפש הלמדן כמוהר״ר נסים אברהם אשכנזי ן׳ רחל זצוק״ל ב״ס נחמד למראה[4] וס׳ דרש אברהם[5] וס׳ מעשה אברהם[6] ועוד לו ספרים הרבה מכת״י ביום ט״ו אלול ש התר״כ.

קס״ז) עטרת ראשינו מורינו ורבינו הרב הכולל הגאון המפורסם כמוהר״ר חיים פאלאג׳י בן קלי קאדין[7] זצוק״ל ב״ס לב חיים וספרים הרבה כמנין חיי״ם ויותר[8]. ויעל אל אלקים ביום טו״ב לחדש שבט שנת התרכ״ח בא סימן כי שם צוה ה׳ א״ת הברכ״ה חיים עד העולם לפרט גדול. תנצב״ה.

זכותם וזכות תורתם יגן על כל ישראל אנס״ו.

(זה העתק משנת התרכ״ח, עתה נעתק ביום י״ג אדר משנת הת״ר וארבעים ושבע לב״ע כ״ס א׳מ׳ר׳ו׳ת ה׳ אמרות טהורות לפ״ק).

---

[1]) שו״ת, אזמיר תרי״א. — [2]) מר קשישא, עי׳ לעיל סי׳ קנ״ז וק״ע.

[3]) דרושים, אזמיר תרכ״ט. — [4]) על הירושלמי ד״ח, שאלוניקי־אזמיר תקצ״ב—תרכ״א.

[5]) דרושים, שאלוניקי תרי״ב, ועוד לו ס׳ גאה להודות על תהלים, ליוורנו תרכ״ה.

[6]) שו״ת, אזמיר תקע״ה. — [7]) אביו ר׳ יעקב נזכר לעיל סי׳ קס״ה וכאן נזכר שם אמו (כמו בסי׳ קס״ו) קלי (עי׳ בדברי ימי ישראל בתוגרמה לרוזאנים ח״א ע׳ 140) קאדין (בלשון תוגרמה Kaden = Madame) ועי׳ בס׳ שמות ד״ו תי״ז דף צ״ז ע״ב וכס׳ דבר אליהו לר״ש חזן, נא אמון תר״ס, דף נ״א סע״ב ונ״ב סע״ב.

[8]) בקונטרס המזכיר מונה מהר״א יעללינעק מ״ד ספרים ובסוף ס׳ מי תחסר (לקמן סי׳ ל״ז) נרשמים עוד ספרים שחבר מהרח״פ ואלו הם על סדר א״ב:

א) אבי הנחל, קצת חידושים על אגדת בראשית אזמיר תר״ס.

ב) ארצות החיים, במעלות והי א״י, ירושלים תרל״ב.

ג) ברכת מועדיך לחיים, דרשות והספדים, כ״ח, אזמיר תרכ״ח—ל״א.

ד) גנזי חיים, חידושים על התלמוד ע״ס א״ב. אזמיר תרל״א.

ה) דרכי חיים על מסכת אבות, שאלוניקי תקפ״א.

ו) דרכיו למשה, דרוש על עלילת הדם בדמשק, שאלוניקי תר״ה.

ז) ובחרת בחיים, לקוטים על רש״י עה״ת, אזמיר תרל״ד.

ח) זכירה לחיים, ח״א על ס׳ הזהר, ח״ב על מדרש רבה, אזמיר תר״ט—ט״ת.

ט) חוקי החיים, פשטים עה״ת, אזמיר תרנ״א.
י) חיי וחמרא, על דיני סתם יין, אזמיר תרכ״ה.
י״א) ס׳ חיים, על דיני קריאת ס״ת, שאלוניקי תרכ״ג.
י״ב) חיים ביד, שו״ת חלק יו״ד, אזמיר תרל״ג.
י״ג) חיים ומזון, פי׳ על זהר חדש, ב״ח, אזמיר תרכ״ג—ל״ח.
י״ד) חיים ומלך על הרמב״ם, שם תרל״ד.
ט״ו) חיים ושלום, שו״ת חלק אהע״ז, שם תרי״ז.
ט״ז) חיים טובים על מדרש שוחר טוב, שם תרמ״א.
י״ז) החיים יודוך על תהלים, ליוורנו תר״ך.
י״ח) חיים לגופא על אותיות התורה, אזמיר תרל״ז.
י״ט) חיים לראש, על דיני פסח, אזמיר תר״ב.
כ׳) חיים תוכחות (?).
כ״א) חיים תחלה תורה נדרשת, ב״ח, שאלוניקי תר״ה.
כ״ב) חלקם בחיים, הספדים, אזמיר תרל״ח.
כ״ג) החפץ חיים על חו״מ, שם תר״ם.
כ״ד) חקות החיים, שו״ת חלק חו״מ, שם תרל״ג.
כ״ה) חקקי לב, שו״ת, ב״ת, שאלוניקי תר״מ—מ״ט.
כ״ו) טועמיה חיים, טעמי המצות, במערכות א״ב, אזמיר תרמ״ה.
כ״ז) ימצא חיים, סדור תפלות, שם תרכ״ח.
כ״ח) ישמת חיים, דרושים ע״ס א״ב, שם תרל״ד.
כ״ט) כל החיים, כללי הש״ס, שם תרל״ד.
ל׳) כף החיים, מוסר, שאלוניקי תרי״ט.
ל״א) כפר לחיים על עבודת יוה״כ, אזמיר תרכ״ח.
ל״ב) הכתוב לחיים, על תהלים, ליוורנו תרכ״א.
ל״ג) לב חיים על או״ח, שאלוניקי תקפ״ג.
ל״ד) לוח ארז על תנא דבי אליהו, אזמיר תרמ״א.
ל״ה) לחיים בירושלים על הירושלמי, שם תרל״ח.
ל״ו) מועד לכל חי, פסקי דינים ותוכחות, שם תרכ״א.
ל״ז) מי החסד, פי׳ על המכילתא והילקוט, ב״ת שם תרמ״א—תרמ״ח.
ל״ח) משא חיים על ה׳ מסים, שם תרל״ד.
ל״ט) נפש חיים, חידושים ע״ס א״ב, שאלוניקי תר״ב.
מ׳) נפש כל חי, חידושים ע״ס א״ב, אזמיר תרל״ד.
מ״א) נשמת כל חי, שו״ת, ב״ח, שאלוניקי תקצ״ב—צ״ז.
מ״ב) סימנא דחיי על האותיות, שם תרכ״ח.
מ״ג) סמיכה לחיים, שו״ת, שם תקפ״ו.
מ״ד) סם חיים (?).
מ״ה) ספרי חיים על הספרי, אזמיר תרמ״א.
מ״ו) עיני כל חי על הש״ס, שם תרל״ח.
מ״ז) עמודי חיים, מוסר, שם תרל״ח.
מ״ח) תתרת החיים, תקוני תפלות, שאלוניקי תרמ״א.
מ״ט) פני חיים עה״ת, אזמיר תרנ״ג.
נ׳) פעולת צדיק לחיים (?).
נ״א) פר אחד על פרקי דר״א, אזמיר תר״ם.
נ״ב) צדקה חיים, דרושים, שם תרל״ד.
נ״ג) צדקה לחיים ערכין על סא״ב, שם תרל״ג.
נ״ד) צוואה מחיים, מוסר, אזמיר תרכ״ח.
נ״ה) קול החיים על ס׳ הזהר, שם תרכ״ח.
נ״ו) ראה חיים על סדר הפרשיות, ב״ח, שאלוניקי תר״ך—תרכ״ה.
נ״ז) רוח חיים על שו״ע או״ח ויו״ד, אזמיר תרמ״א.
נ״ח) רחמים לחיים על שו״ת הרשב״א, ליוורנו תקפ״ה.
נ״ט) רפואה וחיים, רפואות וסגולות, אזמיר תרל״ח.
ס׳) שנות חיים, מחזור לי״נ כמנהג ספרד, ליוורנו תרכ״ד.
ס״א) תוכחת חיים על סדר הפרשיות, שאלוניקי ת״ר.
ס״ב) תורת וחיים דברי קהלת, שם תר״ו.
ס״ג) תנופה לחיים על תנ״ך, אזמיר תר״ל.

ועתה צא וחשוב שבסי׳ ג׳ ח׳ י״ג כ״א כ״ה מ״א ונ״ו ישנם ב״ח ותמצא לנכון שספרי מהרח״פ עולים למנין חיי״ם ויותר!

תוכן המאמרים:

מפתח

לספר עניני שבתי צבי

שהוציא לאור

אהרן פריימאנן

ע״י

חברת מקיצי נרדמים

ברלין תרע״ג

ברלין תרצ״א

בדפוס ה. איטצקאווסקי

II.

III.